

Ketabton.com

ملا محمد عمر، طالبان
او افغانستان

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم: ملامحمد عمر، طالبان او افغانستان

لیکوال: عبدالحي مطمن

خپزندوی: افغان خپزندویه ټولنه - کابل

د چاپ وار: لومړی

د چاپ کال: 1396 هجری لمريز

د چاپ حقوق له خپزندویه ټولني سره خوندي دی

لړليک

عنوان

صفحه

دليکوال يادښت..... 7

لومړی څپرکی

د طالب او طالبان د کلمو ار او ريښه 15

اسلام او خراسان (اوسنی افغانستان) 17

په خراسان کې د ديني زده کړو تاريخي بهير 22

افغانستان او د څو پېړيو طالبې دود 29

د طالبانو جهادي مخپينه 32

د امان الله خان او ديني علماوو ترمينځ ستونزې 33

د ديني ډلو او اشخاصو سياسي بروز 37

نورالمدارس او خدام الفرقان 37

اخوانيزم او اسلامي نهضت 39

کمونيستي کودتا او د جهاد پيل 42

په پاکستان کې د جهادي ډلو تشکيل 44

حزب او جمعيت له تبليغاتي ټکرونو تر پوځي نښتو 49

د شوروي ضد جهاد کې د علماوو او طالبانو رول 50

پوځي مبارزه 51

سياسي جوړښتونه 53

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

- 57 د کندهار له تحریک نه مخکې له غزني نه تر زابله د طالبانو پوځي جوړښت
- 60 د طالبانو تحریک د پیل اړتیا
- 65 د کابل څو بېلگې
- 66 کندهار د وحشت په گروت کې
- 69 د خلکو له خولې څو خاطرې
- 71 ملا محمد عمر مجاهد څوک و؟
- 72 شوروي ضد جهاد کې ونډه
- 73 د ملا محمد عمر څو جهادي خاطرې
- 76 د شوروي پر ضد د جهاد پای
- 78 د تحریک پیل د ملا محمد عمر په ژبه
- 81 حاجي بشير ولي ملا محمد عمر ته لاس ورکړ؟
- 82 لومړی پاتک او لومړی جگړه
- 83 د متحد امير په توگه د ملا محمد عمر انتخاب
- دوهم څپرکی
- 86 د سپين بولدک نيول
- 88 د کندهار ښار فتحه
- 93 له کندهار وروسته پرمختگونه
- 96 د عبدالعلي مزارې تېښته او مړينه
- 99 دوو جبهو کې توندې جگړې او د وسلو ټولولو بهير
- 101 د روسي الوتکې پېښه: نړۍ سره د طالبانو لومړنۍ مخامختيا
- 105 په لویدیځ کې د جگړو شدت او څپڅپاندې جنګي کرښې
- 107 د کندهار د سقوط وېره او د گرشک تاريخي جگړه
- 107 زما د سترگو ليدلی حال

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

- 115..... له اسيرانو سره ناوړه چلند او زما روحي خور
- 119..... د هرات فتح
- 122..... د هرات له نيولو وروسته طالبان د سترو دولتي عوايدو څښتنان شول
- 123..... پاکستان څنگه طالبانو ته ترجيح ورکړه؟
- په کندهار کې د هېواد د ديني عالمانو ستره غونډه او ملا محمد عمر ته د اميرالمومنين لقب ورکول
- 127.....
- 131..... په جنوب کې د حکمتيار له پلويانو سره بيا نښتې
- 133..... حکمتيار مخ پر کابل، طالبان مخ پر ننگرهار
- درېيم څپرکی
- 138..... د کابل فتح ۲۶ ستمبر
- 140..... د کابل سوبه، د طالب واکمني او نړۍ وال غبرگونونه
- 144..... د کابل شمال ته د طالبانو تېز پرمختگ
- 148..... د کورنيو لېږدول او د باغونو سوځول
- 150..... له دوستم سره د جگړې پيل
- 153..... د دوستم پر ضد د جنرال عبدالملک او طالبانو اتحاد او خونړۍ پايلې
- 160..... ليلې دښته د زرگونو ځوانانو هډېره
- 161..... د اسماعيل خان اسارت او تېښته
- 167..... طالبان يو ځل بيا د شمال پر لور
- 169..... ترکمنستان نه د گازو نل ليکه او نړۍ والې کمپنۍ
- 179..... د ملا دادالله بې وسلې کول او پر کور کېنول
- 181..... د شمالي ولايتونو وروستۍ او رښتيني فتحه
- 185..... د فتوحاتو له پراخيدو سره د مسلکي او وړ کدرونو کمښت

څلورم څپرکی

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

- 188..... امريکا سره د شخړو پيلامه، اسامه بن لادن او القاعده
- 196..... پر افغانستان د امريکا د کروز توغنديو برید
- 199..... کندهار ته د ترکي الفیصل راتگ او له مشر سره ملاقات
- 202 په دې خبرو او سفر کې کومو نقطو د ملا محمد عمر غیرعادي غوسه راوپاروله؟
- 204..... د سعودي علماء د ملا محمد عمر له نظره
- 206..... د بیت المقدس د پخواني امام زوی
- 207..... د ایران او افغانستان د احتمالي جگړې په اړه د ملگرو ملتونو رول
- 209..... د اسامه بن لادن شرعي محاکمه
- 212..... امریکا: که اسامه له افغانستان ووځي بیا هم طالبان نه پرېږدو
- 214..... پر افغانستان اقتصادي بندیزونه
- 217..... د ملا محمد عمر پر کور خونړۍ چاودنه
- 219..... له چین سره سیاسي او اقتصادي اړیکې
- 223..... له پاکستان سره ترینګلي اړیکې او د مشرف کودتا
- 225..... مشرف ته د ملا محمد عمر له خوا د اسلامي نظام د نفاذ وړاندیز
- 226..... دیموکراسي او طالبان
- 228..... د هندی الوتکې کړکېچ - ۲۲ دسمبر ۱۹۹۹
- 236..... د کوکنارو په کرهڼه ناڅاپي بندیز
- 240..... په یوه فرمان د اعزازي القابو لغوه کول
- 241..... د امریالمعروف د ادارې په اړه له ملا محمد عمر سره مباحثه
- 246..... ایران سره د اړیکو نرمېدل
- 247..... روسیه او امریکا د تلوالې ترشا، طالبان اونړۍ وال جهاديان بل پلو
- 249..... چیچنیا د یوه مستقل هېواد په توگه په رسمیت پېژندل
- 250..... د بوتانو ماتول او کندهار ته د عرب پوهانو سفر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

- 256..... له اسامه بن لادن سره لومړۍ او وروستۍ لیدنه.....
258..... د طالبانو پر ضد د جوړېدونکې افغاني ایتلاف هلې ځلې
260..... د احمدشاه مسعود ترور

پنځم څپرکی

- 264 پر امریکا د یوولسم ستمبر بریدونه
266..... په کابل کې د دیني علماوو ستره غونډه او د اسامه په اړه پرېکړه
267..... کندهار ته د پاکستاني پلاوو سفرونه
272..... د امریکا یرغل
275..... د قومندان عبدالحق نیول او وژل
277..... لومړۍ هم پلان شوی چاینل
278..... تصادفي چاینل
280..... د ازبې د منگلو درې مذهبي او تاریخي مقدسات
282..... د مقدساتو له زیارته وروسته د ولسوالۍ د مرکز پر لور
288..... له عبدالحق نه وروسته د حامد کرزي وار و
292..... یرغلگرو او دوستم زرگونه تسلیم شوي طالبان قتل عام کړل
295..... په توره بوږه کې د القاعده د مشرانو برخلیک
298..... د کندهار د سقوط وروستۍ گډۍ او له ښاره د ملا محمد عمر وتل
302..... د عبدالسلام ضعیف نیول او سپارل
304..... له سقوطه وروسته لومړۍ مقاومت او لومړۍ سنگر
313..... د خدام الفرقان گوند اعلانول
316..... د طالب چارواکو د تسلیمېدو لړۍ

شپږم څپرکی

- 319..... د ملا محمد عمر له خوا لومړۍ اډیو کیسټ.....

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

- 320..... له افراطي سياسته د تېښتې هڅه
- 321..... بې مهاره مقاومت
- 323..... د اکبر اغا جیش المسلمین
- 324..... تعليمي پروسه ژوندۍ ساتل
- 326..... د وياندانو کمېټه
- 329..... د ملا محمد عمر وفات او اختلافات
- 337..... د مشرتابه خبر بدل او د علماوو ناسته
- 348..... قطر ته د طالب استازو تلل او دفتر پرانيستل
- 353..... د رښتینې سولې او تفاهم پر وړاندې درانه خنډونه
- 355..... داعش او د افغانستان سرحدی سیمه

دليکوال يادښت

عمر مې د دريو او څلورو کالو تر مېنځ و، چې کمونيستانو د غوايي د اوومې خونړۍ کودتا وکړه، د "خاد" بریتورو اسلام پالې نيول. يوه ورځ څو بدمخو بریتورو زموږ د جونگرې دروازه هم وډبوله، پلار مې له کوره ورو ووت خو بيا کله هم خپل کورته رانه دننه نه شو او نه مو بيا ترننه سترگې پرې ولگېدې! کال وروسته دومره پوهيدم چې يو مهربانه سيوری مې له سره پورته شوی. په کور دننه غربت، ساړه نغري او زما زړو جامو هم دا گواهي ويله چې زه نور يتيم يم. ماته نور هر بریتور د پلار قاتل ښکاریده! تره مې مور د بې سرپرسته ماشومانو په توگه په بل کلي کې د هغه خپل کورته بوتلو، نور مور کوم جلا کور نه لاره، بلکې د تره په غاړه کې د مشر ورور امانت وو، چې بياکله هم دا امانت د خپل حق دار په برخه نه شو. ځکه هغه نور د بې وسۍ په حالت کې په تړليو لاسونو د يوې کليمې او عقيدې په تور د ستالين سياستونو وژلي و، خو مور لاهم د هغه د ژوند په تېرې تمه ناست وو.

له دې وروسته چې په افغاني کمونيستانو ونشوه، نو د ليلن او ستالين ځای ناستو خپل وژونکي د جنگي الوتکو تر وزونو لاندې په شوبلو سپاره را واستول. پر هيواد سرو لښکرو سور قيامت جوړ کړ، خو تره مې لا هم په دې خبره ټينگ ولاړ و چې پاکستان ته هجرت نه کوو. مور يوازي هغه کم بخته ماشومان نه وو، چې د پلار له سيوري محروم وو، بلکې د لوبو او نازونو عمر مو د اور په لمبو، د الوتکو په بمبار او وژنو کې تيریده؛ مور ته انسانان او د انسان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په لاس جوړه شوې تيکنالوجي د پخوانيو نکلونو تر بلاگانو او د ځنگلونو تر څيرونکو ځناور ډيره وحشي وه.

د اشراړو! د ټکلولو په نوم به د روسانو يو ډول جنګي قوه کليو ته راتله چې د شوروي تاريخي غضب به يې افغانانو ته ور بنود، دې قوې ته به کليوالو سره قوه ويله، د سرې قوې وسله والو به ژوندي ژوي ټول په نښه کول، څاروي، چرګان او د مور په غيږه کې پي رودونکي ماشومان يې هم نه بښل.

مور په دې ورکتوب کې په وينو لړلي جسدونه او بمبار شوي کورونه هر وخت ليدل، خو د سرې قوې نوم راته ورستی تندر و!

يوه ورځ چې سهار له خوبه پاڅيدم، مخ ته مې اوبه واچولې، د ترڅو تورو چايو له گيلاس سره مې د ډوډۍ گوله خولې ته يوړه، چې د ټانکونو درانه غبرونه مې واوريدل او له دې سره ويرونکې چيغې پيل شوې: چې سره قوه کلې ته په لاره ده؛ گوله مې خوله کې پاتې شوه، حلق مې وچ شو، کليوالو تړلي څاروي له مېر ويوو خلاصول، ترڅو وتښتي او له وژلو وژغورل شي.

د کلي په کوڅوکې کليوالو له خپلو کورونو داسې منډې وهلې لکه د کورونو مېنځ کې چې بلاگانې زيريدلې وي. تورسړې، سپين سړې، واره او زاړه ټول به په يو ه لاره په منډو وو؛ په سترې ساوو به يې کله کله شاته کتل، تابه ويل چې ترشا يې بښامار خوله وازه کړې او دوې ترې ځانونه ژغوري!

زه او تر ما دوه کاله مشر ورور مې له کلي پټيو ته ووتو؛ د يوه تنګ او ژور نهر په غاړه مو - چې هلمندکې ورته زاير وايي - منډې وهلې؛ د ټيټ پرواز د چورلکو په ډزو کې نور منډه راته وژونکې ښاره شوه او په يو نيمه وچ لښتي کې پرېوتو چې د"کانو" د بوټو مينځ کې و "کانې" يو ډول گن ستر بوټې دی، په ژمې وچ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وي او ډير ژر اور اخلي- د هلمند خلگ ورته کاني وايي- د چورلکو په بمبار کې د کانو له اوره هم ويږيدو؛ له ويږې ټوله ورځ داسې پراته وو، چې نه مو ځانونه خوځول او نه مو خپلوکې خبرې کولې.

مازيگر چې قوه ولاړه، پلرونه اوميندې په پټيو کې په وړو اولادونو او څارويو پسې په يوه وخت لا لهانده گرځيدل.

هغه وخت لا زموږ ماشومانه ذهن دا سې جوړ شو، چې وسله لرونکې انسانان به خامخا وژل کوي او موږ خپل وړکتوب له وژولو نشي ژغورلای. زه چې نن د سوريې د بمبارشويو کورونو تر څاورو لاندې ماشومانو تصويرونو ته گورم نو په ټنډو کې يې خپله ماضي وينم ؛ د يو ويشتمې پيړۍ پرمختللي انسان لا همدومره وحشي دی!

موږ په اور، جگړه او عقده کې را ستر شوو؛ دينې زدکړې مو پيل کړې، خو زموږ دين چې موږ ته څه ډول انسانيت معرفي کاوه، د هغه انسانيت درک هم په ټولنه کې نه لگيده. چاچې د وطن د دفاع او جهاد په لاره کې وسله غاړې ته کړې وه، اخبرکې مو له هغوي نه هم داسي څه ونه ليدل چې دا تصور مو نور له ذهنه وباسي، چې انسان معنا ظالم اوقاتل.

موږ پاکستان ته د ديني زدکړو لپاره په تنکې ځوانۍ کې لاړو، د افغان جهادي تنظيمونو خپل منځي کشمکش، د ځينې جهادي غازي! مشرانو شاهانه ژوندونه او له خپل ولسه ناخبري مو هم وليده ؛ د خاد د بریتور په څير د پيښور په کوڅوکې د ځينې ږيره ورو غازیانو! په لاسونو د مهاجرو او پردیسو افغان ليکوالو او پوهانو په وينو لړلي مړي مو هم وليدل او د کمونيستي رژيم له نسکوریدو وروسته د غازیانو! د ځينو وسلوالو له خوا په بنارونو، کلیو او د لو يو لارو پر سرو وحشتونه مو هم وليدل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بيا يو وخت دومره پولې ونړيدې چې د پيښور د کوڅو ډير هغه ږيره ور قاتلان چې د غرب پالنې په تور به يې افغانان وژل! د لندن او جرمني په کوڅو کې خريلي ږيري او پتلون کړي گرځېدل. همدا راز مې يوه ورځ په کندهار کې له ليکوال او شاعر عبدالباري جهاني نه واوريدل؛ چې ويل يې په اسلام اباد کې مې د هغې افغان سندر غاړې پر ميز - چې يو وخت يې خلقي سرباز ته د يارۍ سندر وه - د جهادي! حماسې د ږيره ور شاعر ملا اسدالله حنفي را استولي شعرونه وليدل، چې له دې ډمې يې د خپلو شعرونو د زمزمې عاجزانه هيله کړې وه! خو ښاپيري سندرغاړې موسکۍ وه او د دې شعرونو له زمزمې يې نټه کوله؛ ويل يې د ملايي شيدل توري مې په نړۍ ژبه درانه دي!

موږ مدرسې ته له تللو وروسته کله هم داسې فکر نه کاوه چې يوه ورځ به موږ هم د وحشت پرضد وحشي ټوپک ته اړ کيږو، بيا همداسې ورځې راغلې چې ما هم په ديني ولولو د طالب پاڅون له کاروان سره يوځای کيدوته ځان اړ وگاڼه، خو کله مې هم فکر نه کاوه چې تر پايه به همدا کار کوم. ماويل دوه کاله وروسته به بيرته مدرسې ته ور گرځم او پاتې زدکړې به پوره کوم.

په کندهار کې مې د اطلاعاتو کلتور د ودانۍ دروازه داسې وخت وټکوله چې نور مې نه ځان له ټوله تحريکه ويستلای شوای اونه مې په غاړه کې ټوپک اچول خوښيدل. خو دې نرمې ادارې او د شعر او شاعري بزم ته راتگ، زما تقديرته نور هم پيچيده رنگ ورکړ. رئيس کابل ته لاړ، ملگرو مې زه وړ وگڼل او د ادارې مشري ته يې ور معرفي کړم. اوله ورځ لکه فرشتو چې په غوږ کې راته وويل، په خپل راتلونکې شکمن شوم! خو وروسته مې بيا ځان ته تسله ورکړه چې نه نه! کال - دوه ورسته به بيرته مدرسې ته هرو مرو ځم.

د ۱۹۹۸م کال د اپريل په ۱۱مه يوې پيښې زما زړه او دماغ دومره ماضي ته واړاوه چې ټوله ورځ مې په خيال کې له خپل پلار سره تيره کړه. په همدې ورځ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د کندهار ښار په شمال کې د میان کوه د غره ډډه کې د پخواني خاد د یوه زاړه کمونست په اقرار یو ډلیز قبر وموندل شو، زه له څو میلونو سره دغه لورته په چکر وتلي وم، چې د غره ډډه کې نرم شمال ته څو کسانو یو لوی جر کیندلو او بشري هډوکې یې ترې را ویستل. دا له کمونیستي کودتا وروسته د کندهار او شاوخوا ولایتونو د روحانیانو او علماوو یو ستر مدفن و، چې خادیانو په دې ځای کې ژوندي تر خاورو لاندې کړي ول. ما له دې وروسته هم د همدې مدفن د یوه عامل او قاتل کمونیست د خلاصون لټون وکړ! د سلیمان څیرک له زوی سره مې د هغه د خلاصون هڅې کولې! ځکه ما دغه سپین بریټي او سپین ربري قاتلان په دې پاڅه عمر کې د اسلامي او انساني عاطفې له مخې خپلو زامنو او لمسیو ته ژوندې غوره گڼل، په همدې نیت مې د پلار قاتل بانبه، خو د اگمان مو له سره نه کاوه چې دوي به یوه ورځ بیا سپینو بریتونو ته رنگ ورکړي او له یوه بل یرغل سره به زموږ د مظلومو اسیرانو وژلو ته ملا وتړي!

ما په همدې ورځ د خپل پلار له اروا سره خبرې کولې خو د هغه د جسد هډوکې مې نشوای پیژندلای! ځکه چې ما له پلاره محرومیت ټول عمر لیدلي و، خو د پلار څېره او بدني جوړښت مې تش د یوه سیوري په څېر یاد و.

مانبام چې دفتر ته راغبرگ شوم. پر کاغذ مې د دې پیښې راپور د خپل روح او خیال په نقشه انځور کړ؛ مانبام مې د راډیو پر خبرې سرویس د نطق پرځای خپله ولوست. چې له سټوډیو راکوز شوم، ستونی مې دومره غریو نیولي و، لکه زه چې لا ماشوم یم او د پلار جسد ته مې د میان کوه غره په سپیره ډډه کې تکی تنها په چیغو چیغو ژړلي وي.

زه لا کیناستی نه وم چې والی حسن رحمانی راته زنگ وواکه، وای بی بی سی غواړي د میان کوه د غره د قبر په اړه له ماسره خبرې وکړي، خو زه به ستا د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د دفتر د تلفون شمېره ورکړم؛ څه چې دې په راديوکې ولوستل هغه په خپل غږکې ورته ووايه.

ما تردې دمه له کومې رسنۍ سره خبرې نه وې کړې، د والي په غوښتنه او تاکيد مې دا کار وکړ؛ دوه ورځې وروسته د مشر سکرتر وکیل احمد متوکل صیب د بي بي سي راديو تلفون ته ځواب نه و ورکړي او د بي بي سي د فتر له ما نه د هغه پوښتنه کوله، ما متوکل ته پر مخابره وويل چې د بي بي سي خبريال دي پوښتنه کوي، خو دا وخت متوکل له ملامحمد عمر مجاهد سره نږدې ناست و، زما غږ مشر هم واوريد، د متوکل تر ځواب وړاندي مې د يو بل چا غږ تر غوږ شو، متوکل په ځواب کې له لږ ځنډ وروسته راته وويل چې ملاصیب وايي چې ته ورسره خبرې وکړه. ماته دا خبره نوې وه، انکار مې وکړ، متوکل وويل زه نه وایم مشر ملاصیب وايي!

زه د موضوع له جزیاتو ناخبره وم او د سياسي پيښو په اړه د خبرو کولو تجربه مې هم نلرله، خو له تاکيده وروسته مې د پيښې جزیات ونيول او دغه زما د وياندي رسمي پيل و! چې بيامې د راتلونکو ۴ بحراني کلونو وياندي وکړه او دنړۍ او افغانستان د پيښو په اړه مو د ټول نظام او په خاص ډول ملا محمد عمر مطبوعاتي استازيتوب وکړ. خو مور لا په ځان پوه نشوو، چې کلونه واوښتل او مور په نويو خبرو او شخړو واوښتلو. مور فکر کاوه چې روسان وحشي و او لويديځه نړې خو بشرياله دنياده! داسي ورځ راته ناشونې ښکاریده چې همدا بشري نړۍ به زموږ پر کورونو بمونه غورزوي؛ تورسړې او ماشومان به وژني او په نيمو شپو به په خوب ويده ماشومان په سپيو داړي.

کله چې امريکايي الوتکو پر کندهار ښار خپل لومړي بمونه غورزول، د کندهار ښار پر مدد خان چوک د يوه بې وزله کندهاري د بمبارشوي کنډواله کور په لوتو او خزلو کې د يوې ځوانې انجلۍ يوه پښه په زړو جامو کې پرته وه او نور

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بدن يې ورک و! ماته هم هغه گړۍ دغه پښه د امريکايي يرغل لخوا د افغان غمبزي لومړی تابلو ښکاره شو.

خو بل پلوته د لويديځو رسنيو افغان وياندانو او شننونکو د امريکايي وسلو په تعريف غاړې تازه کولې، د يرغلگرو د وسلو زور اوځواک يې ستايه او ځيني زړو غازيانو! د لاسترو بمونو په تمه په ربرو لاسونه رانښکل.

څرنگه چې زما د وياندي ټوله دوره په نړيواله اوسيميزه کچه د طالبانو د نظام او افغانستان لپاره ډيره پيچيده اوبحراني وه، نو په راتلونکو پاڼو کې تر ډيره همدغه اسرار، پيښې او معلومات ځای شوي.

ما خپل معلومات د حکايت په توگه د لوستونکو په وړاندي ايښي او له نورو ترلاسه کړي معلومات د هغوي په حواله دي. زما دغه کتاب زما قضاوت او شخصي دريځ نه دي او نه د چا په فرمايش او نه هم چاته کمپاين دي. بلکي د خپلو ليدليو او اوريدليو پېښو يو رښتيني حکايت دی. خو دا ليکل چې په کومه بڼه شوي نو ښايي نه به د هغه چا خوښ شي چې د طالبانو په محبت کې پانده او فنا فی الطالبان دي او نه به يې هغه څوک خوښ کړي چې د طالب د ښمني يې سترگې ړندې کړې وي او هرڅه يې نفي کول غواړي.

خو هيله من يم چې د دې دوو لوريو ترمنځ لوستونکوته يوه غوره معلوماتي پانگه ده البته لوستل يې ټولو ته گټور گڼم.

هغه معلومات چې ماته نورو راکړي ممکن ځينې يې ډير کره نه وي، چې هلته بيا دغه کمی بايد زما ونه گڼل شي.

خو په هغو برخوکې چې پر خپلو او پردويو معلوماتو مې خپله تبصيره کړې، ښايي غير اختياري تمايلات په کې وي، چې دا به زما د بشري عجز برخه وي،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

همداراز بنايي يو شمېر تر لمر رڼه حقايق وي خو ما د څه جدي مجبوريتونو له امله پرې ايښي وي، چې هيله ده په دې خاموشي مې هم لوستونکې وښيي. ځکه موږ په شرقي نړۍ کې اوسو چې له بده مرغه دلته لا د وينا زغم په مخ کې ډيرې ستونځې لري، که څه هم د بيان د ازادي دعوه لرونکو لويديځوالو هم زموږ د خولو په وړاندي فولادي ډالونه نيولي! نور مو د پاتې کتاب د لوستلو زغم ته رابولم

په مينه او درنښت

عبدالحي مطمن

لومړی څپرکی

د طالب او طالبان د کلمو ار او ريښه

د شلمې پېړۍ په پای کې نړۍ او سیمه له یوه نوي نامه سره اشنا شوه. دا د "طالبان" کلمه وه. "طالبان" کلمه د افغانستان د یوه لوی اطرافي او ځینې ښاري اکثریت په مینځ کې کومه نوې کلمه نه وه.

طالب له اړه د عربي ژبې کلمه ده چې پوره بڼه یې "طالب العلم" دی. معنا یې زده‌کوونکی ده. د دې کلمې جمع "طلبة"، "طلاب" او "طالبون" راځي. په عربي نړۍ کې د پوهنتونونو او ښوونځیو ټولو شاگردانو ته "طلاب الجامعة" او "طلاب المدارس" وایي. که هغه دیني زده‌کړې کوي یا عصري او مدني.

په هند او پاکستان کې هم طلبه او طالبات کلمې د دیني او عصري دواړو زده‌کړو لپاره عامې کارول کېږي، خو په افغانستان کې عصري زده‌کوونکو ته محصلین او متعلمین وایي چې دا هم عربي کلمات دي او یوازې دیني زده‌کوونکي ته طالب ویل کېږي، چې جمع یې د عربي پر ځای په پښتو وزن استعمالېږي. طلاب یا طلبه ورته نه وایي، بلکې د پښتو ژبې د جمع وزن ورته کارېږي او د "یاران"، "دوستان" او "افغانان" د کلمو په څېر "طالبان" کلمه هم په پښتو جمع کېږي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په افغانستان کې د عصري ښوونځيو استادانو ته "معلمين" او ديني استادانو ته "ملا" او "عالم" کلمې کارول شوي. "ملا" کلمه د فارس، خراسان (اوسنی افغانستان) مينځنۍ اسيا او سويلي اسيا په اسلامي هېوادونو کې له پېړيو راهيسې ريښه لري، خو تر اوسه دا اتفاقي خبره نه ده چې دا کلمه په اصل کې له عربي راغلې او که عجمي ده. که عربي شي نو د ميم په پېښ او د لام په شد سره د لوړ او ستر معنا لري چې لوړ او ستر عالم ترې هدف دی.

له تاريخي پلوه د اسلامي نړۍ د نورو برخو په څېر په خراسان او فارس کې هم د عباسي خلافت پر مهال د ديني علم، ادب او اخلاقو درس ورکونکو ته "معلمين" ويل کېدل او د دې لپاره د "مؤدبينو" کلمه هم کارول شوې، خو ورو ورو دغو نومونو د وخت په تېرېدو سره تغير کړی. تر دې چې اخر د فارس، خراسان او هند په مسلمانانو کې د "ملا"، "مولوي" او "مولانا" کلمې دود شوې دي.

اوس په افغاني ټولنه کې هغه ملا ته چې مروج ديني علوم يې بشپړ کړي وي، "مولوي" کلمه کارول کېږي (مولوي له مولا نه اخیستل شوی چې څښتن، شريف او پوهه لرونکې سړي ته ويل کېږي او دلته ترې درېمه معنا هدف ده. د مولا کلمه د نسبت د يا پر زياتولو مولوي گرځېدلې) او چې علوم يې بشپړ کړي نه وي، نو ملا (د لام له تشديد په پرتله په خفيفه بڼه) ورته ويل کېږي او په عامه اصطلاح کې ملا هر هغه چا ته هم وايي، چې له ديني زده کړو سره تړاو لري. که هغه له دې علومو فارغ وي او که يې لا نه وي تکميل کړي.

"اخواند" فارسي کلمه ده چې معلم يا استاد ته ويل کېږي. دا کلمه په پښتو کې له ملا سره يو ځای کله ناکله کارېږي، لکه "ملا بورجان اخوند".

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په يوازې توگه د "اخوند" کلمه زموږ د هېواد شيعه مذهبه وطنوال د خپل مسجد د امام او شيعه ملا لپاره کاروي او خپل ملایان "اخوندان" بولي، خو په پښتو کې د ديني طبقې ترمينځ د "اخوند" کلمه په مجرد ډول يوازې د تحقير په موخه کارول کېږي، کله چې غواړي کوم ملا نيمگړی ملا معرفي کړي، نو وايي: هغه ملا نه دی، هسې اخوند دی!

په بره پښتونخوا کې د عالم يا ملا زوی ته يو شمېر خلک "اخنواده" وايي، چې په اصل کې دا توری "اخوندزاده" دی چې معنا يې ده: د ملا يا اخوند زوی، دا لقب اکثره د ستر عالم زوی ته کارول کېږي.

د عالم، صوفي يا متقي خلکو زامنو ته "صاحبزاده" کلمه هم کارول کېږي، چې په عامه پښتو لهجه کې په "سابزاده" او "سوزاده" تلفظ کېږي. په لره پښتونخوا کې د استاد يا عالم زوی ته "صاحب حق" کلمه هم کارول کېږي، چې په عامه لهجه کې "سابي حق" تلفظ کېږي.

اسلام او خراسان (اوسنی افغانستان)

د اسلام له ظهوره ۴۸ کاله وروسته د نبوي هجرت په ۳۵م کال، د اسلام درېيم خليفه حضرت عثمان رضي الله عنه د خلافت په وروستيو کې اسلامي فاتحان افغانستان ته راغلل او کابل يې په لومړي ځل فتح کړ. له هغه وروسته بغاوتونه وشول، څو کاله وروسته د معاويه رضي الله عنه په دور کې د کابل په وروستۍ فتح کې يو خراسانی زلمی "نافع کابلي" د غنيمت په توگه د عبدالله بن عمر بن خطاب رضي الله عنهما په برخه ورسېد. دېرش کاله يې له ابن عمر سره تېر کړل او نن چې له ابن عمر نه روايت شوي اکثر نبوي حديثونه وينو، نو نافع رحمه الله رانقل کړي. دغه کابلی تابعي د حديثو په کتابونو کې د ابن عمر د رواياتو تر ټولو امين او معتمد راوي او ناقل دی. د امام مالک موطا، صحيح البخاري، صحيح مسلم او د حديثو نورو معتبرو کتابونو کې يې هم روايتونه ډېر تر سترگو کېږي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په دوهمه هجري پېړۍ کې، د قتيبه بن سعيد بغلاني په څېر شخصيت چې امام بخاري ترې شاوخوا درې سوه حديثونه نقل کړي، همداراز د لرغوني خراسان د بلخ اوسېدونکي مکي بن ابراهيم بلخي په څېر سترمحدث چې تبع تابعي و او له امام ابوحنيفه، جريح او امام مالک څخه يې حديث اورېدلي وو، امام بخاري ورنه په خپل کتاب صحيح البخاري کې له (۲۳) ثلاثياتو نه (هغه حديثونه چې تر رسول الله صلى الله عليه وسلم پورې يوازې درې واسطې په کې وي) ۱۳ يې له همدې (مکي بن ابراهيم بلخي) نه روايت کړي دي. همداراز محمد بن ابان، ابو عثمان سعيد تالقاني او امام ضحاک بلخي په څېر محدثين د خراسان د دوهمې هجري پېړۍ علمي ستوري وو.

په درېيمه هجري پېړۍ کې امام ابو داود سجستاني او د هغه شاگردانو په څېر محدثين، د امام ابو يوسف د شاگرد او د بلخ د قاضي امام ابو حفص په څېر فقهاء تېر شوي دي. همداراز د حديثو او فقهې د علومو ترڅنگ په دغه پېړۍ کې د نحوې، لغت او ادب په برخه کې د اخفش اوسط په څېر استادان هم د خراسان په سيمه کې راوتوکېدل.

په څلورمه سليزه کې د هلمند اوسېدونکي ستر محدث ابن حبان بستي، همداراز په هلمند کې زېږېدلی او دفن شوی محدث او فقيه د صحيح البخاري او سنن ابی داود شارح او د حديثو د رجالو د علم ماهر احمد خطابي چې د راشد خليفه عمر فاروق د ورور زید بن خطاب له اولادې و، همداسې نور بې شمېره محدثين او فقهاء د دې خاورې په برخه شول. همداراز د عربي ادب او لغت په برخه کې د هرات په خاوره کې بديع الزمان همداني قدم کېښود، چې له امله يې خراسان د عربي لغت، نحوې او ادب په يوه زړه پورې ډگر بدل شو. ورسره د قرآن کریم تفسير ته هم په خراسان کې پاملرنه زياته شوه، چې له امله يې په پنځمه هجري پېړۍ کې د امام بغوي شافعي په څېر مفسرين په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خراسان کې پیدا شول او په شپږمه سلیزه کې د تفسیر کبیر لیکوال امام فخرالدین رازی پیدا شو.

همدا وخت و، چې په تفسیر کې د فلسفي بوی هم پیدا شو، چې په وړاندې یې د سالمې عقیدې درس ته پاملرنه زیاته شوه او په اتمه سلیزه کې د نورو علماوو ترڅنګ ابو حفص عمر غزنوي پر عقیده الطحاویه شرحه ولیکله او په فقه کې یې "الشامل في الفقه" او نور مقبول کتابونه ولیکل.

همدا پېړۍ هم په خراسان کې د عقیدې، فقهې او نورو علومو ترڅنګ د نحوې، معاني او بیان د علومو د عروج دوره وه. سعدالدين تفتازاني د همدې دورې عالم و، چې د خراسان د هرات د تفتازان د سیمې اوسېدونکی و او په علم البيان و المعاني کې یې د المختصر او المطول په نومونو د اسلامي نړۍ په کچه دوه مشهور تالیفات وکړل. د علم نحوې د مهارت او پرمختګ دغه پېر نهمې سلیزې ته واوښت او په نهمه سلیزه کې د خراسان د هرات په ښار کې د عبدالرحمن جامي په څېر نحوي عالم پیدا شو، چې د ابن حاجب پر کافیه یې د فوائد ضیائیه په نامه کتاب ولیکه او تر ننه د دغې سیمې (افغانستان، هند او پاکستان) په مدارسو کې د "شرح ملاحامي" په نامه د نحوې د علم د اخري او تر ټولو ستر کتاب په توګه لوستل کېږي. د ده شاګرد "عبدالغفور لاري" بیا د ده پر کتاب حاشیه وکړه، چې په "شرح عبدالغفور" باندې شهرت لري او دومره دقیقه ده چې هر عادي مدرس یې درسولی هم نه شي.

د حدیثو د رجالو او د فقهې او عقیدې لور ته په لسمه سلیزه کې یو ځل بیا ځانګړې توجه وشوه. په لسمه سلیزه کې د عقیدې اصلاح کوونکي او د فقهې، عقیدې او په خپل عصر کې د جرح او تعدیل امام ملا علي قاري پیدا شو، چې د امام ابو حنیفه پر فقه اکبر یې شرحه وکړه او د ضعیفو او موضوعي حدیثونو پر پېژندنه یې هم ځانګړی کتاب ولیکه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له دې سره سره چې د اسلامي نړۍ د واکمنۍ پر سر د شخړو په لړ کې خراسان هم خوندي نه دی پاتې شوی، خو خراسان او اوسني افغانستان له دې ستونزو سره سره د ديني علم او ديني عالمانو زانگو وه.

د اموي خلافت او هاشمي تحریک مقابلو، د غزنویانو او سلجوقيانو سیالیو، د چنگېز تاراک او د صفوي ایران یرغلونو او سلطې، د خراسان سیمه او جغرافیه هم په خپل خپل دور کې تر اغېز لاندې راوستې ده، خو د حق لارې دعوت او د دین رښتینې تعلیم له خنډونو او لنډمهاله ځنډ سره-سره روان او برلاسی پاتې شوی.

د فکري او عقیدوي خرافاتو، همداراز د ارتداد، زندیقیت او رافضیت ډول-ډول تحریکونه د نورې اسلامي نړۍ په څېر په خراسان کې هم ازمویل شوي، خو د اصلي اسلامي دعوت او فکر شتون یې هر ځل مخه نیولې.

کله چې د عباسي دورې دوهم خلیفه ابو جعفر منصور د عباسي تحریک مخکښ فاتح او خپل ستر محسن ابومسلم خراساني یوازې د خپلې ځان غوښتنې، زړې سیالۍ او شخصي غرور د بقا لپاره په خپل دربار کې په ښکاره وواژه، نو په خراسان کې د هغه د مسلمانو پیروانو ترڅنگ د قومي او سمتي عصبيت له مخې د عباسي خلافت پر ضد ځینې مرتدې ډلې او اشخاص هم پیدا شول، چې اسلام ته یې شا کړه او د زاړه مجوسي او زردشتي افکارو پیروي یې پیل کړه. په دې کې د "سنباد زردشتي" پاڅون او د نبوت د مدعي "استاد سیس" کفري تحریک او د "مقنع بلخي" الحادي او شرکي تحریکونه د یادونې وړ دي. دوی په سمتي او قومي عصبيتونو گڼ پیروان هم پیدا کړل، خو د اسلام رښتینې شمع یې مړه نه کړای شوه او حقيقي دعوت او داعیانو له لنډ توقف وروسته په سیمه کې د عقیدې اصلاح

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وکره. په هره سلیزه کې خراسان د رښتیني دعوت او دیني پوهې داسي ستوري لری، چې پوره سلیزه یې خپل چاپیریال نوراني ساتلی و.

یوولسمه پېړۍ پر دغه سیمه د صفوي ایران او افغانانو ترمنځ د مقابلي دوره وه. د پښتنو یو صالح مشر، حاجي میرویس خان هوتک چې په "میرویس نیکه" شهرت لري، د صفویانو د استعمار د ټغر ټولولو لپاره د خپلو علماوو ترڅنګ حرمینو ته په همدې نیت سفر وکړ او د حجاز له علماوو څخه یې د جهاد فتوا راوړه، ترڅو خپل قوم د دې غزا لپاره په عقیدوي توګه چمتو کړي. همدې مقاومت نه یوازې پر خراسان صفوي تسلط پای ته ورساوه، بلکې هوتکیانو په خپله دوره کې د ایران ډېر ښارونه له صفوي امپراتورۍ فتح کړل. په دې دوره کې د اهل سنت علماوو په خراسان کې خپل دعوت او دیني تعلیم په غوره توګه روان ساتلی و.

د یوولسمې هجري پېړۍ په دوهمه نیمايي کې ستر شهنشاہ احمدشاہ ابدالي د خراسان ختیځې او سویلي برخي چې مغلو لاندې کړې وې، بېرته ونيولې او لويديځ لور ته یې صفویان له نیول شویو سیمو په شا کړل او پر دغه ستره جغرافیه یې د سیمې د ټولو مېشتو قومونو په یوه مشترکه جرګه کې د ټولو په خوښه د "افغانستان" نوم کېښود او په دې کې د پنجاب تر څنډو هغه ټولې سیمې شاملې وې، چې د ابدالي سلطان تر واک لاندې وې او اوسېدونکي یې افغانان وو.

احمدشاہ ابدالي رحمه الله خپله هم دیني پوهه لرله او په خپل دربار کې یې د وخت سترو علماوو ته د دیني مفتیانو او مشاورینو رتبه ورکړې وه. احمدشاہ بابا د هند د ستر داعي او د هند په وچه کې د حدیثو د علم امام، شاهولي الله دهلوي ته ډېر معتقد و او د هغه په تش دعوت د هند د مسلمانانو د دفاع لپاره هلته ولاړ، مسلمانان یې د یرغلګرو مرهټیانو له ظلمه وژغورل او مرهټیان یې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سخت وځپل. له همدې امله خو شاه بابا يو صحيح العقیده او مجاهد پاچا گڼل کېږي، چې د همدې جذبې له مخې يې په هرات، کندهار او پېښور کې ديني مدرسې تاسيس کړل، د کندهار د زړې جامع او د هرات د پای حصار ديني مدرسې يې مشهوره وې.¹

په خراسان کې د ديني زده کړو تاريخي بهير

خراسان ته د اسلام له راتگه وروسته چې د ديني زده کړو د درس او تدريس دوره پيل شوې، نو ديني درسگاوو او مراکزو بېلا بېلې دورې لرلې دي. په د اسلام له راتگه وروسته په خراسان کې په بېلا بېلو ډولونو ديني تعليم کېده. په عباسي دوره کې په دې سيمه کې زيات مساجد او مدارس اباد شول. د ځينو تاريخونو په حواله په دې کې داسې مدارس هم وو چې تر درې زرو پورې شاگردان يې لرل. د څلورمې هجري پېړۍ په لومړيو کې د سلطان محمود غزنوي په واکمنۍ کې په غزني کې د يوه روښانه اسلامي تمدن بنسټ کېښودل شو. په دې کې د منظمو ديني مدارسو ترڅنگ د هغه وخت د پرمختللو عصري علومو او مهارتونو تعليمي مرکزونه هم تاسيس شول.

د ابوريحان البيروني په څېر د علم نجوم، طبيعياتو، طب، جيولوژي او رياضي ماهرين او نوابغ د دغو مدني ښوونځيو استادان وو.

په شپږمه هجري پېړۍ کې د سلطان غياث الدين غوري له خوا د هرات جامع جومات جوړ شو، چې اوس هم شته او دا ستر جومات د ديني دعوت او تعليم د

¹ ماخذونه: (سیرالاعلام النبلاء: علامه ذهبي- افغانستان بعد از اسلام: علامه حبيبي- مشاهير افغانستان: گل محمد سعيد)

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

يوه مرکز حيثيت لاره. ورسره په دغه سيمه کې نورې ديني درسگاوي هم تاسيس شوې. په دې لړ کې د بلخ ديني مراکز هم د يادونې وړ دي.

د خراسان مسلمانو واکمنو او ديني علماوو په هره پېړۍ کې د ديني مراکزو پالنه کړې، خو له دې سره د عامو خلکو او ديني اشخاصو په مټ خصوصي زده کړې هم تل روانې وې.

دولسمه پېړۍ د اسلامي نړۍ د سياسي کمزورۍ، سياسي وېش او ديني تفرقي پېړۍ وه. عثماني خلافت د زوال لور ته گامونه اوچتول، د عالمگير له مړينې وروسته مغلي سلطنت تش په نامه او کمزورې واکمني وه، خو په هند کې د شاهولي الله د پيروانو دعوتي لاره بريالۍ وه. د افغانانو او هند ترمينځ، د ديني او فکري اړيکو تاريخ بيا هم ونه شلېد.

د ديارلسمې هجري پېړۍ په لومړۍ نيمايي کې د انگرېزانو واکمنۍ پر ټوله سيمه سيوري وغورځاوه، بل لور ته پر پنجاب د سکانو ظلم او سلطې د دې ځای مسلمانان له ستونزو سره مخ کړي وو. د شاهولي الله رحمه الله لمسي او د شاه عبدالغني زوی شاه اسماعيل او د هغه ملگري سيد احمد بريلوي رحمه الله په پنجاب او د پښتنو اړوندو سيمو کې د سيکانو په وړاندې په جهاد لاس پوري کړ. په زرگونو علماء او طالبان ورسره وو، له سيکانو يې پراخې سيمې فتحه کړې. د دغو غازيانو او قبایلي او افغاني علماوو ترمينځ روابط وو، دغه دواړه غازيان له سيکانو سره په جگړه کې شهيدان شول، خو د هندي او افغاني اسلامپالو ترمينځ ديني اړيکې همداسې ټينگې پاتې شوې.

په ۱۸۵۷ ميلادي کال د هند په نيمه وچه کې د انگرېزي استعمار په وړاندې د مسلمانانو پاڅون نه يوازي ناکام او خنثا شو، بلکې د هند خاوره د انگرېزي استعمار له خوا د مسلمانانو په وینو ولړل شوه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا وخت د هند د دیني طبقې په مینځ کې یوه بارزه څېره مولانا محمد قاسم نانوتوي و، چې د ازادۍ په جگړه کې یې د یوې حوزې مشري هم کوله، د پاڅون د ناکامۍ پر مهال یې ډېر مشکلات هم وگالل. وروسته یې د مسلمانانو د فکري پیاوړتیا او دیني پوهې په موخه له ځینو نورو دیني علماوو سره په گډه په ۱۲۸۳ هجري د محرم الحرام په ۱۵مه چې د ۱۸۶۶ میلادي کال د می له ۳۰مې سره سمون خوري، د اترپردیش ایالت د سهارنپور ولسوالۍ د دېوبند په یوه له نظره وتلي ښارگوټي کې د "مدرسه عربیه اسلامیه" په نامه د یوې مدرسې د بنسټ ډبره کېښوده. دا مدرسه د وخت په تېرېدو په "دارالعلوم دېوبند" مشهوره شوه. دېوبند ته د عربي نړۍ، ماوراءالنهر او افغانستان نه هم طالبان ورتلل او دغه مرکز پر ټوله سیمه علمي اغېز وکړ.

د افغانانو او دېوبند دارالعلوم ترمینځ اړیکې د دغه علمي مرکز له لومړیو کلونو پیل شوي او د حدیثو په فن کې د ډېرو افغاني شیخانو سند د هند د نیمې وچې علماوو ته د دېوبند د تاسیس له برکته رسېږي، چې اول به د خراسان، ماوراءالنهر، حجاز، عراق او مصر محدثینو ته رسېده، خو په خراسان کې حنفي مذهب له پېړیو راهیسې نافذ دی. غالباً هند ته هم دغه مذهب له خراسانه صدور کړی او د غزنوي، غوري او ابدالي لښکرو سره له خراسانه هند ته علمي رجال هم تللي او هلته یې حنفي مذهب دود کړی. د دې ترڅنګ په مغلي دور کې فارسیان، ترکان او عرب هم هند ته تللي، خو هلته حنفي مذهب زیات پیروان پیدا کړي او دېوبند مدرسه د دې مذهب تر ټوله ستره درسگاه ده. له افغانانو سره د دېوبند یوه گډه نقطه دا ده چې په حنفي فقهه کې دواړه ولسونه سره مشترک دي او بله مشترکه نقطه یې د انګرېزانو پر ضد گډه عملي او فکري مبارزه وه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د امير دوست محمد خان ديني مشاور، د سراج الاحكام د تاليف غړی او د ميزان التحقيق د ديني اداري رييس مولانا عبدالرزاق اندې هم له مولانا رشيداحمد گنگوهي څخه حديث لوستي وو، چې د مولانا قاسم نانوتوي هم عصره ملگری و او د ديوبند د مدرسي په تاسيس کې يې فکري او علمي برخه لرله.

مولانا عبدالرزاق اندې د انگرېزانو پر ضد جهاد کې، د وزيرستان د ملا پيونده او د هدي د ملاصيب (نجم الدين اخندزاده) ملگری او په وزيرستان کې يې په "رييس المجاهدين" شهرت لاره.

همدارنگه په راوروسته دوره کې ډېرو افغاني شيخانو د حديثو سند له ديوبنده ترلاسه کړی و. په رسمي او محلي درسگاوو کې د ديوبند د مدرسي د ډېرو فاضلانو شتون په دغه سيمه کې له هند سره ديني تړاو نور هم ټينگ کړ.

د امير حبيب الله خان په دوره کې د شيخ الهند مولانا محمود الحسن ديوبندي رحمه الله د انگرېزي استعمار ضد تحريک په ديني کړيو کې خپور و او د افغانستان حکومت يې رسماً ملاتړ کاوه.

شيخ الهند رحمه الله د دې دعوت په ترڅ کې حرمينو ته سفر وکړ، چې د حجاز له واکمنو يې مرسته وغوښته او مولانا عبیدالله سندی يې افغانستان ته راواستاوه، چې بيا وروسته څه هندي مسلمانان هم د مهاجرو په توگه د دوی په رهبرۍ افغانستان ته راغلل.

د اوخت د شيخ الهند له خوا د عبیدالله سندی او نورو علماوو په توسط دانگرېزانو په خلاف د ريشمي رومال تحريک په موثر ډول روان و، چې له امله يې انگرېزانو په حجاز کې شيخ الهند ونيو او د اروپا د مالتا په جزيره کې يې تر دريو کالو بندي کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د افغان حکومتونو او هندي علماوو تر مېنځ د اړیکو په بهیر کې په ۱۳۲۴م لمریز کال د افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه خپل صدراعظم سردار محمدهاشم خان ته امر وکړ، چې د شیخ الهمد مولانا محمودالحسن د قران کریم ترجمه او ورباندې د مولانا شبیراحمدعثماني د قرآن کریم تفسیر دې پښتو او دري ژبو ته وژباړل شي، چې د دولت له خوا د یو عام فهمه او معتمد تفسیر په حیث خپور شي.

د دې تفسیر د ژباړې او چاپ لپاره یوه کمیسیون ټاکل شوی و، خو د علمي کنتې او سمونې لپاره چې چا ته دنده سپارل شوې وه، هغه د عربي دارالعلوم شیخ الحدیث مولانا غلام نبي کاموي و، چې د حدیثو دوره یې په دارالعلوم دیوبند کې پر مولانا انور شاه کشمیري رحمه الله کړې وه او د هغه له ممتازو شاگردانو څخه و او څو کاله په دارالعلوم دیوبند کې استاد هم پاتې شوی و.

مولانا کاموي به دغه تفسیر او ترجمه د سلفو له مشهورو تفاسیرو لکه تفسیر ابن کثیر، روح المعاني، الجامع لاحکام القرآن للقرطبي او نور زبده او معتبرو تفاسیرو سره مقایسه او موازنه کوله، بیا به یې تصدیقوله، له دې وړاندې په افغاني ټولنه کې په فارسي ژبه ځیني مفصل تفاسیر مشهور وو، چې عام او کم لوستو خلکو گټه نه شوای ترې اخیستی او د دیني حلقو په مینځ کې د قرآن د لغوي او نحوي زده کړې لپاره واړه پیچیده عربي تفاسیر لکه تفسیر جلالین او تفسیر بیضاوي دود وو او د قران پوهنې لپاره د علماوو ترمینځ د ډېرو جلدونو لرونکي مشهور عربي تفاسیر رواج وو.

د افغانستان او هند ترمینځ د علماوو، سوداگرو او عامو خلکو هجرتونو او راشه درشو خپلمینځي تعامل لا اسانه کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د کوزې پښتونخوا نامتو دیني عالم او د مشهورې دیني مدرسې، دارالعلوم حقانیه بنسټگر، مولانا عبدالحق پلرونه د افغانستان له غزني د کوزې پښتونخوا نوبنار سیمې ته پخوا راغلي وو. مولانا عبدالحق له دیوبنده له فراغت وروسته لومړی د کوزې پښتونخوا نوبنار سیمې ته څېرمه د اکوړه خټک په ښارگوټي کې یو دیني انجمن جوړ کړ او بیا په دوهم ځل هند ته ولاړ. هلته په دیوبند کې څو کاله مدرس پاتي شو، خو د پاکستان له جوړېدو سره دیوبند ته تلل راتلل ورته ستونزمن شو، نو په همدغه ښارگوټي (اکوړي) کې یې یوه وړوکې مدرسه پرانیسته چې وروسته یې په سیمه کې ځانگړی شهرت او اهمیت خپل کړ. دې مدرسې ته د حدیثو د زده کړې په موخه د برې پښتونخوا طالبان هم ورمات شول، چې په لږه موده کې دې مدرسې ډېر شهرت پیدا کړ او شیخ الحدیث مولانا عبدالحق رحمه الله د مدرسې تعمیر پراخ کړ، ورسره یې د شاگردانو تعداد او د مدرسې استادان هم زیات کړل، دغه مدرسه چې په دارالعلوم حقانیه سره یې شهرت پیدا کړ، د افغانستان ډېرو طالبانو په کې دیني زده کړې وکړې.

په افغانستان کې د کمونستي کودتا او د پخواني شوروي له یرغل وروسته چې د هند دیوبند او نورو درسگاوو ته تلل ستونزمن شول، په افغانستان کې دننه هم علمي طبقه ورټل شوه او دیني مراکز کمونستانو وتړل، علماء او مشهور شیوخ یې اسیران یا له مینځه یوړل، زیات شمېر افغانان پاکستان ته مهاجر شول. د پاکستان د خیبر پښتونخوا او بلوچستان ایالتونو په مدارسو کې ډېرو افغانانو زده کړې وکړې. د خیبر پښتونخوا او بلوچستان په مدارسو کې تدریس په پښتو ژبه کېده، چې له همدې امله افغانانو ته ښکاره اسانتیا وه.

په پاکستان کې له اوږدمهاله ژوند وروسته افغان دیني زده کوونکو د پنجاب او کراچۍ سترو دیني درسگاوو ته هم مخه کړه، چې په راوروسته کې ډېر افغان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

علماء په دغو مدارسو کې د استادۍ پر مسند هم فايږ شول. له همدې امله د دې سيمې له مدارسو سره د افغان طالبانو تړاو د حالاتو جبر او د شرايطو تقاضا وگرځېده، د تاريخ او حالاتو د جبر په استناد سپړی نه شی کولای دا اړیکې د ځينو په څېر لنډمهاله او مقصدي تعبير کړي او د اړیکو دا اوږد مزل او درانه اسباب له پامه وغورځوي، ځکه تاريخي شواهد نښي چې د پښتونخوا او هند نيمې وچې ترمينځ د علماوو او طالبانو تگ راتگ له پخوا همداسې دود پاتې شوی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

افغانستان او د خو پېړيو طالبې دود

په افغانستان کې د طالبانو درسي دود له پېړيو راهيسې تر ډېره په شخصي او دوديزه بڼه روان و. ډېر لږ رسمي مدارس وو، چې ديني زده کړې يې ورکولې، بلکې په عامه توگه هر عالم به له خپل وس سره سم محدود شمېر شاگردان ساتل او د خپل جومات تر څنگ به يې د شاگردانو د اوسېدلو لپاره يوه يا دوې خونې لرلې، چې د طالبانو حجره يا ډېره به يې بلله. د دغو شاگردانو يا طالبانو خوراک څښاک به له جومات سره د تړليو خلکو پر غاړه و. هغه عالم چې د تدريس وړتيا به يې لرله، هغه به د يو ستر جومات امام و، چې په دې جومات پورې به يو يا دوه ستر کلي تړلي وو. دغو خلکو به د خپل شوق او دين دوستۍ له مخې د جومات د امام له شاگردانو سره د خوراک او څښاک مرسته کوله. د خوړو د راټولولو لپاره به يې د خلکو کورونو ته هغه کم عمره شاگردان چې بلوغ ته به لا نه وو رسېدلي وراستول، چې دغو ماشومانو ته به يې په بره پښتونخوا کې (چريان) او په کوزه پښتونخوا کې (چونې) ويل او هر مدرس عالم به د کلي د گنجایش په کچه شاگردان ځايول. په دغو کوچنيو درسگاوو کې به شاگردان دوه ډوله وو: يو به هغه و چې له نږدې سيمو به د درس حلقې ته راتلل. دغه به نهاري شاگردان وو، چې دوی هيڅ ډول مصارف نه لرل؛ بل هغه وو چې د امام او عالم د لوړ علميت او زيات شهرت له امله به له لېرې سيمو راتلل. هغوی به دلته شپه او ورځ اوسېدل. په دې کې به چې څوک لږ نږدې و، نو د پنجشنبې د ورځې په ماسپښين به کور ته تلل او د جمعې د ورځې په مازيگر به بېرته راتلل. ځينې بيا په مياشتو او حتی کلونو کورونو ته نه تلل او د علمي سلسلې تر تکميله به بوخت وو. ښکاره خبره ده هغه طالبان چې کورني اقتصاد به يې کمزوری و، د علم په تلاش کې به يې ډېرې بې وسۍ او کړاوونه گالل.

د ديني علومو د زده کړې په لاره کې ستونزې، بې وسۍ او لوړې تېرول په ديني ټولنه کې يو ډول فخر او ښکمرغي گڼل کېږي!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دیني استادان تل خپلو شاگردانو ته دا خبره کوي چې د علم په طلب کې د ستونزو او بې وسیو ګالل د اسلام په تاریخ کې کومه نادره خبره نه ده. د نړۍ نامتو اسلامي پوهانو د دیني زده کړو په مینه کې هر ډول لوړې او تندې تېرې کړې دي. د نبوي حدیثو په لټون کې د امام بخاري په څېر سترو شخصیتونو هم د لوړې او بې وسۍ بورنونکي حالات ګاللي دي.

هغوی په مثال کې اصحاب صفة یادوي او وایي چې د بې وسه شاگردانو پر یوه ځای استوګنه د اسلام له پیله د یوه سنت په توګه راپیل شوې، چې پیلامه یې اصحاب صفة کړې. اصحاب صفة یا د صوفی طالبان د حضرت محمد رسول الله صلی الله هغه ملګري وو چې د نبوي جومات پر چوتره به یې -چې د خرماوو د لښتو سیوری ورباندي جوړ و- له نبی علیه السلام نه د الهي احکامو او شریعت زده کړه کوله او د استوګنې لپاره یې بل ځای نه درلود. همدلته به اوسېدل، ځکه خو د اصحاب صفة په نوم یادېږي (صفة په عربي ژبه کې چوترې ته ویل کېږي). دوی د اسلام په تاریخ کې په زهد، تقوا، د اسلام د پیغمبر په سیرت او احادیثو کې د پوهاوي سرچینه ګڼل کېږي. له رسول الله نه چې یې تر ټولو زیات حدیثونه روایت کړي ابو هریره رضی الله عنه دی چې اصلی نوم یې عبدالرحمن و. ابوهریره د صوفی تر ټولو مشهور شاگرد و، چې په دې لاره کې یې لوړې او سختې ګاللي. آن تر دې چې یوه ورځ یې د خوړلو لپاره څه نه لرل او له لوړې نه د نبوي جومات په لاره کې پروت و او نور یې په وجود کې د خوځښت ځواک نه و. چا ته یې خپل حال هم نه وایه، خلک ورباندي تېریدل، اخیر رسول الله صلی الله علیه وسلم ورباندي راغی او پر حال یې پوه شو او له ځانه سره یې کور ته بوتله.

ابو هریره رضی الله عنه د اصحاب صفة د منزلت په اړه وایي: وأهل الصفة أضياف الإسلام، لا يأوون على أهل ولا مال ولا على أحد (صحيح البخاري)

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

"د صوفي اوسيدونكي [طالبان] د اسلام مېلمانۀ وو، نه يې كورنۍ وه، نه مال او نه بل څوك"

په افغانستان او شاوخوا سيمو كې په وروستيو څو پېړيو كې د تدريس ډېره برخه همدغه دوديزې شخصي درسگاوې وې، چې د حجرې يا درس په نامه به يادېدې.

وروسته ځيني رسمي او منظم ديني مراکز هم رامېنځ ته شول، چې په دې كې ځينې د دولت له لوري رسمي وې او ځينې يې شخصي، خو د زده كړو ترتيب يې منظم او د صنفونو او امتحاناتو قانون يې لاره. دغه منظم مدارس لكه د كابل عربي دارالعلوم، ابوحنيفه مدرسه، د ننگرهار نجم المدارس، د غزني نورالمدارس، د بلخ اسديه، د كندهار محمديه، د هرات ديني مدرسه په شمال كې دارالعلوم تخارستان او يو شمېر نورې وړې اوسترې مدرسې.

په عام ډول شخصي او دوديزې درسگاوې پر رسمي او دولتي هغو ډېرې وې او د هېواد په كچه د مشهورو او نامتو ديني عالمانو په درسونو او ډېرو كې به د طالب لپاره ځاى موندل يو ستر وياړ و او دا به په اسانه نه شوای ترلاسه كېداى، بلکې دا ډول درسونو كې به يوازې ذهينو او ځيركو طالبانو ته داخله وركول كېده.

دغو مشهورو شېخانو به طالب ته كتل چې كله به يې په شفاهي بحث كې معلوم كړ، چې په درسونو كې لايقه او ذهن دى، بيا به يې د خپل درس قيودات او شرايط ورته ويل. دا شرايط به څه په دې ډول وو: د پنځه وخته جماعت لمانځه پابندي، سيرت او صورت په نبوي سنتو برابرول، د سهار د درسونو لپاره د شپې پوره مطالعه، د جمعې له ورځې پرته د رخصتۍ نه كول او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دې ته ورته نور ډول ډول شرايط او قيودات چې ټول به يې په ديني احكامو او درس پورې تړلي وو.

د طالبانو جهادي مخبڼه

په افغانستان کې د انگریزانو پر ضد په درېوو مشهورو جگړو کې د افغانستان علماوو د لارښوونکو او قوماندانانو رول ادا کړ. په دې جگړو کې ډېر علماء او طالبان شهیدان شوي، چې د کندهار ښار د طالبانو هدیره، د بولدک د طالبانو هدیره او د کندهار د هرات دروازې د شهیدانو چوک يې ژوندي مثالونه دي، چې د افغان مورخ مرحوم علامه عبدالشکور رشاد په وینا "دا ټول قبرونه د هغو طالبانو دي، چې له انگریزانو سره په مخامخ جگړه کې شهیدان شوي دي".

د انگریزانو پر ضد مبارزه کې ملا مشک عالم اندر چې اصلي نوم يې دين محمد و، مولانا عبدالرزاق اندر، نجم الدين اخزاده، ترنگزو حاجي صيب، د کابل د شوربازار د حضرتانو کورنۍ، مولانا امير محمد چې په "چکنورو ملا صيب" مشهور و، سيد محمد اکبرشاه چې په "سرکانو ملا صيب" مشهور و، مولوي عبدالکریم، چې په "جان اباد ملا صيب" مشهور و، شيخ المشايخ عبدالغفور د سوات، مولوي فيض محمد د موسهي اخذاده صيب، مولوي عبدالله غزنوي او په سلگونو مشهورو او نامشهورو علماوو د انگرېز د يرغل په مخنيوي او د خپلواکۍ د گټلو په لاره کې عملي مبارزه کړې، چې نوملړ يې ډېر اوږد دی، دلته يې يوازې څو بېلگې وړاندې شوې. د دوی هر يوه په سلگونو او زرگونو شاگردان لرل چې په دې جگړو کې يې برخه اخیستي وه.

د انگریزانو پر ضد د میوند مشهوره جگړه کې د میوند له فاتح محمد ایوب خان سره د انگریزانو پر ضد د ملگرو علماوو په اړه امير عبدالرحمن خان چې هغه وخت يې له انگلیسي استعمار سره لاس يو کړی و په خپل کتاب تاج التواریخ کې هم یادونه کړې: "...محمد ایوب خان ادوات حربیه، لشکر و اسلحه بیشتر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

از من نداشت، بر علاوه ملامهای جاهل به مخالفت من اعلان جهاد داده بودند. این کار به جهت پیشرفت محمد ایوب خان خیلی مساعد بود. اینها میگفتند من دوست انگلیسها و حریف من غازی"

د امان الله خان او دیني علماوو ترمینځ ستونزې

په ۱۹۱۹ میلادي کال کې امان الله خان د خپل پلار حبیب الله خان له مرگه وروسته د افغانستان د پاچا په توگه د واک پر گدی کېناست، د کابل د حضرتانو او ورسره دیني علماوو په هڅونه امیر امان الله خان د انگرېزانو پر ضد د کابل عیدگاه جومات کې د زرگونو افغانانو په حضورکې د خپلواکۍ او جهاد اعلان وکړ. انگلیسانو د افغانستان خپلواکي ونه منله او د افغان-انگلیس درېیمه او اخيري جگړه پیل شوه. په دې کې د گڼو دیني علماوو او د کابل له حضرتانو نه د خواجه عبدالقیوم مجددي دوه زامن شمس المشایخ فضل محمد مجددي او نور المشایخ فضل عمر مجددي د امان الله خان د جنګي قومندانانو ترڅنګ په جگړه کې برخه واخیسته.

د تل په جنګي کړنښه او محاذ کې نادر خان د جگړې قوماندان و او شمس المشایخ فضل محمد مجددي ورسره ملګری و او د وزیرستان د جنګي کړنښې او محاذ د جگړې قوماندان شاهولي خان و او نورالمشایخ فضل عمر مجددي ورسره ملګری و.

په دې جگړه کې ډېرو دیني علماوو برخه اخیستې وه، چې پر کابل د انګریزي الوتکې بم غورځولو او د مشرقي د کړنښې د قوماندان صالح محمد خان د عادي زخم بهانې جگړه له پرمختګه پر شا کړه. له دې سره امان الله خان رواني ضربه وخوړه او له انګریزانو سره یې د جگړې متارکه اعلان کړه. په دغه متارکه کې ځیني دیني خلک او ملي جنګیالي ناراضه شول؛ ځکه دوی غوښتل چې هغه ټولې سیمې له انګریزانو بېرته ونیسي، چې د امیر عبدالرحمن خان او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

جنرال ډېورنډ ترمينځ په مشهوره معاهده کې په موقت ډول له افغانستانه جلا شوي وي؛ ځکه چې انگرېزان معاهدې ته وفادار نه شول. بيا بيا يې تجاوز وکړ، نو ځکه د دې معاهدې حيثيت پاتې نه و، چې له همدې امله د کرنې د پورې غاړې افغانانو زړونه هم مات شول.

د ۱۲۹۸ل د زمري په ۲۸مه انگرېزانو د افغانستان خپلواکي ومنله. شاه امان الله خان د خپلواکۍ د جگړې په وياړ دواړه حضرتانو ته د لمر رسمي نښانونه ورکړل او د "شمس المشايخ" او "نور المشايخ" القاب يې ورته اعلان کړل.

د ۱۹۲۷ ميلادي کال په نيمايي کي امان الله خان سره له خپلې ميرمنې د اروپا په اوږده سفر ولاړ، چې څه کم يو کال وخت يې ونيو. د ۱۹۲۳ ميلادي کال په جون کې چې بېرته راستون شو، يو څو نا اټکل شوي او پاروونکي اعلاميې يې صادري کړې، لکه د حجاب بنديز، د شرعي لباس مخالفت، د پنځو مطلقه ازادې، اروپايي ستايل ژوند او لباس خپلول، پر ديني زده کړو محدوديت او بنديز، په کابل ښار کې پر اذان بنديز او دې ته ورته ډېرې عجيبې او غريبې اعلاميې چې تاريخونو ډول ډول را اخیستې دي.

له همدې امله د ديني علماوو له کلک غبرگون سره مخ شو، چې په دې کې د ده د خپلواکۍ د جگړې ملگري د کابل حضرتان هم وو. نورالمشايخ د خپلواکو پښتنو قبایلي سيمو ته هجرت وکړ او هلته يې تر پنځو کالو ژوند کاوه. ويل کېږي چې امان الله خان د خپلو اصلاحاتو په تطبيق کې دومره احساساتي و، چې د دولت قاضي عبدالرحمن پغماني ورته د شرعي حجاب د حکم په اړه قران کریم وغوړاوه، امان الله خان قران کریم په لغته ووايه چې بالاخره يې قاضي پغماني هم د يو شمېر نورو ديني اشخاصو په څېر وواژه. له دې وروسته د امان الله په خلاف لرو بر ولس راپاڅېد، امان الله خان له هېواده تېښتې ته اړ شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د امان الله خان د اصلاحاتو په اړه مورخین او افغان څېړونکي تر اوسه هم یوه خوله نه دي. د محمد ظاهرشاه د واکمنۍ پر وخت رسمي لیکنې او ځینې د تاریخ کتابونه له امان الله خان سره د اروپا له سفره وروسته مخالفت کوونکي علماء او روحانیون د انگرېزانو لاس پوڅي نوموي او همداراز د ارتجاع نسبت ورته کوي، خو یوه خبره چې له سړي سره د دې ډول تورونو د اصلیت په پېژندنه کې مرسته کوي؛ هغه دا ده چې څرنگه هغه علماء او روحانیون چې له امان الله خان سره د انگرېز پر وړاندې په جگړه کې برخه اخلي او د خپلواکۍ د اعلان په ملاتړ کې د امان الله خان تر شا درېږي، هر ډول قربانۍ ورکوي خو کله چې امان الله خان له انگرېزانو سره دوستانه پیلوي له اروپا نه د راستنېدو پرمهال همدا روحانیون ورسره مخالفت کوي؟ که لاس پوڅي واي نو د خپلواکۍ د اعلان او د افغان انګلیس د دریمې جګړې پرمهال به یې د امان الله خان خوا نه نیولای!

افغان تاریخ پوه حسن کاکړ چې زموږ د واکمنۍ پر مهال یې کندهار ته سفر لاره او زه یې کوربه وم، په دې اړه مو مفصل بحث وکړ، خو د هغه دغه جمله مې تراوسه هم په یاد ده، چې ویل یې: امان الله خان چې د اصلاحاتو په نامه کوم څه، په کوم ډول عملي کول دا د هغه یو حماقت و! خو د ښاغلي کاکړ په خبرو هم پوره باور نه شي کېدای، په تیرو دو لسیزو کې د حالاتو له بدلون سره د نوموړي بدلېدونکي درېځ ته په کتو سړی نه شي ویلای چې د هغه اصلي او وروستی رایه به څه وي او یا به د هغه په لیک او وینا کې د بې طرفه قضاوت او رښتینولي رنگ څومره غالبه وي.

امان الله خان چې څه و، هغه و، خو که یې د هېواد د پرمختګ له مثبت هوډ سره د ملي ارزښتونو او دیني عقایدو درنښت په نظر کې نیولای وای، د کلتور د بدلون او دیني ارزښتونو د تنقید د ناوړه هڅو پر ځای یې همدغه پرمختګ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ته د غربي شکل پر ځای افغاني شکل ورکړی وای، ولس او دیني طبقه یې په حکیمانه ډول په دې کار کې د ځان ملگري کړي وای، د مصلحت او حالاتو د تقاضا په سیوري کې یې خوځښت پیل کړی وای، دا به هم د ده، هم د ملت، هم د وطن او هم د دیني طبقې په گټه وای.

د تاریخي پېښو په استناد امان الله خان له دې سره چې د مثبت مدني بدلون پلوي و، د شخصي ژوند په هره برخه کې یې عصباتي او بې صبره مزاج لاره، خو د ستونزو پرمهال بیا بې زړه او بې مقاومت و. د هغه له لورې په وړو وړو خبرو توپنچه ویستل او د مرگ گواښونه کول د بې صبرې او عصباتیت دلیل دي، خو د رښتیني مقابلې پر وخت یې بیا د تېښتې لاره غوره کړه! وطن او پیروان یې یوازې پرېښودل، نه یې د داود خان غوندي په خپله توپانچه تر مرگه مقاومت وکړ اونه یې له تېښتې وروسته د خپلو پیروانو رهبري او رهنمایي وکړه، چې دا د هغه د نه مقاومت او بې زړه توب دلیل دی.

د امان الله خان د تېښتې او نادر خان د واکمنۍ تر مینځ لږه موده یو ډول د قدرت خلا وه، ځکه دیني طبقې سره له دې چې په مېړانه یې جهاد کولای شوای، خو د زهد او دروېشۍ مزاج دومره پرې غالبه و، چې له وړاندې یې د سیاسي خلا د ډکولو اماده گي او تنظیم نه لاره، که نه هغوی کولای شوای چې یوه ځواکمنه ملي او اسلامي واکمني یې قایمه کړي وای.

په دغه خلا کې حبیب الله کلکاني واکمن شو، چې له خپلو پلویانو سره د یوه برید په پایله کې د هېواد پلازمېنې ته دننه شوی و، هغه دیني مقررات حمایه کړل، خو د دولت اداري تجربه او وړتیا یې نه لرله. بالاخره هغه هم د یوې دسیسې له مخې د نادر خان له خوا له واکه گوښه او د انتقام له مخې یې مجازات کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

نادر خان واک ته له رسېدو سره د امان الله خان اصلاحات او ځینې نادوده تغییرات لغوه اعلان کړل او په دې سره یې دیني طبقه او ولسي جذبات خاموش کړل. د نادر خان له لنډې واکمنۍ وروسته د هغه د زوی محمد ظاهر شاه دوره د دیني علماوو له خوا دولت ته او د دولت له خوا علماوو ته نسبتاً ارامه وه، خو د دولت، عصري درسگاوو او دیني علماوو ترمنځ یو ډول فاصله زیاته شوه، په عامه توګه علماء په اطرافو کې د دنیا له هر څه بې خبره په خپل دودیز درس او تدریس بوخت وو او عصري درسگاوو کې د دین رنگ ورځ په ورځ پیکه کېده. د مارکسیزم فلسفې او نظریاتو ورځ په ورځ په عصري درسگاوو کې نفوذ کاوه، آن تر دې چې د مکتب او پوهنتون ډېری شاګردانو به دیني خبرو او علماوو ته یو ډول د توهین په سترګه کتل، چې د دغه عنصر زیاتوالي او په دې اړه د واکمن نظام ارادي خاموشۍ بالاخره کمونیزم په عملي بڼه را ووزېراوه.

د دیني ډلو او اشخاصو سیاسي بروز

په افغانستان کې د انګرېزانو پر ضد درې واړه مقاومتونه د دیني جنې په لرلو علماوو رهبري کړل او د وخت واکمنو د علماوو فتوا او فیصله د مقاومت پیلامه ګڼله، له همدې امله دیني طبقه او خاص اشخاص او کورنۍ واکمنو ته ارزښتمنې وې. دیني طبقې هغه وخت په ولسي کچه عام فعالیت لاره، ځانګړې چوکاټ او سیاسي جوړښت ته یې اړتیا نه محسوسوله، خو د حالاتو، ظروفو او امتحاناتو په بدلون سره هغوی دې پلو ته کرار کرار اړتیا محسوسه کړه.

نورالمدارس او خدام الفرقان

د ظاهرشاه د واکمنۍ په پیل کې نورالمشایخ فضل عمر مجددي د علماوو د تنظیم او سیاسي بیدارۍ لپاره هلې ځلې پیل کړې، چې پر ټول هېواد یې تر ننه اغېز لیدل کېږي. هغه د ملا مشک عالم اندر په علمي او جهادي ماحول، د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

غزني په شلگر ولسوالۍ کې په ۱۳۶۱ هجري قمري کال چې له ۱۸۹۸ ميلادي کال سره يې سمون خوړ، د نورالمدارس د سترې مدرسې بنسټ کېښود. دغه مدرسې خورا منظمه او د ديني زده کړو ترڅنگ يې د سياسي بيدارۍ په اړه هم پروگرامونه لري. که څه هم د ديني علومو استادان هم هغه دروېش صفته علماء وو، چې له تدريس وراخوا يې له بل څه سره کار نه لاره، خو ځينې استادان او منتظمين او په خپله د حضرتانو کورنۍ د عامه معلوماتو، سياسي افکارو او اسلامي فکر په برخه کې منظم پروگرامونه او ليکچرونه لري، چې له همدې امله دغې مدرسې د اسلامي فکر او جهاد په برخه کې ستر ستر رجال پيدا کړل چې د هېواد پر ټولو اطرافو يې اغېز وښينده. بالاخره يې د "خدام الفرقان" په نامه تنظيم تاسيس کړ، چې سياسي او فکري مبارزه يې پيل کړه. دغه تنظيم د نډای حق په نامه جريده خپروله چې کله ناکله به د سياسي نيوکو له امله حکومت پرې بنديز هم لگاوه. دغه تنظيم او نورالمدارس مدرسې په علمي ماحول کې د سياسي وينبټيا ترڅنگ ديني زده کړې هم منظمې کړې. مدرسې ۱۶ صنفونه لري، تر دوولسمه متوسطه وه او په شپاړسم صنف کې به د حديثو دوره پوره کېده چې يو شيخ الحديث يې د دېوبند فاضل و. له همدې امله د حديثو درس د دېوبند د مدرسې په طرز کېده.

په وروستي صنف کې صحيح بخاري، صحيح مسلم، سنن ابی داود، سنن ترمذي، موطا امام مالک، سنن نسايي او سنن ابن ماجه درسېدل، خو اصلي ترکيز به پر صحيح بخاري، صحيح مسلم او جامع ترمذي و.

د خدام الفرقان تنظيم د ديني حلقو ترڅنگ عصري درسگاوو ته هم ورو ورو پراخېده. بالاخره د دغه تنظيم په سرپرستۍ د ظاهر شاه د دورې د ځينو اسلام ضد کړنو په خلاف په کابل ښار کې سترې مظاهرې ترتيب شوې. دا مظاهرې څو ورځې روانې وې، حکومت له ولسي پاڅونه وېرېده. علماء يې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وځپل او بنديان يې کړل. وروسته د دولت له لوري د اطمینان په ورکولو مظاهري ختمې شوې، خو په دولت کې د اسلام ضد څېرو په خاص ډول کمونستانو له خوا د دغې کورنۍ په وړاندې حساسیتونه زیات شول، چې کله ایتاليې ته د ظاهر شاه د سفر پر مهال د هغه د تره زوی او پخواني صدراعظم، سردار محمد داود خان سپینه کودتا وکړه او ظاهر شاه يې له واکه لېرې کړ.

دا وخت د داود خان پر شاوخوا اکثره کمونستان راټول وو، ځکه خو خدام الفرقان ته ستونزې نورې هم زیاتې شوې. خو د دغې کورنۍ تاریخي شالید او ولسي ملاتړ دولت ته معلوم و، ځکه يې پرې زیات فشار نه شواى راوړلای. بالاخره د ۱۳۵۷ل کال د غوايي په ۷مه کمونستانو د کودتا پرمهال له یو دوو ماشومانو او بنځینه وو پرته د حضرتانو د کورنۍ ټول غټ او واړه لومړی اسیران او بیایې په زندان کې له مینځه یوړل. د دغې متنفذي کورنۍ پیروان بیا وروسته په جهادي تنظیمونو کې لکه د حرکت انقلاب اسلامي، د مولوي محمد یونس خالص په مشري اسلامي حزب، نجات ملي او اتحاد اسلامي او نورو گوندونو کې په جهاد او مبارزه بوخت شول، چې بارزې څېرې په کې مولوي نصرالله منصور، مولوي جلال الدین حقاني، مولوي رفیع الله موذن، مولوي عبدالستار صدیقي، مولوي رحیم الله زرمتمی، د کندهار مشهور قوماندان لالا ملنگ، د زابل نامتو قوماندان ملا موسی کلیم او د هیواد په بیلابیلو برخو کې ډیر نور مشهور جهادي قوماندانان او تنظیمي چارواکي وو.

اخوانیزم او اسلامي نهضت

له لومړۍ نړیوالې جگړې وروسته، کله چې د ترکی عثمانیانو په مشرۍ د اسلامي خلافت وروستی یادگار هم د لوېدیزو قدرتونو د دسیسو بنکار شو، په اسلامي نړۍ کې د امت د یووالي او اتحاد اړتیا احساس شوه. د همدې اړتیا په لړ کې لومړی په هند کې د خلافت تحریک پیل شو چې مرکزي رول په کې د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دېوبند علماوو لوباوه. دغه تحریک د انگرېزانو له خوا له سخت ټکول کېدو سره سره د هند په وچه کې د مسلمانانو د بیدارۍ یوه تلپاتې څپه وگرځېده. ورپسې په ۱۹۲۸ میلادي کال کې په مصر کې د یوه دیني عالم حسن البنا او د هغه د ملگرو له خوا د اخوان المسلمین په نامه حرکت تاسیس شو، چې هدف یې په مصر کې د اسلامي شریعت د تطبیق لپاره هلې ځلې وې.

د وخت په تېرېدو دغه حرکت په مصر کې خورا نفوذ پیدا کړ. کله چې په ۱۹۴۷ میلادي کال د فلسطین د خپلواکۍ مخه ونیول شوه، اخوان المسلمین د فلسطین د دفاع او مقاومت شعار اوچت کړ او په دې لاره کې یې عملي مبارزې ته مخه کړه. د فلسطین د ازادۍ شعار په مصري ټولنه او گاونډیو عربو هېوادونو کې د دغه معاصر اسلامي خوځښت اغېز او شهرت نور هم زیات کړ، ځکه خو مصري واکمن له دغه پراخېدونکي حرکت نه په وېره کې شول چې له امله یې د ۱۹۴۸ کال د ډسمبر د میاشتې په ۸مه نېټه د مصر صدراعظم "محمود فهمي نقراشي باشا" د اخوان المسلمین حرکت غیر قانوني اعلان کړ، شتمني یې مصادره او ډېری غړي یې بنديان کړل. دغه عمل د حرکت د پلویانو غوسه راوپاروله، چې گومان کېږي د دغه حرکت د ځینو غړو له خوا د همدې کال د ډسمبر په ۲۸مه د مصر صدراعظم نقراشي ووژل شو. د نوي حکومت واکمنو د دې پېښې په انتقام کې په ۱۹۴۹ کال د فبروري د میاشتې په ۱۲مه حسن البنا ترور کړ. له هغه وروسته دغه حرکت له ډېرو رېږو او بنديزونو سره مخ شو. په مصري ټولنه کې د انګلیسي لاسوهنو له امله تل د دوی د سیاسي واک مخه نیول کېده، چې کله په ۱۹۵۴ میلادي کال د جمال عبدالناصر د قتل تور په اخوان المسلمین پورې شو، نو یو ځل بیا نژدې سل کسه د دغه حرکت زنده او د سر سپړي په ۱۵ کاله زندان محکوم شول، چې په دې کې یوه بارزه څېره سید قطب و. سید قطب د اسلامي فکر او مبارزې په اړه ځینې مقبول اثار ولیکل او د في ظلال القرآن مشهور تفسیر یې ولیکه. سید قطب له یوې لنډې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وقفي خلاصون وروسته بيا ونيول شو او په اعدام محکوم شو او ۱۹۶۶ اگست په ۲۹مه اعدام کړای شو.

دغه خونړي تحريک د عربي او گاونډيو هېوادونو ترڅنگ د اسلامي نړۍ په نورو تحريکونو هم اغېزې وشيندلې او د اسلام د سياسي واک لپاره ډېرو مسلمانانو په بېلا بېلو هېوادونو کې د دوی د طرز پيروي او يا هم مشابه تگلاره غوره کړه، چې په دې کې پاکستان او افغانستان هم راځي، چې دغه ډلې خلک اخوانيان او يا داخوانيت پيروان نوموي.

په پاکستان کې د مولانا مودودي په مشرۍ جماعت اسلامي ډله د اخوانيت پيروه گڼل کېږي او په افغانستان کې د ظاهر شاه په دوره کې د اسلامي نهضت ډله، چې څوک يې د تاسيس نيټه ۱۳۳۶ هجري شمسي کال يادوي او څوک يې اصلي بنسټ په ۱۳۳۱ هجري شمسي کال يادوي. دغه ډله د کابل پوهنتون د يو شمېر اسلام پاله محصلينو او د شرعياتو پوهنځي د ځينو استادانو له خوا د اسلامي نهضت په نامه ونومول شوه، چې وروسته دغه ډله د اخوانيت پيرو گڼل کېده. له کمونيستي کودتا وروسته د جهاد په دوره کې درېو جهادي تنظيمونو ځانونه د نهضت سياسي او فکري ميراث خواره گڼل.

د دغه نهضت بنسټگر په يوه قول د کابل پوهنتون د شرعياتو پوهنځي رئيس، د غزني د اندرو اوسېدونکی، غلام محمد نيازی و، چې لوړې زده کړې يې د مصر په الازهر پوهنتون کې کړې وې او هلته د اخوانيانو له فکري طرز په تاتر يې دلته په افغانستان کې سياسي مبارزه پيل کړه. دوهم قول دا دی چې غلام محمد نيازی فکري سرچينه وه او بنسټگر يې د هغه شاگرد عبدالرحيم نيازی و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د دې خوځښت اصلي او محوري څېرې اکثره د داود خان او کمونستانو د واکمنیو پرمهال ووژل شوې. په دې خوځښت کې یو شمېر دیني علماء هم داخل شول او په خپله پوهاند نیازی د هېواد له مشهورو دیني عالمانو سره ناستې پاستې او مشورې لرلې.

دغه نهضت د عصري درسگاوو په مینځ کې د لیننېزم-مارکسیسزم افکارو او اسلام ضد خوځښتونو پر ضد چې د وخت واکمنو یې هم ملاتړ کاوه رامینځ ته شو او د داود خان له کودتا وروسته د خوځښت مهم غړي اسیران شول. په دولت کې د کمونیزم پلویانو زیات نفوذ درلود، چې له همدې امله د دغه خوځښت غړي د مرگ او زندان له گواښ سره مخ شول او یو شمېر یې اړ شول چې پاکستان ته مهاجر شي.

د ۱۳۵۷ د غوايي د اوومې له کمونیستي کودتا وروسته د اسلامي نهضت غړي د یوه واحد جهادي صف په جوړولو بریالي نه شول او د جمعیت اسلامي او حزب اسلامي دواړو ډلو ځانونه د اسلامي نهضت اصلی وارثان گڼل، چې له امله یې دغه سیالي له اوله پیل شوه او بالاخره دغه دواړه ډلې د سیاسي واک او نفوذ پر سر دښمنۍ ته ورسېدې.

له خدام الفرقان او اسلامي نهضت نه علاوه په هېواد کې د علماوو او روحانیونو نورې اسلامي او روحاني وړې ډلې، انجمنونه، جوړښتونه او متحرک اشخاص هم وو، خو په دې کچه بارز او موثر نه وو.

کمونیستي کودتا او د جهاد پیل

د داود خان په واکمنۍ کې د خلق او پرچم کمونیستي ډلو پراخ دولتي نفوذ پیدا کړی و او داود خان له اسلام پالو وېرېده، خو پر کمونستانو یې باور درلود. داود خان د خپلې واکمنۍ په وروستیو کلونو کې د شوروي له مشر برېژنیف

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره اړیکې خرابې شوې. مسکو کې د رسمي مذاکراتو پر مهال برېژنیف د افغانستان په شمال کې د ناټو د تخنیکرانو له شتون نه انډېښنه ښيي، چې د داود له خوا له ستوغ ځواب سره مخ کېږي او مذاکرات به پای ته رسېږي. روسانو د دولت په دستگاه کې لوړ رتبه کمونستان د داود پر ضد تحریک کړل. دا وخت داود خان له دولتي دستگاه نه د کمونستانو د تصفیې اراده وکړه، خو کمونستانو د روسانو په دستور وار پومی کړ او د خلق گوند په مشرۍ یې د نظام دننه د ۱۳۷۵ لمریزکال د غوايي په اوومه نېټه بدمرغه او خونړۍ کودتا وکړه، چې بیا د کودتا له لارې واکمن شویو خلقیانو خپلو کې سره واخیسته. له کودتا شپږ میاشتې وروسته د حفیظ الله امین له خوا د دولت مشر نور محمد تره کی ووژل شو او امین واک ترلاسه کړ. حفیظ الله امین د پرچم فرکسیون له خوا د روسانو په دستور ووژل شو او ببرک کارمل د شوروي له سرو قواوو سره په زغروالو ټانکونو سپور کابل ته راغی، چې له دې سره د شوروي یرغل عملي دور پیل شو.

کمونستان د افغان ولس له فکر، عقیدې او کلچر نه پردی وو. ټولني ونه زغمل، له اوله یې استفراق کړل، ډېر محدود خلک د مادیاتو، شخصي گټو لپاره او یا هم له وېرې ورسره ودرېدل. د ولس پرېکنده اکثریت یې پر وړاندې حساسیت وښود، دوی د هغو خلکو د خپلو لپاره چې له دوی سره یې فکري او عملي مخالفت کاوه له بې سارې بې رحمۍ او وحشت نه کار واخیست. دیني طبقه یې هدف وگرځوله، هر هغه دیني عالم او روحاني شخصیت چې څو کسان به پرې راجمع کېدل، ژوندي یې ورک کړل. تر یو لک پوري دیني علماء، روحانیون او د اسلامي نهضتونو او دیني ډلو غړي یې ژوندي تري تم کړل، چې یوه نیمه لسیزه وروسته یې ملت په شهادت خبر شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په دغه جهاد کې د ولس اصلي او اساسي رهبري او د قيام حقيقي پيل ديني علماوو وکړ. د افغانستان په لېرې پرتو او اطرافي سيمو کې ولس په سوتي، پيل او تېرگي د دولت پر ودانيو او اشخاصو بريدونه پيل کړل. دغه پاڅون همدغو سيمه ييزو ولسي ملايانو رهبري کړ، که نه د داود خان په وخت کې هم د قيام لپاره پاکستان مېشته مهاجرو اسلام پالو ډېره هڅه وکړه، خو ولس مثبت ځواب ور نه کړ.

چې کله ملا د جهاد اذان وکړ، نو ولس په تېر او سوتي هم جهاد ته مخه کړه. دغه پاڅون شوروي ضد نړۍ والو ته روحيه ورکړه، چې له لومړيو څو کلونو تش لاسي مقاومت نه وروسته، مجاهدينو ته مرستې او مهاجرينو ته ښکاره پناه گاوي پيدا شوې.

په پاکستان کې د جهادي ډلو تشکيل

څرنگه چې يو شمېر اسلام پالي لا له وړاندې د داود خان د حکومت پر ضد د مبارزې لپاره په پاکستان کې پټ ول، هغوی سم د واره د افغانانو د ملي مقاومت د تنظيمولو په چارو بوخت شول. دا تنظيمونه دوه ځله پر يوه مشر راټول شول او بيا بېرته سره ووبشل شول.

په ۱۳۵۷م لريز کال د غوايي کودتا وشوه. برهان الدين رباني، گلبدین حکمتيار، مولوي محمد يونس خالص، مولوي جلال الدين حقاني، مولوي نصرالله منصور او ملگري يې د جهاد لپاره د منظمې ډلې په لټه کې وو. د همدې کال د تلې په څلورمه د علماوو په هڅو ټول په دې موافق شول چې د مولوي محمد نبي محمدي په مشرۍ د حرکت انقلاب اسلامي په نامه تنظيم کې سره راغونډ شي. د همدې کال د ليندۍ په مياشت کې د رباني او حکمتيار په وتلو دغه اتحاد ړنگ شو، خو علماء اکثره د مولوي محمد نبي په تنظيم کې پاتې شول. مولوي محمد يونس خالص هم مستقل شو، بيا چې په ۱۳۵۸م لريز کال کې عبدرب الرسول سياف له کابل په پېښور ته ولاړ، د حزب

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اسلامي (حکمتيار)، جمعيت اسلامي او د مولوي خالص اسلامي حزب تنظيمونو ترمينځ يو اتحاد وشو، چې د دې موقت اتحاد مشر سياف شو، خو له څو مياشتو وروسته متحدو تنظيمونو پر سياف د مالي خيانت تور پورې کړ. له دې امله دغه لنډمهاله اتحاد هم ړنگ شو، چې له امله يې د دې موضوع په اړه مولوي محمديونس خالص غالباً "د مسؤليت احساس د مصونيت ضامن دی" تر سرليک لاندې يوه رساله هم وليکله.

د اتحاد له پنگېدو وروسته تر همدې نامه لاندي سياف خپل جلا تنظيم له پاکستاني او بهرنيو مقاماتو سره رسمي کړ، چې له عربي او غربي نړۍ يې ډېر مال او وسله ترلاسه کړه، خو د هغه تنظيم له اوله په داخل کې ډېر رول نه درلود، بلکې هغه قوماندانان چې د وسلې او پيسو د کمښت له امله به له خپلو تنظيمونو ناراضه شول، هغوی به د سياف تنظيم ته ورتلل؛ ځکه خو د سياف تنظيم د جهاد په وروستيو کلونو کې يو څه قوماندانان پيدا کړل.

دا ځکه چې خلک ورسره کم وو او د وسلې سهم او مال ورسره زيات و، نو دا وخت چې ځينې قوماندانان د مال په لټه کې وو او ځينو به وسله ترلاسه او بيا به يې خرڅه کړه، د دې کار لپاره د اتحاد تنظيم ښه منبع وه.

د سياف بله بریا دا په نصيب شوه، چې عرب مجاهدين ده ته ورمات شول، ځکه ده په عربي نړۍ کې ځان مشهوره کړ، د عربو ملگرتيا په خاصه توگه له عبدالله عزام سره نږدې اړيکو د سياف لپاره د عربي مرستندويه ادارو او حکومتونو د مرستې دروازې خلاصې کړې.

سياف د عربي نړۍ په ځينو مرستندويه غونډو او خصوصي ناستو کې د ټولو مجاهدينو په استازيتوب مرستې وغوښتې خو بيا يې اکثراً د خپل تنظيم په نوم تر خپل گروت لاندې کړې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

څرنگه چې په افغانستان کې ولسي پاڅون تر ډېره د کليوال ملا او مقتدي له خوا زور واخيست، نو ځکه خو لومړی هره هغه ډله ډېره قوي وه چې ملايان په کې زيات و، چې له همدې امله لومړی اکثره ملا طبقه او مشهور ملايان د مولوي محمدنبي محمدي تر مشرۍ لاندې حرکت کې ډېر وو. له همدې امله په اول کې حرکت د ولسي خلکو د ملاتړ په برخه کې تر ټولو تنظيمونو وړاندې و، خو ځينو کميو، لکه د تنظيمي نظم او ډسپلين کمېټ، د وسلې او مهماتو کم سهم او بالاخره د خپلمنځي اختلافاتو له امله دغه تنظيم ورو ورو کمزوری شو او ستر ستر قوماندانان يې شتمنو تنظيمونو ته ورغلل. له حرکت نه وروسته ستر تنظيم د برهان الدين رباني په مشرۍ جمعيت اسلامي و، چې د احمدشاه مسعود او تورن اسماعيل خان په څېر پراخ نفوذه قوماندانان يې لرل. په درېيمه درجه کې حزب اسلامي و چې تر پایه درېيم پاتې شو، خو د پاکستان په تبليغاتي فضا کې حزب اسلامي تر ټولو تنظيمونو ستر او وړاندې معرفي کېده. له همدې امله پاکستاني او باندنيو مرستندويه ادارو دغه تنظيم ته له خپل حده ډېر زيات مهمات او وسايل ورکول او په تبليغاتي ميدان کې ډېر وړاندې و، چې په دې کې ځينو پاکستاني تنظيمونو او ادارو هم د دوی مرسته کوله او دوی خپله هم تبليغاتي شبکه ډېره قوي او جارحه ساتلې وه.

څرنگه چې نړۍ هم د مجاهدينو انځور له پېښوره مطالعه کاوه، له همدې امله ځينو بهرنيانو هم دا گومان کاوه، آن تر دې چې روسي جنرال د ۲۰۰۴م لښکر قوماندان "الکساندر مايوروف" هم په خپلو خاطرو کې د حکمتيار په اړه فاحشه غلطې کړې! جنرال مايوروف په کندهار کې د روسانو د هغې سترې قوي په اړه چې څلورېښت ورځې د ملا نقيب او د حرکت د يوه بل گروپ له لوري محاصره وه، ليکلي چې دغه جگړه ځکه ډېره سخته وه، چې حکمتيار هم ورته راغلی و. خو دا کيسه د کندهار هر سړي ته معلومه وه چې دغه قوه د ملا نقيب د وسله والو او نورو حرکتی همکارو له خوا محاصره وه. ملا نقيب لومړی له حرکت

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره و او بيا جمعيت ته ورغی. همداراز په ځينو سيمو کې ويشتل شوي ټانکونه او چورلکې چې نورو جبهاتو به دا کار کړی و، خو د دغو تنظيمونو مجاهدينو به تبليغاتي ذوق نه لاره نو د حزب مطبوعاتيانو به يې عکسونه د حزب په اوونيزو او مجلو کې خپاره کړل او دا عمل به يې حزب اسلامي ته منسوب کړ، چې له دې امله په پېښورۍ فضا کې حزب په پوځي ډگر کې ډېر مخکښ معرفي و، خو حقيقي انځور له دې ډېر بدل و!

خو په ټوليزه توگه حرکت او د حکمتيار او خالص حزبونو په دريو واړو سره د ټول هيواد په کچه تقريبا له ۶۰ فيصده زيات جهادي نفوذ لاره او د دې په مقابل کې جمعيت د ټول هيواد په کچه ښايي ۲۰ فيصده نفوذ هم نه لاره، خو جمعيت له ټولو سره دوه ښکاره توپيرونه لرل، يو د اسماعيل خان او احمدشاه مسعود په څېر ستر قوماندانان او بل د دولت له نيولو وروسته د زياتو امکاناتو په لرلو سره د نويو قوماندانانو را جلبول .

احمدشاه مسعود او اسماعيل خان هم که په رسمي نامه جمعيت منسوب و، خو په سيمزه توگه يې ځانونه مستقل قدرتونه گڼل، مسعود خپلو تشکيلاتو ته د نظار شورا نوم ورکړ او اسماعيل هم د دريو ولايتونو په کچه يوه شورا رهبري کوله. د دې دواړو قوماندانانو د شهرت او پياوړتيا يو بل دليل هم په گوته کيږي، هغه دا چې دوي د جمعيت او نورو تنظيمونو واړه قوماندانان خپلې پيروي ته د زور او ډول ډول فشارونو له امل اړ ايستل، چې ويل کيږي د مخالفت په صورت کې يې ځينې ترورول، گمان کيږي چې د اسماعيل خان لخوا د بادغيس او هرات يوشمير قوماندانان په مر موز ډول ووژل شول، همداراز د مسعود په اړه خو د لسگونو قوماندانانو د ترور خبرې کيږي، چې پيل يې د جهاد په لومړيو کلونوکې له خپل جهادي امير پهلوان احمدجان نه وکړ،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

چې دی یې معاون و، خو هغه ته یې له دولت سره د ارتباط په تور د مرگ
دسیسه جوړه کړه او وې وژلو.

حزب او جمعیت له تبلیغاتي ټکرونو تر پوځي نښتو

حزب اسلامي او جمعیت اسلامي لومړی یو د بل پر ضد سیاسي او تبلیغاتي جنگونه پیل کړل چې په اخیر کې په عملي جنگ کې بدل شول. په شمال کې د حزب قوماندانانو د احمدشاه مسعود سرگروپان د خپلو رقیبانو په توګه ترور کړل. په مقابل کې احمدشاه مسعود د حزب شپږ مهم قوماندانان ترور کړل. د دواړو ډلو ترمینځ عملي جګړه له همدې ځایه پیل شوه، چې د دغه کار اثر د پېښور پر مطبوعاتي میدان هم پرېوت.

د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي ترمینځ یو د بل پر وړاندې داسې جراید او کتابونه ولیکل شول چې ژبه یې دومره سپوره وه، سړي به گومان کاوه چې دا به کومې جهادي ډلې نه وي لیکلې. ان ترجمې تورو پورې یې چوکاټه تبلیغات وشول. ما هغه وخت په ماشومتوب کې په پېښور کې د دغو دواړو ډلو له خوا چاپ شوي داسې مواد لوستي، چې د یوه سالم مسلمان قلم یې له لیکلو او تفصیل نه معذوره دی!

د حزب اسلامي اړوند شهادت ورځپاڼې د جمعیت اسلامي نه علاوه د نورو جهادي تنظیمونو پر وړاندې هم دومره نادوده ژبه کاروله چې یو ځل یې د یو انګرېز او افغانې انجلۍ عکس چاپ کړی و، لاندې ورته لیکلي وو چې دا د ملي نجات د جبهې مشر صبغت الله مجددي لور ده! هغوی دومره تلاش ته هم اړتیا نه لیدله چې لومړی ځان ته دا معلومه کړي چې ایا مجددي لور لري که نه؟ په سبا چې دا خبره واضح شوه چې صبغت الله هیڅ لور نه لري، نو دغې ورځپاڼې کومه بښنه هم ونه غوښته.

همدا ترڅه سیالي او اخلاقي انحطاط و، چې په پایله کې یې کابل په اور کې لولپه شو. بل ډلو د حزب اطلاعاتیان (استخبارات) په پاکستان کې د مخالفو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مجاهدینو او قوماندانانو او عامو افغان پوهانو او فرهنگیانو په ترور او وژلو تورن ول. یوځل راته یوه دوست انجینر کیسه کوله چې د حزب د اطلاعاتو یوه لوړ رتبه مامور حاجي مالک قرار راسره موټر کې ناست و او په پېښور کې یې یوه کور ته لاس ونيو او په خدا شو، ویل یې چې د دغو کور اوسیدونکي خبر نه دي، چې ما د دې کور ترغولې لاندې څومره انسانان له وژلو وروسته ځینې کړي. هغه ویل دا کور یې کوم وخت په کرایه نیولی و او خلک به یې پکې وژل او بیا به یې د خونې تر غولې لاندې خښول.

د شوروي ضد جهاد کې د علماوو او طالبانو رول

کله چې کمونستانو کودتا وکړه نو تر ټولو وړاندې یې دیني طبقه هدف وگرځوله چې په دې کې ولسي ملا لومړی هدف و، افغان کمونستانو به ښکاره ویل چې ستالین شل میلونه روسان ووژل بیا یې په روسیه کې کمونیزم بریالی کړ، مور به هم څو میلونه افغانان وژنو. خو په افغانستان کې تر روسیې زیاتو مړو ته اړتیا وه، ځکه چې دلته خلک مزاجا کمونیزم منلو ته تیار نه وو، نو ښایي له ۹۰ فیصده زیات ملت د کمونستانو له محاکمې سره مخ شوی وای. کمونستانو د ستالین فلسفه تر یوه حده عملي کړه. د جومات له ملا تر خوار او غریب لمونځ گزاره مامور او بزگره پورې یې سلگونه زره بې گناه افغانان د مرگ کندی ته ټپل وهل او که د ملت قیام ځنډیدلی وای، نو ښایي د هغوي د میلیونونو د وژنې ارادې ته لاره خلاصه پاتې شوې وای.

که څه هم د هغوي پر ضد قیام کې تر یوې نیمې لسیزې یونیم میلیون افغانان ووژل شول، خو دا کثره د هغوي له خوا د اسارت پر ځای له هغوي سره په مقاومت او دفاع کې ووژل شول، چې د همدې قربانیو په پایله کې د کمونیزم جرړې د افغانستان ترڅنگ له اکثرې نړۍ ووتې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دې مقاومت کې ديني علماوو په فوځي او سياسي برخه کې اکثريتي حضور لاره او د طالب غورځنگ رامېنځ ته کيدل د همدې لړۍ يو ډول تداوم و

پوځي مبارزه

څرنگه چې د کمونيستي کودتا پر ضد د ملي پاڅون او جهاد فتوا او رهبري تر ډېره په ولسي ملايانو پورې اړه لرله، له همدې امله په اکثره برخو کې رهبري هم ديني طبقې وکړه. په لويه پکتيا کې مولوي جلالدين حقاني، مولوي نصرالله منصور، مطيع الله خان، مولوي فريد محمود او نور علماء د دې پاڅون په مخکښانو کې وو. په غزني کې قاري بابا، مولوي حيات الله (ملا کاکا) مولوي گل محمد، مولوي نیک محمد، مولوي بهادرخان، مولوي موذن، مولوي عبدالحکيم، مولوي عبدالرحمن، مولوي فقير، د ناوې امير، مولوي عبدالسلام، قاري عبدالله دانش، قاري عبدالله د جناح اباد او د يو شمېر نورو مشهورو ديني عالمانو، طالبانو او قاريانو جبهات وو.

په کابل کې تر ټولو ستره جهادي څېره مولوي شفيح الله او ورور يې مولوي صديق الله و. له هغه وروسته د مولوي محمد يونس خالص قوماندانان وو. په زابل کې د جهاد پيل ملا موسي کليم وکړ، چې د جبهې ټول يا اکثر غړي يې طالبان وو. د هغه له شهادت وروسته ملا مدد خان، ملا عبدالسلام راکتبي، ملا عبدالکريم، ملا عبدالقهار او د شاجوي د طالبانو مشر ملا عبدالغني ټول طالبان وو. په ننگرهار کې تر ټولو زيات نفوذ د مولوي محمد يونس خالص و. په کونړ کې مولوي جميل الرحمن زيات نفوذ درلود. په لغمان کې مولوي عبدالرحيم حنفي د جهاد له مخکښانو و (چې د حزب اسلامي له خوا ترور شو). په لوگر کې مولوي عبدالاحمد چې په حاجي عبدالاحمد مشهور و (د حرکت انقلاب اسلامي د تنظيم ولايتي امر و) ملا خوشحال، ملا داود، مولوي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

منور، ملا کاتب (چې بیا د رباني د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د لوگر والي و) او نور ډېر علماء او طالبان د مشهورو جبهاتو او ګروپونو قوماندانان وو.

د پېښور پر سیاسي ډګر د لوگر ولایت له مشهورو علماوو نه، پر مولوي محمد نبي محمدي (د حرکت انقلاب اسلامي امير) سربېره چې د برکي ولسوالۍ د عباس کالا اوسېدونکي و- مولوي ظبطو خان، مولوي محمد میر، مولوي موسی جان، مولوي فضل احمد، مولوي هاشمي، مولوي سید اکبر دلاور (د مولوي شهاب الدین دلاور پلار) او مولوي فرقاني د یادونې وړ دي.

په کندهار کې ملا نقیب الله، ملا ملنگ، لالا ملنگ، ملا محمد رباني، ملا بورجان، حاجي ملا محمد، ملا نیک محمد، ملا عبیدالله، ملا محمد صادق، ملا یار محمد، ملا حفیظ الله اخندزاده، ملا محمد عمر مجاهد، ملا نورالدین ترابي، ملا عبدالغني برادر، ملا مشر، ملا محمد حسن رحمانی، مشر ملا محمد حسن، مولوي حمدالله نانی، مولوي نسیم، ملا محمد عباس، ملا محمد غوث او زیات شمېر نور مشهور ملایان او طالبان وو، چې یا خو یې خپلې سوچه د طالبانو جبهې لرلې او یا د یو شمېر نورو مشهورو جبهاتو د مشرانو، مرستیالانو او یا عامو مجاهدينو په توګه په جهاد مصروف وو.

په هلمند کې مشهور جبهات د نسیم اخندزاده، رئیس ملا عبدالواحد، مولوي عطاء محمد او مولوي باز محمد جبهات وو. په اروزګان کې ملا عبدالرحیم، مولوي عبدالغني، ملا عبدالله، ملا محمد شفیق، ملا عبدالملک، مولوي عبدالجبار، ملا روی محمد، ملا محمد عباس، قوماندان عبدالودود، ملا محمد صادق، ملا مشر، مولوي محمد شریف او داسې نور...

خوست او پکتیا د مولوي جلال الادي حقاني او مولوي نصرالله منصور د نفوذ سیمه وه، مولوي منصور د پکتیکا او غزني په ځینو سیمو کې هم نفوذ لاره.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مولوي جلال الدين حقاني په سيمه کې يوستر جهادي ځواک و، هغه خپله هم د لوړ کچ عالم و او د پولې ها غاړه يې يوه ستره مدرسه هم لرله، هغه به پخپله د جگړې پر لومړۍ کرښه کې جنگيدو، ځکه خو يې ترڅنگ زيات جنگيالي د مدرسو طالبان ول، د حقاني صيب په سرگروپانو کې هم ډيری طالبان وو چې د دغو سرگروپانو افراد به ټول د مدرسو طالبان وو.

په دې سرگروپانو کې ملا رحيم الله (ځدران) ملا دين محمد (منگل بلي خيل) ملاشزاده (کندهار) ملا شا محمد (خروټی) ملا بدرالدين (پکتيا) ملا داروخان (غزنی) ملا شاولي (غزنی) او ځينې نور ول.

په جنوب او جنوب غرب سيمو کې د طالبانو په نامه جنگي گروپونو سره خلک بلد وو او د هغوی خواص، عادات او کردار له اوله ورمعلوم وو، خو د لېرې نه ځينو خلکو د پروپاگنډ يا ناخبرۍ له امله د طالب او طالبانو په نامه وسله وال مبارزين يا جهادي خوځښت پردی او له بهره وارد شوی وگاڼه.

همدغو جبهاتو کې جنگېدليو سوچه طالبانو، د طالبانو تحريک رامینځ ته کړ. دوی په اخلاقي ښېگڼو او جنگي زپورتيا باندې په خپلو خپلو سيمو کې ولس او جهادي طبقې پېژندلي وو، ځکه يې ولس سمدستي ملاتړ وکړ او بې لارې شويو مجاهدينو او ملايانو يې په وړاندې مقاومت ته زړه ښه نه کړ يا يې له ډېر کم مقاومت وروسته د تېښتې لار غوره کړه.

سياسي جوړښتونه

د حرکت تنظيم د جمعيت طلبه حرکت په نامه مستقل سياسي جوړښت لاره، چې د دې جوړښت مشر ته به يې د جمعيت طلبه صدر وايه. دغه جمعيت د ديني زده کوونکو له سياسي روزني او تبليغاتي هڅو سرپرته ډېر بارز اغېز د هېواد په داخل کې د دې تنظيم په قوماندانانو او وسله والو نه لاره. يو دفتر يې په پېښور کې درلود او بل يې په کوټه کې. د مرکزي او شرقي او جنوب شرقي ولاياتو طالبانو د پېښور له دفتر سره اړيکې ساتلې او د سوېل لويديځو او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لویدیځو ولایاتو دیني زده کوونکو د کوټې له دفتر سره اړیکې لرلې. د کوټې د دفتر مسئول مولوي وکیل احمد متوکل و او د کندهار ولایت مسئول مولوي احسان الله احسان و، چې بیا وروسته دواړه په طالبانو کې بارزې او کلیدي څېرې شوې. جمعیت طلبه حرکت د زونونو د مشرانو ترڅنگ د ولایاتو مشران هم په تشکیل کې لرل. د دې جمعیت هدف د دیني طالبانو بیداري، هماهنگي، له سیمه ییزو او نړیوال سیاست نه خبرېدا، د ځانگړو مسایلو او ځانگړو ورځو په مناسبت غونډې، ویناوې او تربیتي پروگرامونه ترتیبول و.

د مولوي محمدنبي محمدی په تنظیم کې د جمعیت طلبه دغه رول دومره مضبوط او منظم نه و، ځکه چې د رهبرۍ له خوا مستقله توجه ورته نه کېده. د دې په پرتله له حرکت نه د جلا شوې ډلې دوهم حرکت چې د مولوي نصرالله منصور په مشرۍ تاسیس شو، د طالبانو جوړښت خوځنده، متحرک او فعاله و.

د دې لامل دا و، چې مولوي نصرالله منصور د دیني مدارسو پر طالبانو ځانگړی باور درلود او دغه ځوانه طبقه یې د هېواد په راتلونکي کې د بارز رول څښتنان گڼل. دا به یې تربیتي غونډو او ویناوو کې هم ویل، چې نوی دیني نسل د هېواد په سیاسي راتلونکي کې ځانگړی رول لرلای شي. له همدې امله هغه د دیني طالبانو لپاره جوړ کړی خپل سیاسي جوړښت "تنظیم طلبه" په خپل لاس ډېر منظم کړی و. د هر ولایت او په پاکستان کې د هرې هغې مشهورې سیمې لپاره یې چې افغانان په کې ډېر اوسېدل او د افغانانو مدارس او لېسې په کې وې، مشران په تشکیلاتو کې لرل. اوونیز تربیتي پروگرامونه یې لرل، د مدارسو ترڅنگ یې له لېسو نه هم شاگردان راجلبول، د ځینو سیمو لپاره یې د لېسو او عصري ښوونځیو ځوانان مشران ټاکلي وو. هغه به خپله د سیاسي کورس په نامه د یوې تربیوي سلسلې مشري او استادي هم کوله، چې د تنظیم طلبه زرگونو غړو ته به یې په ساعتونو د نړۍ پاموړو تاریخي مسایلو په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اړه منظم ليكچرونه وركول او ورسره به يې د نويو نړۍ والو پېښو په اړه هم ژوره تشرېح ورته كوله. مولوي منصور به د انگليسي او عربي ژبو د سمې زده كړې هدايت طالبانو ته كاوه، چې له همدې امله به ځينو سپين رېرو ملايانو بد هم پسې ويل. درې څلور چاپي خپرونې يې هم لرلي چې يوه په كې د پېښور د چاپي رسنيو په كچه منلي وه. دا د محمد امين فروتن په مشرۍ د "كوثر" په نامه اوونيزه وه (محمد امين فروتن د حكمتيار په مشرۍ د حزب اسلامي مهم چارواكي و، چې بيا يې له حكمتيار سره خوا بده شوه او د مولوي منصور حركت ته راغی او منصور د خپل مرستيال په توگه غوره كړ. هغه په خپل اخبار "كوثر" كې پر حكمتيار نيوکه كړې وه، چې له امله يې د حزب اطلاعاتو د هغه د ترور هڅه وكړه، خو ونه وژل شو، بلکې پر سر سخت ټپي شو، چې له امله يې د ماغي ضربه وخوړه اوله فعالېته ولوېد). په تنظيم طلبه كې ډېر داسې كسان راپورته شول چې د رباني او طالبانو په دواړو حكومتونو كې يې په مسلكي ادارو كې فعال ماموريت وكړای شو او په طالبانو كې به دا خبره كېدله چې پلانی په اداره پوهيږي، ځكه چې د منصور تنظيم كې يې وخت تېر كړی!

د حركت د مدارسو او د حزب لېسو نه به ځوانان د مولوي نصرالله منصور سياسي او تربوي ناستو ته راتلل، ځكه خو يې په طالب طبقه كې زيات اغېز درلود. په طالب طبقه كې د منصور محبوبيت دومره و، چې د هغه وخت ډېرو ځوانانو طالبانو پر ځانونو د منصور تخلصونه ايښي دي!

د طالبانو په غورځنگ كې د مولوي منصور په پيروانو طالبانو او ملايانوكې مشهورې څيرې، مولوي محمد طاهر انوري (دمالي وزير، د چارو د ادارې رئيس او پلان وزير) مولوي عارف الله عارف (د غزني والي او د مالي وزارت معين) قاري احمد الله (د كندهار امنيه قوماندان، د زابل امنيه قوماندان، د نيمروز امنيه قوماندان، داخله وزير او د استخباراتو عمومي ريس) مولوي رحيم الله زرمتمی (د اطلاعاتو كلتور مرستيال وزير) مولوي احمد جان (د معادن او صنايع وزير، د بريښنا وزير) مولوي اسحاق اخزاده (د لغمان والي) انجينير

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

عبدالله گل ريان (د بشري حقوقو د کمیسون رئیس) استاد فیض احمد فیض (د خارجه وزارت ویاند) عبدالغفور افغاني (د خارجه وزارت ویاند او د تشریفاتو عمومي رئیس) عبدالحکیم مجاهد (په نیویارک کې د طالبانو استازي، په اسلام اباد کې افغان سفیر) او یو شمېر نور لوړ رتبه او ټیټ رتبه چارواکي وو.

وروسته حزب اسلامي، اتحاد اسلامي او د ملي نجات جبهې هم دې ته ورته جوړښتونه جوړ کړل، چې د دیني طالبانو لپاره یې بېلې سیاسي ډلې او څانگې تاسیس کړې.

د نویمو کلونو په لومړیو کې په پېښور کې د دیني طبقې (طالبانو) ترمینځ یو ډول تحریک شروع شو، چې طالبان په مستقله توگه د هېواد د یوه دعوتی او اصلاحي تنظیم بنسټ کېږدي چې بالاخره موفق شول او د جمعیت طلبه اهل سنت په نامه له ټولو تنظیمونو نه یو مستقل تنظیم اعلان شو. دوی به اوونیزې غونډې کولې او د هر ولایت لپاره یې مشر او مرستیال ټاکل. دغه تنظیم هم د وخت په تېرېدو ډېر زیات پیروان پیدا کړل، ان چې د ټول هېواد په کچه یې په زرگونو خاموش پیروان لرل، خو ټول یا اکثر یې په پاکستان کې مهاجر او مسافر طالبان وو. وروسته د دې ډلې ځینې طالبان په داخل کې هم یو څه بارز شول، لکه د خوست د جمعیت طلبه اهل السنة مسئول مولوي عبدالحکیم شرعي چې د خوست په گډه اداره کې امنیت قوماندان شو او د خپلو ملگرو طالبانو په توسط یې نسبتاً ښه امنیت تامین کړ، چې بیا د طالبانو د تحریک له راتگ سره د طالبانو په تحریک کې مدغم شو، چې وروسته د طالبانو په واکمنۍ کې د څه وخت لپاره د زابل والي هم و.

دغه نوي طالبی تنظیم کې تر ډېره د مولوي محمد نبي محمدي د حرکت نه مایوسه طالبان او نور بي طرفه طالبان یوځای شول، بالاخره چې د مولوي محمد نبي محمدي او مولوي منصور حرکتونه بېرته د علماوو په هڅو سره یو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شول. محمدي مشر او منصور يې مرستيال شو، تنظيم طلبه او جمعيت طلبه هم په يوه تنظيم کې راټول شول.

د کندهار له تحریک نه مخکې له غزني نه تر زابله د طالبانو پوځي جوړښت

د طالبانو له تحریک درې يا څلور کاله وړاندې په پکتیکا، غزني او زابل کې د ديني طالبانو له خوا د نا امنۍ د ورکولو، عدل او امنيت د تايمين تر شعار لاندې يو خوځښت پيل شو، چې لومړی يې څو سترې غونډې وکړې او بيا يې له سيمه ييزو قوماندانو د ملاتړ او همکارۍ غوښتنه وکړه. کله چې د ډاکټر نجيب الله حکومت په ځينو ولاياتو کې ولسوالۍ تخلیه کړې او يوازې د ولاياتو مراکز يې ټينگ کړل، په دې لړ کې د زابل، غزني، پکتیکا او د پکتيا په ځينې برخو کې هم د قوماندانو ترمينځ شخړې پيل شوې. بيا چې کله د نجيب رژيم زوال ته نږدې وو او د ځينو ولايتو نو مرکزونه هم د سقوط په حال کې وو، نو داوخت د تنظيمي جگړو اور په تيزيدو وو، له همدې وخته د دغو سيمو ديني طالبانو د حالاتو د سمون لپاره لومړی دعوتي هلي ځلې پيل کړې او بيا يې له ځينو قوماندانو پوځي مرسته وغوښته، چې د حالاتو په کنټرول کې د ضرورت پرمهال مستقيمه مداخله هم وکړای شي، کله چې کابل مجاهدينو ونيو دغه خوځښت يو څه نور هم بارز شو، خو دا چې د کندهار په څېر ولې راپورته نه شو ظاهري لاملونه يې دوه وو:

يو دا چې په دې سيمو کې تر پايه دومره سخت وحشت نه دی رامینځ ته شوی، چې يو ناڅاپي قيام دې وشي. بل لامل دا و چې په دې سيمه کې د طالبانو جهادي جبهات منزوي نه ول. لکه په زابل کې د ملا موسی کلیم جبهه چې وروسته ملا مدد ته ورپاتې شوه دا د طالبانو جبهه وه، د ملامدد له شهادته وروسته هم منلې وه او په ټول زابل کې يې تر پايه د واحد قوت بڼه غوره کړه،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له همدې امله سيمه ييزو قوماندانانو تر ډېره له طالبانو سره ډېر نرم تعامل کاوه او خبره يې شخړې ته نه رسوله.

دغو طالبانو صرف د يوه قوت په توگه ځان نښودلی و، نور يې تش دعوتی غونډې او پروگرامونه ترتيبول. بيا وروسته همدې منظم جوړښت د غزني، زابل او پکتیکا په نيولو او تصفيه کې د تحریک لپاره کلیدي رول ادا کړ. کله چې له کندهاره د طالبانو تحریک سر راپورته کړ، سمدستي په زابل او غزني کې د کابل او کندهار پر لويه لار ځايي طالبانو خپل فعالیت پیل کړ او له کندهار سره يې اړيکه ټينگه شوه. د کندهار او کابل پر لويه لار له غزني تر کندهاره د پرتو ولسواليو د طالبانو سياسي او پوځي جوړښت له کندهاره درې يا څلور کاله مشر و. د غزني د قریاغ د لسوگونو طالبانو د منظمې ډلې مشر مولوي اسحاق اخزاده و (بيا د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د خوست مرستیال والي او وروسته د لغمان والي شو) مرستیال يې ملا عبدالباري و. د مقر د طالبانو مشر ملا عبدالولي و. د گیلان او جنډې د طالبانو مشر مولوي عبدالغفار و. د زابل د شاجوی د ولسوالۍ د طالبانو مشر ملا عبدالغني و او مرستیالان يې ملا نورالله نوري (د طالبانو په واکمنۍ کې د بلخ والي او شمال زون تنظیمه رییس و. د امریکا له یرغل وروسته ۱۳ کاله په گوانتانامو زندان کې اسیر و) بل مرستیال يې ملا عبدالجبار و.

د زابل د مرکز "قالات" د طالبانو مشر ملا عبدالوهاب و. مرستیالان يې ملا اسدالله او ملا محمد نذیر وو.

لومړی چې طالبان زابل ته ورسېدل، د شاجوی او زابل د مرکز طالبانو له خپلو قوماندانانو نه د هغوی اکثره پوستې او مرکزونه تخلیه کړي وو. نه يې غوښتل چې له کندهاره راغلي طالبان دي دلته حکم وچلوي، بلکې دوی ویل دلته دې زموږ د سيمې خپل طالبان واکمن شي او بله خبره يې دا وه چې دلته به زموږ له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خلکو څوک وسله هم نه ټولوي، پر دې خبرو د غزني تر جگړې يوه مياشت مخکې لا اختلاف و.

د ۱۹۹۴ ميلادي کال په ډسمبر کې چې د قلات د امنيه قوماندان قاري احمدالله و. قاري احمدالله د غزني د خوگياڼو ولسوالۍ اوسېدونکی و، د طالبانو په واکمنۍ کې لومړی داخله وزير او بيا تر مرگه د استخباراتو عمومي رئيس و. زه د قلات مرکز کې څو ورځې له ده سره د همکار په توگه اوسېدم، د مرکز له طالبانو يې راته سر وټکاوه، چې له مرکزي تحريک سره ځان نه يو ځای کوي، دلايل او شرايط وړاندې کوي. په همدې ورځو کې د زابل يو تن عالم مولوي عبدالسلام سالمی، د کندهار د ارغنداب يو تن عالم چې اوس يې له ما نوم هېر دی او ملا نورالدين ترابي (د طالبانو په واکمنۍ کې د عدليې وزير) چې دا وخت يې د نويو فتح کېدونکو سيمو د کنترول دنده لرله. دوی په يوه موټر کې د زابل د مرکز قلات د طالبانو مشر ملا عبدالوهاب ته د جرگې په دود ور روان وو، چې د خبرو له لارې يې موافقې ته اړ باسي. زه هم ورسره ملگری شوم، چې کله د عبدالوهاب اطاق ته ورغلو ډېرې خبرې ورسره وشوې، خو عبدالوهاب بهانې کولې او په نويو ورغليو طالبانو يې نيوکې هم کولې. عبدالوهاب سمې او قومي انگېزې هم لرلې چې دا نو د طالبانو تاند تحريک ته تر هر څه زياتې نه منونکې خبرې وې.

څه موده وروسته عبدالوهاب له صحنې ووت او بيا د تحريک تر پايه له طالبانو سره يو ځای نه شو، خو مرستيالان يې له طالبانو سره يو ځای شول.

په همدغه ډسمبر کې يو نوي هيئت د مولوي احسان الله احسان په مشرۍ له کندهاره زابل ته راغی. د قلات ښار په جامع جومات کې يې غونډه راوغوښته. په دې غونډه کې د ملا مدد خان ورور عزيز خان او ملا عبدالسلام راکتيي (د طالبانو په واکمنۍ کې د ننگرهار د قول اردو مشر و) حاضر وو، مولوي احسان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

الله ډېره جذابه او اغېزناکه وينا وکړه او د تحريک د پيل پر اسبابو، اهدافو او د راتلونکې تگلارې په اړه يې تفصيلي خبرې وکړې.

په غونډه کې عبدالسلام راکټي او عزيز خان له تحريک سره د هر ډول همکارۍ اعلان وکړ. راکټي غونډې ته په خبرو کې وويل که طالبان د پاکستان خلک وای، نو ما به يې په "شهرصفا" کې لامخه نيولې وای (ځکه چې راکټي د پاکستان د يوه افسر له راتښتولو وروسته له پاکستان سره د دښمنۍ اعلان کړی و) خو زه د طالبانو مشران پېژنم چې څوک دي او څه غواړي.

له دې څو ورځې وروسته له شاجوی ملا نورالله نوري او ملا جبار له طالب مشرانو سره د ليدو لپاره د وسله والو ساتونکو په ملتيا مرکز قلات ته راغلل.

له دوی سره خبرې د نرمۍ او جوړښت خوا ته لاړې. بيا چې د غزني له جگړې وروسته ملا نورالله نوري د خپلو ملگرو په مشرۍ د تحريک په پوځي برخه کې د قوماندان په حيث مصروف شو، نو دا خبرې هم ورسره ختمې شوې.

د طالبانو تحريک د پيل اړتيا

کله چې روسي ځواکونه د ۱۳۶۷ لمريز د سلواغې په ۲۶مه له افغانستانه ووتل، د نجيب په مشرۍ کمونيستي رژيم د هېواد په هر لور کې ورځ تر بلې د زوال لور ته روان وو، چې له امله يې ډاکټر نجيب الله د سولې او روغې وړاندیزونه پيل کړل. د لږ وخت په تېرېدو دولت د ولسواليو مرکزونه پرېښودل او د ولاياتو مرکزونه يې ټينگول، خو وروسته د هېواد په بېلا بېلو برخو کې د ډېرو ولايتونو مرکزونو هم سقوط وکړ. دغه وخت لا د نيول شويو سيمو پر سر د جهادي ډلو ترمنځ رقابت او په ځينو سيمو کې وسله وال اخ و ډب روان و. نورو تنظيمونو يو څه محتاط دريځ درلود، خو جمعيت او حزب چې له پېښوره لا د يو بل په وړاندې رقيبېان وو، نور هم د يو بل پر ضد په مورچو کې کېناستل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په پېښور کې بهر مېشتي ايتلافي حکومتونه تر ډېره د حزب د مشر حکمتيار له مسلسل مخالفت سره مخ وو. د پېښور په عبوري حکومت کې صبغت الله مجددي ته د دولت د مشر، مولوي محمد نبي ته د دفاع وزير او مولوي خالص ته د داخله وزير څوکۍ ورکړل شوې وې. گلبدین حکمتيار د بهرنيو چارو وزير و، خو له لږ وخت وروسته حکمتيار بېلتون اعلان کړ او دغه دولت يې د "کرايي حويليو دولت" ونوماوه.

په وروستي ځل چې د پاکستان دولت او نړۍ وال همکاران پوه شول، چې له حکمتيار او رباني پرته نور تنظيمونه د قدرت پر سر شخړې ته لېواله نه دي، نو د دغو دوو د رضاييت لپاره يې هلې ځلې پيل کړې، چې له امله يې د ۱۳۷۱ کال د غوايي په ۸مه د نجيب د حکومت له سقوط سره په پېښور کې حکمتيار د لومړي وزير، مسعود د دفاع وزير او صبغت الله مجددي د دوو مياشتو او له هغه وروسته رباني د څلورو مياشتو لپاره د دولت د مشرانو په توگه ونومول، خو څرنګه چې د نجيب دولت د خپلې يوې وفادارې او نامتو وحشي گيلم جم مېلېشې د مخالفت په صورت کې سقوط وکړ، دغه مېلېشه لا هم پر کابل ښار واکمنه وه او احمدشاه مسعود د هغوی د يوه متحد په ډول کابل ته رادننه شو.

له يوې خوا احمدشاه مسعود د گيلم جم مېلېشو په گډون کابل ښار په خپله ولکه کې واخيست او د بل چا وسله وال يې نه پرېښودل او بل پلو ته د حزب ځواکونو کابل ته د ننوتلو کونښنې وکړ، چې په اول کې تر داخله وزارت، مرکزي کمېټې او حتی ارگ تر دروازو پورې ورسېدل، خو د گيلم جم مېلېشو او مسعود د ځواکونو چې د زاړه رژيم يو شمېر وسله وال هم ورسره وو، د حزب ځواکونه د سخت جنگ په پايله کې د کابل ښار څنډو ته راشاته کړل، چې له دې سره د حزب او جمعيت خونړۍ جگړه پيل شوه، تر درېو کلونو يې د کابل ښار په کنډواله بدل کړ او تر پنځوس زره زيات عام کابليان په دې جگړو کې شهيدان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شول. په دې کې تورسري، ماشومان او بوداگان هم وو. صبغت الله مجددي په لومړيو ورځو کې کابل ته دننه شو او څو ورځې وروسته د يوه دولتي وفد په مشرۍ مزار ښار ته ولاړ. هلته يې د ملبشو مشر عبدالرشيد دوستم ته د "سترجنرال" د رتبې ترڅنگ د "خالد بن وليد" مقدس خطاب هم وکړ، چې د ډېرو افغانانو د خپگان سبب وگرځېد.

تر دوو مياشتو وروسته مجددي هڅه کوله چې پر څوکۍ پاتې شي، خو احمدشاه مسعود هغه له لومړۍ ورځې د دولت د مشر په توگه نه و منلی او نه يې هم د هغه کومه خبره منله، چې کله دوه مياشتې پوره شوې، په اسانۍ يې له دندې لېرې کړ او ربانې د رسمي مراسمو په ترڅ کې د دولت مشر شو، خو له څلورو مياشو وروسته يې پر واک پېښې ټينگې کړې او د مسعود پر پوځي ځواک يې تکیه وکړه. مگر نور متحد تنظيمونه او قوماندانان په دې کار مایوسه شول او هغه گوډ او مات اتحاد هم کمزوری شو او تقريباً له مينځه ولاړ. د حزب د تنظيم مخلصو قوماندانانو او مشرانو هم ځانونه نور له دې جرياناتو گونبه کړل. يوازې په پټو سترگو جنگېدونکو قوماندانانو ته ميدان خالي شو، چې چا جنگ کولای شوای، که نور يې هر ناوړه عمل کاوه، هغه ته هر چا په خپل بغل کې ځای او هر ډول امکانات ورکول. د کابل ښار د مسعود، دوستم، حکمتيار، سياف او حزب وحدت د ملبشو په وحشي تمرينگاه بدل شو او هغه څه وشول چې ښايي په تاريخ کې يې له کمونيستي جناياتو وروسته ډېر کم ساری وموندل شي!

د سياف ملبشو د حزب وحدت د ملبشو پر سيمه د هزاره گانو عزتونه لوټ کړل، عام خلک يې ووژل او کورونه يې تالا کړل. د مزارې په مشرۍ د وحدت هزاره ملبشو د سياف په انتقام کې عام پښتانه نيول، په ژوندوني به يې د غاړې رگونه ورغوخ کړل، بيا به يې د غاړې په رگونو سره کړي غوړي ور

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

واچول. په مړي کې به لږ حرکت پاتې و، چې له همدې امله به يې ټوپونه وهل. دې ته به هغوی خوشحالي کوله او د "رقص مرده" نوم يې ورباندې ايښی و. دا په نړۍ کې د وحدتي هزاره گانو لومړنی اختراع وه، چې ښايي په نړۍ کې يې تر اوسه ساری نه وي ليدل شوی.

د سياف له خوا مشري په خپله سياف، د هغه وراړه ممتاز او قوماندان شېرعلم او يو شمېر نورو بدنامه ټوپکيانو کوله او د وحدت له خوا عبدالعلي مزاری او د وحدت نورو مشرانو او قوماندانانو د دې اعمالو سرپرستي کوله، چې اوس د دواړو غاړو اکثر هم هغه قوماندانان او مشران په اوسني حکومت کې پر دندو بوخت دي.

د رباني په واکمنۍ کې چې د هېواد پلازمېنه کابل ښار په څو دا ډول وحشي قوماندانيو وپشل شوی و، نو د نورو لېرې پرتو سيمو به څه حال و!

يوازې د کابل په ښار کې وحشتونه، د خلکو پر مال، سر او عزت تېری يو ډېر لوی داستان دی، چې زرگونه پاڼې کتاب يې هم نه شي ځايولی. سيمه ييزو ليکوالو او نړۍ والو بشري ادارو هم په دې اړه ډېر اسناد خپاره کړي دي، خو افسوس چې چا يې عاملينو ته نه يوازې د سزا هڅه نه ده کړې، بلکې د بشري حقونو نړۍ والو دعوو لرونکو، د خپلو استعماري موخو لپاره همدغه مجرمين په پيسو او څوکیو خوشحاله ساتلي او جیبونه يې په ډالرو ورډک کړي دي.

د ۲۰۰۱م کال د سپټمبر يوولسمې له پېښو وروسته چې کله متحده ايالاتو پر افغانستان يرغل وکړ، له هغې نېټې راهيسې د دې کرښو تر ليکلو هماغه ټوپکوال او د بشري حقونو ناقضين د امريکايي يرغلگرو په مټ پر ولس واکمن دي. د همدغو جنايتکارانو د لاسوهنو له امله د بشري حقونو د خپلواک

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کمپسيون هغه رپورت هم نه شي خپرېدای چې د تېرو دوو لسيزو په کورنيو
جگړو کې د بشري حقونو د ناقضينو پېښې يې ثبت کړې دي.

د کابل څو بېلگې

کابل ښار کې لومړی د عبدالرشید دوستم په مشرۍ د گیلیم جم ملېشو پر مهال د ښار په ډېرو برخو کې چور، تالان، د ښځینه وو او کشرانو هلکانو په زوره کانتینرونو ته بوول او هلته د شرابو او موزیک په محفلونو کې د دغو یرغملو بې عفتي او د مخالفت په صورت کې وژنه د ډېرو کابلیانو د سترگو لیدلې کیسې دي. له هغه وروسته د نظار شورا سرگروپانو او افرادو هم دې ته ورته اعمال پیل کړل. وژنې خو یو معمول و، چې چا به هم د وسله والو له غوښتنو سر غړاوه، هغه وژل کېده. د حزب وحدت سپړو چې د سیاف له وسله والو سره یې د ځمکو نیولو پر سر جگړه وه د عامو پښتنو سپړي نیول، په ژوندوني به یې په سرونو کې میخونه ورتک وهل. د پښتنو تور سرې به یې بې عفته کړې او بیا به یې په ژوندوني سینې ترې غوڅې کړې، دا تکراري خبرې دي، دا ډول پېښې چې یې لیدلي داسې ډېر خلک -هم عاملین او هم شاهدان- اوس هم موجود دي. له حزب وحدت نه نیول شویو بندیانو هم د دغو اعمالو اعترافونه کړي دي.

له څرخي پله سره یوې پوستې پر اولاد ناروغه میرمن له موټره ښکته کړې وه او خاوند ته یې ویلي و، چې مور ښځې پر هر حال ولیدي خو یو د زیږون پرحال مو نه ده لیدلې، مور غواړو پر دغه حال یې هم ووینو.

د سیاف وسله وال چې اکثره یې چرسیان او نشه یان وو، د هزاره گانو تورسړې یې وپلې او جنسي تېري پرې کول. د هغوی ماشومان او بوډاگان یې وژل، نه د چا په مال بند وو، نه په سر او عفت. مشران یې داسې شوي وو، چې که به هر ډول وحشي او ظالم وسله وال و، خو چې د ده لپاره یې وژل کولای شوی نور یې هر ډول امتیازات ورکول. د کابل او ننگرهار ترمینځ د سروبي پر پاتک د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

حکمتیار قوماندان زرداد فریادي له خپل یوه وسله‌واله سپی جوړ کړی و. د دې وسله‌وال تېره غاښونه وو، چې چا به پیسې نه ورکولې، همدغه جعلی سپی به یې ورخوشې کړ او لارویان او مسافر به یې پرې وډارل، ترڅو د دوی له خوښې سره سمې پیسې ورکړي.

پر دغو وحشیانو د خپلو مشرانو تسلط هم تردې کچې رسیدلي و، چې په دې اړه په کابلینانو کې کیسه مشهور ده، وایي د شورا نظار یوه قوماندان پوستې ته د چا میړمن په زور بولې وه او خاوندیې د دولت مشر برهان الدین رباني ته خپله عرضه ور رسولې وه، رباني د عرضې پر شا ورته لیکلي و: "قوماندان صیب لطفا زنښ بده"

کندهار د وحشت په گروت کې

د کندهار ښار د لسگونو قوماندانانو ترمینځ وېشلی و. ستر واک د ملا نقیب له ډلې سره و، خو هغه په خپله دومره واکمن نه و، بلکې ټول واک او ځواک ورنه قوماندان خان محمد ترلاسه کړی و، چې په "خان" یې شهرت درلود. خانو بدمعاشان او وحشي کسان پر ځان راټول کړي وو، ملا نقیب په خپله هم ترې ډارېده.

والي گل اغاشیرزی و. شېرزی یوازې له رباني د کندهار د ولایت په نامه مالي سهم اخیست او نور واک یې نه درلود. له همدې امله یې ځان ښه شتمن کړی و، نظامي خلک یې کم لرل چې هغه هم ډېر بدخلقه نشه‌یان او بې‌کاره کسان وو. قول اردو د ملانقیب مربوط د خانو په واک کې وه. د خانو ډله په نظامي لحاظ یو څه ځواکمنه وه. زغروال ټانکونه او وسله یې هم لرله او رباني هم توجه ورته کوله، ځکه چې دا په کندهار کې جمعیت اسلامي پورې تړلې جبهه وه. د هوایي ډگر واک د کندهار د مشر قوماندان حاجي مغاش د زوی حاجي احمد تر واک لاندې و. د قشله جدید پوځي سیمه او د ښار غربي سیمې د امیر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لالې د وسله‌والو تر واک لاندې وې چې وسله‌وال یې ډېر وحشي او ظالم کسان وو. د سیاف د تنظیم د قوماندان استاد عبدالعلیم وسله‌وال د کندهار لویدیخ ته د سربوزې په سیمه کې مېشت وو. استاد عبدالعلیم تر جهاد مخکې موټروان پاتې شوی و. د موټروانۍ له وخته په "استاد" مشهور و. په دې سیمه کې موټروان ته هم استاد ویل کېږي. د ده کسان هم په هیڅ کې ترچا کم نه و، نور هم ډېر واړه او غټ قوماندانان وو، چې څوک یې ډېر بد وو او څوک لر.

دکندهار د زوړ ښار پر سیمه د حزب اسلامي د قوماندان عطا محمد سرکاتب وسله‌وال واکمن وو.

په کندهار کې د روسانو پر ضد جهاد ډېرو سپېڅلو خلکو پیل کړ او ډېر وروستني خلک هم داسې سپېڅلي اوسېدل، ځکه جهاد هغه چا کاوه چې د جهاد روحیه یې لرله او د جهاد روحیه ایماندارو او اسلام پالو خلکو لرله، خو د وخت په تېرېدو ځینې مشهور او محرک مشران شهیدان شول لکه لاملنگ او نور یې اکثره له صحنې ووتل، بله خوا د وخت په تېرېدو د مال او ځواک شوق په مجاهدینو کې زیات شو، چې دا ستونزه په ټول هېواد کې وه. د دې کار لپاره له نامشروعو لارو گټه اخیستل پیل شول، چې په دې کې نامطلوبو، غلو او اجرتي قاتلانو ته هم خلکو په جبهاتو کې ځای ورکړ، چې له دې امله ځینې دغه غله او اجرتیان تر دې کچې پیاوړي شول چې بیا د خپلو قوماندانانو هم زور پرې نه رسېده. په کندهار کې داسې ډېر سرگروپان وو، چې پخوا خلقیان وو او په کمونیسټي ملېشو کې پاتې شوي وو، خو ځینو قوماندانانو د قوم پالنې پر بنسټ یا هم د خپل رقیب د ځپلو لپاره له ځانه سره ونیول، چې وروسته بیا ورنه ځواکمن ټوپکوال جوړ شول او د هم مثله خلکو له راجلبولو وروسته یې خپل پاتکونه واچول. همدې خلکو بیا د چا د عزت او ابرو څه پروا نه لرله؛ ځکه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

چې د کمونیستي دورې له پیله په همدې مظلومو او وحشت روږدې وو، چې بېلگه یې "منصور" او "بارو" وو چې د کندهار ښار او بولدک ترمینځ یې پر لویه لار پاتک اچولی و، له مسافرو یې ځوانې توریسې او کشران هلکان د جنسي اشباع لپاره گرځول، چې بیا طالبانو د کندهار ښار تر نیولو لږ وړاندې د دوی پر پاتک برید وکړ. منصور او بارو دواړه یې ووژل او د خپلو ټانکونو د توپونو پر میلونو یې راځوړند کړل. وسله وال یې اکثره په جنگ کې ورته ووژل، یوازې یو وراره یې "عبدالرازق" ورته د کم عمرۍ له امله ژوندی پریښود (اوس د کندهار امنیه قوماندان دی). همدې پېښې د کندهار ښار پر ټوپکیانو رعب واچاوه او د کندهار تصفیه یې طالبانو ته اسانه کړه.

د کندهار په ښار کې د څو گروپونو ترمینځ داسې جنگونه روان وو، چې د خلکو کورونه یې هم په لمبو کې سوځېدل. خلکو پر خپلو عزتونو او کورونو ټوله شپه پېرې کولې. اکثره رښتیني مجاهدین په کورونو ناست وو، یوازې هغه قوماندانان پر میدان وو چې د قوم-قبیلې پر بنسټ یې حتی زاړه کمونستان پر ځان راټول کړي وو او له یو بل سره د سیمې د نیولو پر سر په جگړو کې ښکېل وو. داسې جگړې چې د کندهار څو اوسېدونکو عیني شاهدانو راته کیسه کوله چې په دا پورې پوسته کې یو ټانک ولاړ و پوره یوه میاشت یې په مقابل لوري د توپ ډزونو کول. د میاشتې په اخیر کې د زیاتو ډزو له امله د ټانکسټ ماغزه خراب شول او د تداوی لپاره یې پاکستان ته یووړ.

د کندهار خلک د کمونیزم پر وړاندې جهاد کې ډېر حیرانوونکی تاریخ لري. د کندهار مجاهدین دومره وسپنیز او غښتلي جنگیالي وو، چې په شپه کې به د ښار مینځ ته ننوتل او تر سهاره به یې له حکوت سره د حکومت د کور دننه جگړه وکړه او سهار چې به وتل، نو دښمن ته به یې درانه تلفات اړولي وو. که د کندهار ښار د خلکو همکاري نه وی، نو مجاهدین د ښار مینځ ته نه شوای

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ننوتلی. د ښار په مینځ کې کمونستان په ډاډه زړه له پوستو نه شوای راوتلی، ځکه چې د ښار نیم ولس ورسره جنگېده، یو ځل د دولت پر ضد د ښار خلکو پر خپلو بامونو د تکبیر نارې پیل کړې. دا دومره زیاتې او عمومي چیغې شوې چې دولت یې په ورځو ورځو له وارخطایۍ سره مخ کړ، گولۍ یې پرې وورولې، خو خاموش یې نه کړای شوای. بالاخره یې عذر زاری او جرگې پیل کړې، خو له بده مرغه ننگیالی او پاک نفسه مجاهدین، څوک شهیدان شول او چا د نجیب د رژیم له نسکورېدو سره پر کور ناسته غوره کړه. پاتې خلکو د قوم او قبیلې په نامه زړه کمونستان، غله او فاسقان پر ځان راټول کړل چې له امله یې د وحشت یو زړه لېزوونکی تاریخ جوړ کړ.

د خلکو له خولې څو خاطرې

د طالبانو د واکمنۍ ستر مفتي او د هېواد په کچه عالم او زاهد شخصیت مرحوم مولوي عبدالعلي دیوبندي صیب نه مې دا کیسه اورېدلې چې ویل یې، یو قوماندان له یوه کندهاري نه مېرمن بوتله او خپل اطاق ته یې د بې عفتۍ لپار وخبړوله. سپرې پښتون و، نور وس یې کار نه کاوه، په ډېر لوړ اوازیې کوکې او نارې شروع کړې، چې د خدای په خاطر دا مې عزت دی، قوماندان یو څو د غښتلو متو خاوندان وسله وال ورته راواستول، سپرې یې چپه کړ او په زور یې تناسلې اله ورتاووله، تر هغو چې ورنه بيله یې کړه، سپرې ځای پر ځای مړ شو.

د کندهار د راډیو یوه مامور د خپلو سترگو لیدلې کیسه کوله، چې د کندهار شهرنو په سیمه کې یو کشر هلک روان و، د پوستې والا پسې غږ کړل، چې دې خوا راشه، هلک پوهېده چې د بدفعلي لپاره یې غواړي. هغه منډه کړه ټوپکوال کلاشینکوف پسې ونيو او ضربه یې کړ، هلک یې ځای پر ځای شهید کړ. دغه تنکی زلی په وینو کې رغړېده او دوی چورت هم نه واهه!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له کوتېې يو ځوان مهاجر ملا د خپل پلار جنازه له پاکستانه د زابل شاجوی ته وړه. د کندهار-زابل پر لار له شهرصفا ولسوالۍ سره د حزب اسلامي د "گرانو" قوماندان پوسته وه. ملا وايي زما او زما د کورنۍ جهادي تعلق له حزب اسلامي سره و، ما غوښتل چې د گرانو له پاتکيانو ځان خلاص کړم، خپل حزبي تعارف مې ورته وکړ، هغوی له غوسې په خندا شول، راته ويل يې مور يوازې پيسې پېژنو، خو ما د پلار د يو ناڅاپي وفات له امله دومره پيسې راخيستې وې چې د لارې کرایه مې ورکړه او نورې رانه په لاره کې پاتکونو واخيستې، دا ځوان مولوي صيب وايي چې له جنازې سره يې په ولسوالۍ دننه کړم، جنازه يې پر ميدان کېښوده، ماته يې مخ را واراوه چې دا دې د پلار جنازه ده؟ ما ورته وويل هو. وايي چې پيسې نه شې پرې کولې، اوس به د پلار جنازې ته گډېږې، اتني به کوې، ما عذر او زاری شروع کړې، چې د پلار مرگ او گيا او بيا زه ملا سپری يم! اتني مې زده هم نه دی، خو هغوی نور مرمۍ کلاشينکوف ته تېره کړه، زه پوه شوم چې پيسې خو نه شته يا دې وژني يا اتني وکړه! بس مجبور شوم په نه زړه مې د دوی د حيواني نفس د تسکين لپاره اتني شروع کړ او تر هغو يې گډولم، مگر نور له پښو ولوېدم، مولوي صيب وايي بيا مې په سترې وجود د پلار جنازه پورته کړه او تر ننه مې کور کې له شرمه کيسه نه ده کړې، خو د الله فضل و، چې کومه تورسري راسره نه وه.

د کندهار د ټوپکيانو د غلا، چور، تالان، مرگ، بې عفتۍ، د قوماندانو ترمينځ د هلکانو ودول او دې ته ورته بې شمېره کيسې مشهورې دي، خو ما د لنډون لپاره دغه پورتنۍ د خلکو او عيني شاهدانو د خولې خاطرې کافي وگڼلې.

همدې حالت د هغو پاکو او زړورو مجاهدينو لار څارله چې کندهار يې په خپلو وينو له کمونستانو ازاد کړی و او بيا د فساد پر وخت پر کور کېناستل او پر ځای يې مفسدو پخوانيو کمونستانو او بې لارې شويو مجاهدينو په گډه د کندهار غيرتي ولس يرغمل کړی و. د همداسي پاڅون د رهبرۍ لپاره ملا

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

محمد عمر را وړاندې شو، ولس تش يو اواز غوښت، ځکه خو د تش لاسي ملا محمد عمر ولسي ملاتړ ډراماتيکه بڼه لرله.

ملا محمد عمر مجاهد څوک و؟

ملا محمد عمر د کندهار د خاکرېز ولسوالۍ د "چاه همت" په کلي کې په يوه علمي او ديني کورنۍ کې په ۱۳۳۹ لمريز کال چې له ۱۹۶۰ ميلادي سره سمون خوري، زېږېدلی. د پلار نوم يې مولوي غلام نبي و. نيکه يې مولوي محمد رسول نومېده او د غور نيکه نوم يې مولوي باز محمد و. د ملا محمد عمر پلار مولوي غلام نبي هم د کندهار په خاکرېز ولسوالۍ کې دنيا ته راغلی او د همدې سيمې په بېلابېلو ديني ښوونځيو کې يې خپلې ديني زده کړې کړې وې، چې بيا په دغه سيمه کې د تدريس او اسلامي دعوت په چارو کې د زيار او مصروفيت له امله د خلکو په مينځ کې د يوه ديني او ټولنيز شخصيت په توگه وځلېد. ملا محمد عمر له اړه پښتون هوتک او په هوتکو کې په تومزي ښاخ پورې اړه لري.

هوتک د پښتنو قبيلو په مينځ کې يوه مشهوره او تاريخي قبيله ده، چې په تاريخي لحاظ له غوريانو وروسته دوهمه قبيله ده چې د پښتنو د مشرۍ وياړ يې په برخه شوی. هوتکيان د معاصر افغانستان په تاريخ کې د حاجي ميرويس خان (ميرويس نيکه) په څير ملي او اسلام پال مشران لري

د ملا محمد عمر مجاهد کورنۍ له مسلکي اړخه ټول ديني علماء او د ديني علومو مدرسین تېر شوي دي، چې امله يې په خپله سيمه کې ښه نوم لاره.

د ملا محمد عمر له زوکړې دوه کاله وروسته د هغوی کورنۍ د کندهار له خاکرېز ولسوالۍ د دې ولايت د ډنډ ولسوالۍ "نودې" کلي ته وکوچېده او هلته د خپل ژوند تر پايه د سيمې د خلکو د ديني ښوونې او روزنې په چارو بوخت و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ملا محمد عمر پلار مولوي غلام نبي په ۱۳۴۴ لمريز كال چې له ۱۹۶۵ ميلادي سره سمون خوري په همدې سيمه كې وفات شو او د كندهار ښار د طالبانو په نامه پخوانۍ مشهوره هديره كې خاورو ته وسپارل شو.

ملا محمد عمر د خپل پلار له وفات وروسته د پنځه كلنۍ په عمر له خپلې كورنۍ سره د كندهار له ډنډ ولسوالۍ څخه د اروزگان ولايت د دهرآود ولسوالۍ ته ولېږدېد او هلته يې د خپلو ترنونو مولوي محمد انور او مولوي محمد جمعه تر سرپرستۍ لاندې د ژوند لومړنۍ مرحله پيل شوه.

ملا محمد عمر په اته كلنۍ كې د ديني علومو د ترلاسه كولو لپاره د اروزگان د دهرآود ولسوالي د شهركهنه په سيمه كې په يوه ابتدايه ديني مدرسه كې داخل شو. د دغې مدرسې سرپرستي هم د ملا محمد عمر د تره مولوي محمد جمعه له خوا كېده او ملا محمد عمر هم لومړنۍ ديني زده كړې له هغه څخه پوره كړې.

ملا محمد عمر د خپلو دوو ترنونو مولوي محمد انور او مولوي محمد جمعه په سرپرستۍ او روزنه كې رالوی شو.

كله چې يې د ديني زده كړو لومړنۍ او مينځنۍ دوره په همدې مدرسه كې په بريالۍ توگه پای ته ورسوله، دا وخت هغه اتلس ۱۸ كلن و. هغه د مروجو لوړو ديني زده كړو پر لوستلو پيل وكړ، خو دا زده كړې لا بشپړې نه وې چې د ۱۳۵۷ لمريز كال د غوايي پر اوومه كمونستانو كودتا وكړه او له ملا محمد عمره هم د نورو مسلمانو زده كوونكو په څېر لوړې زده كړې نيمگړې پاتې شوې.

شوروي ضد جهاد كې ونډه

ملا محمد عمر د شوروي يرغل پر ضد لومړنۍ وسله واله مبارزه د اروزگان په دهرآود ولسوالۍ كې پيل كړه. په دې ولسوالۍ كې له څه وخت تېرولو وروسته د اروزگان په كچه په زړور جنگيالي مشهور شو. له همدې امله به هغه په ځينو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پوځي عملياتو کې د بېلا بېلو جبهاتو د گډ پوځي ځواک د تعرض قوماندان ټاکل کېده. هغه د اروزگان په ډېرو جگړو کې د تعرضي قوماندان يا هم عادي مجاهد په توگه برخه اخیستې، خو د يوه ښه جنگيالي په توگه يې په ټول ولايت کې شهرت لاره، د هغه وخت ملگري يې وايي چې ملا محمد عمر له کم عمرۍ سره سره د ځينو ځانگړنو له امله هغه وخت لا يو شمېر قايدانه صلاحيتونه لرل، چې له امله به يې د تعرضي جگړو متحد قوماندان غوره کېده، هغه د جهاد په پيل کې د مضبوط وجود او سالم بدن څښتن و.

وروسته په ۱۳۶۲ل او ۱۹۸۳ ميلادي کال کې له خپلو جهادي ملگرو سره د کندهار ولايت ميوند ولسوالۍ ته ولاړ او هلته يې د حرکت انقلاب اسلامي د تنظيم د مشهور جهادي قوماندان حفيظ الله اخندزاده په جهادي جبهه کې په شوروي ضد جگړو کې برخه اخیسته. دا وخت د کندهار په کچه څو طالبانو په زړورتيا او تاکتيکي جگړه کې خورا شهرت درلود، چې په دې کې زيات شهرت ملا نېک محمد، ملا محمد عمر مجاهد او ملا محمد اخوند لاره. ملا نېک محمد د هغه وخت د کندهاريانو په وينا په تنها سر له پوره روسي زغروال کاروان سره په ساعتونو ساعتونو جگړه کوله او د آر پي جي راکټ په مټ به يې په يوه جگړه کې درځن زغروال ټانکونه ويجاړول، ويل کېږي چې په يوازې سر به يې درې ډوله وسله له ځانه سره وړله، ترڅو د زغروالو ټانکونو او پلې عسکرو دواړو سره په يوازې سر جگړه وکړای شي. ملا محمد عمر هغه څوک و، چې د ملا نېک محمد سره يې يو ځای نوم يادېده او په ډېرو جگړو کې دواړو په گډه برخه اخیسته. ملا محمد عمر له روسانو سره په جگړه کې څلور ځله زخمي شو او په وروستي ځل يې ښۍ سترگه هم له لاسه ورکړه.

د ملا محمد عمر څو جهادي خاطرې

ملا محمد عمر ته له نږدې کسانو نه د هغه دا څو خاطرې رانقل شوې دي:

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لومړۍ خاطره: په کندهار کې د دولت یوه ځواکمنه پوسته وه چې د "بدوانو" پوسته یې بلله. له دې پوستې سره کمونستانو په خورا حساس او حاکم ځای کې ټانک درولی و، چې له گذارونو نه یې مجاهدین ډېر تکلیف وو. ډېرو مجاهدینو څو ځله کونښنې وکړې، چې دا ټانک له مینځه یوسي او مجاهدین یې له شره خلاص شي، خو له بیا بیا هڅو سره سره یې کوم مجاهد په ویشتلو بریالی نه شو. بالاخره د سیمې مجاهدینو د میوند له سنگیسار نه د مرستې لپاره ملا محمد عمر مجاهد راوغوښت او همدا ټانک مرحوم ملا محمد عمر په آر پی جی راکټ په ډېر مهارت په نښه او له مینځه یې یوړ. دې ته ورته د هغه بل ملگری ملا عبید الله اخوند له روسانو سره د جهاد په دوران کې د کندهار د محله جات په سیمه کې په یوه مخامخ جگړه کې د روسانو دومره ټانکونه او موټرونه وسوځول، چې په سبا ورځ له لېرې نه کتونکو خلکو چې دا سوځول شوی کتار لیده، نو گومان یې کاوه چې روسي کاروان اوس هم ولاړ دی. ملا عبید الله اخوند د طالبانو په واکمنۍ کې د ملي دفاع وزیر شو او د امریکا له یرغل وروسته د ملا محمد عمر مجاهد د نائب په توګه وټاکل شو. ارواښاد په پای کې د پاکستان په زندان کې تر شکنجې لاندې په ۲۰۱۰ کال کې شهید شو.

دوهمه خاطره: د شوروي یرغلګرو پر ضد د جهاد پر مهال د کندهار-هرات پر لویه لار د ژړۍ ولسوالۍ د سنگیسار په سیمه کې د روسانو ټانکونه تیرېدل. ملا محمد عمر مجاهد او ملا عبدالغني برادر، چې په ملا برادر مشهور و، هم ورسره و. د روسانو په یوه قوه د برید لپاره یوازې د راکټ څلور گولۍ ورسره وې، دوی له همغو څلورو گوليو سره د دښمن په کتار جنګ شروع کړ چې په ترڅ کې یې په همدې څلورو مرمیو د دښمن څلور ټانکونه وویشتل. ملا برادر د طالبانو د واکمنۍ پر مهال لوی درستیز او وروسته د هرات والي و او د امریکا له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

یرغل وروسته د ملا محمد عمر نائب شو. اوس په پاکستان کې په مړ ژواندي حالت کې بندي دی.

درېیمه خاطره: د ډنډ ولسوالۍ په تیموریانو سیمه کې ملا محمد عمر د روسانو اوه ټانکونه په داسې حال کې په راکټ وویشتل چې په نوبت به د روسانو ټانکونه د مجاهدینو د سنگرونو پر لور د جگړې له پاره رامخکې کېدل. په هغه جگړه کې د شاهدانو په وینا ملا محمد عمر او ملا عبیدالله مجاهدینو ته نجات ورکړ او د روسانو مجهزه قوه یې له پوره ماتې سره مخ کړه. د جنگ په اخر کې ملا عبیدالله د اخرنی ټانک له ویشتلو سره په یوه وخت زخمي شو.

له کال ۱۳۶۲ل - ۱۹۸۳ م تر ۱۳۷۰ - ۱۹۹۱ پورې ملا محمد عمر مجاهد د کندهار میوند، ژړی، پنجوايي او ډنډ ولسوالیو په مربوطاتو کې چې د شوروي قواوو پر ضد د جهاد مهم مرکزونه وو او نږدې هره ورځ به یې مجاهدین له دښمن سره په جگړه بوخت وو، همدارنگه د زابل په ولایت کې د شهرصفا ولسوالی او مرکز "قلات" اړوند سیمو کې د کابل - کندهار پر لویه لار د روسي یرغلگرو په خلاف ډېر بریالي عملیات ترسره کړل، چې په ټولو هغو کې په خپله ملا محمد عمر مجاهد برخه لرله.

تر ټولو خوښه وسله یې د روسي جنگي شوبلو (ټانکونو) پر ضد استعمالېدونکې خورا مؤثره وسله 7R.P.G. توغندی و، چې د مجاهدینو په مینځ کې به راکټ بلل کېده او ده یې په ویشتلو کې ځانگړی مهارت درلود..

د جهاد په وروستیو کلونو کې د طالبانو په ځینو جبهاتو کې ابتدایي ضبط او کنټرول پاتې نه شو، ځکه خو ملا محمد عمر هم د حفیظ الله اخندزاده له جبهې څخه له خپلو څو نورو نامتو ملگرو سره ووت. څه وخت وروسته ملگرو مجبوره کړ چې د مجاهدینو یوه وړه جبهه جوړه کړي، هغه د کندهار - هرات د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سرک غاړې سره د سنگیسار سیمې د "اډې" په کلي کې یو وړوکی مرکز (د مجاهدینو ټولې) جوړ کړ. دا مصارف به یې د خپلو مجاهدو ملگرو او اهل خیر خلکو په مرسته پوره کول، ترڅو یې وروسته خپله جهادي جبهه د حرکت انقلاب اسلامي له تنظیم سره رسمي کړه، خو د جهاد پرمهال ملا محمد عمر کله هم د حرکت مشر مولوي محمد نبي محمدي نه دی لیدلی او نه هم پاکستان ته د وسلې لپاره تللی دی. په ټول ژوند کې یو ځل د روسانو پر ضد جهاد کې د پاکستان کوټې ښار ته زخمي وړل شوی، چې د سترگې له تداوي وروسته بېرته کندهار ته راغلی، همدا یو سفر پاکستان ته د هغه په ژوند کې لومړی او وروستی سفر و.

د شوروي پر ضد د جهاد پای

په ۱۳۷۱ ل - ۱۹۹۲ ز کال کې د نجیب د کمونستي واکمنۍ له سقوط او په هېواد کې د تنظيمي جگړو له پیلېدو سره سم ملا محمد عمر مجاهد هم د نورو رښتینو مجاهدینو په څېر له وسلې سره مخه ښه وکړه او د کندهار میوند ولسوالۍ د سنگیسار په سیمه کې د گیشانو کلي د حاجي ابراهیم د مسجد ترڅنګ یې یوه دیني مدرسه جوړه کړه او په همدې مدرسه کې یې د خپلو څو تنو جهادي ملگرو په ملتیا د خپلو نیمگرو دیني زده کړو په پوره کولو بیا پیل وکړ. ملا محمد عمر په دې مدرسه کې د حدیثو کتاب "مشکوٰة المصابیح" ولوست او د قران کریم تفسیر او ترجمه یې هم ولوسته، خو د حدیثو د نورو کتابونو لوستلو ته یې فرصت پیدا نه کړ. ترڅنګ یې خپلو ملگرو ته د قران کریم د قرائت او تجوید درس هم ورکاوه. ملا محمد عمر د قران کریم په تجوید او قرائت کې پوره مهارت درلود، چې د اختر د لمونځونو په امامت کې د هغه قرائت او تلاوت په لکونو خلکو اورېدلی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا وخت ملا محمد عمر هم شاگرد و او هم مدرس، او هم د يوې وړې مدرسې موسس او مدير و. كله چې په كندهار او شاوخوا سيمو كې د ټوپكمارۍ وحشت اوج ته ورسېد، خلكو ديني علماوو ته ډېر مخ وړ اړاوه چې د شوروي پر ضد جهاد خو ستاسې پر فتوا و، خو اوسني وحشت ته ولې چوپ ياست؟

اکثره هغه جبهات چې مشران يا غړي يې طالبان او ملايان وو، دا وخت له جرياناتو وتلي وو، مشران او ډېری كشران يې پر كورونو ناست وو. ښار او ورسره تړلې سيمې تر ډېره د هغو مجاهد نما وحشيانو په واک كې وې چې دا وخت له لوټمار او بد اخلاقي پرته ورسره هيڅ سپېڅلې روحيه پاتې نه وه. كه به مشر پخوانی جهادي قومندان هم و، خو افراد يې مجاهدين نه وو، بلکې په قوميت او نورو ناوړه مشترکاتو به پر ده راټول وو.

وحشت په ښار او اطرافو دواړو كې و، خو د لويې لارې پر سر چې لارويانو سره كوم ناوړه چلند كېده دا د هلمند او كندهار، كندهار او بولدک ترمينځ زيات و. د هلمند او كندهار ترمينځ وحشت د ملا محمد عمر استوگنځي سره مېشت ولس هم له درنو ستونزو سره مخ كړی و، له ميوند نه د كندهار تر ښاره داروخان، صالح او نادر جان په وحشت كې ډېر مشهور پاكوال قوماندانان وو، چې پر مسافرو يې هر ډول تېری كاوه. د دوی پر پاكونو د مسافرو سر، مال او عفت درې واړه له گواښ سره مخ وو. د بولدک او كندهار ښار ترمينځ د انځرگي غرني تنگي او تخته پول كې د منصور او قوماندان بارو پاكونه په ظلم كې مشهور و. منصور د كمونستانو د وخت د مشهورې جنگي ملېشې د مشر "عصمت مسلم" قوماندان پاتې شونی و. پر ده اكثره پخواني كمونيستان او د اڅكزو د قوم ځينې كسان هم د قوميت په جذبه راټول وو.

د ۱۹۹۴ ميلادي كال د جون په ۱۳مه چې ۱۴۱۵هجري قمري كال د محرم الحرام د مياشتې له ۱۵مې سره سمون خوري د پنجشنبې په ورځ د ملا محمد

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

عمر په ابتکار د سیمې د علماوو، د مدرسو د ناظمانو، استادانو او د مساجدو د امامانو ترمینځ د سنگیسار د یوه پخواني مجاهد حاجي غوث الدین په جومات کې غونډه وشوه، د غونډې په گډونوالو کې مولوي سید محمد چې په مولوي پاسني مشهور و او د سیمې د مجاهدینو قاضي پاتې شوی او همداراز مولوي عبدالحکیم - چې اوس په شیخ عبدالحکیم مشهور دی او د طالبانو د شورا غړی او د قضا مسئول دی - هم گډون لاره. غونډې د دې ناخالو پر ضد د یوه اصلاحی غورځنگ پر جوړېدو سلا وکړه او مولوي سیدمحمد (مولوي پاسني) ته یې د دې غورځنگ د مشرۍ وویل خو هغه مشري ونه منله، دغه غونډه بې نتیجې پای ته ورسېده. د غونډې پر سبا ملا محمد عمر په خپله له یوه بل ملگري مولوي عبدالصمد سره په مدرسو وگرځېد چې د دې کار لپاره د مدرسو طالبان د ځان ملگري کړي.

د تحریک پیل د ملا محمد عمر په ژبه

د ۱۳۷۵ ل کال د وري په ۱۶مه چې د ۱۹۹۶ میلادي کال د اپریل ۴مه می سره یې سمون خوړ، د افغانستان د جیدو علماوو یوه ستره غونډه په کندهار کې پیل شوه چې په پایله کې یې ملا محمد عمر ته د "امیرالمومنین" لقب ورکړ. په وروستی ورځ امیرالمومنین غونډې ته وینا وکړه. زه هم د دې غونډې د خدمت کوونکو په ډله کې وم او په ټول جریان کې حاضر وم، ملا محمد عمر مجاهد په دې لنډه وینا کې د تحریک د پیل لنډه کیسه هم په خپله ساده او عادي لهجه وکړه. دوه ورځې وروسته د بولدک د علماوو یوه وفد ته یې په لږ تغیر سره بیا هم دغه وینا وکړه، د دې دواړو وینا غورچاڼ په دې ډول و:

د کندهار ښار او شاوخوا حالت دې ته ورسېد، چې د مسلمانانو عزت او ابرو، سر او مال هېڅ هم خوندي نه و. یوه ورځ پر سایکل راسپور وم، د مدرسې خوا ته راتلم. پر سرک سړی ولاړ و، چې ورته راوړسېدم، سړی مړ و او په مړینې یې درولی و. دغه وحشت او دا ډول نورو وحشتونو مې پر ذهن بد اثر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وکر، چې کله مدرسې ته ولاړم، نور مې د دې جنایاتو مخنیوی پر ځان فرض وگاڼه. له مدرسې راووتم، یو بل ملگری مې له ځان سره کړ، له سنگیسار څخه زنگاوات ته راغلو، له سرور نامي کس څخه مو موټرسایکل وغوښت، سرور د تلوکان د کلي اوسېدونکی و. ملگری مې پر موټرسایکل راسره کېناوه، ملگری ته مې ویل اوس به پر مدرسو او درسو گرځو، ماښام ته یوه کلي ته راغلو، پر لار مې ملگری ته ویل دغه لارې په یاد لره. یو تغییر به ضرور راځي. سهار بیا پر موټرسایکل سپاره شوو، یوې مدرسې ته ورغلو څوارلس طالبان په کې وو، دوی ته مو دعوت ورکړ، چې توکل محض له ذهنه مه باسئ، مسلمان بربادېږي، یو څو وحشي فاسقان او قاتلان نور مسلمانان هم بربادوي، غلو او فاسقانو ټوله سیمه نیولې ده، نه د چا عزت خوندي دی، نه سر او نه مال، پر هره لار د خلکو ناموسونه بې عفته کیږي، بدخویه او بدخلقه خلک پر خلکو هر رنگ نارواوې کوي. مور تاسو ته په داسې وخت کې ناسته پکار نه ده، په رڼا ورځ خلک وژل کیږي مال یې لوټیږي، په عزت یې تجاوز کیږي، که تاسو دا سبقونه د الله د رضا لپاره وایاست نو د الله د رضا لپاره یې پرېږدئ.

د ظلم او ستم په دغه دور کې درس او تدریس نه سي کېدای، په دې ډول یا د زنده باد او مرده باد په نارو د دې کارونو مخه نه نیول کیږي، ما هغوی ته دا هم وویل چې له مور سره هیچا د کومک وعده هم نه ده کړې، بلکې د وطن له عامو مسلمانانو به ډوډۍ غواړو، دا هم معلومه نه ده چې خلک به ډوډۍ راکړي که نه، کېدای سي بیا د درس ویلو موقع هم پیدا نه سي او دا هم معلومه نه ده چې به مور کامیاب سو او که نه.

ما د هغوی په غیرت راوستلو لپاره دا هم ورته وویل، چې دغه فاجران او فاسقان چې په دې سره گرمۍ کې پر سرو ډبرو ناست وي او په ښکاره د الله نافرمانی او دښمني کوي، نو مور ولي په ښکاره د دین خدمت نه سو کولای. دومره غفلت او بې همتي مه کوئ، بیا مي خبره نوره هم ورته سخته کړه چې که مور کوم ځای ونیو، بیا به هلته کینو، دا شکایتونه به نه وي چې زموږ درسونه قضا کیږي، یا پیسې، وسلې او خوراک نه سته.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له دې خبرو وروسته مې ورته وويل چې تاسي په دې کار کې راسره درېږئ
که نه؟

يوه هم ونه ويل چې يا کولای سو او يا تيار يو، ټولو راته وويل چې که د
جمعي په شپه تاسې څه کولای سواى مور درسه همکاري کوو (جمعه
درسونه رخصت وي) ما ورته وويل چې له جمعي وروسته به يې څوک کوي؟

خدای شاهد دى ټوله کيسه همداسي وه، که مور توکل محض نه وى کړى
او ظاهري اسبابو ته مو کتلي وای نو نورې مدرسې به مو هم همداسي فرض
کړې وای او سيده به بېرته (ناميده) خپلې مدرسې ته تللي وای، خو ما له
الله سره عهد کړى و او توکل محض مې کړى و، دا ټول د توکل محض
برکت و چې تر دې ځايه راورسېدو.

له دغه ځايه بلې مدرسې ته ولاړو، هغوى ته مو خبره نوره هم سخته کړه،
چې دا کار اسانه نه دى، خو هغو ټولو چې پينځه يا اوه نفره وو خپل نومونه
له مور سره وليکل، دغه او هغه نور طالبان د يوه امت او يوه وطن خلک وو،
د يوې سيمې اوسېدونکي وو، داسې نه وو چې هغه د يوه امت و او دا د بل
امت و يا دا عالمان وو او هغه جاهلان وو، داسې هم نه وو چې دا نارينه وو
او هغه ښځې يا هغه سپين ږيري وو او دا ځوانان، په ابتدا کې د الله يو
عجيب حکمت و او زه د الله له ډېر سخت امتحان سره مخ وم.

دغه د تحريک شروع وه.

مور همداسي پر موټرسايکل گرځېدو، ان تر ماښامه مو ۵۲ نفر برابر کړل.
صرف د توکل محض والا کسان وو، دوى ټولو نومونه راسره وليکل.

دوى ټولو ته مې وويل چې سهار وختي زما ځاى ته ځانونه راورسوى، مور
بېرته خپل ځاى ته راغلو، خو هغوى د شپې يوه بجه ټول راغلي وو، سهار
چې زموږ يو مولوى صيب مسجد ته ورغى، دوى ټول له مخه لا هلته موجود
وو، په دغه شپه کې د دې مولوي صيب يوه مقتدي فرښتې په خوب کې
ليدلې وې چې پاسته لاسونه يې پر پر بدن ور ايښي و(له دې خبرې سره
ملا صيب په ژړا شو او يو څه وخت خاموش و).

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په سبا ورځ مو دوه موټروانان هم برابر کړل او په لس بجې مو حاجي بشير ته سپری ولېږه، له هغه مو دوه موټران او يو څه وسله وغوښتله هغه موټران او وسله راکړه، مور کشک نخود (د کندهار هلمند ترمينځ د ميوند ولسوالۍ مرکز) ته راغلو او هلته مو نور کسان هم برابر کړل، چې ډېری سو، نو مو وسلې واخيستې او له خپله ځايه په پينځه ميله فاصله کې مو خپل کار شروع کړ.

ملا صيب د خبرو په اخير کې وويل چې مور ستره دعوه کړې دا دعوه سخت امتحانات لري، دا کار توکل محض ته ضرورت لري، په خوله دعوه اسانه ده، خو عملي امتحان سخت دی. هغه دا هم وويل چې اي ديني عالمانو زه ستاسې همکاري او رهنمايي ته مجبوره يم، ځکه زه د وړوکتاوانو طالب (شاگرد) يم، که تاسو د الله د دين په نفاذ کې زما سمه رهنمايي ونکړه، نو د اخيرت په ورځ به زما لاس اوستاسي گريوان وي.

حاجي بشير ولې ملا محمد عمر ته لاس ورکړ؟

کله چې ۱۹۹۴ ميلادي کال د پسرلي په اخر کې ملا محمد عمر د سيمه ييز وحشت او پاتک سالاری پر خلاف د غورځنگ جوړولو پر هڅو بوخت و، دا وخت حاجي بشير په خپله ټوپک سالارو سره په يوه ناوړين کې ښکېل و. حاجي بشير نورزی د مولوي خالص د حزب يو محلي قومندان و چې د کندهار د ميوند ولسوالۍ مرکز يې په واک کې و. د ده کسانو د سياف د قوماندان استاد عبدالعليم له کسانو سره شخړه راغله. د عبدالعليم کسانو غوښتل چې ميوند سره خوا کې پاتک واچوي چې په دې سره د دې سيمې خلکو ته يوه نوې ستونزه رامینځ ته کېده، د حاجي بشير وسله والو يې مخالفت وکړ، د بشير د کسانو يو مرکز چې د ميوند د لوکل خپلوهديري سره و، دلته د عبدالعليم له کسانو سره په شخړه کې د بشير د وسله والو لخوا د عبدالعليم يو تن وسله وال ووژل شو، څه موده وروسته د عبدالعليم وسله والو د بشير پر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دغه مرکز برید وکړ چې د ملا عبدالستار په مشرۍ یې د حاجي بشیر نورزي اولس تنه ووژل. دې کار بشیر ته سخت ټکان ورکړ، ځکه هغه تر دې وخته له داخلي جگړو ځان ساتلی و، اوس چې له دې پېښې سره مخ شو نور د دې ستونزو نه د باعزت خلاصون په لټه کې و، حاجي بشیر ملا محمد عمر له پخوا لا پېژاند او د هغه جهادي کارنامې یې لیدلې او اوربدلې وې. کله چې د هغه په اراده خبر شو نو سمدستي یې لاس ورکړ او خپله سیمه او وسله یې دواړه په واک کې ورکړل. په دې سره طالبانو د میوند ولسوالي تر واک لاندې راوسته؛ هلته یې مرکز جوړکړ او د کندهار لور ته د حوض مدد په بازارګي کې یې خپل بل مرکز جوړ کړ. ملا محمد عمر او ملګرو یې د دې سیمې یعنی کندهار او هلمند ترمینځ د پاتکونو له مینځه وړل او د دې لارې د خوندي توب او امن لپاره اصلاحي مبارزه پیل کړه. کندهار ښار ته نږدې د ډنډ ولسوالۍ اړوند سیمه کې یې هم یو وړوکی مرکز جوړ کړ، لږ او ډېر دوه میاشتې یې د دې سیمې پاتکوالو ته د دې کار د پرېښودو دعوت ورکاوه. بالاخره یې د کندهار ښار او میوند ترمینځ پاشمول سره نږدې د کولک په سیمه کې د یوه پاتکوال قوماندان پاتک په زور لېرې کړ، چې په دې سره په لومړي ځل د هغوی پوځي تحرک ته مخه شوه.

د طالبانو له نوي مرکز (حوض مدت) تر کندهار ښاره تقریبا لس پاتکونه وو، چې د قوماندانانو او ځایونو نومونه یې په دې ډول وو: داروخان (کولک)، بسم الله (پاشمول)، پیرمحمد (پاشمول)، صالح محمد (پساو وزيرو کلا سره)، قیوم خان (اشوغه)، حبیب الله جان (سنخړی)، نادر جان (شا اغا دوراهي)، عطا محمد سرکاتب (باغ پول)، استاد عبدالعلیم (سرپوزه)، ملانقیب الله (هندو کوتی).

لومړی پاتک او لومړۍ جگړه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کله چې ملا محمد عمر او ملگرو یې د حاجي بشير نورزي له مرستي وروسته میوند کې خپل ځانونه ټینګ کړل او د اوسنۍ زېږۍ ولسوالۍ په حوض مدد کې یې د پاتک والو پر وړاندې د منظمې مبارزې لپاره مرکز جوړ کړ، پر پاتکیانو بار بار غاړې خلاصې شوې، زاری او جرگې ورته وشوې، خو غبرگون ډېر سپور او سپکوونکی و نو لومړی پاتک د داروخان و چې پاشمول سره پر لویه لار پروت و او د وحشت او زور زیاتي انگازو یې د سیمې اوسېدونکي او لارویان تر پوزې راوستي وو، کم زیات دوه میاشتې تېرې شوې، بالاخره د ۱۹۹۴ کال د ستمبر په ۲۹مه د کندهار او هلمند ترمینځ "کولک" په سېمه کې د ټوپکي قواندان "داروخان" پر پاتک برید وشو. د دې بریالي برید په پایله کې دغه پاتکیان وټنېدل، لارویان او د سیمې خلک د دې پاتک له ظلمه خلاص شول، چې له امله یې د سیمې د خلکو له خوا د طالبانو بې ساري هرکلی وشو، چې دې کار طالبانو ته هم روحیه ورکړه، هم ولسي مرسته راجلب شوه او له هر لوري نوي کسان هم ورته رامت شول.

همدا د طالبانو د وسله‌وال پرمختګ لومړی ګام و، چې د طالبانو او په خاصه توګه ملا محمد عمر د پخواني نفوذ په ساحه کې یعنې د ډنډ، پنجوايي او میوند ترمینځ یې ظهور وکړ. ځینې ناخبره خلک یا غرضي تبصره کوونکي، د طالبانو د ظهور نقطه د پاکستان پولې ته څېرمه د بولدک ولسوالۍ ګڼي، چې دا یوه تاریخي تېروتنه او وهم دی. طالبانو د کندهار او هلمند ترمینځ د میوند، ډنډ، پنجوايي او ژړۍ ولسوالیو په شاوخوا کې پاڅون وکړ او لومړی یې د ستر افغان غازي محمدايوب خان د حماسې په ډګر (میوند) کې سر راپورته کړ.

د متحد امیر په توګه د ملا محمد عمر انتخاب

"داروخان پاتک" له مینځه وړلو وروسته نور پاتکیان هم وارخطا شول، ځینې په خپله خوښه لارل او څو وحشي پاتکمار لا پاتې وو، لکه صالح، نادر جان او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

څو نور. دا وخت د بولدک، ارغسان، ارغنداب او معروف څخه نوي طالبان چې د پخواني جهاد مشهورې څېرې هم په کې وې له طالبانو سره يو ځای شول. تر دې مهاله مولوي عبدالصمد او ملا محمد عمر گډ کار کاوه، جنگي مشر ملا محمد عمر و او نوره مشري مولوي عبدالصمد کوله، عبدالصمد د کار له پراخوالي وېرېده او سوې مزاج يې درلود. طالبانو تر ډېره ملا محمد عمر خپل اصلي مشر گانې، د دې نوي غورځنگ مخورو ملگرو او د سيمې علماوو غوښتل چې په دوی دواړو کې دې يو تلپاتې مشر شي. له لومړيو پوځي عملياتو نږدې اته ورځې وروسته د دې انتخاب لپاره غونډه را وغوښتل شوه، چې د تحريک ټولو افرادو او د سيمې علماوو په کې گډون کړی و، د حوض مدد په سپين جومات (هغه وخت د ميوند او اوس ژيری ولسوالۍ سره اړه لري) غونډه وشوه چې اکثره گډونوالو پر ملا محمد عمر توافق وکړ، په دې کې ملا نور الدين ترابي د ملا محمد په ملاتړ ټينگار وکړ چې په پايله کې ملا محمد عمر د ټولو په خوښه د واحد امير په توگه منتخب شو.

له دې وروسته طالبانو د بولدک د ولسوالۍ د نيولو لپاره ځانونه چمتو کړل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دوهم څپرکی

د سپين بولدک نيول

د سپين بولدک که څه هم د طالبانو د پيدايښت او نفوذ ابتدايي سيمه نه وه، بلکې طالبان د کندهار او هلمند ترمينځ په هغو سيمو کې راپيدا شول چې د غورځنگ د مشر ملا محمد عمر د جهاد او شخصي نفوذ ساحه وه، خو د لومړي پاتک له نيولو وروسته چې د طالبانو لومړی ظهور گڼل کيږي، د معروف، ارغسان، بولدک علماء او طالبان په ډېر تعداد ملا محمد عمر ته رامات شول او دغو ولسواليو ډېر مشهور مجاهدين او طالبان لرل، چې په دې کې د ارغسان نه ملا محمد رباني (په حاجي معاون مشهور و، چې بيا د ملا محمد عمر مرستيال او رييس الوزرا شو) چې په کندهار کې د جهادي دورې د يوې مشهورې جبهې مرستيال او تعرضي قوماندان و. همداراز په بولدک او معروف کې مهم طالبان او علماوو، چې له همدې امله دغه ولسوالۍ بالقوه له سقوط سره مخ وه، يوازې يو غږ يې غوښت، هم هغه و، چې ملا محمد عمر د دې سيمې له طالبانو سره له مشورې وروسته د بولدک د نيولو پلان جوړ کړ او د ۱۹۹۴ ميلادي کال د اکتوبر په لسمه يې پر بولدک بريد وکړ.

د کندهار او هلمند ترمينځ له پوځي عملياتو نږدې يوولس ورځې وروسته يې په ډېر مهارت دوه هينو لارۍ له وسله والو ډکې کړې او ترپالونه يې پرې واچول، چې څوک پوه نه شي چې وسله وال په کې دي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د یوې لارې د طالبانو مشر د ارغنداب ولسوالۍ د "ژوندو هدیږې" د کلي اوسېدونکی حاجي ملا محمد اخوند و (چې بیا وروسته په جنوب کې د طالبانو عمومي نظامي قوماندان و) او بل جگ ملا محمد و (په همدې نامه شهرت لري) چې د ملا محمد عمر نږدې ملگری و. دواړه لارې موټرونه د بولدک ولسوالۍ په مینځ کې ودرېدل او په یوه غږ وسله‌وال طالبان ترې ښکته شول. د بولدک ولسوالۍ د حزب د قوماندان اختر جان په واک کې وه، ده د جگړې تیاری نه و نیولی. وسله‌وال یې تیت و پرک وو، چې د وارخطايي له امله ټول موجود کسان د ولسوالۍ له مرکز وټیټېدل. طالبانو د هغوی د وېرولو لپاره خطايي ډزې وکړې، د ولسوالۍ ډېره برخه د طالبانو لاس ته ورغله. د اخترجان او نورو ټوپکمارو وسله‌وال د ولسوالۍ څنډو ته لاړل، خو پر دا سبا د جوابي جگړې په تیاري بوخت شول او پر طالبانو یې ډزونه پیل کړل. طالبانو هڅه کوله چې مخالف وسله‌وال له جگړې پرته سیمه پرېږدي، له همدې امله یې د ډزو جواب نه ورکاوه، مشرتابه ورته امر کړی و، چې د هغوی د ډزو په جواب کې به ډز نه کوی.

ولې درېیمه ورځ چې هغوی پر طالبانو برید پیل کړ طالبانو هم پر هغوی وسلې ورواړولې. لومړی د آريي جی راکټ ډز ملا دادالله وکړ او له دې سره جگړه پیل شوه. طالبانو په لومړي ځل یو تن له لاسه ورکړ چې سلیم اغا نومېده، د کندهار د زنگاوات د سیمې اوسېدونکی و، تر دې وړاندې هېڅ یو طالب د ټوپکمارو پر ضد جگړه کې نه و شهید شوی، همدا د تحریک لومړی شهید و. له لږې جگړې وروسته د بولدک ولسوالۍ پاتې سیمه هم د طالبانو لاس ته راغله. د بولدک د نیولو خبر سیمه‌ییزو مطبوعاتو خپور کړ چې له دې سره د سیمې او نړۍ پام طالبانو ته واوښت. له شکه پرته چې د بولدک په نیولو کې د ملي تجارانو، عام ولس او د لویې لارې د موټر چلوونکو له خوا طالبان په لویه پیمانه استقبال شول. دغه شهرت په لر او بر کې خور شو، چې له امله یې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پاکستان مېشتي ديني زده کوونکي هم د طالبانو مرستې ته رامت شول او د کندهار د نيولو پر مهال ډېری نوي طالبان هم را جذب شوي وو.

د بولدک نيول د طالبانو د غورځنگ لپاره يوه ښه پيلامه وه، ځکه چې له يوې خوا د دوو نږدې ولسواليو نه زيات شمېر طالبانو او مشهورو قوماندانو مرستې ته را ودانگل. له بلې خوا له پاکستاني مدرسو ځوان افغان طالبان رامت شول، بل پلو د بولدک او چمن ترمينځ د کاروبار او تجارت ستره منډي وه، چې دلته د هېواد سترو تجارانو کاروبار کاوه. د طالبانو وجود هغوی ته د آرام سا ورکړه، چې له همدې امله دغو سوداگرو له طالبانو سره پراخې نقدي مرستې وکړې، چې له امله يې طالبان په پښو ودرېدل او د وسله والو لپاره يې د خوراک او د موټرو د تېلو مصارف پيدا کړل. د بولدک له نيولو وروسته طالبانو د پخوانيو جبهو ځينې ډيوگان هم ونيول (لکه د بولدک د پښې دغره ډيپو) چې له دې لارې يې زياته وسله او کارتوس هم ترلاسه کړل.

بل پلو د پاکستان مېشتو افغان مهاجرينو او دين دوستو پاکستاني پښتنو د مينې او مرستې باران د بولدک او کندهار ښار د نيولو پرمهال د دې تحريک مالي او تبليغاتي ځواک دوه چنده کړ، ځکه هر افغان چې پر دې لار پاکستان او ايران ته سفر کړی و، يا تنها يا له کورنۍ سره، نو له داسې ستونزو سره مخ شوی و، چې د دې ستونزو له مينځه وړونکی هر انسان ورته د غيبې پرېښتې مقام درلود او د دوی دغه تاثر د پاکستان پر ځايي خلکو هم اغېز وکړ، چې په خپل گاونډ کې يې امنيت او آرامي د ټولې سيمې لپاره ښه راتلونکی گانډه.

د کندهار ښار فتحه

د طالبانو وسله وال د بولدک له نيولو وړاندې هم په کندهار ښار کې گرځېدل، ځکه په ښار کې واحده امنيتي قوه او کومه اداره نه وه. له ځينو خاصو ځايونو پرته په نور ښار کې هر وسله وال گرځېدای شوای، خو پر چا يې بريد نه کاوه،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بلکې وخت او فرصت ته اړتیا وه. د داروخان د پاتک له نیولو وروسته د کندهار اومیوند ترمینځ اکثره پاتکیان پخپله وتبیتیدل اوځینې له جزي مقاومت وروسته تبیتې ته مجبور شول، یواځي باغ پول کې د حزب د قوماندان عظامحمد (سرکاتب) پاتک پاتې و، همداراز د استاد عبدالعلیم وسلوالو دلته مرکز لاره.

طالبانو له دوي دواړو سره له اوله د تفاهم هڅه کوله خو له سرکاتب سره د باور فضا هغه وخت خرابه شوه، چې کله یې د ملا محمد عمر د ترور دسیسه جوړه کړې وه او تر عملي کیدو وړاندې افشا شوه، طالبانو د شا اغا پر دوه لاري د نادران د پاتک له ښکلو وروسته د کندهار ښار په هندو کوټۍ کې مرکز جوړ کړی و. ملا محمد عمر به وخت ناوخته له میونده دغه مرکز ته راته، چې لاره یې په باغ پول کې د سرکاتب پر پاتک وه، یوه ورځ قوماندان سرکاتب د ملا محمد عمر د وژلو دسیسه جوړه کړه، خو د "عمرخطري" په نامه د ملا محمد عمر یو پلوي، ملا محمد عمر ته دغه راز ورساوه؛ ملا محمد عمر خپل راتگ وځنډاوه او دغه دسیسه شنډه شوه. له دې څو ورځې وروسته د طالبانو مشهور قوماندان ملابورجان د سرکاتب له خوا پر دغه لاره ونیول شو، چې بیا د طالبانو لخوا د حزب یوه بل سرگروپ عبدالاحد ونیول شو او په ملابورجان تبادلې کړای شو.

د کندهار په نیولو کې د بولدک د ځایي علماوو او طالبانو رول ډېر ښکاره دی. د کورک غره پر لمنو اباد پښتانه د کندهار د سرحدي ولسوالیو له پښتنو سره د قوم او قبیلې یووالی لري. د دې سیمې د پولې دواړو غاړو پراخې مدرسې لرلې او د شوروي یرغل پر ضد جهاد پرمهال د مجاهدینو د عبور او مرور مهمې لارې او تمځایونه دلته خورا مشهور وو، چې له امله یې پر دې لار د کمونستانو او مجاهدینو ترمینځ اوږده جنگونه هم شوي دي. د کندهار ډېر مهاجرین د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لېرې ځايونو په پرتله د قومي تړاو له امله د بولدک، معروف او ارغستان ولسواليو ته څېرمه له ډېورنډ کرښې پاکستان ته اوښتل او هلته يې ژوند کاوه. په دې لړ کې چمن، گلستان، پښين، ځنگل، کلا عبدالله او د توبه سيمې د يادولو وړ دي.

دلته پراخې مدرسې او علماء هم شته، چې قومي او سيمه ييز نفوذ لري او هم يې د شوروي ضد جهاد پرمهال روحاني او ديني انگيزې لرلې، چې په دې کې د چمن مولانا عبدالغني مرحوم د يادولو وړ دی، چې د روسانو پر ضد جهاد کې به يې ويناوو کمونستان دومره وېرول، چې کله ناکله به يې د ډېورنډ کرښې له پورې غاړې د ده پر جومات د توپونو گولۍ وروولې.

د بولدک د طالبانو او علماوو مشهور خلک مولوي عبدالصمد، ملا سراج الدين، ملا عبدالرزاق (چې بيا داخله وزير شو) ملا دوست محمد، ملا خالق داد، مولوي ولي جان، مولوي عبدالمنان حنفي او يو شمېر نور وو.

د نومبر پر درېيمه د کندهار ښار او بولدک ترمينځ د پوستو له نيولو وروسته کندهار ښار ته طالبان دننه شول. په انځرگي او تخت پول کې د ټوپکيانو تېښتې او تلفاتو د کندهار پر قوائدانو هم روانی اثر وکړ. که څه هم هغوي د طالبانو پر ضد د دفاعي ايتلاف هڅې کولې خو د څو کالو تېرگڼيو او خپل منځي جگړو وروسته داسي يو ناڅاپي ايتلاف ته وخت کم و. هوايي ډگر يې مقاومت د طالبانو لاس ته ولويد؛ د ښار ډيرې سيمې د طالبانو لاس ته ورغلې. له قوماندان سرکاتب سره د مذاکراتو له ناکاميدو وروسته جگړه وشوه هغه ماتې وخوړه او د تېښتې لاره يې خپله کړه؛ د سرکاتب له ماتې وروسته د کندهار ترټولو ستر قوماندان ملا نقيب الله اخوند خپله ټوله وسله او نظامي وسايل طالبانو ته وسپارل. ځکه خو سپری ويلي شي چې د ښار په نيولو کې اصلي رول د ملا نقيب اخوند مرسته وه، چې بشپړه قول اردو يې طالبانو ته وسپارله چې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

يوازې نږدې څلوېښت زغره وال ټانکونه يې لرل او زيات شمېر درنه او سپکه وسله په کې وه.

د ملا نقيب اخوند په تسليمۍ کې د طالبانو دوو مهمو قوماندانانو ملا محمد (چې بيا په تحريک کې د ژوند تر پايه د طالبانو عمومي نظامي مسئول و او د کندهار او هرات ترمينځ له اسماعيل خان او فراري ملېشو سره په جگړه کې شهيد شو) او بل ملا محمد رباني و (وروسته د مشر مرستيال او د سرپرستي شورا رييس شو). ملا نقيب تر دې يو کال وړاندې د کندهار خلکو ته د خرقې په جومات کې په خپله وينا کې ويلي وو، چې ما ته منسوب قوماندانان نه زما په واک کې دي اونه هم زه ورباندې کنټرول لرم. چې له دې ښکارېده ملا نقيب هم نور له دغه حالته د وتلو لار څارله. د قول اردو په تسليمۍ کې ملا نقيب خپل نقش ادا کړ او مشهور قوماندان يې خان محمد (خانو) له خپلو وحشي کسانو سره نور تېښتې ته مجبوره شو، چې بيا د کرزي په رژيم کې د کندهار امنيه قوماندان و او د طالبانو په بريد کې ووژل شو.

د نومبر په ۱۵مه د کندهار ښار او ورسره ټولې سيمې په بشپړه توگه د طالبانو تر واکمنۍ لاندې راغلي او طالب مشرتابه د ولايت ټولو ملکي او فوځي ادارو ته مسئولين وټاکل. د کندهار له نيولو وروسته طالبان د سيمې او نړۍ په کچه په رسنيو کې د بحث موضوع وگرځېدل او هر چا د خپل برداشت او معلوماتو او ځينو د رخې او کرکې په دايره کې تعريف کړل. له کندهاره ځينو تېښتېدليو ټوپکيانو له پښتو بي بي سي سره (چې هغه وخت په افغانستان کې يوازنۍ مشهوره تبليغاتي سرچينه وه) په خپلو مرکو کې ويل چې د کندهار په نيولو کې پاکستانيانو کومک وکړ. دا خبره چا په فرمايش او چا په خپله رخه کوله، خو دې تبليغاتو له مخالفينو سره ډېره مرسته کوله، چې له همدې امله طالبانو ته د پاکستان د ملاتړ تور له هم هغه وخته ور په غاړه شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له ټوپکيانو پرته عام ولس د دې تبليغاتو تر اغېز لاندې نه و، بلکې له هر لوري د طالبانو د استقبال اوازونه پورته شول، چې همدې بې ساري استقبال د طالبانو پښه ټول هېواد ته وغزوله. د تنظيمونو د مشرانو په کچه يوازېني شخص حکمتيار و، چې د طالبانو پر ضد يې د جگړې اعلان وکړ. په کندهار کې د حزب اسلامي قوماندانو له طالبانوسره تر ډېره بريده د جگړې تاييا نه لرله، خو له پېښوره د حکمتيار مخابروي قوماندې (چې دغه مکالمه د طالبانو مخابرو کشف کړې او ثبت کړې وه) قوماندان سرکاتب دې ته اړ ويست، چې طالبانو سره وجنگېږي. سرکاتب وجنگېد خو له ماتې وروسته يې وسله وال تيت و پرک شول او دې په خپله پاکستان ته وتښتېد.

دا وخت لا د حکمتيار تر شا پاکستان په کلکه ولاړ و او د کابل د چار اسياپ د جنگ کړښو ته يې د پاکستان د څارگرې ادارې مشرانو سفرونه کول، وسله او مهمات يې ورکول، ځکه خو حکمتيار پر طالبانو د پاکستان د ملاتړ تور نه شواي پورې کولای، خو د دې په مقابل کې يې د پخوانيو کمونستانو او بيا وروسته د امريکا او برتانيې د ملاتړ تور پرې پورې کړ. د بلوچستان د کوټې په ښار کې د حزب اسلامي کسانو ليکلي کاغذونه خپاره کړي وو، په هغو کې يې ليکلي وو، چې ملا بورجان په اصل کې يو کمونيست جنرال دی، چې اوس يې پر ځان د ملا بورجان نوم ايښی دی، خو دا خبره د کندهار خلکو ته ځکه د منلو وړ نه وه، چې ملا بورجان يې د جهاد له پيله لا پېژنده.

د حکمتيار دغه تبليغ تر هغه وخته روان و، چې د رباني د حکومت له خوا د طالبانو استقبال کېده او سياف طالبانو ته د "نجات فرېښتې" ويل. کله چې طالبانو په غزني کې د قاري بابا او حزب متحدې قواوي پر شا وتمبولې او په يوه شپه کې يې ميدان وردگ هم ونيو، د حکمتيار ځواکونو د کابل په څنډو کې د چهاراسياپ سيمه هم پرېښوده او طالبان د رباني او مسعود له قواوو سره

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مخامخ شول. تر دې مهاله حکمتیار او ملگرو یې طالبان په دې دلیل د روسیې لاس پوځي او پخواني کمونیستان بلل چې د رباني د رژیم له خوا یې هرکلی کېده، خو له هغه وروسته یې بیا د برتانیې، امریکا او پخواني پاچا محمد ظاهر شاه په ملاتړ تورنول او چې کله حکمتیار ۱۹۹۶ کال کې له مسعود او رباني سره د طالبانو پر ضد د پاکستان د جماعت اسلامي د مشر قاضي حسین احمد د هڅو په پایله کې اتحاد وکړ، نو هغه وخت چې طالبانو کابل ونيو، ولسمشر رباني او صدراعظم حکمتیار دواړه د کابل شمال ته وتښتېدل.

په دې وخت کې حکمتیار له بي بي سي پښتو سره په مرکه کې وویل چې "انگریزان هم د جلال اباد له لاري کابل ته ننوتی وو او دا دی اوس یې غلامان هم ننوتل".

له کندهار وروسته پرمختگونه

د کندهار له نیولو وروسته د زابل ولایت مرکز ته طالبان ورسېدل او په زابل کې د طالبانو د پخوانیو جبهاتو د رسوخ له امله چا د مقابلي اراده ونه کړه. یوازې د حزب قوماندان حمیدالله اراده لرله خو د طالبانو د زور لیدلو له امله له زابله وتښتېد او د غزني او میدان په سیمو کې د حزب له وسله‌والو سره یو ځای شو. په کندهار کې د سرکاتب له ماتې وروسته په هلمند کې د حرکت له قوماندان غفار اخندزاده سره له مسلسلو خبرو او کونښنونو وروسته چې د مولوي محمد نبي سپارښتنو هم کار ورنه کړ، طالبانو جگړه وکړه؛ خو څنگه چې د هلمند عام طالبان او علماء له طالبانو سره ودرېدل، غفار اخندزاده یوازې له خاصو قومي ملېشو سره د طالبانو د مقابلي هڅه وکړه. په مقابل کې د جمعیت قوماندان رییس عبدالواحد له طالبانو سره ودرېد. د غفار اخندزاده له ماتې وروسته د هلمند د مرکز لښکرگاه په گډون هلمند په بشپړه توگه د طالبانو لاس

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ته ولوبد او د هلمند او کندهار فراري قوماندانان اکثره فراه ته وتښتېدل او هلته د قوماندان اسماعيل خان له ځواکونو سره يو ځای شول، چې بيا د فراه او نيمروز له نيولو وروسته ايران ته وتښتېدل.

بل لوري ته په ژمي کې طالبانو د غزني اطرافو ته ځانونه ورسول. د غزني جنډه، مقر او قرباغ ولسوالۍ د طالبانو د مرکزي تحريک د ځواکونو له ورتگه وړاندې د ځايي طالبانو لخوا اکثره برخې کنترول شوې وې.

دا وخت د پکتیکا با اثره قوماندانانو له جگړې ډډه وکړه او د پکتيا مرکز چې د مولوي نصرالله منصور د کورنۍ او متحدو قوماندانانو په لاس کې و، ټولو د طالبانو پلوي کوله. د کندهار او زابل له نيولو وروسته د پکتيا د والي مولوي عبداللطيف منصور (وروسته په طالبانو کې د زراعت وزير او د کندهار ښاروال او اوس د شورا غړی دی) له خوا طالبانو ته د هرکلي پيغام ولېږل شو، چې له همدې امله د غزني په جگړه کې د مولوي نصرالله منصور د زوی شهيد سيف الرحمن منصور په مشرۍ پياوړی ځواک له زغره والو ټانکونو سره د طالبانو ملاتړ ته راغی او د حزب، قاري بابا او هماهنگي شورا په وړاندې جگړه کې يې کليدي رول ادا کړ.

د ۱۹۹۵م کال د جنورۍ په وروستيو کې د غزني جگړه پيل شوه، چې د مولوي نصرالله منصور د زوی ملا سيف الرحمن منصور د وسله والو طالبانو او زغره والو وسايلو ملتيا او له بلې خوا د مولوي احسان الله احسان په هڅو د قاري بابا د عمومي پوځي قوماندان خيال محمد له خوا د طالبانو ملاتړ، د دې جگړې په گټلو کې بنسټيز رول لاره.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د فبروري په دوهمه طالبانو د همدې جگړې په جريان کې د میدان وردگو ولايت مرکز ونيو او په سبا يې د لوگر ولايت مرکز او چاراسياب ولسوالۍ چې د حزب اسلامي مرکز و، پرته له مقاومت ونيول شول.

دا وخت د جگړې په دواړو برخو لويديځ او مرکز کابل کې طالبان د برهان الدين رباني د جمعيت او متحدينو له ځواکونو سره مخامخ شول، چې کابل کې يې مشري احمدشاه مسعود کوله او په لويديځ کې د اسماعيل خان له خوا جگړه رهبري کېدله، چې د هلمند او کندهار فراري قوماندانان هم ورسره وو.

د لويديځ پر کرښه طالبانو د فراه او نيمروز تر ولايتونو ځانونه ورسول.

د میدان وردگو په مرکز میدان ښار کې احمدشاه مسعود له طالبانو سره مخامخ خبرې وکړې. ملا محمد رباني ورته وويل چې ته بايد کابل مور ته وسپارې او له مور سره په گډه د هېواد د آرامۍ لپاره مبارزه وکړې. مسعود لومړی تياری څرگند کړ او حتی د خپلې غاړې توپنجه يې هم طالبانو ته وړاندې کړه، خو په حقيقت کې هغه د طالبانو د زور او پوځي ځواک جاج اخيسته، چې کله بېرته لاړ، څه موده وروسته يې د طالبانو پر کمربند لومړی بمباري وکړه او بيا يې برید وکړ.

دا وخت د طالبانو وسله وال د ريشخور له فرقې سره وو، د مسعود د يو ناڅاپي برید له امله طالبان له چاراسياب نه هم شاته راغلل. دې کار د طالبانو په روحیه اثر وکړ. د فتوحاتو سلسله په لومړي ځل له يوه ستر څنډ سره مخ شوه، خو طالبانو له لوگر سره بېرته خپله جنګي کرښه ټينګه کړه او د میدان ښار په ځواکې يې پغمان ته نږدې خپله جنګي کرښه وټاکله، چې دلته جگړه د سياف او مسعود قوماندانانو په گډه کوله او هره ورځ به متقابلې ډزې کېدلې. همدا د احمدشاه مسعود او ايتلافیانو او طالبانو ترمنځ د جگړې پيل و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د فبرورۍ پر ۱۹مه د مولوي احسان الله احسان د سوله ييزو هڅو او مولوي جلالدين حقاني د ملاتړ په نتيجه کې د خوست ښار طالبانو ته وسپارل شو. له پکتیکا او پکتيا وروسته د خوست نيول پر لويه پکتيا طالبان مکمل واکمن کړل. که له يوې خوا د کابل پر استقامت د طالبانو د فتوحاتو درېدل او د مسعود سخت مقاومت د طالبانو روحيات لږ کمزوري کړل، خو له بلې خوا د خوست ښار او مرکز سپارلو طالبانو ته د هېواد په جنوب کې نور ځواک هم وروباښه او د لويې پکتيا عام ولس او علماء هم د لوی کندهار په څېر د طالبانو تر شا کلک ودرېدل.

په ټوليزه توگه دا وخت دولتي ځواکونه او ايتلافيان يې په رواني لحاظ له سخت فشار سره مخ و. دوی هره شېبه د کابل ښار د سقوط وېره کې وو، ځکه چې کابل په عملي توگه د طالبانو له کلابندۍ سره مخ و.

د عبدالعلي مزاري تبېننه او مړينه

د ۱۹۹۵م کال د مارچ په لومړيو کې طالبان په لومړي ځل د کابل په دروازو کې ولاړ وو، چې له امله يې په کابل کې د وېرې او تبېننې فضا خوره وه. دا وخت د حزب ځواکونو د چاراسياب سيمه پرېښوده او حزب وحدت هم له حزب سره په يوه دولت ضد ايتلاف (هماهنگي شورا کې) غړيتوب درلود. د دې ايتلاف په غړو کې د غزني له ماتې وروسته د طالبانو سره د مقابلي قوماندان واحد پاتې نشوه د دوستم مليشې له کابله وتلې وي. د حزب له خوا د چاراسياب له پرېښودو وروسته د حزب وحدت ځواکونه د کابل په غرب کې د مسعود او طالبانو د ځواکونو ترمنځ په يو ډول محاصره کې وو.

د حزب وحدت قوماندانانو د غزني په جگړه کې د طالبانو پر ضد د حزب اسلامي په ملاتړ په جگړه کې برخه هم اخيستې وه. خو د کابل څنډو ته د طالبانو له ننوتلو وروسته د احمدشاه مسعود او سياف مليشو هڅه کوله چې له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وخت نه په گټه اخیستلو د حزب وحدت نه سیمې ونیسي، له همدې امله د دوي ترمېنځ خونړۍ جگړه روانه وه. د وحدت قوماندانانو طالبانو ته لاره ورکړه چې کابل ته ننوزي. د طالبانو ټیټ رتبه قوماندانان د مشرتابه له امره او یوه جنگي پلان نه پرته دکابل په غرب کې پرمخ لاړل چې د مسعود د قواوو له یو ناڅاپي برید سره مخ شول او د چار اسيا په شمول یې ډیرې نیولې سیمې له لاسه ورکړې.

حزب وحدت غوښتل چې د طالبانو او مسعود ترمینځ له جگړې ځان وباسي او خپله محاصره پای ته ورسوي. د مارچ په یوولسمه د وحدت گوند مشر عبدالعلي مزاری له کابله د وتلو هڅه کوله خو د وتلو لار یې پر طالب وسله والو وه. په چادري کې یې له څو نورو قوماندانانو سره په یوه روسي "پیکس واگون" موټر کې له کابله وتل غوښتل، چې د دې ځای د اوسېدونکو له خوا چا طالبانو ته خبر ورکړ. طالبانو هغه په چادري کې ونیو او مرکز ته یې د هغه د نیولو خبر ورکړ. ملا محمد عمر ورته وویل چې په یوه الوتکه کې یې کندهار ته انتقال کړئ، چې دلته یې توقیف کړو.

د مشر نظر دا و چې د جگړه مارو ډلو هغه مهم قوماندانان چې په خپله تسلیم نه شي او په جگړه کې ونیول شي، نو باید تر هغو بنديان وي، ترڅو یا کوم تضمین او رضایت ته راسره ونه رسیږي یا یې د بغاوت او مقابلي خطر ختم نه شي.

له کندهاره د هغه او د هغه د څو قوماندانانو د انتقال لپار چورلکه واستول شوه. چورلکه کې هغوی لاس تړلې کېنول شول او یو وسله وال طالب د پیره دار په توگه ورسره مل شو. پر لار طالب د خپل طالبی غفلت د مزاج له مخې خوب وړی و. له بندیانو نه یوه کس له چورلکې لاندې لار څارلې، چې کله د غزني ښار نه چورلکه تېره شوه، دلته وړې وړې غونډۍ راځي، چې له دې ځایه د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

غزني هزاره مېشته سيمه پيليرې. قوماندان ابوذر چې د غزني اوسېدونکی و، د دې سيمې له جغرافيايې سره بلد و، خپل لاسونه يې خلاص کړي او د ويده وسله وال پر کلاشينکوف يې برید کړی. پيلوت ته يې په دغو غونډيو کې د ناستې امر کړی، پيلوت لومړی خبره نه ده منلې، دوی پرې ډز کړی. هغه يې پر لاس زخمي کړی، چې پيلوت مجبوراً الوتکه په ډېره بېره او متزلزل ډول په همدې سيمه کې عمومي سپک ته نږدې د نوعي د سيمې له "اوگرې" هديرې سره کوزه کړه. له کندهاره د وسله والو طالبانو يو کاروان د غزني ښار ته روان دی، چې کله يې د الوتکې بې ډوله څپڅانده ناسته ليدلې، هغوی سمدستي د حادثې گومان کړی او له دوی نه يو موټر وسله والو سمدستي د الوتکې لور ته ځان رسولی، چې کله الوتکه کيناسته څو د لويو رېرو والا وو سرتور سرورنه او ترلې لاسونه له الوتکې د غونډۍ لور ته منډه کړې. همدا طالبان پوهيږي چې دا خلک تښتي، سمدستي يې د پيکا ماشيندار ډزې ورباندي کړي او وژلي يې دي، چې يو په کې په خپله عبدالعلي مزاری و.

کله چې له پېښې مشرتابه خبر شو، د تحقيقاتو امر يې وکړ او دا يې ناوړه پېښه وگڼله، ځکه چې په لومړي ځل د يوه گوند مشر د يوې ناخاپه پېښې له امله ووژل شو، چې هيچا يې د وژلو اراده نه لرله. د دې کار ځانگړې قومي اغېزې هم وې، ځکه خو طالبان په دې پېښه خپه وو، د هغه مړی د هغه پيروانو ته وسپارل شو. د هغوی پيروانو دا د طالبانو له خوا يوه قصدي پېښه وگڼله او ويل کيدل چې د مزاری مړی يې د بلخ په اطرافو کې څو ورځې په تابوت کې د آس پر شا گرځاوه او د هغه د مړينې په اړه يې ډول ډول دردونکي فرضي داستانونه او تبليغات جوړ کړي وو، ترڅو په دې اړه د طالبانو پر ضد د هزاره قوم جذبات راوپاروي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په داسې حال کې چې طالبانو له هزاره توکم سره هېڅ توپيريز فکر نه درلود، بلکې د هر قوم او سيمې جنايتکار ورته جنايتکار و او نیکوکار ورته نیکوکار و، خو دې پېښې په هزاره توکم ناوړه تبليغاتي اغېز وکړ. همداراز دې پېښې په لومړي ځل د ايران پاملرنه هم دې لور ته جدي کړه.

د طالب مشرتابه له خوا د څو ورځو تحقيقاتو نه وروسته پيښه غير ارادي ثابته شوه او غلطي خپله د اسيرانو وگڼل شوه. کومو لاروي طالبانو چې د پيښې پر وخت پر تښتيدونکو له شا نه د پيکا ماشيندار ډزې کړې وې، هغوي د بنديانو له هويته ناخبره وو او گمان يې کړی و چې دغو کسانو د الوتکې پيلوټ او سپاره طالبان ټول ويشتلي دي.

عبدالعلي مزاری او د هغه قوماندانان د کمونيستي رژيم له سقوط نه وروسته د کابل ښار په خونړيو جگړو او جناياتو کې يو فعال طرف و، مزاری عصباني او انتقام جو شخصيت لاره، چې له امله يې د هزاره ډلو په خپل منځي جگړو کې هم په بې رحمي او تشدد تورن و.

دوو جبهو کې توندې جگړې او د وسلو ټولولو بهير

د ۱۹۹۵ م کال اوړی ټول په دو طرفه جگړو کې تېر شو. طالبان د مرميو او پيسو له کمښت سره هم بار بار مخېدل چې د عامو بسپنو لور ته يې د هېواد دننه او بهر ځانگړې پاملرنه وکړه. طالبانو تر دې دمه يوازې د کندهار له گمرکه چې د پاکستان پر پوله پروت و يو څه عوايد لرل. له دې علاوه ډېر کم عوايد په نورو ولايتونو کې ترلاسه کېدل، خو د پښتون مېشتو او سرحدي سيمو تجارانو پرېمانه مرستې کولې. دوی د سيمې د ارامۍ او ښه راتلونکي لپاره يوازېنۍ هيله طالبان گڼل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له بل لوري طالبانو د وسلو ټولولو کار ته زیاته پاملرنه کوله. لومړی هدف خو د وسله والو بې وسلې کول، د امنیت برقرار ساتلو لپاره حتمي گڼل کېدل، خو دوهم هدف په کې ضمني دا هم راپیدا شو، چې طالبانو کارتوسو ته هم اړتیا لرله، چې له دې امله د وسلو د لټون په کار کې د مشرتابه په ناڅېرۍ کې ډېر زور زیاتی هم وشو، حتی په ځینو مواردو کې وحشیانه اعمال هم ترسره کېدل. د یوه کلاشینکوف لپاره به یې د ابرو سپری تر وهلو لاندې نیولی و، چې اقرار وکړه، ته وسله لرې، خو پټه کړې دې ده. دا له هغو لومړنیو ناوړه اعمالو یو عمل و، چې د ځینو کشرانو او متوسطو قوماندانو له خوا په ځینو سیمو کې ترسره کېده، ان چې په زابل کې یې یو کس د وسلې په سر تر کیبل لاندې وژلی و، چې بیا خبر ملا محمد عمر ته ورسېده او هغه په دې اړه فرمان صادر کړ او په طالبانو کې یې خپور کړ. د دې لیکلي فرمان ځینې توري چې ماته یاد دي غالباً په دې ډول او یا دې ته ورته و:

" له الله وویرېږئ، د وسلو په نامه خلک مه وهئ او خبر شوی یم چې خلک په کیبلو وهل کیږي، دا ناروا عمل دی د الله له قهر ووېرېږئ، د اقرار لپاره خلکو ته وهل مه ورکوئ او له دې وروسته که څوک چا په کیبل وواهه هغه ته به درنه سزا ورکول کیږي".

دا وخت د کابل میدان ښار لوري ته د جنګي کرښې عمومي قوماندان د وسپنیزه هوډ خاوند ملا مشر و او د چاراسیاب د کرښې مسئول ملا بورجان و، چې بیا د سخت ټپي کیدو له امله څو میاشتې پر کور و او د لویدیځ په کرښه کې د تحریک عمومي نظامي مسئول ملا محمد و.

د اوږي په پیل کې لویدیځ کرښه هغه مهال شاته راغله چې کله ۱۹۹۵ د می په لسمه د لوی اختر په ورځ داسماعیل خان او متحدو قواوو د هوايي ځواک په ملتیا په یو ناڅاپي برید کې فراه او نیمروز د طالبانو له سخت مقاومت وروسته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د طالبانو له ولکې ووتل، د فراه له سقوط وروسته نیمروز محاصره شو، د اسماعیل خان او متحدو قوماندانانو یو لوی تعداد وسله‌وال دایران له خاورې زرنج ښار ته را واوښتل، د نیمروز امنیتیه قوماندان قاري احمدالله (چې د طالبانو په حکومت کې تر داخله او د استخباراتو تر وزارتونو ورسېد) ټوله ورځ په یوازې سر وجنګېده او د کارتوسو له ختمیدو سره د اسماعیل خان ځواکونو ژوندی ونیو. والي مولوي عبدالغني جوزجانی او یو شمېر ملکي ریيسان د برید له پیله په تېښته بریالي شوي وو، خو د ولایت مستوفي مولوي عزت الله عارف تر اوږده مقاومت وروسته شهید شو.

له دې وروسته د طالبانو لویدیځې کرښې د فراه په حدودو کې وې چې کله به د هرات لور ته نږدې شول او کله به بېرته راشا ته شول، چې له امله یې په دې کرښه سخت خونړي جنګونه وشول. طالبانو په دغه کرښه کې په پرله‌پسې جنګونو کې تقریباً تر زرو تنو تلفات ورکړل. په دغه لوري جنګونو کې به په خپله ملا محمد عمر مجاهد هم د جګړې کرښو ته ورته. دا ځکه چې د هلمند او فراه ټول تښتېدلي قوماندانان په همدې کرښه د اسماعیل خان په ملګرتیا جنګېدل او د هغوی پرمختګ د طالبانو اصلي مرکز ته مستقیم ګواښ و.

د روسي الوتکې پېښه: نړۍ سره د طالبانو لومړنۍ مخامختیا

د ۱۹۹۵ د اګسټ میاشتې په ۳مه TD76Ilyushin II ډوله روسي الوتکه د کندهار د فضا پر مسیر د کابل پر لور روانه وه. ښایي کابل چارواکو ته به دا معلومه نه وه چې د کندهار پر هوايي ډګر کومه داسې الوتکه ناسته ده، چې هوايي چلند کنټرولولای او ناستې ته اړ ایستلای شي. دا ځکه چې د نجیب د واکمنۍ له نسکورېدو وروسته هېواد په څو سترو او وړو قوماندانیو وېشل شوی و، چې له امله یې د کندهار د هوايي ډګر اړیکه له کابل سره شلېدلې وه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کله چې دغه مشکوکه الوتکه پر رادار ولیدل شوه او د هوايي ډگر د هوايي تماس برج ته یې خپل مسیر کابل وښود، د پوځي هوايي قوماندانۍ له خوا له مشرتابه سره له بیړني تماس وروسته الوتکې ته د کیناستو امر وشو او ښکاري پوځي الوتکه د هغې د کښنولو لپاره والوزول شوه. د دغې ښکاري جنگي الوتکې پیلوټ ډگروال جیلانی خان نورزی و، چې په دغه دنده کې یې ډېر مهارت او سابقه لرله. الوتکه یې ناستې ته اړ ایستله. وروسته معلومه شوه چې الوتکه د روسي فدراسیون تاتارستان هېواد پورې اړوند ایرستان هوايي ټرانسپورټ سره تړاو درلود. د سپکو او درنو وسلو په کارتوسو بار وه، چې دا مهال یې د طالبانو غورځنگ ته د مسیحا حیثیت لاره، ځکه چې دا وخت تحریک د کارتوسو له کمښت سره مخ و.

د الوتکې له عملې د تفتیش او د اسنادو له بشپړه څېړلو جوتنه شوه، چې دغه وسله د روسیې فدراسیون د البانیا هېواد نه د برهان الدین رباني په مشرۍ کابل حکومت ته د روسیې فدراسیون د پوځي مرستو د لړۍ برخه وه. کارتوس پوځي مسئولینو ته د جگړې د پیاوړتیا لپاره وسپارل شول او د الوتکې عمله د ښار په یوه مېلمستون کې ځای پرځای شول. د یوه ترجمان تر څنگ چې د شوروي د یرغل په دوره کې یې له روسانو سره کار کړی و، څو تنه ساتونکي له دغو روسي بندیانو سره مله شول او عمومي څارنه یې د مېلمستون د مشر په غاړه وه، چې لومړی د امیر خان متقي ورور مرحوم احمد علي خان متقي و او بیا وروسته د کابل د لندر اوسېدونکی مولوي سلیمان و.

د دغو اسیرانو د دوسیې د تفتیش لپاره یو هیئت هم تشکیل شو، چې د بندیانو دوسیې وڅیړي او قانوني اړخونه یې جوت کړي.

په دې اړه روسانو د خپلو بندیانو او الوتکې د خلاصون په اړه هر اړخیزې هلې ځلې پیل کړې. طالبانو یوه غوښتنه دا وکړه چې ۵۰ یا ۶۰ زره هغه افغان بندیان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

چې د کمونیستي رژیم له خوا ژوندي ورک دي، اکثر یې دیني علماء دي، که ژوندي وي هغوی دې راوسپاري. هغه وخت داسي فکر کېده چې هغه یې روسې ته وړي دي او افغان کمونیستانو به هم د کمونیستي رژیم له سقوط وروسته د خلکو له قهره د ځان ساتلو لپاره ویل چې بنديان مور نه دي لیدلي، بلکې هغه روسانو له ځان سره بوولي، خو وروسته خبره معلومه شوه چې دا بنديان ژوندي نه دي؛ بلکې خپله افغان کمونستانو وژلي دي.

په الوتکه کې ۳۰ ټنه مهمات بار وو او د ۷ تنه عملې له خوا الوتکه کنټرولېده چې نومونه او دندې په لاندې ډول وې:

Vladimir Sharpatov (commander), Gazinur Khairullin (second pilot),
Alexander Zdor (navigator), Askhad Abbyazov, Yuri Vshivtsev, Sergei Butuzov
and Viktor Ryazanov

د طالبانو او روسانو خبرې په ډېرو اوږدو لارو ترسره کېدې، ځکه دا وخت طالبان هیڅ کوم هېواد په رسمیت نه وو پېژندلي. ویل کیږي چې یوه امریکایي سناتور "براون هینک" په ازاده توګه په دې لاره کې هلې ځلې کولې، چې په دې کې د روسي بنديانو دغه غوښتنه هم راغله چې د الوتکې د سالمیت لپاره یې کله باید انجنونه چیک او تخنیکي څارنه یې وشي. طالبانو همدا خبره د بین المللي اصولو له مخې ومنله، د ډېر وخت لپاره به بنديان په اوونۍ کې یو ځل هوایي ډګر ته وړل کېدل چې دا چیکینګ به معمولاً د جمعې په ورځ ترسره کېده. د جمعې په ورځ به په ټولو ادارو کې رخصتي وه او طالبان به له خپل مزاج سره سم په دغه ورځ ډېر زیات غافله وو. د الوتکې د کېناستو کال پوره شو.

په ۱۹۹۶ کال کې د اګست په ۱۶مه د جمعې په ورځ د دغو ۷ تنو عملې سره د پخوا په څېر نن هم وسله وال ساتونکي ولاړ دي او دوی ته تر خپل ټاکلي وخت او محدود کار زیات وخت نه ورکوي. د طالبانو مزاج دا و، چې لږ به یې اعتماد

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پیدا شو نور به بېغمه شول. د جمعې ورځ یوازې شپږ ساتونکي له عملي سره الوتکې ته راغلي او نن کوم تخنیکي کس هم نه شته چې د کار ظرفیت او حدود وڅارلی شي. دا وخت درې تنه وسله‌وال د جمعې لمانځه ته تللي، یوازې درې غافله طالبان دننه په الوتکه کې ناست دي او انتظار کوي چې اوس به پیلوټان فارغ شي او درې ملگري او د دوی د بېرته انتقال موټر به هم راشي، خو داسې معلومېده چې عملي له ډېره وخته راهیسي پر دې پلان غور کړی و او د طالبانو غفلت یې مطالعه کړی و. نن یې فرصت مناسب وگاڼه، لومړی یې د یو بیټری په واسطه د الوتکې یو انجن د رننگ په پلمه ستارټ کړ، چې پوه شول، چې نور انجنونه خو نور اسانه ستارټیږي او طالبانو خو همېشه داسې فکر کاوه، چې زموږ له راداره چې کومه الوتکه په هوا نه شوای تېریدای، نو له ځمکې به څنگه پورته شي، خو پیلوټان د خپل روسي رادار له خواصو سره بلد وو او له راداره د بچ کېدو تدبیر یې هم مخکې لا کړی و. درې کسانو غافله ساتونکو ته یې دروازه وربنده کړه، الوتکې ته یې یو ناڅاپه پرواز ورکړ، دوي ته تر متحده اماراتو د ریگستاني سیمو لاره په نقشه کې معلومه وه، چې مخ ته یې غږ نه راته، په ډېر ټیټ پرواز یې د ریگستاني سیمو پر سر ځان بحر اوبیا شارچې ته ورساوه.

د شرم ځای خو دا و چې په دې ورځ چې کومې میگ ۲۲ الوتکې ته د دي کار تمه کېده، هغې هم عوارض وکړل او له پروازه ولوېده چې کله امداد شوه، نو تېنټیدلې الوتکه نوره رادار نه شوای څارلی، ځکه چې ډیره ټیټه وه او د هیڅ لوری یې هم معلوم نه و.

لومړی گومان کېده چې د کابل یا ترکمنستان لور ته به روانه وي، په لږ امکان د ایران لور ته هم ذهن ته راته؛ خو د عرب اماراتو لوري ته ذهن دومره نه ته،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دومره زیاتې الوتکې طالبانو نه لرلې، چې په یوه وخت یې خو جهتونو ته والوزوي.

دا پېښه لکه څومره چې د باندې هېښوونکې وه، همدومره په داخل کې له گڼو سوالونو سره مخ شوه. د طالبانو په ټیټو او لوړ رتبه چارواکو کې د بدگومانی او معامله‌گرۍ شکونو او اعتراضونو زور واخیست. په مشرتابه چا د معاملې شک نه کاوه، ځکه د مشر مزاج ټولو ته معلوم و، چې پټې معاملې یې نه عادت دي، نه ورته اړتیا لري او نه یې بل ته اجازه ورکوي. کوم کار چې به مشروع ورته ښکاره شو، بیا یې ښکاره کاوه د هیچا پروا یې نه لرله، خو پر لاندې خلکو، د میدان پر مسئولینو، د مېلمستون پر مسئولینو او د بندیانو په انتقالوونکو توروڼه خوله په خوله شول، فضا یې ډېره خرابه کړه، بالاخره مشر یو لیکلی پیغام د کندهار پر راډیو او ټولو سټورونو ته په مخابره خپور کړ.

په پیغام کې راغلي وو "موږ د طیارې د تېښتې په موضوع کې پوره تحقیق کړی، له ظاهري غفلته پرته نور د تحریک هیڅوک په دې کې لاس نه لري. دا یوه تقدیري پېښه وه، له ټولو طالبانو هیله کوو، چې په دې موضوع کې نه پر چا شک وکړي او نه په چا پسې ناقه خبرې وکړي. دا غیب ویل دي چې بې ثبوت په مسلمان پسې خبرې وکړي، د الله نه ووېرېږئ او نور په دغه موضوع کې چوپ سئ". له همدې اعلان وروسته بیا په طالبانو کې ما له چا نه په دې اړه بله خبر وانه وربده، ټولو ویل چې لکه څنگه چې ملا صیب وایي دا یوه تصادفي او تقدیري پېښه وه، سمدستي خبره سره او فضا سمه شوه.

په لویدیځ کې د جگړو شدت او خپخپاندي جنګي کړنې

د ۱۹۹۵م کال د مارچ له میاشتې بیا د همدې کال د سپټمبر تر ۵مې چې د هرات مرکز سقوط کاوه، په لویدیځ کړنښه کې د طالبانو او مخالفینو لپاره دا پنځه اړه میاشتې خورا خونړۍ میاشتې وې، چې کله په پسرلي کې طالبانو د فراه او نیمروز ولایتونه ونیول. مولوي عبدالغني جوزجاني د نیمروز والي، قاري

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

احمدالله امنيہ قوماندان او مولوي عزت الله عارف د مستوفي په توگه غوره شول. تقريباً دوه مياشتې دغه ولايتونه د طالبانو په واک کې وو او طالبانو د شينډنډ په حدودو کې د هرات ولايت تر فشار لاندې نيولی و او د اسماعيل خان له ځواکونو سره جگړې روانې وې، خو کله چې مخالفينو د ۱۹۹۵م کال د می په لسمه د لوی اختر په ورځ فراه ولايت ونيو، گڼ شمېر طالبان شهيدان، زخميان او اسيران شول. د فراه سرپرست والي ملاعبیدالله اخوند هم اسير شو، ورپسې يې د ايران له لورې پر نيمروز ولايت برید وکړ، په نيمروز کې د طالبانو ټول وسله وال محاصره شول. والي عبدالغني او يو شمېر نور ملکي رييسان په تېښته بريالي شول، امنيہ قوماندان ټوله ورځ له څو ملگرو سره يوازې و جنگېد چې بالاخره د کارتوسو د خلاصون له امله ژوندي ونيول شول. مستوفي مولوي عزت الله عارف هم تر وروستۍ سلگۍ و جنگېد او بالاخره شهيد شو. په دغه جگړه کې مهم طالبان اسيران شول، چې په دې کې ملا عبیدالله اخوند (وروسته د ملي دفاع وزير) مولوي عبدالصمد د بولدک، قاري احمدالله او گڼ شمېر نور طالبان اسيران شول، چې بيا وروسته د يوې سترې تبادلې په ترڅ کې ټول راخوشې شول، خو قاري احمدالله او مرستيال يې ملا عبدالباري له دې تبادلې مستثنی شول او د هرات تر سقوطه په زندان کې پاتې شول.

د جون د مياشتې په وروستيو کې يو ځل بيا د فراه ولايت د نيولو لپاره جگړې زور واخيست او يو شمېر ولسوالۍ او مهمې سيمې طالبانو ونيولې. د هرات لور ته د پرمختگ لپاره خونړۍ جگړه روانه وه. د دې جگړې څارنه په خپله ملا محمد عمر کوله. بار بار به د جنگ کړنې ته خپله ورته، بالاخره د دې کال د اگست په وروستيو کې د کندهاري او هلمندي فراريانو، د اسماعيل خان د ځواکونو او له شماله د مسعود د کومکي ځواکونو په گډون يو ستر څو زریز ځواک برابرشو او د هجومي عملياتو په ترڅ کې يې غوښتل چې د طالبانو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اصلي مرکز هلمند او کندهار ته سقوط ورکړي. په دې جگړه کې د طالبانو د دې جبهې عمومي قوماندان حاجي ملا محمد اخوند شهيد شو. طالبانو ماتې وخوړه، جگړه په دوه ورځو کې د فراه له حدودو د هلمند ګرځک ولسوالۍ ته را ورسېده.

د کندهار د سقوط وېره او د ګرځک تاريخي جگړه

کله چې د ۱۹۹۵م کال د اګست په وروستيو کې د جگړې لويديزې کرښې راشاته شوې. د اسماعيل خان او متحدينو ځواکونو چې د کندهار، هلمند زاړه ټوپکيان او د احمد شاه مسعود له لوري کومکي ځواکونه هم ورسره وو، له طالبانو د فراه مرکز ونيو او د هلمند پر خوا يې په څو ورځو کې پرمختګ وکړ. په دې کې د طالبانو تر ټولو مهم قوماندان ملا محمد اخوند په شهادت ورسېد. طالبانو د هغه له شهادت وروسته نور هم روحيات وبايلل. مسلسلو ماتو د جنگ کرښه د هلمند د ګرځک د "شوراو مانده" سيمې ته راوړسوله، چې نور نو ګرځک هم له خطر سره مخ و، مخالفينو له ګرځک وروسته د کندهار تر ښاره د پرمختګ تابيا نيولې وه.

زما د سترگو ليدلی حال

دا وخت زه د سپين بولدک په ولسوالۍ کې د يوې کوچنۍ پوځي ډلگۍ مشر وم. بولدک په اول کې د طالبانو يو مهم مرکز ګڼل کېده، ځکه چې دا له ميونده ورسته د يوې بلې مهمې ولسوالۍ مرکز و چې طالبانو ونيو او بيا يې کندهار ښار هم له همدې ځايه فتح کړ. دا وخت په بولدک کې ۱۳ ډلگۍ وې، چې يوه يې د ولسوالۍ د مرکز ډلگۍ وه، چې د دغې ډلگۍ مشري او سرپرستي زما پر غاړه وه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ملا محمد شهادت پر دې سربېره چې د لویدیځ لور ته د جنگ کرښې یې متاثره کړې، د طالبانو لپاره د یوه بې سیاله قوماندان له لاسه ورکول هم و، چې بیا تر پایه د هغه په څېر قوماندان پیدا نه شو. ملا محمد هغه قوماندان و، چې د طالبانو له خوا د نیم افغانستان د فتح کولو جگړې ده رهبري کړې او طالبان د ده د تاکتیکونو په مټ فاتحان شول؛ هغه جگړه په نویو تاکتیکونو کوله او په هر جنگ کې یې د دښمن له تاکتیک سره ځان بلداوه؛ چې له امله یې د کمو تلفاتو په بدل کې جنگ گټلای شوی. له دې علاوه هغه په جنگ کې له اسیرانو سره له ترحم کار اخیست؛ په جگړه کې یې ټول اسلامي اصول مراعتول او پوره رحمدله او زړه‌سوانده انسان و. ویل به یې "کوم ځای چې په ټوپک ونیسئ، له نیولو وروسته هلته د ټوپک رویه مه کوی". تل یې هڅه داوه چې مقابل لوری مرگ ژوبله یا ونه لري یا ډېره کمه وي.

ملا محمد د روسانو پر ضد جهاد کې په یوه ماهر جنگي قوماندان شهرت درلود او د تحریک له پیله د ملا محمد عمر د جنگ لومړی او باوري قوماندان و. ملا محمد عمر ته ملا محمد د تحریک له پیله تر بل هر چا ډېر گران و. له همدې امله یې خپل مخابراتي نوم "مرحوم" ایښی و.

دغې ماتې او د ملا محمد شهادت د طالبانو کرښې دومره شاته کړې، چې نور د هلمند او کندهار د سقوط خطر پیدا شو، له همدې امله مشرتابه د نورو ځایونو ترڅنګ له بولدکه هم کومکي وسله‌وال وغوښتل دا وخت د بولدک ولسوال ملا خیرالله خیرخواه و (چې د دې دندې ترڅنګ د تحریک ویاند هم و) هغه او د هغه معاون او یو بل قوماندان ملا دوست محمد له یو څه وسله‌والو سره تیار شول. زه هم ورسره وم، ما د ځان لپاره د لرګي باډۍ والا یو ار پی جی د اوږې راکټ غوره کړ. دا مې په ورکتوب کې د روسانو پر ضد جگړه کې له مجاهدینو سره لیدلې و، ځکه راته ښه ښکارېده. مور د ملا خیرالله د سپینې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ډاټسنې په باډۍ کې پر مهماتو برسېره ناست وو، پښې مو له ډاټسن نه لاندې راخوړندې کړې وې. ملا دوست محمد هم خپل ډاټسن له وسله‌والو ډک کړی و. مازیگر ناوخته راروان شوو، ماسختن کندهار ښار ته راغلو هلته وضعیت بېرته و. له کندهاره ناوخته ووتو، هلمند ته پر لار د کندهار له ښاره چې لږ ولاړو، مخې ته د تورو ښیښو یو موټر په ډېر سرعت راروان و، چې موږ یې ولیدو راته سوکه شو، ملا خیرالله او ملا دوست محمد ورنښکته شول، موږ هم ورته نږدې و، د موټر ښیښه یې ښکته کړه. ملا محمد عمر و، چې پر اوږو یې تازه خامک شوی ځادر پروت و، پر سر یې نوی تور پاچ پټکی و، سپین نري اوږده لاسونه یې پر سټیرینګ ایښي و، څېره یې روښانه وه، د پرېشانی اثار په کې نه ښکارېدل، ورو ورو غږېده، ملا صیب ویل "زه ځم نور وسله‌وال او جنګي وسایط هم برابرېوم. تاسو درځئ، سبا ته به د جګړې لپاره سم تیاری وکړو". د ملا صیب ارامو روحیاتو زه هم ډاډه کړم، چې دا مې په جګړه کې لومړنی گډون و.

موږ سوکه سوکه روان وو. سهار خوا ته مو مخې ته ډک موټرونه تښتېدلې طالبان راغلل چې ټوله شپه یې جګړه کړې وه او د ملا محمد د شهادت له اوازې سره پر شا راروان وو، چې څومره گرشک ته ورنږدې کېدو، همدومره نوي تښتېدلي طالبان پر مخه راتلل. سهار سپېدو کې گرشک ته نږدې شوو، د ملا دوست محمد مشر ورور ملا خالق داد د چهل میلی (۴۰میله لرونکي ځانګړي روسي توپونه) د دستګاه موټر د سپرک پر سر درولی و او سپرک یې بند کړی و، ترڅو نور طالبان ونه تښتي. موږ چې راورسېدو، ملا خالق داد د ملا محمد د شهادت په وجه سخت ژړل.

طالبان یې سره کنټرول کړل. ملا محمد عمر څو ځله راغی او ولاړ. د جنګي کړنې د کنټرول لپاره یې له کندهاره د وسایلو او وسله‌والو اکمالات په خپله

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وکرل. دغه ورځ مور تر غرمې د گرشک په فرقه کې و، د اسماعیل خان د الوتکو له خوا سخت بمبار روان و. په فرقه کې مو د غرمې ډوډۍ په داسې حال کې وخوړه، چې د بمونو غرزهار د خونو بښینې ماتولې، چې ماسپښین شو مور له گرشک دوه کیلومتره د کندهار لور ته د ملاخالق داد له چهل میلو سره واپول او دغه ځای مو خپل موقتي مرکز وگرځاوه. د ماسپښین او مازیگر ترمینځ اعلان وشو، چې مازیگر ته به تعرض کوو، ځکه چې دوی د تعرض اراده لري، نو ښه به دا وي چې مور پرې وار د مخه کړو.

د ملا محمد عمر په هڅو ترمیم شوي ټانکونه هم راورسېدل، چې ورسره د طالبانو روحيات نور هم ښه شول. مازیگر تر تعرض تقریباً یو ساعت مخکې د گرشک ښار کې د برید لپاره تیاری کېده. زه د گرشک ښارگوټي په مینځ کې د تیرې شوې سترې ویالې پر غاړه ناست وم. ځان مې په ویاله کې وینځلی و، خپلې څنې مې رُمنځ کړې. وروسته په فکرونو کې ډوب شوم، ما دا فکر کاوه چې نننۍ جگړه کې خو ژوندي پاتې کېدل تقریباً ناممکن ښکاري، خو زما د کلي او شیمې هیڅوک دلته نه شته، که داسې شوي وای چې له مرگه وروسته چا زما جسد د هلمند په نادعلي کې زما د تره کور ته وړی وای، تر څو مې مړی لا وارته په شپو شپو پاتې نه وای. دوهمه خبره دا وه چې په ما باندې په کویته کې د چا دوه زره کلدارې پور وې. ما ویل که زه مړ شوم دغه حق به یې زما په ذمه پاتې شي، په همدې تصمیم کې وم چې د دواړو خبرو په اړه یو وپوښکی لیک ولیکم او د کمیس په جیب کې یې کېږدم. په همدې فکرونو کې وم، چې یو ښکلی دنگ زلمی چې اوږدې تورې څنې یې وې، زما خواته راغی او راته وې ویل: طالبه ولې په فکرونو کې ډوب یې؟ ما غږ ونه کړ. هغه زیاته کړه: واده دې کړی؟ ما ویل نه! له خدا شین شو وایي بیا خو بیخي فکر مکوه...!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا د بولدک اوسېدونکي ملا سراج الدين و، چې ډېر زړور او وسپنيز قوماندان و. اوس څو کاله وړاندې له امریکایانو سره په مخامخ جگړه کې شهید شو.

دا یوه ډېره تاریخي ورځ وه، ځکه چې دښمن د طالبانو د تحریک د مرکز کندهار د نیولو خوبونه لیدل او طالبان د دغې ورځې د برید لپاره یوازې شاوخوا ۸۰۰ کسان وو او د دښمن لور ته په زرگونه وسله‌وال، زیات شمېر ټانکونه او ورسره هوایي ځواک و. زموږ تعرض یو ډول فدایي برید ته ورته و، له ټولو مجاهدینو عهد واخیستل شو، چې نن به پر شا راتلل نه وي، تر وروستی سلگۍ به جگړه وي.

د برید لپاره تشکیل داسې جوړ شو، چې زیردار ټانکونه او نور درانه وسایط لکه دوه میلی دستگاوې به په عمومي سړک له پلویو ځواکونو سره وي او یو ستر تشکیل به د سړک ښي لاسته د ښته کې له بایپور موټرانو سره چې وسله‌وال به په درنو وسلو لکه ماشیندار، ۸۲ملي متري توپ، ار پی جي راکټ او وږه وسله سمبال وي او همداراز د سړک چپ طرف ته به هم همدغسې تشکیل وي. ترڅو برید ټوله سیمه په حلقه کې راولي او دښمن د محاصرې لپاره خپل وسله‌وال تر مور شا ته تېر نه کړای شي.

مازیگر له لمانځه مخکې د هغوی له لوري له تعرض سره سم جگړه پیل شوه، مور د سړک د ښي لاس په تعرض کې وو، دې لوري ته وچه دښته وه. چې د ځان خوندي ساتلو لپاره یې هېڅ نه لرل. یوازې یوه نیمه ټیټه د ریگو غونډۍ وه چې په پرېوتلو د سړي سر ترې پټېدای شوای. جگړه پیل شوه، مور خپل موټر له وسله‌والو ډک د سړک چپ طرف ته په سرعت روان کړ. له مور وړاندې یو سپین بایپور موټر په ډېر سرعت لاړ او د مخالفینو مینځ کې یې وسله‌وال ښکته کړل. نه پوهیږم دومره جرئت د هغوی زبون ووايه که څه خبره وه، چې مخالفینو تر ورسېدلو وړاندې هغه په نښه نه کړای شو. د دغه موټر وسله‌وال

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په بېره تیت شول او دښمن یې تر گذار لاندې ونیو. مور ورپسې وو، یو توپدار ټانک زموږ په وړاندې راروان و، ما ورباندې اړ پي چي ونیو، خو چې ماشه مي ټینګه کړه؛ ډز یې ونه کړ. ما مې ملګري ته غږ کړل، چې زما راکټ کار نه کوي. هغه ویل دا زوړ راکټ دی، ممکن ستنه یې زنگ وهلې او ماتې شوې وي. رښتیا هم ستنه یې ماته وه. لېرې مې وشاړه او د بولدک له ملا ظاهر سره په راکټ کې شریک شوم. ملا ظاهر د روسانو د جګړو له مهاله مشهور نشان زن راکټي و. سمدستي یې په اول ډز ټانک له حرکته واچاوه، نوره جګړه په توندۍ پیل شوه.

طالبانو دا جګړه د یوې پریکنده جګړې په توګه په ډېره بې سارې فداکارۍ او زړورتیا جاري وساتله. الوتکو بمونه غورځول، چې مور ته به ښکارېدل او کتل به مو چې اوس به چېرې لوبېږي، په فضا کې د مرمیو له کړسهار سره د الله اکبر او د (و ما رمیت اذ رمیت ولكن الله رمی) غږونه پورته کېدل.

پر مور د پیکا ماشیندارو او زیکوک ماشیندارو ضربې وهل کېدلې. ځان به مو هم نهام کاوه او پر هغوی به مو هم ډزې کولې، ملا ظاهر یو بل ټانک هم په نښه کړ او پر ټانکونو یې نورې ډزې هم وکړې. زموږ دغه واړه ټولې چې اووه یا اته کسه به کېدو، د دښمن تر سختو پیرونو لاندې وو او مور هغوی تر فایرونو لاندې نیولي ول. د ماښام خوا ته د ځینو وسلو د مرمیو رڼاوو فضا رنگینه کړه، مور نور د مرمیو د کمښت له وېرې ډزونه نه کول. یوه ملګري غږ کړل، نور کارتوس مه مصرفوی هسي نه محاصره شو.

د کارتوسو د اکمالاتو موټر له مور سره په فاصله کې د ریګو یوې ټیټې غونډۍ ته ولاړ و او په کې نصب زیکوویک ماشین داریې پر مقابل لورې ډزې هم کولې. زموږ او د اکمالاتو د لارۍ مینځ کې وچ میدان و. د مرمیو د کمښت له وېرې ما د ملګرو له اجازې پرته د اکمالاتو موټر ته ورمنډه کړه. له شا یوه بل ملګري هم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

راپسې منډه کړه چې وچ ډاگ ته شوو. د ماشيندارو فايرونه راباندې پيل شول، خو زموږ قسمت بڼه و، د اکمالاتو موټر ته مو په منډه ځانونه ورسول، له هغه ځايه مو يو وړوکی صندوق د پيکا ماشيندار، يو صندوق د کلاشينکوف او څو د راکټ مرمۍ په گډه راواخيستي او په ټيټ سر مو رامنډه کړه، خو دا ځل لکه چې د هغوی راته فکر نه شو، ډزې يې راباندې ونه کړې، موږ ملگرو ته راورسېدو، ملگري مو سخت خوشحاله شول او بيا مو جگړه پيل کړه، چې له دې سره د فتحې نارې شروع شوې او مخالفينو شاته منډې پيل کړې، موږ لومړی نږدې ويشتل شوي ټانک ته ورغلو، چې ټانکست يې تښتېدلی و، ورسره خوا کې يو سپين ږيري هلمندی زخمي پروت و، چې پر شا يې لويه د اوبو بوشکه تړلې وه. چې هغه هم په گوليو سوری شوې وه او اوبه يې لاندې روانې وې؛ په جيب کې يې د رباني د دولت له لوري د چاپ شويو افغانيو بنډلونو وو، چې په گوليو سوري سوري وو. يوه ملگري ورته وويل د همدې لپاره جنگ ته راغلی وې؟ زخمي په درېدلي اواز ورته وويل، ما ويل دا ځل به مې روزي شي خو لکه چې اخيره مې شوه.

دا وخت فضا کې لا د کارتوسو شپيلکي روان وو خو روحيات ژوندي و او جگړه ختمه شوې وه. موږ يو ډول روحي سکون احساساوه، ځکه چې يو خو له يوې اوونۍ وروسته په لومړي ځل، طالبانو بېرته پرمختگ وکړ، بل لور ته د مخالفينو پراخه مرگ ژوبله د يوې اوږدې بريا پيلامه وه. موږ دغه کوچنی ټولی بېرته د گرشک ښار ته ورغبرگ شوو، خو د ښار بڼه ډېره بدله وه، له کندهاره سپين ږيري، ځوانان او نوي هلکان په زرگونو د مرستې لپاره رارسېدلي وو او د هر چا په سترگو کې دا انتقام لمبې بلې وې. دا ځکه چې په کندهار ښار کې چې کله اوازه خپره شوې وه چې ټوپکيان بيا ښار ته راځي، خلکو د خپل ښار، عزت او مال ساتلو په موخه يو ډول ملي قيام کړی و او پرته له دعوته هر چا وسلې ته لاس کړی و، چې د طالب څنگ ته ځان ورسوي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د دې ورځې په ماسپښين د طالبانو پياوړي قوماندان ملا بورجان (چې دا مهال د زخمي کېدو له امله د جگړې نه و) د خرڅې په جامع جومات کې خلکو ته د مرستې اعلان کړی و. خلکو نه يوازې چې د جگړې لپاره ځانونه رارسول، بلکې مور په گرشک کې له خوراكي موادو نه ډک موټرونه هم وليدل، چې خلکو په کې تازه انگور، پخې کړې غوښې او ډوډۍ را بار کړې وه. چا چې څه لرل هغه يې د طالب د مرستې لپاره راوړي وو. د خلکو دغه جذبه او جنون د گرشک ښارگوټي په يوه احساساتي لښکرتون اړولی و. زموږ جذبات هم ورسره درې چنده شول او دومره پراخ ولسي ملاتړ او مينه مې چېرته په خوب کې هم نه وه ليدلې. مور له پرون شپې لا ستړي، ستومانه او وري وو. له ځانه سره مو د خلکو د مرستو له موټره يوه ستره سوډه (ټوکړۍ) انگور او يو څه خواړه واخيستل او هم هغه د ملاخالق داد د چهل ميلو تم ځای ته راغلو. نن دلته د جنگ فضا نه وه، ارامه ارامي وه، يوازې د طالبانو غږونه، د موټرو غرههار او خنداوې اورېدل کېدې، د جگړې او وېرې د پروني فضا نور څرک هم نه لگېده. ډوډۍ مې وخوړله، لمونځ مې وکړ او يوې ډبرې ته مې سر کېښود. نور په ځان خبر نه شوم. سهار چې مې اوړې لمر تودې کړې، را ويښ شوم، د سهار لمونځ رانه قضا شو. کوم ځای چې مې سر لگولی و، هغه ځای د ملگرو د بانډار له ځايه نهام و، هغوی هم نه وم ليدلی، ځکه خو يې لمانځه ته هم نه وم پاڅولی.

سهار شاوخوا ۹ بجې وې د مولوي عبدالمنان حنفي، ملا خالق داد او مولوي دوست محمد ملگرو د خوراک لپاره غوښه کبابوله او چای لا هم گرم پروت و. چای مو وڅښه، څه کم لس بجې وي، چې يوه ملگري غږ کړل: چې مشهور پاتکي "نادرجان" يې ژوندی نيولی او پر سړک يې په موټر کې کندهار لور ته تېروي. زموږ هم ورته سوډا شوه، سړک ته مو ورمڼده کړه، لږه شپبه وروسته څه هينو لارۍ راغله، مور ودروله، ځينې طالب ځوانان په لارۍ کې ناست دي، ځينې ولاړ او يو شمېر په جنگله کې ختلي دي. په مينځ کې يو غټ مخی

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سپين ريري ناست دی، سرې خونکاري سترگې او شين تندي يې دی، زه حيران شوم، چې په دغه ستره اوږده سپينه ريره دغه بابا دومره ستر جنايات څنگه کول، لکه د تورسرو يې عفتي، مرگونه او نور...

موټر له مورېه تېر شو، خو د کندهار له لورې پر سړک د ملا محمد عمر موټر په سرعت راروان و، چې کله يې لارې وليده، موټر يې ودراره. نادر جان يې رابښکته کړ او په خپله توپانچه يې پر سر څو ډزه وويشت. ځای پرځای يې مړ کړ، زما د معلوماتو له مخې دا به لومړنی او وروستنی کس وي، چې ملا محمد عمر په خپل لاس وواژه.

نادر جان هغه پاتکي و، چې د ملا محمد عمر د قيام مرکز ته نږدې يې يو ډبره بدنام پاتک درلود، چې ويل کيږي له خلکو يې تورسري هم د بې عفتي لپاره کوزې کړې وې او د ملا محمد عمر د پاڅون په لومړيو لاملونو کې يو هم د ده پاتک گڼل کېده.

د شپې د ملارحمت الله، ملا عبد السلام او نورو وړو او سترو قوماندانو په مشرۍ ځواکونو مخالفين تعقيب کړي وو، سهار چې مور د نيمروز د دلارام ولسوالۍ مرکز ته ورغلو، نو له لږې جگړې وروسته مخالفينو دغه سيمې پرې ايښې وې او د فراه د مرکز لور ته تښتېدلي ول. د سړک دواړو لوريو ته د هغوی بې شمېره مړي پراته وو، چې ښايي دغو درنو تلفاتو به د هغوی جنګي ملا ماته کړې وه، خو د اسماعيل خان د الوتکو له خوا بيا هم سخت بمبار روان و.

له اسيرانو سره ناوړه چلند او زما روحي ځور

په سبا چې مور له گرشک نه حرکت وکړ، نو د يو شمېر مړو جسدونه مو وليدل چې د اسيرانو په توګه نيول شوي وو او بيا د کوم مشر له امره پرته ځينو عامو طالبانو وژلي وو. ډېر داسې کسان چې په جگړه کې يې برخه هم نه وه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اخيستي خو له جنگه وروسته به يې اسيران وژل. له بده مرغه د ملا محمد له شهادت وروسته تر دې دمه بل قوماندان دومره واکمن او متوجه نه و، چې په ټولو اطرافو کې طالبان له ناوړه او غير اصولي چلنده منع کړي. ملا محمد د جنگي اسير د وژلو اجازه چا ته نه ورکوله، ډېری طالبانو به دا خبره کوله چې حاجي ملا محمد چې کوم ټوپکيان معاف کړي، هغه ټول بېرته له مور سره جنگيږي، نور بايد ونه بښل شي. رښتيا هم د هلمند او کندهار په فراري ټوپکيانو کې ډېر داسې خلک وو چې له دوه څلو نيول کېدو او بښل کېدو وروسته بيا جنگېدل. له يوې خوا په دې جگړه کې د طالبانو د ډېرو ملگرو تلفات، بل پلو ته د ملا محمد د انتقام جذبه او بل لور ته تر دې مهاله د يوه بل ځواکمن قوماندان د وېرې او حاکميت نه شتون، د دغو بې مسئوليته کسانو مخه خلاصه کړې وه، چې اسيران يې بې درېغه وژل. وروسته چې ملا محمد رباني راورسېد دغه کار لږ کنټرول شو، خو يو ځل نږدې ملا محمد رباني په خپله د دې پېښې ښکار شوی و. ملا محمد رباني غوښتل چې سپين ږيري هراتي اسير د يو طالب له ډزو وژغوري، ورمندې يې کړې، خو طالب پرې ډزې وکړې او ملا محمد رباني ترې په ډېره کمه فاصله بچ شو، خو اسير يې وژغورلای شو، وروسته هغه وسله وال طالب د مشرانو له سخت تهديد سره مخ شو.

وژل کېدونکي اسيران اکثره کندهاري او هلمندي فراريان وو، ځکه چې همدوی ته د ځينو عامو طالبانو زړونه بې رحمه وو. که څه هم د وژل شويو اسيرانو تعداد کم و، خو دغه حرکاتو زما پر ذهن ډېر ناوړه اغېز وکړ، ان چې د يوې مقدسې جگړې پر مشروعيت مې لا شکوک پيدا شول. دغه فتحه چې زما همزولو ته د خوښې ميله وه. زه يې په فکري انحطاط او روحي فشار کې واچولم، نور مې د پرمختگ د خوښۍ ځای هغو ترخو خاطر ونيو چې يوه تنکي ځوان به عذر کاوه چې دا ځل مې معاف کړی په زور يې راوستی يم، خو بې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

باکه کارتوس به یې بیا هم ژوند واخیست. دغه بې خونده حالت چې اوس هم رایاد شي، روح مي خوروي، هلته مې هم همزولي په طبیعت پوه شول، له ځانه سره به په فکرونو کې ډوب وم.

ملا محمد رباني په چیغو وویل چې دا عمل مو ناروا دی، او هیڅوک اجازه نه لري، خو ملا محمد رباني د جگړې عمومي کنټرولونکی و. پر هره وړه ډلگۍ یې ځان ځان ته څارنه نه شوای کولای، ملا محمد عمر امر کړی و، چې یو تن اسیر به هم څوک نه وژني، خو په دغو نامنظمو او هجومي عملیاتو کې یوشمېر اسیران د عامو او بې مسؤلیته طالبانو له خوا ووژل شول.

د درېیم تعرض په شپه چې عمومي قوماندان ملا محمد رباني ورکوله، هغه په نفلونو ودرېد، ډېر اوږده رکعتونه یې وکړل او بیا یې دعا پیل کړه. دومره اوږده دعا یې وکړه، چې نور قوماندانان په تنگ شول چې هسې نه دښمن وار راباندي رومی نه کړي، خو ملا محمد رباني یو عابد انسان و. هغه ته معنویاتو همدومره ارزښت لاره (زه تر ننه لا د هغه د سپیڅلي روحيې او تقوا تر اغېز لاندې يم) خو په همدغه وخت کې له یوه ستر پوځي موټره یو کشري ځوان ځان را وغورځاوه او پر پیریانو یې ځان واچاوه (په دودیزه اصطلاح کې پیریانو گنده کړ) د هلک عمر د ۱۸ او ۱۹ کلونو شاوخوا و؛ د باغران رئیس ملا عبدالواحد پرې لیونی رмбаړه وکړه: چې پورته شه!

هلک سمدستي په خود شو، بېرته موټر ته وخوت او له ویرې په ریږدېدو شو. ماچې پوښتنه پسې وکړه، ملگرو مي راته وویل چې د باغران رئیس وسله وال په زوره راولي او دغه تنکي ځوان د جنگ له وېرې ځان همداسي کړ، خو بېرته د خپل قوماندان (د باغران د رئیس) له وېرې سم شو. زما زړه ډېر ورباندي و دردید. د رئیس عبدالواحد (د باغران رئیس) په پوځي لاریو کې د یو عمر او سن خلک نه وو. یو به نوی ځوان و، بل به سپین ریری و. چا راته وویل چې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هغه له خپلې سیمې او قوم نه خلک د عسکري جلب په طریقه ټولوي او خلک دې کار ته مجبوروي، نو که څوک ځوان ونه لري تنکي ځوانان او سپین ریري ورسره کوي، دغه دود زه ډېر خپه کړم او د طالبانو په څېر تر ډېره بې داغه تحریک ته دا یو ډېر څرگند داغ و.

ما کله هم داسې صحنه لیدلې نه وه. د بې محکمې اسیرانو وژلو د جگړې دغه رُخ هسې هم راته وحشي ښکاره کړ، زه له دې سره چې بیا هم متیقین وم او يم چې د دنیا په سپېڅلو جگړو کې یوه هم د طالب جگړه سپېڅلي او مقدسه وه، خو دا مې هم احساس کړه چې په رښتیني ډول د جگړې تقدس څومره گران دی چې د طالب غوندې مدعي هم په کې کله ناکله دومره ښویدلای شي! د هغه نورو به څه حال وي؟

همدې تصور روحاً او فکراً دلسرده کړم، ما دا ومنله چې رښتیا هم انسان له مرگ او وژلو سره ډېر ژر عادي کېدای شي، ما له ځانه سره ویل: یا الله ما ورسره مه عادي کوه!

همدا مې فیصله شوه، خلک او ملگري د فتح په جذباتو د هرات نیولو ته لیواله پرمخ ولاړل، خو ما ایله د آب خرما تر غره ملگرتیا ورسره وکړه، چې کله په دې پوه شوم چې نور نه طالب تلفات لري او نه هم د وسله والو ضرورت لري، بلکې تر جنگیالیو سیلاني ډېر راروان وو، نو باور مې وکړ چې نور په "زحاف عن الحرب" کې نه راځم، ځکه خو بې مشورې راغبرگ شوم او له قوماندان حاجي بشیر سره موټر ته وختم. بیرته دلارام ته راغلم، د غرمې ډوډۍ مو یوه کور کې وخوړله، له هغه ځایه په سورلی موټر کې کېناستم، کندهار ته لاړم. یو دوه میاشتي مې لا بولدک کې تېرې کړې، نور مې د ډلگۍ ۳۵ میله وسله د بولدک ولسوال ته تسلیم کړه او له نظامي مبارزې سره مې مخه ښه وکړه، له هم هغه ورځې مې بیا په طالبانو کې فرهنګي او سیاسي چوپړ ته مخه شوه.

د هرات فتح

له يوې هفتې جگړو وروسته طالبانو د ۱۹۹۵م کال د سپټمبر په ۵مه د هرات مرکز ونيو. د اسماعيل خان ځواکونو له هراته بهر مقاومت وکړ، خو په ښار کې دننه يې له جگړې ډډه وکړه. اسماعيل خان او مهم قوماندانان يې د اسلام قلعه له لارې ايران ته وتښتېدل، نيمروز او فراه خو تر دې وړاندې لا ونيول شول، طالبانو د هرات په اطرافو کې تصفيه پيل کړه او د غور، بادغيس او فارياب ځينې سيمې يې هم تر واک لاندې راوستې، چې له امله يې د دوستم له ځواکونو سره په لومړي ځل جگړيزې کړنې مخامخ شوې، طالبانو د نورو ښارونو په څېر د هرات له فتحې سره هم د عمومي عفوې اعلان وکړ او د پخواني رژيم ډير مامورين او کسان بيرته له لنډ توقف وروسته ادارو ته راغلل، البته سترې څوکۍ او رياستونه طالبانو ته ورکول کېدل، او لاندې طبقه به زاړه مامورين وو.

په دې جگړه کې چې له گرشک نه پيل او په نږدې يوه هفته کې د هرات، نيمروز او فراه د نيولو سبب شوه، د طالبانو مخالف لوري ته ډېر درانه ځاني او مادي تلفات واوښتل.

تقريباً تر زرو پورې وسله وال مخالفين ووژل شول، چې په دې د کندهار هلمند د فراري ټوپکي قومندانانو وسله وال، د اسماعيل خان ملېشې او د احمدشاه مسعود کومکي ځواکونو ټول وو، په دې کې د شمال او په خاص ډول هغه پنجشيريان هم وو، چې د تېښتې پرمهال د سيمې له جغرافياې او طبيعت سره نابلده ول او د هلمند او فراه ترمينځ په سترو دښتو کې د ورکيدو له امله له تندې مړه شوي وو. دغه سيمه پراخه او هواري دښتې دي، چې تر ورځو مزلونو پورې اوبه نه پيدا کېږي. دا وخت چې د اگست گرمي وه او د دې سيمې يو ډول خاص گرم باد انسان په څو ساعتونو کې له ډېرې سختې تندې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره مخ کوي. البته د هلمند او کندهار فراریان د دې سیمې له جغرافیې او اقلیم سره بلد وو. هغوی د کارتوسو د چانتې ترڅنګ هر یوه د اوبو لویې بوشکې هم په ځانونو پورې تړلې وې. له دې سره سره دا هم ورته معلومه وه، چې کوم لوري ته اوبه ژر پیدا کېدای شي، چې له همدې امله هغوی د تندې له امله تلفات نه لرل، خو له تندې نه تر ټولو زیات تلفات کومکي پنجشیریانو لرل، د تندې مړي به په دې پېژندل کېدل، چې پرمخ به یې د خولې برخې یو ډول ځانګړی توروالی درلود.

طالبانو هرات ته ملا یارمحمد د والي په توګه غوره کړ، ملا یارمحمد ولس دوسته، نرم طبعه او هوښیار سړی و. د روسانو پر ضد جهاد کې د کندهار په کچه نامتو قوماندان و او د هېواد په کچه د روسي الوتکو د رانسکورولو یو اتل نشان زن و. هغه په یواځې توګه په خپل لاس د امریکایي سټینګر توغندیو په وسیله درویش (میګ یوویش او دوه وینسټ) جنګي الوتکې رانسکورې کړې وې، خو دا چې څرنګه په دومره پیمانه سټینګر توغندي په تنها سر په ګوتو ورغلي وو، د دې لامل دا و چې ده له حامد کرزي سره د جهاد پرمهال دوستانه اړیکې وې. دواړه د یوې قبیلې وو او کرزی هغه وخت غالباً د سي آی اي له خوا د سټینګر توغندیوو څارونکی و.

د هرات نیولو طالبانو ته د هېواد د یوه بل ستر ولایت اداري چارې ورله غاړې کړې. د هرات ډېری خلک علم دوسته، فرهنگ دوسته او ارام طبعه خلک دي. البته د ایران له خوا د طالبانو پر ضد وخت پر وخت انتقامي دسیسې جوړېدلې، چې کله ناکله به یې ستونزې هم جوړولې. څو ځله د والي د وژلو دسیسه د ایران له خاورې جوړه شوې وه. یو ځل یې د تیلیفون یو سیټ د والي دفتر ته تېر کړی و، چې د استخباراتو د موظفینو له خوا له سپرلو وروسته په کې یو دقیق بم کشف شو، چې د تیلیفون په غوږګۍ کې په ډېر مهارت ځای شوی و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د والي ترڅنگ د طالبانو د عالي شورا غړی او د تحریک ستر داعي مولوي احسان الله احسان هم هرات ته واستول شو، چې له ولسي خلکو سره د طالبانو د دوستانه اړیکو د ټینګولو په برخه کې کار وکړي. هغه په دې اړه ځانګړی استعداد او مهارت درلود.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د هرات له نیولو وروسته طالبان د سترو دولتي عوایدو څښتنان شول

هرات ښار ایران او ترکمنستان سره رسمي تجارتي دروازه ده. له ایران نه د ایراني اجناسو علاوه خلیج نه هم افغانستان ته مالونه د بندر عباس نه د هرات پر لار افغانستان ته راځي. دا لار د ایران او افغانستان دواړو لپاره خورا اقتصادي ارزښت لري. همداراز د ترکمنستان د تورغونډۍ دروازه نږدې د ټولې مینځنۍ اسیا د تجارت مهمه دروازه گڼل کېدله، د ایران سرحد څه وخت د تجارت لپاره بند و، خو وروسته بیرته پر انیسټل شو، ځکه چې دا د ایراني اجناسو لپاره هم مهمه صادراتي دروازه و. د هرات د گمرک مجموعي عواید هغه وخت په ابتدایي ډول تقریبا د میاشتي له ۵ نه تر ۶ لکو ډالرو رسېدل، چې دا د طالبانو په څېر غورځنگ ته کمې نه وې، دا عواید وروسته څوچنده جگ شول، خو په ابتدا کې دغه اندازه پیسو هم د طالبانو د تحریک مالي حالت ته حیاتي ارزښت درلود.

پر دغې لار له خلیج نه دوهم لاس (استعمالي) موټران، تپرونه، مبالیل، د کورني استعمال توکي او دې ته ورته اجناس او له ایران او ترکمنستان څخه تېل او خوراکي توکي ډېر راتلل. له دې نه علاوه د نیمروز سرحد هم یوه کمه اندازه عواید لرل او په جنوب کې د خوست ښار سره د پاکستان پر پوله (غلام خان سرحد) هم څه ناڅه عواید لرل.

طالبانو پر تجارتي توکو ډیره کمه مالیه وضع کړې وه، د ټول هیواد له نیولو وروسته هم د ټول هیواد د گمرکونو عواید دورځې تریولک ډالرو نه اوښتل، چې دا د نورو حکومتونو په پرتله ډیر کم عواید وو.

پر دې سربېره په هرات، نیمروز او فراه کې د مخالفو وسلوالو نه ډېره لویه اندازه وسله، مهمات موټرونه، زغرہوال ټانگونه او په شنډنډ هوایي ډگر کې څو باله جنگي او ملکي الوتکې د طالبانو لاس ته ورغلې.

پاکستان څنگه طالبانو ته ترجیح ورکړه؟

کله چې د هرات له فتحې یوه ورځ وروسته په کابل کې د برهان الدین رباني د دولت پلویانو یوه مظاهره ترتیب کړه او د پاکستان پر سفارت یې برید وکړ، سفارت ته یې اور واچاوه. دې برید کې د سفارت په عمله کې یو تن مړ او څو نور شدید ټپیان شول، دغه عمل د پاکستان د حکومت درنه غوسه راوپاروله چې له امله یې خپل سفارت وټاره او له افغانستان سره یې دیپلوماتیکې اړیکې وشلولې. دغه کار تر ټولو ستر زیان د برهان الدین رباني واکمنۍ ته واړاوه، چې د یوه مهم گاونډي هېواد له رسمي اړیکو بې برخې او خپل مخالف یې په نامستقیمه توگه قوي کړ.

پاکستان چې په کابل کې یې د جهادي قوماندانو ترمینځ قوي استخبارات لرل، په دې پوه و، چې دا مظاهره په خپله دولت ترتیب کړې وه او هر څه یې په شعوري ډول ترسره کړل. د رباني او مسعود پلویانو فکر کاوه چې د هرات د نیولو په جگړه کې د زیاتو پنجشیري ځوانانو د مرگ په اړه دا مناسب غبرگون دی، چې پاکستان تر فشار لاندې ونیول شي. په داسې حال کې چې پاکستان تر دې دمه هیڅ عملي مرسته له طالبانو سره نه کوله، بلکې یواځې د پاکستاني ولس د خواخوږۍ او مرستې په اړه یې نرم دریځ ښوده.

له بلې خوا پاکستان شک کاوه چې ښایې د هرات له سقوطه وروسته ایران په افغانستان کې ځان کمزوری احساسوي، نو ځکه غواړي چې پاکستان هم له ورته دریځ سره مخ کړي او سفارتونه یې په افغانستان کې وتړل شي. همداراز پاکستان په دې پېښه کې ممکن د هند د لاس وهنې شک هم کاوه.

ځینې شننونکي داسې فکر کوي چې کله په ۱۹۹۷ کال داگسټ پر ۸مه (۱۷اسد) د مزار شریف ښار بیا طالبانو ونیو او د ایران په سفارت کې یوولس ایرانی اتباع په مرموز ډول ووژل شول. ښایې دا د پاکستان له خوا پر خپل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سفارت د شوې حملې غبرگون وي، خو په دې اړه هېڅ شواهد ترلاسه نه شول، يواځې د ادعاوو تر کچې دا ډول خبرې کېدې.

د سفارت سوزولو پېښې پاکستان له کابل رژيمه مايوسه کړ. هغوی طالبانو ته د دوستانې د لاس غځولو د هڅو ترڅنگ د سفارت له تړلو څو مياشتې وروسته په جلال اباد کې د معادل سفارت د پرانيستلو تاييا هم وښوده، چې د رباني پر ځای د حاجي قدير په مشرۍ مشرقي شورا سره روابط ټينگ کړي او د کابل د سفارت کار د جلال اباد له کونسلگرۍ واخلي.

که څه هم د مجاهدينو اوه واړه گوندونه پاکستان کې جوړ شول او له هغه ځايه يې افغانستان کې د نجيب د واکمنۍ تر ړنگېدو سياسي او پوځي فعاليت وکړ. برهان الدين رباني هم د پاکستان په مرسته تر کابل ورسېد او له مجدي وروسته د هغه د څلور مياشتني جمهوري رياست انتخاب هم په پېښور کې د پاکستانيانو په مشوره او غوراوي وشو، خو د حکمتيار او رباني د ملېشو ترمينځ د جگړو په شدت کې پاکستان د حکمتيار په پلوی تورن و.

کله چې طالبانو په کندهار کې لومړی سر راپورته کړ، نو رباني او سياف يې کلک هرکلي وکړ آن چې طالبانو ته يې د امن فرېښتې وويل، خو کله چې طالبان په جنوب کې له اسماعيل خان او مرکز کې له مسعود سره ونښتل، نو رباني او پلويانو يې پر طالبانو د پاکستان د ملاتړ تور پورې کاوه. دا مهال د رباني د حکومت او پاکستان رسمي او ديپلوماتيکې اړيکې سمې روانې وي، پاکستان د رباني حکومت ته د افغانستان د نماينده حکومت په سترگه کتل.

د کندهار له فتحې څو ورځې وروسته کله چې په لومړي ځل د پاکستان يو ټيټ رتبه هيئت د پاکستان د هغه تجارتي کاروان د پاتې شونو د وصول لپاره کندهار ته راغی، چې تر طالبانو وړاندي د لويې لارې پرسر ټوپکې قوماندانان لوتلی و. دغه تجارتي کاروان د کندهار د والي گل اغا شيرزي او د پاکستان د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

داخله وزارت تر مینځ د توافق نه وروسته د کندهار له لاري هرات اوبيا تورغوندي ته روان و، خو شيرزی که څه هم په ظاهره د کندهار والي و، خو داسماعيل خان په څير يې د لويې لاري د امنيت ساتلو توان اوځواک نه لاره، ځکه خو دغه کاروان لوټ شوی و. د طالبانو له راتگه وروسته د دغه کاروان محدود وسايل د ټوپکيانو نه طالبانو ته ورپاتې شول، چې د همدې پاتې شونو په بهانه دغه پاکستاني هيئت کندهارته راغی، چې په ترکيب کې يې د داخله وزارت د ټيټ د رتبه مامورانو ترڅنگ دای اس آی غړی هم و، طالبانو که څه هم داسنادو اوشواهدو په په بدل کې د هغوي سامانونه ورته وسپارل، خو نوريې ورسره ډير محتاط، سوړاو حتی بيخونده تعامل وکړ.

له هغوي سره د ليدونکو مشر د عالی شورا غړی ملا محمد عباس و، کله چې د هيئت مشر ملا عباس ته وويل: پاکستان ستاسي سره د بنو اړيکو او همکاري نيت لري، نو ملاعباس په تونده لهجه ورغبرگه کړه چې مور ستاسي له مرستي او دوستي بيزاره يو، نور دافغانانو په مېنځ کې ستونزي مه جوړوي! د ملاعباس اشاره د حکمتيار او رباني خپل منځي جکړو ته وه. دغه کرنل بيا وروسته د طالبانو د حکومت په دوره کې افغان سفير شهاب الدين دلاور ته دغه کيسه کړې وه چې په لومړي ځل چې طالبانو د ملاعباس په ژبه مور ته ترېخ او نامناسب ځواب راکړ. نو مور خپل مېنځ کې سره وويل: چې طالب جان د جگړې د دوام له زوره خبر نه دی! اخير به د يو چا مرستي ته اړ کېږي.

په اول کې د طالبانو اوپاکستان د رسمي اړيکو سوړ جريان د طالبانو د مخالفينو په گټه و؛ خو د پاکستان ميشته افغان مهاجرينو مرستو او له پاکستان نه د هغوې د ډلې ډلې کومکي ځوانان ازاد راتلل او له افغانستان نه هره ورځ په لسگونو زخمي جنگيالي د پاکستان روغتونونو ته وړل، هغه څه وو، چې پاکستان يې د طالبانو لپاره يو کومکي هېواد معرفي کړی و. که څه هم د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

افغان جهاد له پيله پاکستانی حکومتونه د افغان وسلوالو د ټپيانو د درملنې او تگ راتگ په اړه عادي وو او د داخلي جگړو زخميان هم په ازاده توگه پاکستان ته د تداوي لپاره وړل کيدل ، خو د طالب غورځنگ مخالفانو د پاکستان دغه رويه مستقيمې مرسته نوموله. کله چې د رباني اومتحدينو لخوا د پاکستان پرضد نيوکې زياتې شوې، ورپسې يې د پاکستان پر ضد هند ته لاس و غځاوه او بلاخره يې په کابل کې د پاکستان پرسفارت خونړی بريد وکړ، نو پاکستان د ځيني سياسي اومذهبي ډلو او اشخاصو په واسطه له طالبانو سره د اړيکو د ټينگولو هڅې له سره پيل کړې، له دې سره سره د طالبانو له خوا د مخالفينو په وړاندي مسلسل پرمختگ او د پراخو سيمو لاندي کول هم د دې باعث شول چې پاکستان نور هم دغو اړيکو ته ليواله شي او له طالبانو سره د افغانستان د يوه مهم فوځي او سياسي جهت په توگه اړيکې ولري. لومړی پاکستان د هرات، مزار او جلال اباد په څېر په کندهار کې هم يوه سمبوليکه کونسلگري لرله چې اصلي واک يې د کابل له سفارت سره و، خو د سفارت له سوزيدو وروسته يې د کندهار کونسلگري مجهزه کړه او په هرات کې يې هم کونسلگري پرانيسته. چې له امله يې له طالبانو سره رسمي اړيکي جوړې شوې، چې بيا د طالبانو د حاکميت په دوره کې د اړيکو دغه بهير د دوو دولتونو د اساسي او ضروري اړيکو ځای ونيو. بل پلوته له نړۍ سره ناسمو اړيکو طالبان په اخيرکې د پاکستان د پيلوماتيکو اوسياسي اړيکوته ډير محتاج کړل. خو پاکستان تل د خپلو گټو او ضرورتونو ترکچې له طالبانو سره اړيکې پاللې او له دې وړ هاخوا يې نه کومه ديني انگيزه لرله اونه استراتيژيک شراکت!

مگر عوامي پيوستون او د پاکستان له ديني طبقې سره د طالبانو اړيکو بلکل له دولتي هغې نه يو جلا انگيزه او رنگ لاره. بل پلو طالبانو هم د پاکستان اړيکوته رو رو پام واړاوه او د لومړيو ورځو په محتاط دريځ کې بدلون ته اړ شول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په کندهار کې د هېواد د ديني عالمانو ستره غونډه او ملا محمد عمر ته د اميرالمومنين لقب ورکول

د ۱۹۹۶م ميلادي کال پسرلی مارچ میاشت کې عالی شورا مشرتابه ته د ا نظر ورکړ؛ که د عمومي وضعیت او جنگ په اړه د ټولو مفتوحو سيمو او په بهر کې د مهاجرو علماوو يوه غونډه دايره کړو، چې د هغوی مشورې، هدايات او تايد ترلاسه او راتلونکي کارونه مو نور هم د ديني اصولو او اوامرو چوکاټ کې تنظيم کړو.

ويل کيږي چې د دې کار مشوره اول مولوي جلال الدين حقاني د مولوي احسان الله احسان له لارې شورا ته را ليرلې وه، چې د دې جگړې د مشروعيت او ضرورت په اړه د هيووا له ديني علماوو نه شرعي هدايات او ازاده رايه واخلي، مولوي احسان الله د شورا له نورو غړو سره دا مشوره شريکه کړې وه او بيا مشرتابه ته وړاندې شوې وه.

د غونډې لپاره د کندهار ښار ميخانيکي ښوونځي غوره شو، چې پراخې ودانۍ او د يوې سترې غونډې وړ تالار يې درلود. د ښوونځي په دروازه کې يو موقتي دفتر خلاص شو چې د راتلونکو مېلمنو نوم او ولايت به يې ثبتول او بيا به يې د هغوي د اوسېدو لپاره د مناسب اطاق کيليانې د هغوی مؤظف خادم ته سپارلې. د دې دفتر مسئول مولوي حمدالله نعماني و، چې دا وخت د اطلاعاتو او کلتور لوی رياست اداري مدير و. ورسره د مېلمستون مشر مرحوم احمد علي خان متقي د غونډې نورې چارې تنظيمولې. مورڅو تنه نور ملگري هم ورسره همکاران وو.

کوم علماء چې به په يوځای راغلي وو او غوښتل به يې چې په يو ځای اووسي، هغوی ته ستر ستر مجهز اطاقونه ورکول کېدل. څوک چې تنها او يو دوه يا درې تنه وو، هغوی ته د هغوی د اوسېدو وړ اطاقونه ورکول شول. په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اطاقونو کې ټولې اسانتياوې ورته بر ابرې شوې او د خدمت لپاره يې معلوم کسان مؤظف وو. له دې ودانيو علاوه ځينې مېلمانه د ولايت په مېلمستون او د ميوند هوټل په ودانيو کې هم اوسېدل. د کندهار اوسېدونکي اکثر علماء د شپې بېرته کورونو ته تلل.

غونډه د ۱۳۷۵ لمريز کال د وري د مياشتې په ۱۴مه نېټه چې د ۱۹۹۶ ميلادي کال د مارچ له ۳۰ ورځې سره يې سمون خوړ پيل شوه او په درېيمه ورځ غونډې ته ملا محمد عمر هم راغی. د ماسپښين له لمانځه مخکې ملا محمد عمر مجاهد خپله وينا پيل کړه. د تحريک د پيل کولو ټوله کيسه يې په لنډ ډول بيان کړه. د وينا مينځ کې يې وژړل او تقريباً ټول محفل ورسره وژړل. (د دې وينا غورچاڼ د کتاب په سر کې راوړل شوی).

مولوي احسان الله احسان د خپلې وينا په ترڅ په احساساتي ډول ناستو علماوو ته په شخصي توگه وړانديز وکړ چې مور بايد خپل مشر ته د اميرالمومنين نوم ورکړو، ناستو علماوو په يو اواز د دې هرکلی وکړ. مولوي احسان الله له علماوو نه د بيعت غوښتنه وکړه. بيعت شروع شو، ملاصيب حيران ولاړ و، زړه نازړه شو، ځگه چې د لقب دا ټول کار ورته تصادفي و. علماوو له هغه سره په لاس بيعت پيل کړ، د هغه سترگې له اوښکو ډکې شوې او بدن يې په لړزېدو شو. ماحول يو ډول جذباتی و، يو خوا د ملاصيب ساده او صادق وينا اغېزناکه وه. بل پلو مولوی احسان الله خلک نورهم په جذباتو راوستل. ما له يو دوو مشرانو ملگرو نه پوښتنه وکړه چې د لقب اعلانول په پروگرام کې وو؟ هغوی وويل چې نه هيڅکله داسې خبره نه وه شوې او نه ملا محمد عمر دا ډول غوښتل، خو د مولوي احسان جذباتي چيغې او د علماوو هرکلي ملاصيب هم له انکاره را وگرځاوه.

هغه علماء چې په شخصي توگه په ښار کې يا له وسله والو طالبانو سره د هغو په اطاقونو يا هم هوټل يا بل ځای کې اوسېدل، له هغوی پرته يواځې هغه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

علماء چې د غونډې د منتظمينو له خوا يې نومونه ثبت شوي وو، تعداد يې د څوارلس-پينځلس سوو تنو ترمينځ و.

په غونډه کې د عالي شورا له غړونه مولوي احسان الله احسان، ملا محمد رباني، ملا بورجان، ملانورالدين ترابي، مولوي وکيل احمد متوکل، او يو څو نورو غړو هم گډون درلود.

د غونډې پای کې علماوو د برهان الدين رباني واکمني په هېواد کې د نه حاکمیت او پر پاتېک سالارانو د نه تسلط له امله غيرمشروع وگڼله. استاد رباني يې واجب العزل اعلان کړ او په زور يې د هغه د گونډه کولو فتوی ورکړه. دغه اعلان او د اميرالمومنين لقب په مطبوعاتو کې د مخالفينو غوغا راپورته کړه.

له غونډې وروسته د عالي شورا له خوا علماوو ته هغه فورمې توزيع شوې چې په کې د مختلفو چارو په اړه له علماوو نه هدايات او مشورې غوښتل شوي وې. همداراز له علماوو نه د عامو مشورو غوښتنه هم شوې وه. څلورمه ورځ مور فورمې په بوجيو کې راوړې، ځکه ډېرې زياتې وې او د دې ليکلو هداياتو او مشورو د بررسۍ لپاره يوه کمېټه هم وټاکل شوه، چې دغه هدايات يو يو ولوستل شي.

د دې غونډې له برخه والو علماوو نه د څو علماوو نومونه چې زما په حافظه کې پاتې دي، د بېلگې په توگه يې راوړم:

کندهار: شيخ الحديث مولوي عبدالعلي ديوبندي، قاضي مولوي سيد محمد (مولوي پاسنی) شيخ التفسير مولوي عبدالسلام، مولوي عبدالودود، ثاني مولوي عبيدالله، مولوي غلام حيدر، شيخ الحديث مولوي عبدالحکيم، شيخ الحديث مولوي عبدالغني، مولوي عزيزالله، مولوي سدوزی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هلمند: مولوي محمد خواص، مولوي عبدالروف، مولوي عبدالواحد، مولوي محمد، مولوي مطيع الله.

زابل: مولوي عبدالغفور سناني، مولوي عنايت الله غبرگوي، مولوي سيف الرحمن اخنذاده، مولوي محمد نعمان او لسگونه نور

غزني: مولوي محمد ابصر، مولوي حيات الله (كاكا)، مولوي عبدالباري، مولوي فيض الله، مولوي عبدالستار، مولوي رضاخان، مولوي عبدالصير(ريس)، مولوي علم گل، مولوي محمد غيور، مفتي رحمت الله ديوبندي.

ميدان: يوسف خېلو اخنذاده صيب، مولوي رفيع الله موذن، مولوي محمد ملوك.

كابل: شيخ الحديث مولوي تره خېل، مولوي نورمحمد ثاقب، مولوي احمدالله، مولوي عبدالله جان، مولوي عبدالقدوس.

پكتيكا: مولوي حميدالله فايض، مولوي محمد فريد محمود، مولوي محمد يعقوب، مولوي محمد عمر، مولوي راز محمد.

پكتيا: مولوي خليل الله فيروزي، مولوي فضل الرحمن، مولوي حمدالله نقشبندي، مولوي اعظم گل.

خوست: مولوي عبيدالله صبري، مولوي سيد وسيم، مولوي عبدالرحيم بالالي، مولوي عاقل محمد خنيخيل.

لوگر: مولوي موسى جان، مولوي فضل احمد، مولوي محمد مير، شيخ الحديث مولوي محمدنعيم، مولوي محمد صادق، مولوي فرقاني، مولوي شهاب الدين دلاور.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ننگرهار: مولوي عبدالقادر، مولوي قاري محمود شاه، قاري الهام الدين، مولوي عبدالرشيد، مولوي عبدالباقي، مولوي سيد رسول.

کنړ: شيخ عبدالقادر اسعد ابادي، مولوي نورجلال.

لغمان: مولوي سعيدالرحمن

هرات: مولوي خدای داد، مولوي جليل الله مولوي زاده، حسن وثيقي (داهل)
تشيع يوتن عالم)

فارياب: مولوي عبدالرحمن

بلخ: مولوي عبدالصمد

فراه: مولوي نجيب الله

کندوز: د گجرو اخندزاده صيب

بغلان: مولوي محمد مسلم

باميان: مولوي محمداسلام

دا هغه نومونه دي چې زما په حافظه کې تر اوسه پاتې وو. په دې غونډه کې د هېواد د ټولو برخو جیدو او نامتو علماوو گډون کړی و.

په جنوب کې د حکمتيار له پلويانو سره بيا نښتې

په تېر ژمې کې د پکتیکا په ارگون او سروبي کې د حکمتيار له مهم قومندان خالد فاروقي سره جگړه وشوه. هغه ماتي وخوره له هغه وروسته په پکتیکا کې د مولوي محمديونس خالص د اسلامي حزب قوماندان "پري خدران" سره جگړه وشوه. هغه وتښتېد وسله او مهمات يې طالبانوته په لاس ورغلل. د طالبانو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ځواکونو د ملابورجان په مشرۍ په ځاځيو کې د سياف د وسلو ډيپوگان او په سپينه شگه کې د حکمتيار مرکز او وسايل ترلاسه کړل. د حکمتيار او سياف له مرکزونو ډېره زياته اندازه وسله ترلاسه شوه، چې په غرونو کې ځای پر ځای شوې وه. له سپينې شگې د حکمتيار هغه د چاپ ماشين هم ترلاسه شو، چې حزب اسلامي غوښتل خپلې افغانۍ کرنسۍ پرې چاپ کړي، ځکه دا وخت دوه ډوله نورې افغانۍ هم چلېدې، چې يو د رباني د رژيم له خوا روسيه کې چاپېدې اوبل يې د دوستم له خوا چاپېدې چې جنبشي پيسې بلل کيدې، نو ځکه حکمتيار هم غوښتل خپلې جعلې پيسې چاپ کړي.

د کابل د نېولو لپاره د ملابورجان اخند ستراتيژي خورا بريالۍ وه. نوموړي دښمن په خورا پراخه سيمه کې په جگړه کې ښکېل کړ، په پای کې يې دې ته وادار کړ چې په هر استقامت شکست ومني. هغه خپله د پکتيا له مرکز گردېز څخه حرکت پيل کړ. د ميرزکه او ځاځي احمدخيل ولسوالۍ يې تصفيه کړې چې تردې مهاله د سياف او حکمتيار د کسانو په لاس کې وې. ورپسې يې ځاځي اريوب او سپينه شگه ونيول او له هغه ځايه دلوگر په ازره او حصارک ورغلل.

د ملا بورجان په مشرۍ ځواکونو د خپلو عملياتو په پيل کې د پکتيا او خوست په هغو سرحدي او غرنیو سيمو کې چې د ښاغلي حکمتيار، سياف او نورو تنظيمونو وړو ياغي قوماندانانو پرېښودې وې، تصفيوي عمليات وکړل چې له امله يې په پراخه کچه وسله او مهمات ترلاسه کړل. د دولت او حکمتيار ترمينځ د پاکستان د جماعت اسلامي د مشر قاضي حسين احمد په مينځگړتوب مذاکرت پيل شول چې د می په مياشت کې د غو مذاکراتو رنگ راوړ او د می د مياشتې په په ۲۴مه د رباني حکومت او حکمتيار ترمينځ د گډ حکومت او اتحاد تړون لاسليک شو. له څلور کاله مخالفته او د لسگونو زرو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

افرادو له وژولو وروسته ښاغلي حکمتیار یو ځل بیا د رباني تر مشرۍ لاندې حکومت کې د گډون فیصله وکړه.

حکمتیار مخ پر کابل، طالبان مخ پر ننگرهار

۱۹۹۶ کال د می د میاشتې په ۲۴مه د پاکستان د جماعت اسلامي د گوند مشر قاضي حسین احمد په مینځگړتوب د حکمتیار او رباني ترمینځ د روغې او د طالبانو پر ضد د اتحاد تړون امضاء شو. حکمتیار ته پرته له کومه امتیازه هم هغه زړه دنده ورکول شوه چې هغه اول نه وه منلې او په مخالفت کې یې نږدې درې کاله له مسعود سره خونړۍ جگړې وکړې چې تقریبا د کابل ښارپنځوس زره عام ښاریان په کې قربانیان شول. دا مهال بېرته هم هغه مسعود ته څلور کاله وروسته کابل ته ور روان شو، په دا سې حال کې چې رباني یې د واکدار جمهور رییس او مسعود یې د دفاع وزیر په توگه ومنل.

د جون د میاشتې په ۲۶مه حکمتیار د موټرو په یوه ستر کاروان کې د سروبي له لارې کابل ته روان شو، چې پلویانو یې تر کابله فاتحانه شعارونه ورکول. د کابل په دولتي هوټلونو کې څو هفتې د حزب د مېلمه کاروان مسافرو اړولي وو. د جولای د میاشتې په لومړیو کې حکمتیا رته د منل شویو څو وزارتونو وزیرانو د وزارت لوړې وکړې.

دا وخت د مشرقي شورا په مشرۍ د ننگرهار له والي حاجي عبدالقدیر سره د رباني حکومت خبرې روانې وې چې له مرکزي دولت سره یو ځای شي او د طالبانو پر ضد د کابل او نږدې ولایتونو دفاع وکړي. دا وخت د کابل په دوو مهمو دروازو کې - د لوگر له پلوه چاراسیاب او د میدان وردگو له طرفه د میدان ښار په حدودو کې د طالبانو نظامي ځواکونه ځای پرځای وو، خو یواځینۍ لار د کابل-جلال اباد وه چې د رباني او حکمتیار له اتحاده وروسته تر سروبي پورې له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دولت سره وه. په سروبي کې د حزب اسلامي قوماندان زرداد و او بيا تر جلال اباده لويه لاره له مشرقي شورا سره وه.

طالبانو د ملا بورجان په مشرۍ د جنوبي سيمو له تصفيې وروسته مشرقي سيمو ته پام وړاوه. دا وخت له يوې خوا د حکمتيار او مسعود له اتحاده وروسته له سروبي نه تر ننگرهاره سيمه د دولت اکمالاتي او ستراتيژيکه سيمه شوه، له بله پلوه د مشرقي ځينې قوماندانان له دولت سره په تماس کې وو، خو ځينې مهم قوماندانان بيا له طالبانو سره په تماس کې وو او ننگرهار ته يې نه يوازې د طالبانو پټ هرکلی کاوه، بلکې د مرستې ډاډ يې هم ورکاوه، ځکه هغوی هم د ننگرهار او ټول مشرقي له يو درجن پاچاهيو او بدمعاشيو تر پوزې راغلي وو.

طالبان له يوې خوا له مشرقي نه په وېره کې وو او له بلې خوا د کابل د محاصرې لپاره مشرقي لور ته پرمختگ ورته اړين ښکارېده. په لوگر کې د ملابورجان په مشرۍ د جلال اباد لپاره لښکر تيار شو او د حاجي قدیر او ملگرو له خوا زرکسيزه ځواک حصارک کې د دې لپاره ځای پرځای شو چې د لوگر له ازې د ورتلونکو طالبانو سره جگړه وکړي.

دا وخت د حاجي قدیر کورنۍ پر مولوي محمد يونس خالص زور راوړ، چې پر طالبانو له خپل جهادي نفوذه کار واخلي، چې د ننگرهار خوا ته رانه شي. مولوي صيب ته يې دا ذهنيت ورکړی و، چې که هغوی ننگرهار ته راشي نو ښار کې به زياته خونريزي وشي. بناء د ستمبر د مياشتې په نيمايي کې مور کندهار کې وو، چې د ملا محمد عمر دفتر ته د مولوي محمد يونس خالص مرحوم ليک راغي چې ليکلي يې وو، که د ننگرهار پر لور طالبان پرمختگ وکړي، د ناوړه عواقبو مسؤليت به يې پر خپله غاړه وي، خو مشرتابه پوهېده چې دا د حاجي قدیر او دين محمد فرمايش دی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خو بيا وروسته څرگنده شوه چې مرحوم مولوي خالص د خپلو دوو مشاورينو په واسطه طالبانو ته ننگرهار ته د ورتللو دعوت ورکړی و.

طالبان د لوگر له خوا د ملا بورجان په مشرۍ د ازبې په سيمه کې حصارک ته خپل ستر پوځي کاروان په محتاط ډول روان کړ. شپه پر لار په دوهمه ورځ په حصارک کې د ننگرهار له منتظره زرکسيزې قطعې سره مخ شول. خو د قطعي مشر له طالبانو سره په اړيکه کې و، طالبانو ته يې لاره ورکړه. د ستمبر په ۱۰مه د مشرقي شورا د قوماندانو د موټرو يو لوی قطار د تورخم او جلال اباد ترمينځ د قوماندان شمالي خان د ورور "منجي" له خوا په دا سي حال کې تر برید لاندې راغی، چې تورخم ته روان وو، منجي او ډلې يو ناڅاپه برید پرې وکړ او په بې رحمانه ډول يې شهيدان کړل. په دې کې د انجينر محمود او سازنور په گډون يو شمېر قوماندانان او د هغوی افراد وو، چې له طالبانو سره يې لا له وړاندې اړيکه وه. له بريده وروسته منجي پاکستان ته وتښتېد.

له پکتيا نه د طالبانو دغه فاتحانه عمليات د ملا بورجان په جنګي قوماندو او د ملا محمد رباني په طرحه او پلان تر جلال اباده پرمخ روان و، دلته هم د هرات د فتح په څير ملا محمد رباني د جنګي پلان گذاري اصلي طراح و. ملا بورجان د کاروان په مخکي د قومندان په حيث خو ملا رباني د کاروان تر شا د نظم، ضبط او اکمال چارې پرمخ وړلې او د هر نوي برید د پلان طرح هم د ده په هدايت جوړېده.

طالبان د ستمبر په ۱۱مه د جلال اباد ښار ته ننوتل. د جلال اباد ښار له هر ډول جنګ جگړې پرته په ارامه د طالبانو تر واک لاندې راغی. د طالبانو لښکرې د کونړ او لغمان مرکزونو ته پسې وخوځيدې، هلته هم مقاومت ونه شو. خلکو طالبان استقبال کړل او طالبانو هر وسله وال د وسلې له تسلولو وروسته وبانښه، خو وسله عامو او کشرانو طالبانو ته خورا مهمه وه. کنړ ته په ننوتلو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کونړ د اسعد اباد ښار په مینځ کې قومندان ملک زرین د دوو بې ږيرو هلكانو مینځ کې روان و. پر اوږه يې روسي کيرينکوف (کلاشنکوف ته ورته روسی وسله) و. يو ځوانکي طالب ته يې ملگري ورغږ کړ. محمدانشا! هغه ده، هغه ټوپک چې ستا خوبښده! د ټوپکي قوماندان غاړه کې ده. دغه زلمتی طالب پر ځان پوه نه شو او پر ملک زرین يې ورتپو کړل اوله غاړي نه يې په يوه برید ټوپک وويست. د قوماندان بې ږيري ماشومان هم له وېرې وتښتېدل. د ملک صيب موډ خراب شو او ملابورجان ته په شکايت راغی. ملا بورجان ځوانکي طالب ته وويل "کيرينکوف" بېرته راکه په مقابل کې يې پيسې واخله. طالب امر ومانه خو پيسې يې قبولې نه کړي او په مروره لهجه يې وويل دا مې خپل غنيمت و. په اخيرت به يې پوښتنه کوم.

قافله روانه شوه خو چې سبا طالبان له لغمانه د سروبي پر لور کوزېدل. ملا بورجان کاروان ودراره. او په موټرو گرځېده چې هغه طالب پيدا کړي چې پرون يې د قيامت اخطار ورکړی و. اخير يې طالب پيدا کړ. ورته ويې ويل ستا خبره خو ماته گورم (اندېښنه) اچولای، وايه په څه مې بښې؟ همدا ټوپک بل در پيدا کړم او که که نقدي تاوان؟ طالب خجالت شو ورته ويې ويل، دا تاسو چې ما پسې راغلی دا زما لپاره هر څه دي ما درېښلی.

د ننگرهار له نيولو وروسته په کندهار کې د مشرتابه دفتر د ننگرهار لپاره د والي په توگه د مولوي محمد طاهر انوري په نوم مکتوب تيار کړ، خو طاهر انوري چې په حاجي مدير يې شهرت درلود، د دې کار له قبلولو انکار وکړ او دليل يې دا وايه چې دا يوه پيچيده دنده ده، دی يې وړتيا نه لري. ملا محمد عمر په غوسه شو چې زه دې وړ گڼم او د امير په حيث امر درته کوم، انوري وويل په دې ځايي کې ما معذور وگڼه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مولوي محمد طاهر انوري د پکتيا د زرمت اوسېدونکي و او له شهيد مولوي نصرالله منصور سره نږدې پاتې شوی و. کله چې مولوي نصرالله منصور د پکتيا والي و دا وخت انوري د گارنيزون مدير و، چې له همدې امله په طالبانو کې په مديرصیب مشهور و. انوري زاهد او عابد سړی و، ساده لباس او ژوند يې خوښاوه. له واکمنۍ اومسوليت سره يې نه لگېده، خو بيا هم د کابل له نيولو وروسته د مشر په تاکيد د اداره امور مشر شو. له هغه وروسته د څه وخت لپاره د ماليې وزير و او اخير کې د پلان وزير شو. انوري له علمي استعداد سره سره په ادارې کارونو کې پوهه او تجربه هم لرله.

د طاهر انوري له انکار او عذر غوښتلو وروسته د لوگر والي مولوي عبدالکبير د ننگرهار د والي په توگه غوره شو. او لوگر کې مولوي عبدالحکيم والي وټاکل شو، چې بيا وروسته مولوي عبدالکبير د ننگرهار د والي ترڅنگ د ختيځ زون تنظيمه رييس هم شو او اخير کې د امارت تر سقوطه د ننگرهار والي، ختيځ زون تنظيمه رييس او وزيرانو شورا مرستيال پاتې شو چې له ملا محمد عمر نه وروسته په مقتدر ترينو چارواکو کې راته او ملا محمد عمر ته ډېر زيات باوري و.

درېيم څپرکی

د کابل فتح ۲۶ ستمبر

د لغمان په دوه لارې سرڅکان کې د حزب او شورای نظار د متحدو ځواکونو له ماتې وروسته، طالبان د مابلورجان په مشرۍ له لغمانه د سروبي لور ته لاړل. پر سروبي د عملیاتو له پیل سره د طالبانو ستر پوځي قوماندان مابلورجان د متحدو قواوو د یوه ۸۲ ملي متري توپ په ګولۍ ولګېد او شهید شو. طالبان د دې لپاره چې د بنمن مورال پیدا نه کړي د مابلورجان د شهادت خبر یې له عامه خپراوي او میدیا نه د کابل تر نیولو پورې پټ وساته. ملا محمد عمر د مابلورجان پر شهادت دومره ودرید چې دکابل لور ته پرمختګ یې هم دغه څپګان کم نکړای شو، دا له ملا محمد اخوند نه وروسته دوهم ستر قوماندان و چې مرګ یې پرملا محمد عمر ډیر دروند و.

دا وخت چې طالبان له څلورو لوریو کابل ته ګواښ شول، د مسعود او حکمتیار متحدو قواوو سخت روحيات له لاسه ورکړل. طالبان د میدان ښار له لوري پر کابل برید ته له وړاندې لا تیار وو. همداراز د چاراسیاب له لوري، ورسره د ازري له خوا د کابل لور ته څه قوه روانه شوه. په سروبي کې متحدو قواوو له پرله پسې سخت مقاومت نه وروسته پښې ټینګې نه کړای شوای او ۲۵م ستمبر یعنی د جلال اباد له نیولو څوارلس ورځې وروسته د سروبي ولسوالۍ د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالبانو تر واک لاندې راغله. له متحدو قواوو زیات شمېر وسله او عراده جات پاتې شول. دې سره پر کابل له څلورو خواوو عملیات پیل شول. د مسعود ځواکونو د طالبانو د یوې میاشتې پرله پسې پرمختګونو له امله د جنگ روحیه بایللې وه. مسلسل تعرض د مسعود تاکتیکی هنر ګډوډ کړ او د نوي پلان جوړولو فرصت یې نه شو موندلای.

د طالبانو لښکرې د نویو پرلپسې پرمختګونو او د وینو له بهېدو پرته د درېوو مشرقي ولایاتو فتحو په رواني لحاظ پر ځان باوري کړي وو. د سیمې د خلکو پراخ ملاتړ او په کابل کې د عامو خلکو هرکلي، د مسعود او متحدانو روحيات نورهم وځپل. پر کابل له څلور اړخیزو پرله پسې بریدونو نه وروسته چې د ستمبر له ۲۵مه پیل شو او د ۲۶م تر ماښامه په پرله پسې ډول روان وو، مسعود او پلویانو یې په ښار کې د نور مقاومت چانس کم وگاڼه او د ۲۶ م ستمبر په شپه کې یې خپل پوځي قطعات د شمال لور ته له کابله وېستل. دغه تېښته کې د هغوی مسئولین او قوماندانان په ډېره وارخطایۍ له کابله وتښتېدل چې د سیمې د خلکو له قوله ډېرو یې په پنډرو ټایرونو او لغړو ویلانو موټرونه زغلول.

د کابل په شمالي کې ځینې ځایي خلکو له کابل نه تښتېدونکو پنجشیریانو ته لاره نیوله او د هغوی کورنۍ یې لوټلې. مسعود او قوماندانان یې لومړی وتلي وو. سیاف، حکمتیار او رباني وروسته وتلي وو، چې بیا په پنجشیر دره کې سره یو ځای شوي وو. کله چې طالبان د پنجشیر خولې ته ورسېدل نو رباني، حکمتیار او یو شمېر نور زاړه چارواکي تاجکستان ته لاړل.

د ستمبر په ۲۶ مه نیمه شپه کې طالبان کابل ته د ننه شول او د ۲۷م په سهار یې نجیب له وژلو وروسته پر اریانا چوک را ځوړند کړ. د کابل ښاریانو له اوږدو جګړو وروسته په لومړي ځل د کابل فضا ارامه احساس کړه، چې له همدې امله یې طالبانو ته خوشحالي کوله او د ښار په ځینې برخو کې خلګو پر طالبانو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

گلونه وشیندل. د نجیب د وژلو مشوره کابل ته تر داخلېدو وړاندې شوې وه چې ملا عبدالرزاق، ملا یارانه، عبدالسلام راکتی او یو شمېر نور قوماندانان په دې مشوره کې وو. دوی فکر کاوه که نجیب پرېږدي، ښایي نړۍ وال اوسیمه ییز فشارونه یې ترې وژغوري، چې دا به د ملت د یو ستر قاتل ژغورل وي. طالبانو د نجیب په اړه دا دريځ لاره چې هغه د پردي یرغل په چوپړ کې د خاد درئیس په توگه لسگونه زره مسلمان افغانان په خپله خوښه او پریکړه وژلې چې له امله یې هغه د مسلمان ملت یو برېښ قاتل دی، کنه طالبانو د خپل تحریک په دښمني اسیران نه اعدامول. تورن اسماعیل خان په مخامخ جگړه کې تر زرو تنو زیات طالبان وژلي وو، خو طالبانو د اسارت پروخت کله هم د هغه د اعدام او مرگ اراده نه دې کړې، بلکې تر دریو کالو د طالبانو په زندان کې هغه په موقت ډول اسیر و، ځکه چې اسماعیل د طالبانو مخالف و، خو ملي قاتل نه و!

طالبانو په کابل کې د ملگرو ملتونو له دفتره د نجیب د راوستلو لپاره طالبان موظف کړل. نجیب یې را وویست، لاره کې یې په توپانچه باندې وواژه او بیا یې پر اریانا څلورلارې ځوړند کړ.

د کابل سوبه، د طالب واکمني او نړۍ وال غبرگونونه

د کابل له نیولو یوه ورځ وروسته د ملا محمد عمر له خوا د کابل واک د ملا محمد رباني په مشري شپږ کسيزې شورا ته وسپارل شو چې په دې کې ملا محمدحسن، ملا عبدالرزاق، سیدغیاث الدین اغا، ملا محمدغوث او ملا عبیدالله وو.

ملا محمد رباني د نوې ادارې د مشر په توگه په کابل کې د لومړي مطبوعاتي غونډې په وړاندې په لنډ ډول د خپل نظام پالیسي اعلان کړه. په دې کې د مکمل اسلامي نظام نفاذ، په نړۍ کې د افغانستان له سفارتونو او کونسلگریو د پخواني رژیم سفیران شړل، د ځان او وسلې د سپارلو په صورت کې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مخالفينو ته عمومي بښنه، د عمومي لارو خلاصول، د نجيب او ورور د اعدام دفاع، ظاهر شاه ته د يوه افغان په توگه د راتلو هرکلی، له دوستم سره د سوله ييزو خبرو اعلان او دې ته ورته خبرې وې.

دوه ورځې وروسته اکثر هغه رئيسان چې په کندهار کې وو کابل ته د سرپرستو وزيرانو په توگه واستول شول او د خپلو ادارو بندي دروازې يې پرانيستي.

د کندهار د اطلاعاتو او کلتور رئيس ملا اميرخان متقي د اطلاعاتو او کلتور سرپرست وزير په توگه. په کندهار کې د خارجه ارتباط مسئول ملا محمد غوث د خارجه وزارت سرپرست په توگه. د کندهار ولايت اداري رئيس مولوي محمد طاهر انوري د چارو د ادارې د مشر په توگه. د کندهار د اوقافو رئيس مولوي عبدالشکور د اوقافو د سرپرست وزير په توگه. د کندهار د مخابراتو رييس ملا الله داد د مخابراتو د سرپرست وزير په توگه. د کندهار د قول اردو قوماندان ملا عبیدالله د دفاع د سرپرست وزير په توگه. د عالي تحصيلاتو رئيس مولوي حمدالله نعماني د لوړو زدکړو د سرپرست وزير په توگه. د کندهار د استخباراتو رئيس ملا خاکسار د استخباراتو د سرپرست وزير په توگه، خو د وخت په تېرېدو نوي بدلونه راغلل او په ډېرو وزارتونو او معينيتونو کې نوي کسان مقرر شول. لکه قاري احمدالله (غزني) داخله وزير، مولوي محمد طاهر انوري (پکتيا) ماليه وزير، قاري دين محمد حنيف (بدخشان) د پلان وزير، مولوي عبدالرقيب (تخار) د مهاجرينو وزير، مولوي عبدالباقي (ننگرهار) د شهيدانو اومعلولينو وزير، مولوي رستم (لغمان) د شهرسازی وزير، مخدوم عبدالسلام (بدخشان) دکار او اجتماعي امورو وزير، بوکس وهونکي عبدالشکور مطمئن (کابل پغمان) د اولمپيک د عمومي کميټې رئيس او داسې نور...

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اول کې عامه روحیه دا وه چې دا واړه وزیران موقتي او سرپرست دي. د هېواد له مکمل کنټرول نه وروسته به وزیران د نوې ادارې د پالیسی له مخې ټاکل کیږي، چې په هغو کې به د طالب غورځنگ پخوانی غړیتوب شرط نه وي. وروسته د داخلي جگړې اوږدوالي او نړۍ والو ستونزو دا امکانات کم کړل.

ملا محمد رباني د سرپرستو وزیرانو د شورا مشر و، چې د سرپرستې شورا مشر به یې باله. د طالبانو نوې سرپرسته کابینه ټوله له طالبانو جوړه وه، خو مرستیالان، مشاورین او اداري چارواکي او مامورین یې اکثره د زاړه نظامونو مسلکي خلک ورسره مقرر کړل. له همدې امله هغوی ته اداري او مسلکي ستونزې ډېرې نه پېښېدې.

د کابل له نیولو سره د سیمې او نړۍ نېغ نظر د هېواد نوي حکومت ته واوښت. په رسنیو کې خپاره شوي ځینې مهم نړۍ وال او سیمه ییز غبرگونونه په لاندې ډول وو:

د کابل د نیولو په لومړۍ ورځ د روسیې د بهرنیو چارو وزارت اعلامیه خپره کړه. په اعلامیه کې راغلي وو چې د کابل سقوط د افغانستان مسئله نوره هم پېچلې کړه، ملګري ملتونه دي طالبان یوه پراخ بنسټه حکومت ته وهڅوي.

د کابل د فتحې په دوهمه ورځ د امریکا د بهرنیو چارو د وزارت ویاند له ویس اف امریکا سره په مرکې کې وویل: واشنگتن د نجیب په دارول د خوانبيني وړ عمل ګڼي. طالبان دې د ملي روغې جوړې لار خپله کړي. دوی دې د مخدره موادو د قاچاق او د وران کارو د تېرینګ د مرکزونو مخنیوی وکړي. د رسمیت پېژندلو خبره لا تر وخت مخکې ده، خو امریکا دا افغانستان په بیا ودانولو کې مرستو ته ژمنه ده.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په همدې ورځ د ملگرو ملتونو د امنیت شورا په یوه خپره شوې اعلامیه کې د نجیب اعدام غندل شوی و او د جنگ له دواړو غاړو نه د جگړې پر ځای د خبرو غوښتنه شوې وه او له نورو هېوادونو یې د افغانستان په چارو کې د نه مداخلې غوښتنه کړې وه.

په همدې ورځ د بښنې نړۍ وال سازمان (ایمنسټی انټرنیشنل) د نجیب وژل په یوه اعلامیه کې وغندل.

تاجکستان، ازبکستان او قزاقستان د طالبانو واکمني د تشویش وړ وگڼله. ترکمنستان یې لوري دریځ اعلان کړ او طالبان یې د خپل هېواد لپاره بې خطره وگڼل. ترکیې د بې طرفه دریځ له نیولو سره سره د طالبانو او مخالفینو ترمینځ د سوله ییزو خبرو د کوربه توب وړاندیز هم وکړ.

ایران د طالبانو راتگ او واکمني په سختو الفاظو وغندله. پاکستان مثبت دریځ اعلان کړ او ترڅنگ یې د طالبانو او مخالفینو د روغې ملاتړ او همکاري هم اعلان کړه. سعودي عربستان او خلیجی هېوادونو پاکستان ته ورته دریځ درلود. د پاکستان اکثره مهمو اشخاصو د خپل حکومت د دریځ ملاتړ وکړ. مولانا فضل الرحمن د پاکستان له حکومته د طالبانو د حکومت د رسمیت پېژندلو غوښتنه وکړه. هغه د پاکستان جنگ ورځپاڼې ته وویل که امریکا د طالبانو د حکومت په مخ کې خنډ جوړ کړي، د ټولې اسلامي نړۍ اسلامي غورځنگونه به د امریکا پر ضد لاس یو کړي. د جماعت اسلامي مشر قاضي حسین احمد سوې غبرگون وښود او په طالبانو یې نیوکې وکړې، چې ښایي له رباني او حکمتیار سره د دوستانه اړیکو له امله وي.

د افغانستان په جهادي مشرانو کې مولوي محمدنبي محمدي او مولوي محمد یونس خالص د نجیب د اعدام هرکلی وکړ او پر ولس یې د طالبانو د اسلامي حکومت د ملاتړ غږ وکړ. پیر سیداحمد گیلاني د نجیب مرگ سم وگاڼه خو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

زیاته یې کره چې باید له محکمې وروسته اعدام شوی وای. ښاغلي گیلانی وویل طالبان د ولس په مرسته واک ته ورسېدل اوس باید د ملگرو ملتو په مرسته یوه ممثله جرگه را وغواړي.

حکمتیار د اکتوبر په څلورمه له امریکا غږ سره په مرکه کې وویل طالبان د انگرېز غلامان دي او د امریکا خلک دي. مور له دوی سره په کابل کې سم جنگ نه دی کړی، مور به هغوی ډېر ژر له کابل و شړو.

د اکتوبر په لسمه پخواني واکمن برهان الدین رباني د تخار له مرکز تالقان نه له بي بي سي پښتو سره په مرکه کې طالبان د پاکستان لاس پوڅې وگڼل او دعوه یې وکړه چې که زه په واک پاتې وای، ما به عام انتخابات تر سره کړي وای. په داسې حال کې چې رباني د اهل الحل والعقد په نامه له یوې مصنوعي شورا د دايمي مشرتوب جواز پیدا کړی و او د واک پرېښودو کومه سوله ییزه اراده یې نه لرله.

د کابل شمال ته د طالبانو تېز پرمختګ

د کابل نیولو نه یو ورځ وروسته طالبان په پروان کې له مخالفینو سره مخ شول. له لنډې جگړې وروسته هغوی پنجشېر ته وتښتېدل. د ستمبر په دېرشمه طالبانو د جبل السراج په گډون د سالنگ تر تونله ټوله سیمه تر واک لاندې راوسته او د گلپهار بازار له نیولو وروسته د پنجشېر درې خولې ته ورسېدل. دا وخت طالبانو پنجشېر ته د ننوتلو پر ځای د سالنگ طرف ته توجه وکړه چې د بغلان، پلخمری، کندوز او تخار لور ته پرمختګ وکړي. د سالنگ ها غاړې ته د دوستم ځواکونه پراته وو. طالبانو هغوی ته خبر ورکړ چې مور ته لار راکړئ، خو هغوی لار ورنه کړه او طالبانو نه غوښتل له دوستم سره جگړه پیل کړي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

که په همدې ورځ طالبانو د پنجشېر لور ته پرمختګ روان ساتلای وای، نو نښايي د مسعود مورال بایليي جنگيالي نه وای ټینګ شوي. د وخت په تېرېدو مسعود له یوې خوا د پنجشېر درې خوله په سترو کابو بنده کړه چې له غره یې را رغړولي وو او د طالبانو موټرو نه شواى کولای چې درې ته ننوځي. بل پلو یې د کابل په شمالي کې د طالبانو پر ضد چریکي جګړه ترتیب کړه چې د خلکو له کورونو، باغونو او فصلونو د طالبانو پر روانو کارانونو یو ناڅاپه بریدونه وکړي او د هغوی ترمینځ د وصل په له مینځه وړلو د هغوی لوی شمېر محاصره کړي.

د اکتوبر په پینځمه طالبان د پنجشېر درې ته دننه شول خو وړاندې لار د عبور قابله نه وه او مسعود په ځان پورې بنده کړې وه. د غرونو له سرونو د مسعود د جنگالیو له خوا د سترو وسلو گذارونه هم روان وو، له دې سره سره بیا هم طالبانو په هرحال درې ته ننوتل غوښتل.

د مسعود سرګروپانو په شمالي کې د جبل السراج او ورسره سیمو کې د طالبانوله غفلته په استفادې د اکتوبر په اتمه ناڅاپي بریدونه پیل کړل. طالبان په سیمه او اراضی کې نابنده وو او دغسی عمل یې نه وو اټکل کړی، نو ځکه یې قواوې دوه ځایه شوې او ترمینځ یې د مسعود وسله وال ننوتل، چې د خلکو له باغونو او کورونو یې زیات شمېر طالبان په نښه کړل. طالبانو په مقابلو ډزو کې کورونه نه شواى په نښه کولای. ډېر طالبان ټپیان او لوی شمیر ژوندي د مسعود ځواکونو ته په لاس ورغلل. د وخت په تېرېدو د مسعود د پلویانو له خوا د طالبانو له ساده رویې نه گټه پورته شوه او د شمالي په خلکو کې د قومي تعصب تبلیغ وشو. رنګارنګ تبلیغاتو دغه سیمه د طالبانو پر ضد مسعودته نږدې کړه. په داسې حال کې چې د کابل شمالي سیمه کې تر پنجشېره پراته خلک له دې نه وړاندې د جهاد په وخت د مسعود د ډېرو مخالفو قوماندانو پلویان وو او مسعود په کې ډېر کم نفوذ درلود، آن چې له کابله د مسعود له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

تېنټېدونکو پلویانو نه د شمالي خلکو موټرې او مالونه په زور گرځول. تر ټولو بده دا چې له زنانه وو یې په زور زبورات خلاصول، خو اوس دلته یوه دستوري قومي نغاړه غږول شوې وه. د خلکو ذهنیت سرچپه و. په مقابل کې طالبانو د هېڅ مثبت تبلیغ او ذهن سازی هڅه ونه کړه او دوی فکر کاوه چې د دې سیمې خلک به هم د نور افغانستان په څېر زموږ له عملي کړو وړو موږ وپېژني او هرکلی به مو وکړي.

دلته دومره دعوت او سپیناوي ته اړتیا وه چې د خلکو زړه ته لوېدلې وای چې طالب رېنټیا هم په کوم قوم پورې اړه نه لري او نه قومي تعصب ته اهمیت ورکوي. د دې سیمې مجاهدین او علماء یې مخ ته کړي وای، بلکې د سیمې واک یې هغوی ته پرېښی وای.

وروسته ورو ورو حالات دومره خراب شول چې بار بار د خلکو له باغونو او کورونو بریدونو طالبان هم د سیمې پر خلکو بدگمانه کړل او په څو میاشتو کې څو ځله دغې سیمې د مسعود او طالبانو ترمینځ تبادلې شوې. د جگړې کتلو جذبې طالبان د باغونو سوځولو او د ځینې سیمو د خلکو جبري جلا وطنۍ ته اړ کړل چې دا نو بیا یو ناوړین او شرماوړه معضله وگرځېده.

د شوروي ضد جهاد په دوران کې د نور افغانستان په څیر په دغه سیمه کې هم د ژبې او قوم تعصب نه و، د دې سیمې خلکو په ډیره میړانه او متانت جهاد وکړ او د کابل کمونیستي رژیم یې په خپلو گذارونو لږزولی و. د پښیر له څنډو د کابل ښار تر دروازو جنگیدونکي زړور او مشهور قوماندانان او جهادي څیرې هغه تاجکان وو چې د مسعود مخالف وو او اکثره یې د حکمتیار په مشرې له اسلامي حزب سره تړلي وو لکه: د سالنگ صوفي پاینده، استاد صبور فرید، د پروان استاد فتح محمد، د جبل سراج انجینر طارق، د پروان الماس، د قرباغ کریم، د کلکان حاجي داود، د کلکان صوفي نعیم، د میربچه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کوت حاجي قادر او داسې نور... دا ټول تاجکان وو او د حکمتیار په مشري حزب اسلامي سره یې اړه لرله. د دې په مقابل کې ډیر پښتانه قوماندانان د رباني په مشري جمعیت اسلامي سره وو لکه: د شکر درې انور ډنگر، د فرزې صوفي رسول، د قرباغ قاري محب او د پروان قوماندان شاهین. دا ټول پښتانه قوماندانان وو خو له جمعیت سره ول. احمدشاه مسعود په دې سیمه کې د قومي تعصب زیږون د ځان ضرورت گانه او د دې لپاره یې په لوی لاس کوشش وکړ چې د دې سیمې خلکوته د طالبانو لخوا زیان واوړي ترڅو په قومي تعصب له ده سره ودربړی، په مقابل کې طالبانو دغه نزاکتونه درک نکړای شول او د سیمې د خلکو په وړاندې یې له نامشروع جرات نه کار واخیست، چې د خالق او مخلوق دواړو د ناراضې سبب شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د کورنيو لېږدول او د باغونو سوځول

د کابل په شمال کې څو ځله طالبانو د پنجشېر تر درې پرمختگ وکړ. ولې بېرته د کورونو او باغونو له مينځه پرې يو ناڅاپي بريدونه پيل شول چې له امله يې نيم محاصره او نيم شاته راغلل. په دې ډول طالبان څو ځله له درنو تلفاتو سره مخ شول.

کله چې پوځي قوماندانانو او د دفاع وزارت مشر ملا محمد عمر ته وړانديز وکړ چې د دې سيمو ډېر خلک د مسعود په پلوی کې له باغونو پر مور حملې کوي، مور ته اجازه راکړئ چې هغه يو شمېر باغونه چې لويې لارې ته نږدې دي او د بنمن زموږ پر ضد ورنه د سنگر کار اخلي له مينځه يوسو. مشرتابه ورته ځواب کې وويل چې زه امر نه شم درکولای، خو که علما جواز درکوي نو بيا مو زه نه منع کوم.

خبره د سترې محکمې دارالافتاء او د علماوو شورا ته لاړه. هغوی مشروطه اجازه ورکړه چې که له کومه باغه رښتيا د زياتو تلفاتو خطر يقيني وي او تاسو پرې شاهدي ولرئ نو له مينځه يې وړلای شئ. دا فتوا هم د سترې محکمې له مشرتابه او يو څو نورو علماوو پرته، د اکثرو علماوو له خوا تاييد شوې نه وه. دفاع وزارت ته نو همدومره اجازه په کار وه، نور يې پيل پرې وکړ، خو د شمالي پر جنګې کرښه دا وخت ځينې داسې طالب مشران او قوماندانان هم وو، چې د دې کار مخالفت يې کاوه. لکه د ختيځ زون مشر او د ننگرهار والي، مولوي عبدالکبير چې بيا وروسته د وزيرانو شوری مرستيال هم شو. مولوي عبدالکبير چې له مشرقي زون نه يې له ځانه سره دوه زره جنګيالي د کابل شمال ته د جګړې لپاره راوستي وو. د دفاع وزارت له دې اقدام سره يې مخالفت وکړ. هغه کندهار ته لاړ او ملا محمد عمر ته يې وويل چې د باغونو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سوځولو اوخلکو د شپږو حکم ستا له خوا دی؟ مشر ورته وویل چې نه! ما یواځې ملاعبیدالله ته دومره اجازه ورکړې چې له علماوو فتوا وغواړي. مولوي عبدالکبير ورته وویل: نو بیا خو زه مکلف نه يم، ملا محمد عمر ورته وویل چې زما امر نه دی، که درته درست نه ښکاري مه یې کوه!

همدا و چې مولوي عبدالکبير خپل کسان منع کړل او له دې وېرې چې کسان یې د چا د باغ انګور ونه خوري، خپلو جنگالیو ته یې د ملا محمد عمر په اجازه د یوه سترباغ حاصلات د شپږو یا اوو زرو ډالرو معادل افغانیو په بدل کې واخیستل چې جنگیالي یې له همدې باغه انګور وخوري.

د باغونو او ځینې کورونو سوځول داسې فاجعه وه چې نه یواځې په دې سیمه کې یې طالبانو ته پرمختګ سخت کړ، بلکې مخالفینو ته یې ډېره تبلیغاتي او پوځي مرسته ورسوله، د سیمې خلک په دې اعمالو نور هم د طالبانو پر ضد شول.

تر ټولو بده یې دا چې د طالبانو غوندې یو ولس منلي غورځنگ په لومړي ځل د عامو خلکو د شتمنۍ او عامه ژوند په وړاندې دومره ستر جرئت وکړ، چې عامو خلکو ته په کې په ډېره ناوړه توګه دروند مالي زیان واوښت.

د کورنیو د انتقال پروسه له دې نه هم لږزونکې وه. که څه هم طالبان د خلکو د عزت او دودیزو نژاکتونه په اړه د سخت دریځۍ تر بریده محافظه کار او محتاط وو، خو د کورنیو دا ډول انتقال په خپله د افغانانو په طبیعت کې یو ډول تحقیر امیزه او نادوده عمل و. له دې سره چې د یوه اسلامي غورځنگ له خوا دا یوه ښکاره ظلم و. تر شا یې ډېرو ناوړه تبلیغاتو ته هم لار هواره کړه چې په دې اړه به د طالبانو مخالف لوري ډول ډول زړه بوږنونکې اوازې، فرضي کیسې او پروپاګند هم خپرول چې د طالبانو د سختې بدنامۍ سبب وګرځېدل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له شکه پرته چې دا د توجیه وړ عمل نه و چې له امله یې د تحریک په مینځ کې هم ډېر مخالفین لرل. د وخت په تېرېدو له یو څو پوځي قوماندانانو پرته نور ټول تحریک ورسره ښکاره مخالفت درلود، چې اخیر کې د چارواکو له مینځه یو شمېر مهمو خلکو ملا محمد عمر ته احتجاج وکړ. لکه ملا محمد رباني، مولوي عبدالکبير، مولوي عبدالطيف منصور، ملا اميرخان حقاني، ملا محمد گل نيازی، مولوي وکیل احمد متوکل.

کندهار ته د کابینې یو شمېر وزیرانو او پوځي قوماندانان بار بار سفرونه وکړل او له ملا محمد عمر سره یې دغه ناوړه صورت حال شریک کړ. ملا محمد عمر د دې کار اصلاح ته بډې را ووهلې او مثبت بدلونونه هم راغلل، خو دا وخت ډېر څه شوي وو. فضا او وضع دومره خرابه وه چې نور یې رغول د دوو-دریو کالو کار نه و او نه هم د دې سیمو په خلکو کې باور ترلاسه کول نور دومره اسانه وو.

له دوستم سره د جگړې پیل

د کابل له نیولو نږدې لس ورځې وروسته د اکتوبر په اوومه د مزارشریف په ښار کې د شپږل شوي جمهور رئیس برهان الدین رباني او دوستم ترمینځ لیدنه وشوه او پر ایتلاف خبرې وشوې. د خبرو تر شا د ازبکستان، تاجکستان، روسیې او ایران هڅې وې، چې د طالبانو د واکمنۍ پر وړاندې درې باغي ډلې شورا نظار (جمعیت)، حزب وحدت او د دوستم ملېشه په درې گوني جنګي ایتلاف بدل کړي. له دې ملاقات نه درې ورځې وروسته د مسعود، کریم خلیلي او دوستم ترمینځ د افغانستان د دفاع د شورا په نوم د باغي ملېشو یو بل ایتلاف اعلان شو او د خنجان په ولسوالۍ کې په دې اړه په یوه غونډه کې درې واړو لورو یو تړون امضاء کړ. له دوی سره په پلخمري کې منصور نادري او په بغلان کې د حکمتیار پلوي قوماندان بشیر بغلاني هم ملاتړ اعلان کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د حکمتیار زوم غیرت بهیر مطبوعاتو ته وویل د دوی گوند د خنجان د تړون برخه نه و او نه وربلل شوی و، نو ځکه دوی د دې ایتلاف غړي نه دي.

د اکتوبر په دیارلسمه جنرال دوستم او رباني په سالنگ کې یوه بله غونډه وکړه چې سیاف او د حزب اسلامي مشرانو هم ورکې گډون درلود. پر کابل د یرغل لپاره یې په ټولو سره نوی هوډ څرگند کړ. په همدې ورځ د دې تړون په مخالفت کې د مسعود درې تنه قوماندانان عبدالقادر، نثار احمد او محمد نظیر له مرکزي حکومت سره یوځای شول او طالبانو یې پراخ هرکلی وکړ.

له دې نه څو ورځې وروسته د دوستم ملېشې هم د کابل په شمال کې د طالبانو پر ضد جنګي کړنې جوړه کړه او د اکتوبر پر شپږویشتمه د دوستم جیت الوتکو د طالبانو لومړۍ جنګي کړنې بمبارکړې. په سبا یې د بادغیس په بالامرغاب ولسوالۍ کې د طالبانو پوځي مرکزونه بمبارکړل. له دې سره دوستم په دواړو جبهو کې له طالبانو سره په جگړه کې کېووت.

د متحدې جبهې (دفاع شورا) په استازیتوب قوماندان مسعود طالبانوته خبرداری ورکړ چې کابل دې خوشې کړي، که نه په زور به یې ونیسي. همداراز یې د ملګرو ملتونو ادارې ته وړاندیز وکړ چې کابل دې غیر نظامي شي او د طالبانو، دوستم، حزب وحدت او شورای نظر قواوې دې کابل په گډه اداره کړي. ډېرو کارپوهانو دا وړاندیز پر کابل د زړو جگړمارو ملېشو د دوبار تپلو دسیسه وگڼله. ځکه چې دغه ډلې ټپلې تر طالبانو وړاندي تل پخپل مېنځ کې سره جنګیدلې وي او دوي کله هم یو باوري او رښتیني اتحاد نشوای کولای اونه یې په هیواد کې واحده اداره اونظام راوستلای شوای، دوي یواځې د سخت مجبوریت پر وخت د طالب په وړاندي د نورو هیوادونو په منځکړتوب موقت اتحاد کاوه، خو خپل منځي رقابت به یې ترمینځ پاتي و، هغوي په جگړه کې هم یو پر بل حتی پر خپلو افرادو باوري نه ول، چې کوم ښار به یې ونیو نو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د مشرانو تر راتگ وړاندي به يې وړو سرگروپانو او عامو افرادو د خلکو دوکانونه، کورونه او شتمنۍ لوټ کړې وه، لکه د جنرال ملک له تېښتې او د دوستم له دوهم ځل راتگ سره چې د مزار ښار د وحدت او متحدينو مليشو چور کړ.

طالبانو د کابل ښار د دفاع لپاره له لويې پکتيا نه د مولوي جلال الدين حقاني په مشرۍ او له لوی ننگرهاره د مولوي عبدالکبير په مشرۍ زرگونه جنگيالي د کابل د شمال جنگي کرنبو ته راوستل او د ياغيانو يرغلونه يې پر شا وتمبول. دا وار يې بيا تر جبل السراج او گل بهاره پورې ورسول، خو جنگي کرنبې بيا تر پايه په يوه حال پاتې نه شوې.

تر دې مهاله طالبانو يواځې د رباني او متحدينو پر ضد د جگړې فتوا لرله، خو د دوستم له لوري د پرله پسې يرغلونو وروسته د اکتوبر په دېرشمه د طالبانو د شورا او ديني علماوو له پرېکړې وروسته طالبانو رسماً د دوستم پر ضد د جگړې اعلان وکړ.

له دې وروسته د دوستم له ملېشو سره د هېواد په لويديځ شرقي ولاياتو غور، بادغيس او فارياب کې د طالبانو مخامخ جگړې وې. ان چې د جنرال عبدالملک له خوا پر دوستم کودتا وشوه او دوستم له هېواده وتښتېد، خو د مالک له بېرته ماتې او دوستم له دوباره بري وروسته بيا د شمال تر ورستۍ فتحې له دوستم سره خونړۍ جگړې وشوې.

له دوستم سره له جگړې وروسته د هند او ايران استازيو مزارشريف ته سفرونه وکړل او له دوستم سره يې د پوځي او سياسي مرستې ژمنه وکړه. په دې لړ کې د نومبر په نهمه د ايران مرستيال خارجه وزير "علاءالدين بروجردي"

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په مزار کې له دوستم سره ولیدل او د نومبر په شپاړسمه د هند مرستیال خارجه وزیر "گونات" ورسره ولیدل.

د ۱۹۹۷ کال په جنورۍ کې دوستم د طالبانو له پرمختګه په وېره کې شو. د کابل په شمال کې د سالنگ تونل شمالي برخه یې لږ ونړوله او د تونل هغه لوری یې د طالبانو د پرمختګ د مخنیوي لپاره په نړولو بند کړ.

د دوستم پر ضد د جنرال عبدالملک او طالبانو اتحاد او خونړۍ پایلې

عبدالرشید د عبدالرحیم نامي بزګر پلارنه او د "انبارشا" نامې مور نه په ۱۳۳۱ لمريز کال د جوزجان ولایت په خواجه کوه ولسوالۍ کې زیږیدلی؛ د ازبک ټبر سره اړه لري؛ د داودخان د واکمني پرمهال د شبرغان د گازو د څاهګانو د کندلو یو عام کاریګر و. د شوروي یرغل نه وروسته د پیسو په بدل کې د کمونیستي او شوروي قواو ملاتړی جنګیالی و چې د سختې جګړه ماری له امله لومړی د یوه کنډګ قوماندان شو او بیا وروسته یې نوي پلویان جلب کړل او یوه بې رحمه جنګي ملیشه وګرځیده. د شوروي په دفاع کې یې پر خلکو هر ډول تېری مجاز ګاڼه. هغه خپل تخلص له دې امله دوستم کېښود چې د روسانو له یرغل سره د روسي عسکرو یو عام شعار دا و چې کوم کلي ته به ننوتل نو عامو خلکو، ماشومانو، تورسرو او بوډاګانو ته به یې همدا یوه فارسي جمله کاروله چې "دوست یا دښمن". تر هغو به یې د ټوپک شپېلۍ پر تندي ور نیوله چې ترڅو به یې د دوست او یا دوستم کلمه ورته ونه یله!

چې له دې امله به ډېر کله تورسري، ماشومان یا هم لویو سړیو له وارخطایۍ نه د دوست پر ځای "دښمن" توري وکاروه او له ژونده به یې برخې شول. دا کار تر ډېره په پښتني سیمو کې شوی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

عبدالرشید له روسانو سره د زیاتې وفادارۍ ښودلو لپاره پر ځان "دوستم" تخلص کېښود او روسانو به هم هغه د وفادارۍ له امله دوستم "زموږ دوست" باله. د دوستم ملبشې ته د گیلیم جم (تغر ټولونکي) ملبشه هم وایي، ځکه چې د دې ملیشي جنگیالي به چې هرې سیمې ته ورغلل نو له جگړې وروسته به یې کلي او کورونه لوټول.

جنرال ملک یا مالک د دوستم د جوړ شوي گوند "جنبش ملي" د خارجه اړیکو مسئول و. د دوستم او ملک ترمینځ دښمني هغه وخت پیل شوې وه، چې د جنرال ملک ورور "رسول پهلوان" چې د بې رحمۍ له امله به د سیمې خلکو "رسول بې خدا" هم باله. د دوستم لخوا د یوې جنسي موضوع پر سر شخړه کې ووژل شو. ملک د انتقام لپاره فرصت لټاوه او له بلې خوا دا هم و یل کيږي چې د ایران، احمدشا مسعود او جنرال ملک ترمینځ د یوه بل پلان تیاری هم نیول شوی و، چې هم دوستم له صحنې وباسي، هم طالبانو ته د سترو تلباتو دسیسه جوړه کړي او هم به ملک له دوستم نه دخپل ورور انتقام واخلي.

د ۱۹۹۷ کال په لومړیو میاشتو کې د جنرال دوستم او طالبانو ترمینځ له څو لارو مستقیمې او نا مستقیمې خبرې روانې وې چې یو هم پاکستانی چاپل و. په اسلام اباد کې د دوستم له نماینده عبدالباقي ترکستاني او د جنبش د بهرنیو اړیکو مسئول جنرال عبدالمالک سره د پاکستان د حکومت په توسط طالبانو څو ځله ناستې وکړې چې له دوستم سره له جگړې پرته لاندې حل شي. بالاخره د مۍ په میاشت کې د دوستم څو پیاوړو قوماندانو عبدالمالک، گل محمد پهلوان، غفار پهلوان او نورو د دوستم په خلاف پاڅون وکړ او دوستم یې د جنبش له مشرۍ لېرې اعلان کړ.

د دواړو خواوو قواوې سره په جگړه شوې، د ملک استازو اسلام اباد کې د کرنل ریاض او څو نورو پوځي او ملکي مامورینو په توسط له طالبانو سره د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اتحاد او يو کېدو لپاره مذاکرات شروع کړل. د طالبانو مرکچي خارجه وزير ملامحمد غوث و، چې تر ډیره يې د دغه جريان جزيات له مشرتابه نه پټ ساتل. ملک د طالبانو د باور ترلاسه کولو لپاره د طالبانو يو بل مهم مخالف قوماندان د هرات پخوانی والي تورن محمد اسماعيل خان هم طالبانو ته وسپاره، چې په پټه له ايرانه له طالبانو سره د چريکې جگړې لپاره افغانستان ته را اوبستی و او له دوستم سره په گډه يې د طالبانو پر ضد عمليات کول.

د ۱۹۹۷م کال د می په شپاړسمه د جنرال مالک، د هرات والي ملاعبدالرزاق او خارجه وزير ملا محمد غوث ترمينځ داسې يو تړون امضاء شوی و چې د شمال د هغو ولايتونو مسئوليت به چې د حنبش په لاس کې دي، جنرال مالک ته ورکول کېږي، خو په دې ولاياتو کې به اسلامي شريعت نافذېږي او ټول قانون به د مرکزي دولت وي او وسله وال طالبان به دغو ولاياتو ته ورځي او داسې نورې خبرې...

لومړی به د دوستم پر ضد متحده جگړه کوي. له دې ټول جريان نه، نه ملا محمد عمر خبر و، نه دفاع او داخله وزارتونه او نه هم د استخباراتو لوی رياست.

ملاصیب ته داسې اطلاع ورکول شوې وه چې مالک بې شرط او قیده له طالبانو سره يو کېږي. وسلې او مهمات ټول تسليموي، چې دلته اوله درجه بې اطاعتي او له حکومتي اصولو سرغړاوی ملا محمد غوث کوي او دوهمه درجه ملاعبدالرزاق ورسره شریک دی. دوی فکر کوي چې که جزيات مشرتابه ته وړاندې کړي، بنیایي دا تړون بېرته مات شي نو که يو ځل شمال له دوستمه تصفيه شي بیا به دوی ملا محمد عمر قانع کړي، خو دې تصور لوی ناوړین وزیراوه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ملا محمد عمر دې ته هيڅکله نه و اماده چې په ايتلافي شکل زاړه مستبد خلک پر ولس واکمن پرېږدي، بلکې هغوی به سيمه او واک لومړی سپاري، بيا به هغوی ته مقام ورکول کيږي، ځکه چې د تحريک د پيل هدف د دغو ځانځانيو او مقامي پاچاهيو او استبداد خاتمه وه، نه د قدرت لپاره د چا په ظلم او وحشت سترگې پټول.

د می له اتلسمې د طالبانو او جنرال مالک د قواوو گډ عمليات د دوستم د ملېشو خلاف پيل شول. د می په نولسمه جنرال مالک له مطبوعاتو سره د جنرال دوستم پر ضد د پاڅون او له طالبانو سره د پيوستون لاملونه بيان کړل. هغه بې بي سي سره مرکه کې وويل: "د جنبش ملي اسلامي له پرېکړې او د ملت له هيلو سره سم مې جنرال دوستم له دې کبله د گوند له مشرتابه لېرې کړ چې له افغانستان سره يې خيانت وکړ او د ډېرو مسلمانانو وينې تويې کړې. شورا يې ملي اسلامي داسې تصميم نيولی دی، چې له طالبانو وروڼو سره يو ځای د ملي يوالي او شرعي نظام د راوستلو په خاطر د ورستيو کمونستانو د ويستلو لپاره پاڅون وکړي".

هغه په خپلو پلويانو کې د دوستم د مرستيال مجيد روزي، غفار پهلوان، گل محمد پهلوان او دسمنگان والي مولوي عبدالقدوس نومونه هم ياد کړل.

ورپسې غفار پهلوان دې ته ورته خبرې مطبوعاتو ته وکړې او اعلان يې وکړ چې له طالبانو نه يې د لس زره پياده قواوو د کومک غوښتنه کړې او طالبانو هم موافقه کړې. هغه وويل کومکي طالبان لا اکثره په فارياب کې دي، خو يو شمېر يې شبرغان ته هم رارسېدلي دي.

د می د مياشتې په څلورويشتمه د شبرغان او مزار ولايتونو سقوط وکړ او دوستم ازبکستان ته واوښت. دا وخت ملاعبدالرزاق د الوتکو له لارې زرگونه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالبان په دې نیت خالي لاس مزار ته واستول، چې بیا به یې په مزارشریف کې مسلح کړي. دا د ناورین د لوبې پیل و.

مانېنام مولوي وکیل احمد متوکل پرته له دې چې د تړون له جزیاتو او نورو نزاکتونو ځان خبر کړي، ملاعبدالرزاق یې د بلخ تنظیمه رئیس او جنرال مالک یې د خارجه چارو د وزارت مرستیال اعلان کړ.

د مزار ظاهري فتحې د سیمې او نړۍ پام طالبانو ته واړاوه. ډېرو افغانو روڼاندو او د سیمې هېوادونو دا سوبه د افغانستان لپاره مثبت گام او د جگړو پای ونوماوه. هر چا فکر کاوه چې نور په افغانستان کې واحد حکومت رامینځته شوی. د امریکا خارجه وزارت په یوه اعلامیه کې د جگړې بنسټپلو غاړو نه د اوربند او پراخ بنسټه حکومت غوښتنه وکړه. په بهر کې د افغان سفارت یو شمېر دیپلوماتانو د طالبانو ملاتړ اعلان کړ، لکه سعودي عرب، پاکستان او ایټالیا. په ایټالیا کې د افغانستان شارژدافیر محمد نعیم مسلمیار سره له ټولې عملې سره د طالبانو ملاتړ اعلان کړ. د امریکا حکومت په واشنگټن کې د افغانستان سفارت له دې امله وتاړه چې یوه سکرتر سراج جمال د طالبانو ملاتړ اعلان کړ او بل سکرتر یارمحمد د رباني ملاتړ اعلان کړ.

بل لور ته طالبانو د بامیان لور ته پرمختگ وکړ او د کابل په شمال کې یې یو ستر کاروان مزار ته د مرستې لپاره چې د مهمو وزارتونو ځینې وزیران هم په کې و تیار کړ. په سالنگ کې د مسعود قوماندان بصیر سالنگي طالبانو ته تسلیم شو. طالبانو د بغلان ځینې سیمې هم ونیولې. نور په سیمه او نړۍ کې عام ذهنیت داسې شو، چې ښایي دا به ورستی جگړه شي.

له همدې امله د مې په پینځه ویشتمه پاکستان د طالبانو حکومت په رسمیت وپېژاند. په سبا سعودي عربستان د طالبانو حکومت په سمیت وپېژاند. په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

درېيمه ورځ د مۍ په اووه ويشتمه عرب اماراتو د طالبانو حکومت په رسميت وپېژاند. نورو ځينو هېوادونو هم تياری نيولو، چې د مۍ په دېرشمه د دې ظاهري سوېې پاڼه سرچپه شوه. د مۍ په اته ويشتمه د وحدت او مالک مېلشو پر طالبانو بريد پيل کړ. زرگونه طالبان لا بې وسلې وو چې له هر لوري پرې بريدونه پيل شول. کوم چې وسله وال وو هغوی ته ملاعبدالرزاق اجازه نه ورکوله. عبدالرزاق دا وخت له جنرال مالک سره يرغمل و، خو طالبان له اصلي وضعيته ناخبره او حيران وو. د مالک له خوا ورته ويل کېدل چې دا بريدونه د حزب وحدت قواوې کوي.

دا وخت د مزار د ادارې د سمبالېدو لپاره له کندهاره راغلي مشران هر يو ملا اخترمحمد منصور د هوانوردۍ وزير، ملا محمد صادق د عالی شورا غړی، د هوايي ځواک قوماندان پيلوت جيلاني خان، حاجي فضل محمد او څو نور د مالک له خوا يرغمل شول. له خونړيو جگړو وروسته له جوزجان، سرپل او فارياب ولايتونو مسلح طالبانو ووتل او يو لوی شمېر مسلح او تقريبا د درېوو يا څلورو زرو شاوخوا نامسلح طالبان د وحدت او مالک مېلشو ژوندي ونيول.

مولوي احسان الله احسان د ملي بانک رئيس او د طالبانو مشهور داعي په مخامخ جگړه کې شهيد شو او ملا محمد غوث څو اونۍ ورسته کندهار ته راوړسېد. ويل يې د سيمې په هزارگانو کې پټ شوی و او بيا يې ځان په تاکتيک تر کابله راوړساره. بیره يې خريلې وه او د شمال د خلکو اوږد ډبل کميس يې اغوستی و. پر سر يې د ستمال تړلی و. د هغه سور مخ او وړو شنو سترگو له دغه ډول لباس سره رښتيا هم هزاره گانو ته ډېر ورته والی درلود.

بل لور ته بصير سالنگي بېرته احمدشاه مسعود ته واوښت او د سالنگ لاره يې ونيوله. د مسعود قواوو يو ځل بيا د طالبانو له دغه حالته په استفاده د کابل په شمال کې پرمختگونه وکړل، ځکه چې دا وخت د کابل په شمال کې يوازې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سلگونه وسله وال طالبان پاتې وو، خو له کابل او اطرافو کومکي ځواکونو د کابل د شمال کربنې ټينگې کړې او د مسعود ملېشو څخه يې بېرته يوشمېر سيمې ونيولې.

په بغلان کې د طالبانو محاصره قوه چې ملادادالله او اميرخان حقاني او يو شمېر نور قوي قوماندانان په کې وو، په دې وتوانېدل چې پلخمرې سيمه تر واک لاندې راولي، خو وروسته بېرته بغلان ته راشا ته شول. په بغلان کې بشپړ بغلاني د حکمتيار په هدايت غوښتل طالبان يې وسلې کړې او مشران يې متحدې جبهې ته وسپاري، خو طالبانو په ډېره هوښياري سره ځانونه بېرته مضبوط کړل او څه موده وروسته د جون پر نولسمه د يو تاکتيک په نتيجه کې د سيمه ييزو قوماندانانو په همکاري کاندوز ته ننوتل او ورو ورو يې پر کندوز واک ټينگ کړ. له هر لوري پر کندوز کېدونکي يرغلونه يې په حيرانوونکي ډول شنډول چې په دې کې د ملا دادالله او ملا اميرخان حقاني سخت مقاومت شهرت پيدا کړ.

د جون په دوهمه د مزار په ښارکې د جنبش، حزب وحدت، شورای نظار او د محسني حرکت ترمينځ د جبهه نجات ملي افغانستان په نامه نوې جبهه جوړه شوه چې له طالبانو سره په گډه جگړه وکړي. د جون په شپږمه د ايران مرستيال خارجه وزير علاء الدين بروجردي مزارشريف ته راغی او نوې جبهې ته يې د مبارکۍ ترڅنگ د همکاري ډاډ ورکړ.

د جون په شپږمه يوه باري الوتکه چې له تاجکستانه يې احمدشا مسعود ته وسله لېږدوله د کابل پر خواجه رواش هوايي ډگر ښکته شوه. پيلوټ ډگرمن عبدالصبور او مرستيال يې ډگرمن محمد نادر له تاجکستان او ايرانه مسعود او حزب وحدت ته د وسلو او مرستو په اړه ډېر اسناد طالبانوته ورکړل. په دوهمه ورځ د فراه د "داني اباد" په سيمه د مخالفينو يوه ډله له درنې وسلې سره

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ونیول شوه، چې له ایرانه را اوبنتې وه او دوه ایراني نظامیان هم په کې وو چې په دې سره د ایران او تاجکستان برېنده پوځي مداخله نوره هم طالبانو ته څرگنده شوه.

طالبانو د کندوز هوایي ډگر ورغاوه او د پوځي ترانسپورتي الوتکو له لارې یې له کابل سره اړیکه ټینګه کړه چې په دې سره یې هم محاصره ماته کړه او هم طالبان په کندوز کې د ټول شمال لپاره په یوه کلک مرکز جوړولو قادر شول. هغوی ته وسله، تازه دمه قوه د هوا له لارې راتله او هم یې خپل جنګي ټیپان او سترې طالبان کابل ته دهوا له لارې استول.

لیلي دښته د زرګونو ځوانانو هدېره

له هراته تللي طالبان چې پوره نام نویسې یې نه وه شوې یواځې څو زره یې معلوم وو، خو څو زره داسې هم وو چې د نومونو لېست یې نه و، چې مجموعا خبره له اتو تر لسو زرو رسېده. دا اکثره د مدرسو نوي ځوانان طالبان او حافظان وو. په دې شوق راغلي ول چې نور به هېواد له دايمي جگړې خلاصون مومي او دا به ورستی جگړه وي. وسله ورسره نه وه. څوک په ښار کې وویشتل شول او څوک یې ژوندي ونیول بیا له زندانه هره ورځ ویستل کېدل، په کانتینرونو کې یې اچول، د شبرغان لیلې دښته کې یې په گوليو غلبیل کول او د گازو په څاګانو کې یې غورځول. څوک یې تر خاورې لاندې کول او یو لوی شمېر یې همداسې لمرونو ته پراته وو.

د جنرال دوستم له بیا واکمنیدو سره د څو زرو کسانو مړي راڅرګند کړای شول او ځینې بهرنیو ادارو هم ډله ییز قبرونه معاینه کړل، زرګونه طالبان چې لاسونه یې په شا پورې تړلي ول په کې مړه پراته وو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د بېلابېلو مدارکو او شواهدو له مخې په دې پېښه کې تقریبا ټول ټال دیارلس زره او دوه سوه طالبان شهیدان او تری تم شول. په دوی کې یواځې زر تنه وسله‌وال ول، دا نور ټول خالي لاس د مالک د مرستې لپاره د مالک په دعوت راغلي وو او د مالک مېلمانه ول.

د اسماعیل خان اسارت او تېښته

کله چې د ۱۹۹۷م کال د می په اتلسمه د افغانستان په شمال کې د جنبش پر مشر عبدالرشید دوستم خپل یوه جنرال، عبدالملک کودتا وکړه. د جنرال ملک استازي په اسلام اباد کې د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر ملا محمد غوث سره داسې یوې موافقې ته رسېدلي وو، چې مشرتابه یې له پوره جریانه خبر کړی نه و. مالک د باور جوړونې لپاره په فاریاب کې اسماعیل خان د ۱۳۷۶ لمریز کال د غوايي په اته ويستمه چې د ۱۹۹۷ میلادي کال د می له اتلسمې سره سمون خوري، طالبانو ته په لاس ورکړ.

اسماعیل خان لومړی د لویدیځ زون مشرتابه ته وسپارل شو او له هغه ځایه کندهار ته راوړل شو. په کندهار کې د ملي امنیت د ریاست په خصوصي زندان کې ساتل کېده. په سبا ملا محمد عمر امر وکړ، چې یو کس دې له اسماعیل خان سره تفصیلي خبرې وکړي. ټولې پوښتنې دې ورسره مطرح کړي او بیا دې ریکارډ شوي کیسې ما ته راوړي. زه او د کندهار د اطلاعاتو او کلتور رییس سید محمد حقاني د استخباراتو د تحقیق ریاست ته ورغلو. د کندهار د ملي امنیت مشر قاري حمید گل ته لا له وړاندې د مشرتابه له دفتره تیلیفون شوی و. د تحقیق ریاست په یوه خونه کې لومړی مور کېناستو. لږ وروسته تورن اسماعیل خان په داسې حال کې چې زونې یې په پښو کې وې راوستل شو. تورن صیب کیناست خو په څېره کې یې د ژور څپگان او اندېښنې نښې له ورايه ښکارېدې. رنگ یې الوتی و او ډېر زهیر معلومېده.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مور چې دغه ضعیف البدن سپین ږیری ولید، زړه مو په دې خپه شو، چې باید زولنې یې پښو کې نه وای، ځکه چې دا د سپرک د غاړې پوسته یا محبس نه دی، بلکې یو فعال ریاست دی. لږه تر لږه له مور سره د ملاقات پر وخت یې باید په پښو کې زولنې نه وای. ترمینځ دسترخوان وغورول شو. د تازه زردالو قابونه پرې کېښودل شول. مور لومړی له تورن اسماعیل نه د سترې مشی او روغېر په دود د صحت او طبیعت پوښتنه وکړه، بیا مو ورته د زردالو خوړو وویل. ده راغبرگه کړه چې هیڅ نه خوړم او هېڅ ته مې زړه نه کیږي. بیا مې خپله غوښتنه ورته وړاندې کړه، چې څه پوښتنې درنه کوو او ریکارډ کوو یې. ده تیاری وښود.

لومړی مې ترې وپوښتل، د طالبانو په اسارت کې څه ډول احساس کوئ؟

له اوږده اسویلي وروسته یې وویل: ډېر افسوس کوم چې د روسانو پر ضد مې دومره جهاد وکړ او نن د خپلو مسلمانو وروڼو او علماوو په اسارت کې د یو مجرم په توګه بندي یم.

ما ورغبرگه کړه: تاسو خو زرګونه طالبان په جګړو کې شهیدان کړي دي او اوس هم د بیا جګړې په تیاري بوخت واست ایا تاسو د دغو اعمالو د سزا مستحق نه یاست؟

له دې پوښتنې سره د اسماعیل خان اواز تغیر وکړ، ولږېد او ویې ویل:

-زه مجرم یم، خو د امیرالمومنین رحم او کرم ته مې همدومره امید دی چې زما ټول ګناهونه به راوبښي.

داسې معلومېده لکه دی چې هم په دې پوه وي، چې زما دا خبرې به ملا محمد عمر اوري او مور ته هم فضا معلومه وه، چې داسې کسان کم نه وو، چې د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اسماعيل خان د اعدام فکر يې په دماغ کې درلود. له همدې امله ما په لوی لاس هڅه وکړه چې له يو څو ضروري سوالونو علاوه نور داسې مسایل راپورته کړم چې فضا نورماله کړي.

ورپسې پوښتنه مې د نيول کېدو په اړه ترې وکړه، هغه وويل جنرال مالک ورته دسيسه جوړه کړې وه، خو دا يې هم ورسره زياته کړه چې گورۍ پر مالک باور مه کوئ، دا يو ډېر مکار او بې باوره شخص دی. زما په گومان همدې خبرې هم وروسته د فضاء په نورماليدو کې له اسماعيل خان سره څه ناڅه مرسته وکړه.

د ده او مسعود ترمينځ اختلافات مې وپوښتل. په ځواب کې يې راته وويل: مسعود د شورای نظار تسلط په ټول جمعيت غواړي او استاد رباني يې بې صلاحيته کړی، ځينې فاشستي افکار لري، زه چې د رباني کلک پيرو وم، مسعود زما د ځواک او اختيار مخالف و، دې ته ورته نورې خبرې يې هم وکړې، چې د ده او احمدشاه مسعود ترمينځ ژور اختلاف ترې څرگندېده.

د سوالونو په تسلسل کې مې د تېر جهاد خاطر ورسوله، دا نو هغه پوښتنې وې چې اسماعيل خان پرې ايله د ارام سا واخيسته. په دې لړ کې يې د هرات په ښار کې د جهاد پر مهال د يوه اوږده خندق کيندلو کارنامه بيان کړه. ورپسې يې د خپل زوی په اړه خپله خاطره بيان کړه، چې دی په جهاد کې و او زوی يې شوی و، ده شپږ کاله وروسته په داسې حال کې وليد چې زوی يې دی نه پېژاند، چې دا مې پلار دی او ده هم خپل زوی نه پېژند!

له دې کيسې سره اسماعيل خان په ژړا شو! ډېر سخت يې وژړل؛ پر سپينه ږيره يې ډېرې اوبنکې راغلي، مور هم څو شېبې خاموش وو. اسماعيل خان په معذورانه لهجه په غږو نيولې اواز زياته کړه، زه ډېر افسوس کوم چې ما په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

جهاد کې دومره ستونزې گاللي دي او نن د خپلو مجاهدينو وروڼو په بند کې د سزا انتظار کوم. زه د اميرالمومنين رحم ته اميد لرم چې ما وښيي او په نظام کې رانه د يوه تجربه کار پوځي قومندان په توگه کار واخلي.

ما سمدلاسه ورغبرگه کړه: تاسو به اميرالمومنين څنگه مطمئن کړئ چې بيا به د طالبانو پر ضد وسله نه اوچتوي؟

اسماعيل خان په هيله منو سترگو راوکتل او زياته يې کړه: زه به کلک عهد وکړم، دروند ضمانت به ورکړم، په الله به قسم ورته وکړم، چې د ژوند تر وروستې سلگۍ به ستاسي مخالفت ونه کړم او که تاسو له ما د يو مسلمان مجاهد په توگه کار اخلي، نو زه به د طالبانو په صف کې د تېر جهاد په څېر کارنامې پرېږدم.

په لسگونو دا ډول پوښتنې مې له اسماعيل خانه وکړې او ثبت شوې کيسې مې مشر ته ورواستوله. ملا محمد عمر په دقت سره د خپل موټر په ټايپ کې دغه مرکه واورېده او چې د جهاد د خاطر وځای راغی، په خاص ډول د اسماعيل خان له خوا د زوی کيسه، نو د مشر سترگې هم له اوښکو ډکې شوې، ځکه چې مشر ته د جهاد په لاره کې تکليف ډېر ارزښت درلود او دا ډول کارنامې هغه ته ډېرې ارزښتمنې وې.

له همدې وروسته د مشر پرېکړه دا وه، چې د نظام تر بشپړ ټينگېدو دې اسماعيل خان په زندان کې وي، خو مشقت او تکليف به نه ورکول کيږي، هدف يې ښايي دا و، چې کله فضاء مطمئنه شي، نو د يوه عهد او تضمين په صورت کې به يې ازاد کړو.

پنځه مياشتې وروسته د همدې کال په اکتوبر کې مې اسماعيل خان يو ځل بيا هغه مهال وليد، چې پاکستاني ژورناليست رحيم الله يوسفزی مې وروستی و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا ځل اسماعیل خان ډېر آرام و، حالت او څېره یې نورماله وه، له ما یې یوه غوښتنه وکړه، چې ماته دې د قلم او کاغذ اجازه راکړل شي، چې زه خپل خاطرات ولیکم. ما د ده پیغام مشرتابه ته ورساوه، بیا پوه نه شوم چې اجازه ورکول شوه او که نه.

له رحیم الله یوسفزي سره د اسماعیل خان د مرکې غټ ټکي چې د بي بي سي د پښتو سرویس په مابنامۍ خپرونه کې د همدې کال د اکتوبر په درېیمه خپاره شوي وو، په دې ډول وو:

"طالبانو پر ما هېڅ سختي نه ده کړې او نه یې په زندان کې ځورولی يم. موږ ته پکار دا وه چې د دوی ملاتړ مو کړی وای، خو افسوس پر دې چې مقابلې ته یې راووتو او ورسره وجنگیدو. دوی به په افغانستان کې د شرعي نظام په راوستو کې بریالي کیږي، ځکه چې بری مدام د حق په برخه وي."

شاوخوا درې کاله اسماعیل خان د طالبانو په زندان کې و، چې څارنه او ساتنه یې د کندهار د استخباراتو د رییس قاري حمید گل په غاړه وه.

قاري حمید گل د استخباراتو په برخه کې کومه سیستماتیکه تجربه او وړتیا نه لرله. تر ډېره به په هغو کارونو بوخت و، چې په ده پورې یې اړه نه لرله، خو څرنگه چې حمید گل د روسانو پر ضد جهاد کې د مجاهدینو لپاره د ښار په مینځ کې د یوه عادي مخبر دنده ترسره کړې وه، نو ځکه ځینو هغو طالب مشرانو ته د اعتماد وړ و، چې ده یې د شوروي پر ضد جهاد کې پېژاند.

حمید گل د کابل تر نیولو وړاندې د استخباراتو په څانګه کې کارمند و، خو چې کله کابل ونیول شو، دی د کندهار لپاره د استخباراتو رییس وټاکل شو. حمید گل به د روسانو د وخت د مخبرۍ اکتونه دا وخت هم کول. د کندهار په ښار کې به پر موټر سایکل ګرځېده. د کورونو بامونو ته به یې کتل، چې کوم نابنده

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

انتن خو به پر کوم بام نه وي ولاړ او بې ضرورته به په ځينو مسایلو کې ښکېل و. خپل مقام او دنده يې په سمه توگه نه پېژندله، علمي استعداد او ديني پوهه يې هم نه لرله، ځکه به اکثره په نامشروع ډول تعذيب او ظلم کې لټار و.

بل پلو ته هغه مزاجاً سمت پرست و، د استخباراتو له مرکزي رئيس قاري احمدالله سره يې هم له همدې امله کلکه رخه لرله، چې تل به يې د هغه په اړه منفي تبليغات کول. پر هغه يې تور دا و، چې احمدالله په رياست کې کمونستان پريښي او له خلکو سره بې ضرورته نرمي کوي، خلک نه مجازات کوي، ځکه نو د دې دندې اهل نه دی.

کله چې قاري احمدالله د اسماعيل خان له تينبټې نږدې يوه مياشت وړاندې، د مشرتابه دفتر ته خبر ورکړ، چې مور ته دقيق راپور رسېدلی چې د اسماعيل خان د تينټولو منظم پلان جوړ شوی، که تاسو اسماعيل خان د ساتلو لپاره مور ته وسپارئ، مور به يې ساتنه وکړو. مشرتابه دې خبرې حيران کړ او دا يو ډول مبالغه ورته ښکاره شوه.

سمدستي يې د خپل دفتر يو مهم غړی ملا غازي حميد گل ته واستاوه او ورته وې ويل: مشر وايي ته نور ټول کارونه پرېږده، تنها د اسماعيل خان ساتنې ته پاملرنه وکړه. چې دا يو ډول تاکيد و. په دې خبره حميد گل نور هم قاري احمدالله سره رخه زياته کړه او ځينې نورو پلويانو يې هم د احمدالله له لورې دا يو ډول تور وگاڼه، خو چې مياشت پوره کېده يعنې د ۲۰۰۰م کال د مارچ په شپږويشتمه اسماعيل خان د شپې په وروستۍ برخه کې له زندانه د هغه د ساتونکو له لارې وويستل شو او حميد گل او همکاران يې سهار د نهو بجو په شاوخوا کې خبر شول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا وخت نو تورن اسماعیل د منظمې تېښتې په ټولو امکاناتو برلاسی شوی و. د مشرتابه له خبرېدو سره د هېواد ټولې سترې لارې وټرل شوې. هر لورته سخته تالاشي او تفتیش روان و، خو اسماعیل خان له یوې داسې کلیوالي او ریگستاني لارې چې تفتیش یې ناشونی و، په څو ورځو کې ایران ته ورسېد.

د هغه سورلی موټر د لارې په اوږدو کې پر ماین هم وربرابر شوی و، چې له امله یې د اسماعیل خان پښه هم زخمي شوې وه. وروسته معلومه شوه، چې د هغه یوه ساتونکي د یوه کال په اوږدو کې د یوې اوږدې پروسې له لارې د اسماعیل خان له کورنۍ سره د زیاتو پیسو په بدل کې د هغه د را ویستلو موافقه کړې وه او بیا یې د دې لپاره گڼ منظم پلان وار له مخه ترتیب کړی و.

څرنگه چې د اسماعیل خان د ساتنې طریقه دودیزه اوساده وه او حمید گل تر ډېره بې ظرفیته او د باریکو پېښو د درک له استعداده محروم سړی و، بل پلو یې شخصي ډلگۍ مخلوط او بې باوره خلک وو، چې په دې کې همدغه ساتونکي هم د ده اعتمادي کس بلل کېده، نو ځکه د پېښې ټول عامل په خپله حمید گل و. حمید گل د تفتیش لپاره زندان ته واچول شو، مرستیال یې حاجي قاهر د لټون په بهانه غوښتل ایران ته وتښتي، چې د هرات او کندهار ترمینځ ونیول شو.

طالبان یو ځل بیا د شمال پر لور

طالبانو د کندوز له لوري یو ځل بیا د ۱۹۹۷م د ستمبر په اوومه د سمنگان ولایت د تاشقرغان ستراتیژیکه ولسوالي ونیوله. په نهم ستمبر یې د مزارشريف هوايي ډگر ونیو. ملا محمد عمر طالبانو ته اعلان وکړ چې ښار کې دې جگړه نه کوي چې عامو خلکو ته زیان ونه رسېږي او له مخالفینونه یې وغوښتل چې له جگړې لاس واخلي او طالبانو ته د ښار د کنترول مخه ورکړي. د سیمې د ځینې قوماندانانو په همکارۍ طالبانو د ښار نورو لوریو ته پرمختگ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کړ، خو مشکوکو الوتکو د تاجکستان له لوري بمبار وکړ. طالبانو پر تاجکستان رسمي تور پورې کړ چې له خپلو هوايي ډگرونو زموږ پر ضد بمبار کوي.

د ستمبر په ديارلسمه د ازبکستان سرحد ته څېرمه حيرتان ښار گوټی طالبانو ونيو. د جنرال مالک او جمعيت ځواکونه له مزاره شبرغان ته په شا شول. يواځې حزب وحدت مقاومت کاوه. دا جگړه يوه اونۍ روانه وه چې اخير د اکتوبر په څلورمه يوځل بيا جنرال دوستم له ازبکستانه راواوښت او له نويو پلوي وسله والو سره يې د حزب وحدت ترڅنگ له طالبانو نه د بلخ ولايت د چمتال او چاربولک ولسوالۍ او د مزار شريف هوايي ډگر بيرته ونيول. په دې سره دوستم له څلور مياشتو وروسته بيا صحنې ته راغی او د مالک قواوې له سيمې ووتلې.

د اکتوبر په اوومه طالبانو حيرتان بندر او په يوولسمه تاشقرغان ولسوالۍ بيرته له لاسه ورکړل. پر مزار د مالک پرځای بيرته دوستم واکمن شو.

د مزار ښار د دوستم او وحدت د ملېشو له خوا چور شو. د خلکو دوکانونه او کورونه وسله والو ولوتل او بې عزتۍ يې وکړې، چې په شاپس اکتوبر د حزب وحدت مليشو مشر محمد محقق رسنيو ته دغه چور او تالان ومنل. هغه وويل چې موږ په جگړه مصروف وو، ځينې خلکو زموږ په ناڅېرۍ کې چور گډه کړی و.

د ايران په مينځگړتوب د دوستم او جنرال ملک ترمېنځ بيرته روغه وشوه او د اکتوبر په ۱۴مه جنرال ملک بيرته مزار ښار ته راغی او هوډ يې وکړ چې په گډه به له طالبانو کندوز ښار نيسي.

څه موده وروسته يې بيا ترمينځه شخړې راغلې. مالک او ورور يې فارياب کې د دوستم پر ضد فعاليت پيل کړ چې بيا د نومبر په دوهويشتمه جنرال دوستم له جنرال مالک او ورور يې گل محمد پهلوان نه د هغوی وروستی مرکز ميمني

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بنار او شیرین تگاب ولسوالۍ و نیوله. مالک ایران ته و تنبېد او د طالبانو پینځه لوړ پوړي زندانیان یې په بادغیس کې د طالبانو جنګي کړنې ته نږدې خوشې کړل. دغه بندیان ملا اخترمحمد منصور، ملا محمد صادق، حاجي فضل محمد، ملا عبدالرزاق او د هوايي قواوو د قوماندانۍ مشر پیلوټ جنرال جیلاني خان نورزی و. دوی لومړی په بادغیس کې طالبانو ته ځانونه ورسول او بیا هرات ته را ورسول شول.

ترکمستان نه د گازو نل لیکه او نړۍ والې کمپنۍ

پر افغانستان د شوروي یرغل له ماتې او د روسي قواوو له وتلو وروسته چې پخواني شوروي سره تړلیو د مینځنۍ اسیا یو شمېر جمهوریتونو خپلواکي ترلاسه کړه. د سیمې هېوادونه او د لویدیځ ستر شرکتونه له مینځنۍ اسیا سره د هند بحر له لارې د تجارت او هم د طبعي منابعو د صادرولو په فکر کې وو. له همدې امله له ترکمنستان نه د گازو صادرولو پروژه په ۱۹۹۰ کې تر پلان او سروی لاندې وه. په دې اړه روسانو نه غوښتل چې دا کار د دوی له حضور پرته د لویدیزو کمپنیو له خوا وشي. بل پلو ایران دې ته ښه کانديد و.

په ۱۹۹۲ کې د نجیب حکومت نسکور شو. هېواد په څو ډلو ووېشل شو، بیا هم دا پلان یواځې د تصور او نقشي تر کچې پاتې شو. پاکستان له مینځنۍ اسیا سره د رباني د حکومت د کندهار و هرات والیانو گل اغا شیرزي او اسماعیل خان په توسط قرارداد وکړ چې د دوی تجارتي مالونه به د کندهار او هرات له لوري تورغونډۍ ته صادروي او هم به له هغې خوا دا کار کيږي، خو په سیمه کې د اړي گړي له امله دغه کاروانونه تر کندهار ښاره هم ونه رسېدل، بلکې ورو ورو قوماندانانو چې د والي وس پرې نه رسېده، کاروانونه چور کړل.

د طالبانو له خوا د جنوب غربي سیمو له نیولو وروسته د سیمې هېوادونه یو ځل بیا مایوسه شول او دغه کار په تپه ودرېد. کله چې طالبانو کابل ونيو څو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مياشتې وروسته د دې پروژې لپاره درې اړخيزه مجلسونه پيل شول. په ترکمنستان، پاکستان، سهېلي او شمالي امريکا کې د دې پروژې د اقتصادي او تخنيکي کار لپاره پروگرامونه جوړ شول، خو بيا هم کوم ليکلی قرارداد ونه شو. يوازې په هغه وخت کې د ارجنټاين يوې کمپني "بريداس" په ترکمنستان کې د تفحصاتو او يو څه داخلي صادراتو په فعاليت پيل کړی و.

په سېمه کې ستپلايت او مسلکي سروې ښودلي وه چې د افغانستان په شمول دا سيمه د طبيعي معادنو په ځانگړي توگه نفتو او گازو څخه ډکه ده. همدا وجه وه چې د لويو هېوادونو رقابتونه همدې سېمې ته راوړسېدل او د همدې موخې د لاس ته راوړنې په خاطر يې د خپل برخليک لپاره گړندی هڅې پيل کړې.

بل خوا د ترکمنستان نوي ازاد شوي هيواد غوښتل چې خپل طبيعي منابع له روسانو په ازاده توگه، په خپل اختيار وکاروي او نړيوال بازار ورته ومومي، روسانو غوښتل چې د روسيې د چيچن او داغستان په حدودوکې تيرشوي پيپلاينونه د ترکمنستان دگازو لپاره لاره وگرځوي او دغه گاز د روسيې له لارې اروپا ته تيرشي، ترڅو روسيه د ترکمنستان د گازو ترانزيتي لاره شي.

د بریداس د ارجنټايني کمپنۍ مشر کارلوس بلغيروني (Carlos Bulgheroni) د نوييمو کلونو په سرکې د ترکمنستان له ولسمشر نيازوف ترکمن باشي سره د تيلو او گازو داستخراج په قرارداد بريالی شوی و او خپل فعاليت يې پيل کړی و، خو بریداس له مالي اړخه ځواکمنه کمپنۍ نه وه، ځکه يې سعودي چارواکي خپل پاتېران وگرځول، دوي د سعودي مالي مرستو ته اړتيا لرله. خو دنل ليکې غزولو په اړه لاهم کوم تړون نه و شوی او يوازې خبرې پرې روانې وي، د سعودي د استخباراتو مشر ترکي الفیصل ترکمن باشي او بریداس دواړوته دا اطمنان هم ورکړی و، چې دوي به د نل ليکي په غزولوکې پر افغانستان او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پاکستان خپل اغیز وکاروي. د مجاهدینو د حکومت پر وخت پاکستان او سعودي دواړو همدا هڅې پیل کړې، خو داخلي جگړې او دکار ابتدایي حالت لا د دې نه و، چې د نل لیکې غزولو پلان ترتیب شي، د ۱۹۹۴ په پای کې د طالبانو پاڅون په جنوب کې سر راپورته کړ او په ۱۹۹۵ کې چې طالبانو ډیرې سیمې ونيولې، بریداس د رباني له دولت، دوستم او طالبانو درې واړو سره اړیکې ساتلې، چې په همدې وخت کې د یوې بلې امریکایي کمپنۍ لخوا له ترکمنستان سره خبرې پیل شوې. دا د "یونیکال" په نامه کمپنۍ وه چې مرکزي د امریکا په ټیکساس ایالت کې و.

د یونیکال مشر "مارټي میلر" د همدې کال په مینځ کې ترکمنستان ته سفر وکړ او په عشق اباد کې د امریکا د سفارت په مرسته یې د ترکمنستان مشر نیازوف ترکمن باشي دې ته تشویق کړ، چې له بریداس کمپنۍ سره خپل کړی تړون لغوه کړي. ځکه چې د میلی په وینا دا قرار داد د ترکمنستان لپاره په تاوان دي چې د گټې ۷۵ فیصده به بریداس شرکت ترلاسه کوي او ترکمنستان ته به ۲۵ فیصده گټه ورکوي، دا د امریکا هغه تړون ته ډیر ورته و، چې د شلمې پیړۍ په لومړۍ نیمایي کې یې له سعودي عربستان سره د تیلو د صادراتو په اړه کړی و. میلر ترکمن باشي ته دا مشوره هم ورکړه چې که بریداس له تړونه نه په شا کیدو، نو تاسو په ټیکساس کې د طبعي زیرمو د نړیوالو شخړو په محکمه کې ورباندي عربضه وکړې، هلته قاضیان زموږ خپل خلگ دي، پریکړه به ستاسي په حق کې وکړي، که چیري بریداس خپل لگښتونه غوښتل نو دغه مبلغ به مور (یونیکال) ورکړو.

بل پلوه یونیکال د پاکستان حکومت ته د زیاتې برخې منافعو په ورکړه، پاکستان هم له یونیکال سره مرستې ته تشویق کړ، کله چې د ۱۹۹۶م کال په پای کې طالبان د هیواد پر پلازمینه واکمن شول، نو دا وخت ورسره د دې موضوع

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په اړه خبرې نیغې پیل شوې، طالبانو وویل مور یوازي د ترانیزیتي هیواد په توگه د هر هغه چاسره همکاري کوو چې ترکمنستان او واریدوونکې هیوادونه ورسره موافقه وکړي او زموږ هیوادته زیاته گټه راکړي.

د ۱۹۹۷م کال د می د میاشتې په څلورمه د بریداس مشر د طالبانو په واکمني کې له افغانستان سره له ترکمنستانه د وارېدېدونکي گازو په اړه د یوه قرارداد توافق ته ورسېد، چې له ترکمنستانه به د دوه نیم میلیارده ډالرو په لگښت د دولس سوه کیلومترو په واټن د طبعي گاز نل لیکه وغځوي، خوتوافق نامه لا امضا شوې نه وه. په دې پروژه کې د بریداس کمپنۍ رقیبان "یونیکال" امریکایي کمپنۍ او "ډلتا" سعودي کمپنۍ وې.

بل لور ته له دې لس ورځې وروسته د می په څوارلسمه په عشق اباد کې د گډو گډو د هېوادونو (ایکو) غونډه وشوه. د غونډې غړي هېوادونه: ترکمنستان، قزاقستان، ترکیه، ازبکستان، ایران، پاکستان، کرغیزستان، تاجکستان، ازربایجان او افغانستان وو. په غونډه کې پینځلس فقیریز پرېکړه لیک اعلان شو، چې په کې د ټولو غړو هېوادونو ترمینځ د اورگاډي د پتلیو، پخو لارو غځول او له عشق اباده تر ایران او پاکستانه د تیلو او گازو نل لیکې، د بریښنا واردول او خپل مینځي تجارت اصلي ټکي وو.

د می په پینځلسمه امریکایي رسنیو خبر ورکړ چې د پاکستان او ترکمنستان له خوا د گازو د نل لیکې تړون د یونیکال او ډلتا کمپنیو سره لاس لیک شوی چې هرکال به ترکمنستان پاکستان ته د گازو شل ملیارده مکعبه متره گاز واردوي. دا به په ۲۰۰۲ کې څلوېښت ملیارده مکعبه مترو ته ورسېږي. امریکا د پاکستان په توسط طالبانو ته وړاندیز وکړ چې د پیپ لاین تېرولو پروژه دې یونیکال امریکایي کمپنۍ ته ورکړي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا وخت نور د هیوادونو او کمپنیو رقابت زور واخیست! د جولای په دوه ویشتمه د یونیکال او ډلټا د شرکتونو غړو په مزارشریف کې د شمال ټلوالې سره وکتل، چې د شمال له لارې د پایپ لاین په تېرېدو کې ورسره مرسته وکړي. د مزارشېر د مخالفې ټلوالې لخوا خپله پلازمینه نومول شوې وه، د ټلوالې غړو د کمپنیو هیئت ته ډیر تود هرکلی وکړ، په سنگار شویو اوباسي انجنو یې د خپلې پلازمینې په انگرې کې هیئت استقبال کړ.

په دوهمه ورځ درې ویشتم جولای په اسلام اباد کې د درېوو هیوادونو پاکستان، افغانستان او ترکمنستان ترمینځ د گازو د نل لیکې د تېرېدو په اړه، د معادنو وزیر مولوي احمدجان، د پاکستان د مواصلاتو وزیر او د ترکمنستان د تیلو او گازو د وزیر تر مېنځ ناسته وشوه.

د اگست په اته ویشتمه د افغانستان حکومت یو ځل بیا هیله څرگنده کړه، چې د بریداس له کمپنۍ سره به ډېر ژر له ترکمنستانه د گازو د نل لیکې قرارداد لاسلیک کړي.

مولوي احمدجان چې دا وخت یې په دې اړه ارجنټاین ته سفر لاره، له هغه لورې سعودي ته راغی او د سعودي له چارواکو سره په ناسته کې د سعودي د استخباراتو یو لوړ رتبه مقام ورته ویلي و چې تاسو د بریداس سره تړون امضا کړئ! ځکه چې بریداس کارکول غواړي او یونیکال د کار ځنډول غواړي او که چیرې تاسو له یونیکال سره تړون وکړئ، نو امریکا یو طاقت دی، هرڅه به د فشار له لارې درباندي مني او د یو ازاد پاتېر حثیت به نه درکوي، هغه په مثال کې خپل هیواد یاد کړ چې اوس د امریکا له خوبني پرته د تیلو په قراردادونو کې هېڅ څه نشوای کولای.

د طالبانو مشرانو ترکمنستان او پاکستان ته بیا بیا په همدې موضوع سفرونه وکړل. له بهرنیو کمپنیو سره یې ناستې وکړې، خو د یونیکال او بریداس

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مسابقه د کار د پیل خنډ وه. ترکمنستان داوخت له یونیکال سره قرارداد ته میلان لاره او پاکستان هم ورسره موافق و. د دغو دواړو هېوادونو له توافق پرته افغانستان هېڅ هم نه شوای کولای، ځکه چې افغانستان یواځې د یوه ټرانزیتی لارې په توګه د دې پروژې غړی و.

مولوي احمدجان وايي د سعودي چارواکې دا خبره چې یونیکال کار ځنډول غواړي تر ډیره حده رښتیا شوه، د احمدجان په وینا یونیکال تر ډیره یوه استخبارتي پروژه وه چې له یوې خوا یې غوښتل چې د ترکمنستان تیلو او ګازو طبعي زیرمې د امریکا له نفوذه خارجې نشي اوله بلې خوا یې غوښتل چې د طالبانو په واکمني کې د ګازو پېپلاين د افغانستان له لارې ونه غزول شي، چې له همدې امله ترهغه وخت په میدان کې ول چې ترخوبې د بریداس کمپنی له میدانه ویسته، بیایې خپل دفترونه په افغانستان کې وتړل.

کله چې د یونیکال شرکت په نوې بڼه په یوه اتحاد کې راوړاندي شو نو ترکمنستان یې هم ملاتړ وکړ، ترکمنستان دا وخت د بریداس نه په ټیکساس کې د یونیکال په مرسته دعوه ګټلې وه او بریداس شرکت یې له میدانه ویستلی و آن تر دې چې د څه مودې لپاره یې د بریداس په استازو د ترکمنستان ویزې هم بندي کړې.

د ۱۹۹۷م د اکتوبر په درېویشتمه د معادنو او صنایعو وزیر مولوي احمدجان په چورلکه کې د ترکمنستان پلازمینې عشق اباد ته لاړ او د ترکمنستان له خارجه وزیر شیخ مرادوف سره یې وکتل. مرادوف د شرکتونو له دې نوې اتحاد سره ګډ کارته افغان حکومت هم دعوت کړ، د طالبانو په مشري افغان حکومت فکر وکړ چې بله لاره نده پاتې، ځکه یې هوکړه وکړه.

د اکتوبر په پینځه ویشتمه ترکمنستان د شرکتونو له دغې سترې اتحادیې (international semposium) سره د تړون لاسلیک اعلان کړ، چې په دې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اتحادیه کې د امریکا یونیکال، د چاپان هونډا، د سعودي عربستان ډلتا او د جنوبی کوریا هونډایي کمپنیو گډون درلود او د روسیې د "گازپروم" شرکت ته هم لس فیصده برخه په کې ټاکل شوې وه، خو روسانو په دې قرارداد کې له گډون نه انکار کاوه. د قرارداد له مخې د گازو نل لیکه به لومړی د پاکستان ملتان او بیا هند ته تېرېده، امریکا او پاکستان هم په دې نوي تړون موافق و.

د همدې کال د ډسمبر په لومړیو کې د افغانستان د حکومت یو هیئت د معادن او صنایعو وزیر مولوي احمدجان په مشرۍ د یونیکال کمپنۍ د مشر په بلنه د امریکا ټیکساس ایالت بوستین ښار ته سفر وکړ او د کمپنۍ له مشرتابه سره له اوږدو ناستو وروسته راستون شو.

له یونیکال او بریداس سره چې کوم قرارداد لاسلیک کېدو ته چمتو و، هغه دافغانستان لپاره خورا گټور و. د معادنو وزارت د سرچینو له قوله د دې قرارداد څه مادې په دې ډول وې:

۱- په دې ستره پروژه کې کار کوونکي به له مسلکي کسانو پرته نور ټول افغانان وي چې په دې توگه به شپېته زرو کسانو ته د کار کولو زمينه برابره شي.

۲- نل لیکه به تر دېرشو کلونو پورې د پروژه تطبیقوونکي شرکت ملکیت وي، افغانستان ته به د هر متر مکعب پر سر ترانزیت فیس ورکوي چې دکال بیه یې ۳۵۰ میلیون ډالرو ته رسېږي.

۳- افغانستان کولای شي د دې نل لیکې له لارې خپل گاز بهر ته صادر کړي، البته دېرش کاله وروسته به نل لیکه په بشپړ ډول د افغانستان ملکیت وي.

۴- له نل لیکې سره شاوخوا په دېرش کیلومتري کې پرتو ټولو کلیو ته به گاز ورکوي او د ضرورت په ځایونو کې به د انرژۍ د تولید توربینونه نصب او له هغو څخه به نیردي سیمو ته انرژي تقسیم شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

۵- له شبرغان څخه به يوه نل ليکه له دې عمومي نل ليکې سره وصلېږي، او له دې نل ليکې نه د داخليدونکې گاز په اندازه گاز په د کندهار په حدودکې په نويو فرعي نل ليکوکې د هېواد نورو ښارونوته ورکول کېږي.

۶- افغانستان سره به د نفتو او تېلو د څاگانو په بيا رغونه او پاکولو کې مرسته کوي، د شبرغان د گازو تصفيه خانې به ترميموي او همدې ته ورته نورې په لس گونو وړې او عام المنفعه پروژې به په کار اچوي.

د ۱۹۹۸ کال په لومړيو کې له افغانستان سره د کوم تړون له امضاء کېدو وړاندې يونيکال په کابل او کندهار کې خپل دفترونه خلاص کړل او د دې پروژې د تطبيق پلان گذاري يې پيل کړه.

له يونيکال سره د همکارۍ مزى هغه وخت سست شو، چې د اسامه بن لادن پر سر له امريکا سره لومړۍ ناندريۍ پيل شوې. له شکه پرته په دې شرکت کې هغه افغانان کم نه وو چې له سي آى اې سره يې تړاو درلود او ډېرى يې د امريکا له يرغل سره پر کليدي پوستونو واکمن شول، لکه د سترې محکمې پخوانى مشر عبدالسلام عظيمي، خليل زاد، حامدکرزي او لسگونه نور. دغه افغانان څوک د عظيمې غوندي د کمپنۍ رسمي مامورين وو، څوک ناظرين ول او څوک مشاورين وو.

د سي آى اې په خپرو شويو اسنادو کې دا هم راغلي چې په ۱۹۹۷م کال کې د يونيکال کارکوونکو دوى ته په کندهار کې د اسامه بن لادن د شتون او گرځېدو راکرځېدو په اړه معلومات ورکول، چې له دې سره د دې شرکت اهداف او اغراض نور هم مشکوک گرځي (د گوست وار په نامه کتاب نه).

بالاخره د امريکا له خوا د کروز توغنديو له بريد سره چې د ۱۹۹۸ په اگست کې تر سره شو، يونيکال د نل ليکې د ځنډولو رسمي اعلان وکړ، چې بيا د امريکا

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له خوا پر افغانستان د بندیزونو له اعلان سره یونیکال خپل دفترونه په افغانستان کې وتړل.

د یونیکال له خوا د ځنډ له اعلان نه وروسته بنکیلي غاړې مجبوره شوې چې یو ځل بیا د بریداس شرکت ته مخ واړوي، دا وخت بریداس په یونیکال باندې په نړۍ واله محکمه کې دعوه دایره کړې وه، خو تردې وړاندې یونیکال په ټیکساس کې په یوه بله محکمه کې د بریداس شرکت د ترکمنستان په توسط محکوم کړی و.

د ۱۹۹۹ م کال د اپریل په نهه ویشتمه د پاکستان پلارمپنه اسلام اباد کې د افغانستان د معادن او صنایعو وزیر احمدجان، د پاکستان د د تېلو او طبعي منابعو وزیر چوهدري نثارعلي خان او د ترکمنستان د صدر اعظم د مرستیال ترمینځ یو ځل بیا د گازو د نل لیکې پر تړون له سره بحث و شو.

د همدې کال د ستمبر په میاشت کې د معادن او صنایعو وزیر احمدجان له ترکمنستان او پاکستان سره د یوې چینایي کمپنۍ د ممکنه تړون خبر ورکړ چې د بریداس او یونیکال په عوض به دغه کمپنۍ د نل لیکې غځولو پروژه اخلي، همدارازېې د مالیزیا له پیتروماس شرکت سره هم خبره روانه کړې وه، خو په نومبر کې د امنیت شورا له خوا د بندیزونو لگېدلو دا هر څه په ټپه ودرول.

ښاغلی ملاعبدالسلام ضعیف صیب چې د معادن او صنایع مرستیال وزیر پاتې شوی گمان کوي چې د امریکا د بندیزونو اصلي علت له یونیکال سره د قر داد نه کول دي. هغه په ۲۰۱۶ کې په دې اړه د ټاپې پروژې په مناسبت په خپله ځانگړې لیکنه کې لیکلي:

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په ۱۹۹۹ ز کال کې هغه وخت چې زه د معادن او صنایع وزارت معین وم، مور په عشق اباد کې د دې پروژې په اړه مجلس درلودی. درې ورځې مور د درو هېوادونو استازو خپلمینځي او دا رنگه د هغو کمپنیو استازو سره مجلسونه درلودل چې په دغه پروژه کې یې د اشتراک لېوالتیا لرله. که څه هم تر دې وړاندې یو ځل ما په دې اړه سفر کړی و او د دې پروژې اړوند ډېرو نورو مسؤلینو هم سفرونه او مجلسونه کړي وو، مگر زموږ د ۱۹۹۹ کال ناسته وروستی وه. د دې مجلس په دوهمه ورځ د یونیکال کمپنۍ په رول باندې ډېرې خبرې وسوې. پاکستان په دې باندې زیات ټینګار کاوه چې دا پروژه باید یونیکال مخته یوسي، ترکمنستان یونیکال سره لېوالتیا نه ښودله او د بریداس کمپنۍ ته یې تر یونیکال ترجیح ورکوله. مور په اوله مرحله کې د پاکستان لوری ونيو. د شپې لپاره د ترکمنستان ترکمن باشي یوازې مور ته یو خاص دعوت راکړ. د ډوډۍ د خوړلو په وخت کې هغه د افغانانو د احسان د یادونې سربېره درې مهمې خبرې مور ته وکړې. تر ډېره دا هغه اسرار وو چې هغوی په عام مجلس کې نه سو ویلای:

لومړی: هغه وویل چې مور د افغانانو د احسان پورې یو. دا چې ترکمنستان ازادي واخستله او مور به کله هم د دې بدله ورنه کړای سو. هغه وویل زما له خوا به د تحفې په توګه دوه کاره افغانانو ته خامخا کېږي. اول دا چې زه به تر هغه ځایه چې وتوانېږم د افغانستان ځینو سیمو ته برق ورکوم او دا به زما سوغات وي:

دوهم: که دغه د ټاپي پروژه هر څومره هم وځنډېږي دا به اخير د افغانستان له لارې کېږي که څه هم ځینې هېوادونه دا کار نه غواړي؛

درېیم: هغه وویل تاسو ته به دا حساسیت معلومېږي یا نه؟ خو مور ته پوره معلومېږي هغه دا چې مور یو کوچنی او بې دفاع هېواد یو. تر اوسه هم مور د روسانو تر تاثیر او نفوذ لاندې یو، روسان په هیڅ قیمت نه غواړي چې د امریکا پښې دي همدې منطقي ته راداخلې سي، نو که تاسو هم د پاکستان غوندې د یونیکال غوښتونکي سئ بیا مور ته دا په ګټه ده چې دا پروژه وځنډېږي، ځکه چې زموږ بقا او امنیت زموږ ملي موضوع ده. په سبا ورځ مور

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هم د ترکمنستان وړاندیز تایید کړ او د بریداس کمپنی سره مو یو تفاهم لیک یا Memorandum هم لاسلیک کړ، کوم چې امریکایان یې په غوسه کړه.

دا چې امریکا دې یوازې د یوې کمپنی پر سر دا دریځ نیولی وي، زما په نظر یو سطحي تعبیر او محدود فکر دی. په دې کې شک نه شته چې د منځني اسیا طبعي منابع د امریکا لپاره هدف و او دی، خو د دې ترڅنګ امریکا په سیمه کې ډېر نور اهداف هم لرل، چې په وړاندې یې د طالب د حکومت سیستم او کلکه دیني بڼه خنډ وه. امریکا د مجاهدینو له بري وروسته د تل لپاره افغانستان د روسانو لپاره بایللې او د ځان لپاره گټلې مړۍ گټله چې د مجاهدینو خپل مینځي کشمکش دا کار نورهم اسانه کړی و، خو د طالبانو کلکه اسلامي واکمني، له امریکا کرکه او له غربه بې پروايي امریکا ته د لیدلیو خوبونو سرچپه تعبیر وو چې په هېڅ ډول یې نه شوای زغملای. که څه هم طالب له امریکا سره د دښمنۍ سوچ او اراده نه لرله خو سر یې هم نه ورته ټیټاوه.

د ملا دادالله بې وسلې کول او پر کور کېنول

د طالبانو له خوا د کابل له نیولو وروسته چې کله د ملا بورجان، ملا مشر او ملا محمد په څېر اوسپنیزو خو معتدلو قومندانانو نه طالبان محروم شول، دا وخت د کابل په شمالي کې د جگړې نامتو قومندانان ملافاضل او ملا دادالله وو. که څه هم د ملا نعیم، ملاعبدالرزاق نافذ، ملابرادر، ملاعبیدالله، امیرخان حقاني، مولوي جلال الدین حقاني او ملاسیف الرحمن منصور په څېر تکړه قومندانان هم تر چا کم نه وو، خو د کسانو تعداد او شهرت د دغو دوو قومندانو ډېر و، چې یو ملا دادالله او بل یې ملا فاضل و. دوی ډېرې کمې دیني زدکړې کړې وي، خو په جگړه کې خورا زړور او د کلک هوډ خاوندان وو. د دوی په وسله‌والو کې د مدرسې د طالبانو ترڅنګ د خپلو سیمو عوام هم زیات وو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ملا دادالله اخوند د زیاتو ملگرو له لاسه ورکولو او پرلپسې جگړو له جنګ سره ډیر عادي کړی و، چې له امله یې سخت زړی، بې پروا او مغرور مزاجه قوماندان و. خو د دې ترڅنګ هغه په طالبانو کې د یوه فولادي جنګي قاید او فاتح سرلښکر په توګه هم پیژندل کیده، چې شتون یې طالبانو ته د جگړې د بري په معنا و، له همدې امله دادالله فکر کاوه چې همدی دی چې جگړه ګټلای شي.

له دې وړاندې هم څو ځله ملا محمد عمر ته د ملا دادالله د سرکشی او خودسری خبرونه رسېدلي وو. د تحریک له اصولو سرغړونه او پر رحم نه کولو تورن و، خو چې کله یې د ۱۹۹۸م کال په په پسرلي کې د کابل ولایت د یوې ولسوالۍ ولسوال په عام محضر کې وډباوه، ملا محمد عمر ته نور د هغه چلند یقیني شو. سمدستي یې دفاع وزارت ته امر وکړ، چې دادالله په څو ساعتونو کې بې وسلې کړی.

دا یوه داسې خبره وه چې هغه وخت ظاهرا ناشونې ښکارېده. دفاع وزیر ملا عبیدالله د جگړې لومړۍ کړنې ته له وسله‌والو سره ورغی، ملا داد الله پر یوې غونډۍ ناست و، د جگړې قوماندان یې سمبالوله.

ملا عبیدالله ورته په ساده الفاظو وویل: انډیواله ستاسي جهاد او مېرانه هر څه ما ته معلوم دي او زما انډیوال یې، خو ملاصیب امر کړی، بله خبره په کې نه ځایېږي، ډېر کم وخت لری، انډیولان دې باید سمدستي وسلې راوسپاري او ته کندهار ته خپل کور ته ځان رسوه. دا د مشر امر دی!

د ملا دادالله بڼه بدله شوه. له یو څه فکر او غور وروسته یې پر خپلو وسله‌والو غږ کړل: ملاصیب امر کړی، ټول وسلې او موټرونه وزارت دفاع ته وسپاری.

یو ساعت کې دننه د هغه ټول وسله‌وال بې وسلې کړای شول او سلګونه نقلیه وسایط هم ترې تسلیم کړای شول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ملا دادالله د خپلې اورې توپانجه هم وسپارله!

په سبا مور په کندهار کې د هغه موټرونو د اوږده قطار ننداره کوله چې یواځې یو یو ډرایور په کې ناست و، او د مشرتابه دفتر ته یې تسلیمي ورکوله.

هغه ستر سرای چې دغه موټران په کې درول کېدل، داسې ښکارېده، لکه د مستعملو موټرانو یو ستر نندارتون، چې ستر او واړه مستعمل موټران په کې ولاړ وي.

تقریبا له شپږو میاشتو وروسته، د امارت د ستر مفتي مولوي عبدالعلي دیوبندي په مشرۍ د علماوو یوه وفد ملا محمد عمر ته د دادالله د بښلو وړاندیز وکړ. ملا محمد عمر د علماوو خبره په مشروط ډول ومنله. ملا دادالله یې په دې شرط وپاښه چې اینده به هیڅ خودسره حرکت او بې له اجازې اجراءات نه کوي.

ملا محمد عمر قومندانانو ته دا خبره ډېره کوله؛ هرڅوک چې کبر او غرور کوي اسلام هغه ته ضرورت نه لري، ځکه خو مور هم د مغرورو او کبرجنو خلکو جهاد او میرانې ته اړتیا نه لرو.

د شمالي ولایتونو وروستی او رښتینې فتحه

د ۱۹۹۷ کال د می د میاشتې سترې ماتې او زرگونو تلفاتو طالبان بیا هم د شمالي ولایاتو له فتحې را ونه گرځول. د همدې کال په ستمبر کې طالبانو دوباره مزار ښار ته دننه شول خو د دوستم د قواوو له خوا بېرته شاته کړای شول. طالبانو د ۱۹۹۸ م میلادي کال تر جولای پورې د کندوز له مرکز پر شمال ځان یوه ستر برید ته چمتو کړ او هم یې د لویدیځ شمال په کرښه کې د هرات او بادغیس له خوا خپل جگړه ییز پلانونه منظم کړل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ۱۹۹۸ جولای د میاشتې په دولسم (۱۳۷۷ د جنگاښی یوویستمه) غرمه د کندهار له دود سره سم د خوب په خونه کې ویده وم، چې د کندهار ښار پر فضا د جیت الوتکو د ټیټ پرواز تیز غږ له خوبه راویښ کړم. دا د هغو دوو پیلټوټان همېشني فساد و چې د کومې سترې فتحې پرمهال به یې د ښار پر سر خپلې الوتکې دومره ټیټې کړې چې د غوږونو پردې به یې ولږولې او مشرتابه ته به یې اشاره ورکړه چې مبارک دې شه!

پوه شوم چې د الوتکو ټیټ پرواز د کومې سترې سوې زيری راوړې. په چټکۍ مې خپله وړه مخابره په زوره کړه چې د مشرتابه له مرکزي مخابرې راباندې چيغې وهل کېدې. عبرت، عبرت (د مخابرې کوډ مې و) زما له ځواب هغوی پوه شول چې ویده وم. د مشرتابه د مرکزي مخابرې مشر حاجي لالا راغبرگه کړه! یارانو دې فاریاب لاندې کړ اوته خوبونه کوي!

سمدستي دفتر ته لارم د تلفونونو شرنګه‌هار وو. د ميډيا استازو او ادارو معلومات غوښتل. تر ماښامه مو رسنیو ته جزیات ورکړل. سبا ته مو د مشر له خوا د هغه په هدایت یوه اعلامیه خپره کړه چې تاجکستان او ازبکستان ته یې خبرداری ورکړ چې له خپلو هوايي اډو د ټلوالې الوتکو ته د بمبار اجازه ورنه کړي.

د مشر دوهمه اعلامیه دا وه چې طالبان دې له جنگي اسیرانو سره هېڅ ډول ناوړه چلند نه کوي.

طالبانو د فاریاب یو شمېر مهمې سیمې تصفیه کړې او د ولایت په مرکز کې یې د امنیت مسئول او نور چارواکي وټاکل. څو ورځې وروسته د همدې میاشتې په اتلسمه د دوستم او متحدینو قواوو د فاریاب "جمعه‌بازار" سیمه بېرته لاندې کړه. د دوستم الوتکو سخته بمباري جاري ساتلې وه چې گمان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کېده له گاونډي هیواده یې پرواز کاوه. طالبانو د سټینگر توغندیو مسلکي له څو توغندیو سره د جگړې کرښې ته واستاوه. پر سبا یې د دوستم یوه جیت الوتکه د بمبار په حال کې په نښه او رانسکوره کړه چې له دې سره بمبار نور ډېر کم او محدود شو. طالبانو بېرته د جمعه بازار سیمه ونيوله او پرمختګ ته یې دوام ورکړ.

د جولای په شپږويشتمه د غور او فاریاب ترمینځ غرنۍ سیمه کې د حکومت د مخالفو وسله‌والو یوه لویه ډله طالبانو ته تسلیم شوه چې شمېر یې پنځو سوو تنو ته رسېده.

د جولای په دېرشمه طالبانو د فاریاب پاتې مهمې ولسوالۍ دولت اباد، فیض اباد او خواجه موسی ونيولې.

د اګست په دوهمه له خونړۍ جگړې وروسته طالبان د جوزجان مرکز شبرغان ته دننه شول. له مزارشريف نه د خارجي موسساتو کارکوونکي او د ایران د سفیر مرتضی حدادي په مشرۍ د ایران ټول دیپلوماتان په الوتکو کې ووتل.

د اګست په درېیمه طالبانو پر بلخ ولایت د کندوز او شبرغان له لوري غبرګ تعرضونه پیل کړل. دا وخت مور د مشر له خوا اعلامیه خپره کړه چې د وسلې سپارلو په صورت کې ټولو مخالفینو ته عمومي عفو ده. خو له بده مرغه ورسته بیا دا خبره معلومه شوه چې د مشر له فرمان نه په سرغړاوي د عبدالمنان نیازی او څو نور و وړو قوماندانانو له خوا د دښتې لیلې د انتقام په جذب په جگړه کې له نیول شویو جنگالیو نه د پام وړ شمېر جنګي اسیران قتل شوي وو.

د اګست په شپږمه د بلخ ولایت دولت اباد ولسوالی ونيول شوه او طالبانو د بنار لور ته پرمختګ جاري وساته. د اګست په اتمه (د زمري اولسمه) طالبان د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

تاشقرغان او دولت اباد له لوري د ملابرادر او ملا محمد فاضل په پوځي مشري مزار ښار ته دننه شول او د سهار په اتو بجو د مزار ټول ښار د طالبانو تر واک لاندې راغی.

د اگست په يوولسمه له يوې ورځې پرله پسې جگړې وروسته د تخار ولايت مرکز تالقان ښار ته له کندوزه د ملا محمد نعيم په مشري طالبان ننوتل چې په دې سره طالبانو د شمال ټول مهم ولايتونه بادغيس، فارياب، سرپل، جوزجان، بلخ، سمنگان، بغلان، تخار او کندوز تر خپل واک لاندې راوستل او د امريکا تر يرغله ورباندې کلک واکمن پاتي شول، چې مخالفينو يې بيا د امريکا تر يرغله سر پورته نه کړای شو.

په ديارلسم ستمبر د ملابرادر اخوند په مشري طالبانو د باميانو مرکز ونيو او څو ورځې ورسته يې پاتي سيمې هم تصفيه کړې.

د جنرال دوستم يو شمېر قوماندانان چې له فارياب او جوزجان سرپل ته تښتېدلي او هلته پټ شوي وو، طالبانو په سرپل کې د هغوی پلټنه پيل کړه چې د اگست په لسمه يې همدغه د دوستم درې دېرش جنګي قوماندانان په چادريو کې ونيول او زندان ته يې يوړل.

د مزارشريف د نيولو په شپه د ايران کونسلګری نه يوولس تنه ايرانيان ويستل شوي وو او ورک وو. ايران د پاکستان او ملګرو ملتونو د سازمان په توسط د خپلو کسانو د موندلو غوښتنه کوله. د مشرتابه په امر د دې کسانو په اړه لټون او څېړنه پيل شوه. له څو اونیو وروسته يوه کنده کې يوولس موندل شوي مړي، همدغه ايرانيان وختل چې له امله يې ايران د افغانستان پر ضد د ښکاره دښمنۍ اعلان وکړ او د افغانستان په سرحدونو کې يې د جگړې په دود نظامي قطعات ځای پر ځای کړل او جنګي مانورې يې پيل کړې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ستمبر په لسمه د ایرانیانو مړي وموندل شول او د ستمبر په یوولسمه د افغانستان حکومت یوولس وژل شوي ایرانیان ایران ته رسما وسپارل.

د فتوحاتو له پراخیدو سره د مسلکي او وړ کدرونو کمښت

د مزار له ورستی فتحې وروسته طالبانو تقریبا دا افغانستان تر ۹۰ فیصده په زیاته برخه واکمن شول. یو درجن نوي ولایتونو والیانو، امنیتیه قوماندانانو، ملکي ریسانو، قاضیانو او د ولسوالیو ولسولانونو ته اړتیا لرله، چې طالب مشرتابه د تلپاتي عادت له مخې ډیر ژر ټاکل. خو په مسلکي اداروکې د کار ماهیت او معیار په ډیرو برخو کې ستونځې لرلې، د والي، امنیتیه قوماندانانو او قاضیانو په برخه کې طالبانو اساسي ستونځې نه لرلې، ځکه چې طالب چارواکو په دغو دندوکې وړتیا لرله، خو په ملکي ادارو او مسلکي ارگانونو کې طالبانو د انتخاب لپاره دقت نه کاوه، اکثره وخت به په نویو مفتحو سیمو کې د زون مشرانو او والیانو خپل عادي ملگري مسلکي ادارو ته ټاکل، چې بیا به یې په مسلکي چارو کې د پخوانیو حکومتونو په تجربه کارو مامورینو پرده کیده، چې دا د حکومتولۍ په برخه کې وړوکې اشتباهه نه وه.

بل خوا د شمال په نویو نیول شویو ولایتونو کې به اکثره نظامي کیفیت پر ملکي حکومت داري غالبه و. که له دې وړ هاخوا د هیواد پلازمینې ته پام وپروو؛ نو هلته هم د کابل پرده په یو څو ذهنیو طالب چارواکو خوندي وه. لکه په لوړ پوړو چارواکو کې مولوي عبدالکبیر، مولوي سید محمد حقاني او مولوي متوکل او یا هم د معینانو او منځني کچ چارواکو په کچه د صحت عامه مرستیال وزیر ډاکټر فضل رباني او د خارجه وزارت معین شیر عباس ستانکزی، یا کابل شاروال حمدالله نعماني او ځینې نور، چې له اداري او مسلکي چارو سره عیار

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

او بلد و او يا يې د خپل ذهانت پر مټ په کمه په موده کې ځانونه عيار کړای شول.

مولوي عبدالکبير د منظم اداري چوکاټ د رعايتولو او په کار کې د لوړ ابتکار او ذهانت په لرلو په طالب اداره کې طاق سپړی و، د چارو د ادارې له مرستيال محمد حسين مستسعيد نه مې اوريدلي چې د پيچيده دولتي کارونو په اړه به مسلکي مامورين د نورو مشرانو په پوهولو ستړي کيدل، خو له مولوي عبدالکبيره به بيا مامورين په په ويره کې و، ځکه هغه مسلکي چارې دقيقې تعقيبولې او په هرڅه به وار له مخه خبر و. مولوي عبدالکبير پر يوه وخت د وزيرانو شورا مرستيال، ننگرهار والي او مشرقي زون مشر و، خو پر دې برسیره کله چې دفاع وزير زخمي شو، نو ملا محمد عمر د څه وخت لپاره مولوي عبدالکبير پر يادو دندو برسیره په موقت ډول د دفاع وزارت سرپرست هم وټاکه، کله چې يې د دفاع وزارت د سنبايدو ورته وويل، نو مولوي عبدالکبير پر تلفون ملا محمد عمر ته وويل: «کومې دندې چې دي راله غاړې کړې، نو پر هغو مې هم خلک نه زغمي، دفاع وزارت که راکړې نو هسي نه زړونه نور هم راته تنگ شي» (اشاره يې ځينې سمت پرسته طالب چارواکوته وه). ملا محمد عمر ورته وويل مولوي صيب! ترڅو چې زه يم، بې فکره اوسه! رښتيا هم ترڅو چې ملا محمد عمر په صحنه کې و او مولوي عبدالکبير ورسره اړيکه کې و، نو مولوي عبدالکبير يو باصلاحيته او واکدار طالب مشر و، خو چې ملا محمد عمر له صحنې غايب او اړيکه يې محدوده شوه، نو مولوي عبدالکبيرته له هر لورې د خنډونو رامخه شوه، چې له امله يې له ذهني او رواني ستوماني سره مخ شو. خو بياهم د غره په څير په خپل ځای او موقف دروند پاتې شو او کله يې هم د اختلاف او انحراف کومه وړه جمله له خولې ونه وته! مولوي کبير په طالب حکومت کې د منظم اداري چوکاټ، اقتصادي پروژو

لکه د لویو لارو پخول او همدا راز د ولسي شوراگانو د جوړولو پلان جوړونکي گڼل کیده، خو د هغه د تصور او ابتکار د پلي کیدو په وړاندي عملي خنډونو ول.

ذهین طالب چارواکي اکثره د مدرسو ځوان فارغین ملایان و، دوي پر دې علاوه له دیني او روحاني اړخه هم د ډاډ وړ وو. طالبانو په پخپل حکومت کې هغه دیني فارغان ډیر کم لرل، چې له افغانستان او پاکستان نه پرته یې په نورو هېوادونو کې زده کړې کړې وي. د بیلگې په توگه د گوتو په شمار د سعودي عربستان د دیني جامعو فارغین وو چې ښه رول او ښه دیني صیغه یې لرله، همداراز د مصر د الازهر د پوهنتون یو شمېر لیسانس لرونکي هم په ټیټو څوکیو کې وو، چې اکثره یې د حرکت انقلاب اسلامي د تنظیم له خوا د افغان شوروي جگړې پر مهال مصر ته استول شوي و. خو له بده مرغه د الازهر شریف ستر نړیوال دیني مرکز ته د افغان جهاد پر مهال د سیاسي روابطو پر مټ په رعایتي بورسونو تللي افغانان د ازهر علمي استازولي نشوای کولای. دغه ډله ازهریان چې په طالب حکومت کې یې کار کاوه، د مصر د کوڅو له عامیاني عربي، د اسکندریې د چکرونو او د أم کلثوم له سندرو ورها خوا یې د ازهر کومه علمي صیغه نه تمثیلوله او نه پکې د رښتینو دیني رجالو دیانت او روحانیت تر سترگو کیده. د دغه حرکتی ازهریانو مشر د مولوي محمد نبي زوي محمد شریف و، چې له ازهر نه له راتگه وروسته یې له یوې مشهورې افغان سندر غاړې سره له څو کاله یارانې وروسته واده وکړ او د ازهر ملگري یې قاسم حلیمي او رحیم الله حنفي هم ورسره په دې راز اوجریان کې ول!

قاسم حلیمي او رحیم الله حنفي د طالبانو د حکومت د خارجه وزارت په چوکاټ کې د رئیسانو په توگه دندې لرلې.

په ټولیزه توگه د طالبانو په اداروکې له مسلکي ضعف سره سره په حیرانوونکې ډول نسبي اداري شفافیت او مسئولیت ترسترگو کیده، چې ښایي لامل به یې د چارواکو شخصي دیانت او ورسره د مشرتابه کلکه محاسبه وه.

خلورم خپرکی

امریکا سره د شخړو پیلامه، اسامه بن لادن او القاعده

اسامه بن لادن چې پوره نوم یې "اسامه بن محمد بن عوض بن لادن" دی، د سعودي د یوې یمنی الاصله بډایه کورنۍ غړی و. د جدې د ملک بن عبدالعزیز پوهنتون نه یې په اقتصاد کې ماسټري کړې وه. په افغانستان کې د شوروي یرغل په خلاف د افغان جهاد له بهرنیو مسلمانو ملاتړو و او د مشهور فلسطیني مفکر عبدالله عزام سره یو ځای یې د پاکستان په خاوره کې د عربو ځوانانو د تربیت مرکزونه او دفترونه لرل. د هغوی اصلي مشر عبدالله عزام و چې د یوې توطیې په ترڅ کې له خپلو غبرگو زامنو سره په پېښور کې ترور کړای شو. اسامه هغه وخت یو مهاجر ځوان و او د افغانستان په داخل کې یې د روسانو او روس پلوه نظام پر ضد جگړو کې په خپله هم برخه اخیسته.

هغه وخت د افغانانو مرستې ته راغلي خارجي مجاهدینو د عبدالرب الرسول سیاف لوري ته ډېر میلان درلود، ځکه چې سیاف د دوی د خوښې شعارونه ورکول او د دوی تر مینځ یې پراخ نفوذ پیدا کړی و. بل پلو ته د سعودي استخباراتو او مرسته کوونکو ټولنو هم پر سیاف پانگونه کوله.

کله چې د شوروي ضد جهاد له اختتام سره اسامه خپل وطن سعودي ته وگرځېد، نو د ۱۹۹۰ کال داگست پر دویمه صدام پر کویت برید وکړ. سعودي له امریکا مرسته وغوښته. امریکا ستره پوځي بحري قوه د سعودي حدودو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کې ځای پر ځای کړه چې په دې سره د سعودي ځينو علماوو او غرب دښمنه طبقې د سعودي پر حکومت اعتراض وکړ، چې امريکايي قواوې د سعودي خپلواکي تهديدوي.

د دې خلکو په سر کې اسامه بن لادن هم و چې حکومت ته يې وړانديز وکړ چې دوی به د سعودي د دفاع لپاره د عربو مجاهدينو يو ځواک ترتيب کړي. سعودي دې امريکايي قواوو ته د راتگ دعوت او اجازه نه ورکوي چې دا به بيا د تل لپاره د سعودي په حدودو کې پاتې شي، چې د اسامه دا خبره بيا رښتيا هم شوه. سعودي حکومت اسامه له خپلې خاورې وشاره او د هغه ډېری ملگري او علماء يې بنديان کړل.

اسامه سوډان ته لاړ. د سوډان حکومت له اقتصادي پلوه کمزوری و. اسامه هلته اقتصادي پروژې پيل کړې چې په دې کې د لويو لارو جوړل هم شامل و. کله چې پر سوډان د سعودي او امريکا له خوا فشارونه زيات شول، اسامه افغانستان ته مخه کړه. د ۱۹۹۶م کال په پسرلي کې د ننکرهار څو تنه قوماندانان سوډان ته په يوه کانفرانس کې د شرکت لپاره لاړل. په دې کې د استاد سياف قوماندان سازنور، د حزب قوماندان فضل الحق مجاهد او د مولوي خالص قوماندان انجنېر محمود او د فضل حق مجاهد ترجمان صفت الله قانت و.

دوی په سوډان کې له اسامه سره وليدل او سازنور هغه ته له سوډانه د شپږو په صورت کې د سياف له خوا دعوت ورکړ چې افغانستان ته راشي. له دې سفره وروسته د رباني او سياف په مشوره او امر د اريانا افغان الوتکه چې هند ته يې پرواز درلود، له هنده ستنېدو کې سوډان ته ولېږل شوه. اسامه يې سره له کورنۍ او ملگرو جلال اباد ته راوړ او د جلال اباد په هوايي ډگر کوز شول. هغه ته د سياف قوماندان سازنور هرکلی وکړ، خو وروسته د مولوي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

محمدیونس خالص له خوا د هغه قوماندانانو د هغه د ساتنې او همکارۍ دنده پرغاړه لرله.

یوه خبره چې د اسامه نږدې کړیو ته منسوبه ده هغه دا وه چې سیاف اسامه ته حال وراستولی و چې مور ته امریکایانو ستا د نیولو یا وژلو وړاندیز کړی. مور دا کار نه کوو خو ته مور ته یو لوی مبلغ پیسې راکړه چې مور پرې ستا امنیت هم وساتو او خپل دولتي اعضاء هم راضي کړو. اسامه ورته ځواب کې ویلي زه هغه پخوانی اسامه نه یم. لاس مې خالی دی او تش یو بې وزله مهاجر یم، دومره ستر مبلغ نه شم ادا کولای. کله چې یې د سیاف او رباني له لوري سخت غبرگون لیدلی و نو د ځان خلاصولو لپاره یې ورته ویلي وو چې زه به هڅه وکړم ما ته وخت راکړئ.

دا وخت ځینې نور علایم داسې وو چې سی آی ای د کوم بل هېواد او د رباني رژیم په وسیله ځان اسامه ته نږدې کاوه، چې یا یې ژوندی ونیسي یا یې ووژني. له همدې امله د مولوي خالص ځینې قوماندانانو لکه انجنېر محمود او معلم اول گل د اسامه د ساتنې لور ته فوق العاده توجه اړولې وه او د هغه د اوسېدلو ځای یې له عام محضره پټ ساتلی و. د هغه له راتګه څو میاشتې وروسته طالبانو ننگرهار ونيو او د اسامه د ترور یا نیولو دسیسه هم ناکامه شوه.

د طالبانو له خوا د کابل له نیولو وروسته په ننگرهار کې له اسامه بن لادن سره څو تنو طالبان مشرانو ولیدل او هغه ته یې اطمینان ورکړ چې د دوی له خوا ورته ستونزه نه شته. له دې وړاندې اسامه ځینې کړیو له طالبانو سخت وېرولی و. یوه حزبي قوماندان ورته طالبان د امریکا خاص خلک معرفي کړي وو، ځکه خو دا وخت اسامه بیا هم پر طالبانو شک کاوه او له طالبانو سره په اړیکه کې د شک او تردد ښکار و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د اسامه په اړه طالبانو ډیر تفصیلي تعریف ته ځان اړ نه گاڼه. فقط همدومره کافي وه چې د روسانو پر ضد مجاهد پاتې شوی؛ عرب دی او دلته مهاجر او مسافر دی. دا هغه څه وو چې د طالب غورځنگ مزاج په خپله غېږه ورکوله، مگر تر شا یې درنې خبرې لا طالبانو نه وې درک کړې. اسامه د طالبانو د راپیدا کېدو پر سیمه کندهار او ورسره تړلیو سیمو کې کله هم قدم نه و ایښی، خو عرب مجاهدین د جهاد پر مهال له کندهاري مجاهدینو سره په جبهاتو کې وو.

د هغوی جگړه او مېړانه کندهاریانو هم لیدلې وه، چې له همدې امله یې دیني رغبت او مینه ورسره لرله. بل پلو په کندهار کې د مولوي محمد یونس خالص د سترو جهادي حبېو قوماندانان له طالبانو سره یو ځای او د لوړو مقامونو څښتنان وو او له مولوي خالص سره یې اړیکه وه او د مولوي خالص قوماندانان یې هم پېژندل، نو د اسامه په اړه طالبانو له همدې امله هم منفي ذهن نه شواى خپلولاى.

د ۱۹۹۷ میلادي کال په فرورۍ کې اسامه کندهار ته وبلل شو او د مشر له خوا په افغانستان کې د پاتې کېدو او اوسېدو په اړه اطمینان ورکول شو. ملا محمد عمر ورته وویل دا چې تا خپل وطن هم نه پرېږدې، بل وطن دې هم نه پرېږدې، زموږ مسلمان ورور یې. دا دې خپل وطن دی، خو د امارت د څو نورو مسولینو له خوا په همدې سفر کې اسامه ته دا خبره هم وشوه چې د سعودي عرب په وړاندې دې داسې څه نه وایې چې د سعودي حکومت پرې ناراضه شي. اسامه ظاهراً په دې خبره هوکړه وکړه.

دا وخت امریکا سره د اسامه لانجه دومره سرسري وه چې په طالبانو کې هیچا فکر نه کاوه چې دا به یوې لویې دښمنۍ او مقابلي ته رسیږي.

اسامه چې له کندهاره بېرته ننگرهار ته راغبرگ شو، څو ورځې وروسته یې له طالبانو سره د خپلو امنیتي ستونزو په اړه خبره شریکه کړه. خبره مشرتابه ته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورسېده. ملا محمد عمر فکر وکړ چې هسې نه جلال اباد کې د دوستۍ په جامه کې څوک اسامه ته زیان ونه رسوي چې دا به بیا د طالبانو د بدنامۍ لامل وگرځي. له همدې امله یې هغه کندهار ته وروغوښت او د څو تنو مشرانو تر نظارت لاندې د اوسېدو وړاندیز یې ورته وکړ. اسامه او ملگری یې په دې خبره خوشحاله او ډاډه شول. د مارچ د میاشتې په لومړیو کې اسامه او ورسره مهم ملگری له کورنیو سره له ننگرهاره کندهار ته انتقال شول او په یوه پر امنه سیمه کې یې واپرول.

د مارچ په دوه‌ویشتمه له افغانستانه د اسامه بن لادن لومړۍ مطبوعاتي مرکه د لندن انډیپنډینټ ورځپاڼې خپره کړه چې سعودي عرب او امریکا دواړو ته یې په کې گواښ کړی و. دا مرکه کندهار ته له انتقالیدو وړاندې جلال اباد کې شوې وه.

همدې نه د اسامه لانجمنه دوره پیل شوه. ملا محمد عمر ته ځینې مشرانو وویل چې له یوې خوا نړۍ د کابل له نیولو سره موږ د یوه حکومت په حیث نه پېژني او مخالفین هم راپسې د بدنامولو نغاړې ډنگوي. که اسامه له سعودي سره له دې ځایه لانجه پیل کړي نو د سعودي په څېر مهم اسلامي هېواد به مو هم دښمن شي. ملا محمد عمر اسامه د مارچ په پینځمه را وغوښت او ورته یې وویل موږ له یې شمېره ستونزو سره مخ یو. له سعودي سره لانجه موږ ته درنه ده. په تشو اخطارونو سعودي مه خپه کوه. تا ته هم گټه نه کوي، ته نور د سعودي پر ضد څه مه وایه. اسامه بیا هم دا خبره ظاهراً ومنله خو دا یې ورته ونه ویل چې د امریکا پر ضد څه مه کوه ځکه چې دا وخت اسامه هیڅ عملي توان نه درلود او نه هم په طالبانو کې چا فکر کاوه چې اسامه به په درېیم هېواد کې د چا په وړاندې څه کوي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

میدیا د اسامه مرکه ډبره وشاربله چې له امله یې د مشر او اسامه له ملاقاته یوه ورځ وروسته د مارچ په شپږویشتمه د امارت د دفتر سمبالوونکي مولوي وکیل احمد متوکل له مطبوعاتو سره د اسامه په اړه لومړۍ څرگندونې وکړې. د هغه هغه مرکه چې له بي بي سي سره یې لرله. غټ ټکي یې دا وو.

"اسامه بن لادن ته مو ویلي: چې زموږ له خاورې د چا پر ضد کار مه اخله او د سعودي پر ضد تبلیغات مه کوه. له صدام حسین نه نور سعودي ته کوم خطر نه شته، نو ځکه باید امریکایي ځواکونه نور د سعودي عربستان له حدودو ووځي".

له دې وروسته اسامه ته اجازه ورکول شوه چې خپلو ملگرو سره د ځان ساتنې په موخه د ناستې پاستې لپاره ځایونه بدل کړي او معتمد مسلح ساتندویان زیات کړي. له هغه سره د روزمره تماس لپاره څو مشران په گوته شول چې یو په کې ملاعبدالجلیل هم و.

د همدې کال د می د میاشتې په اخیر کې د پاکستان او عربو اماراتو ترڅنګ سعودي هم د طالبانو په لاس جوړ شوي د افغانستان نوی حکومت په رسمیت وپېژاند. تر دې وخته لا سعودي د اسامه او ملگرو په اړه یواځې د سعودي پر ضد د څه نه کولو غوښتنه لرله، چې د طالبانو له خوا په اطمینان ورکولو هغوی تر ډبره ډاډه وو، خو وروسته ستونزې ورو ورو زیاتېدې. له یوې خوا امریکا پر سعودي فشار راوړ چې طالبان د اسامه پر ضد وهڅوي او له بلې خوا د اسامه په پلویتوب د سعودي د ننه ځینې تحرکات د سعودي حکومت کشف کړل.

د اسامه بن لادن له خوا د ستیلايت تلفون له لارې د سعودي د شاهي کورنیو غړیو ته د هغو د فیکس په خاصو نمبرونو لیکلي اخطارونه ور فیکس شوي وو چې سعودیانو هم د سفارت له خوا او هم له نورو لارو رسمي شکایتونه وکړل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

چې له امله یې د وزیرانو شورا غړیو او ځینو مهمو طالب چارواکو پر اسامه نیوکه وکړه، خو بیا هم اسامه دومره جدي نه گڼل کېده.

د ۱۹۹۸م کال په فبرورۍ کې د اسامه له خوا یوه اعلامیه رسنیو ته ورسېده چې د امریکا پر ضد تونده ژبه په کې کارېدلې وه. له هغه لږ وروسته د امریکا خاص استازي رچرډسن کابل ته سفر وکړ او د سرپرستې شورا مشر ملا محمد رباني او نورو چارواکو سره یې اوږدې خبرې وکړې. دغه امریکایي مقام هم د اسامه موضوع ثانوي وگڼله، اصلي خبرې یې د طالبانو او مخالفینو ترمینځ د روغې او گډ حکومت د جوړولو په اړه وې. په اخیر کې یې ملا محمد رباني ته تنها ویلي وو چې اسامه نه ستاسې په گټه دی او نه زموږ. دا سپری له خپلې خاورې وشړی.

په عین وخت کې په کندهار کې له څو میاشتو راهیسې داسې علایم هم لیدل کیدل چې د کندهار شاوخوا د سي آی اي افغان ایجنټان د اسامه د ترور هڅه کوي، خو استخبارت دومره قوي نه وو، چې دا ډله په دقیقه توگه کشف او تعقیب کړي.

د می د میاشتې په شپږویشتمه اسامه او ملگرو یې په خوست کې د ځینې پخواني قوماندانانو او یو شمېر طالب مشرانو په همکارۍ پټه مطبوعاتي غونډه جوړه کړې وه چې د سي این این په گډون د گڼو نړۍ والو خبري سرچینو نمایندگان یې د مشرتابه په ناخبرۍ کې رابللي وو. دغې وینا سخت نړۍ وال غبرگون را وپاروه. د طالبانو مشران یې غوسه کړل خو اسامه ظاهرا داسې تاثر ورکړ، چې دی خو طالب مشرتابه یواځې د سعودي پر ضد له څه ویلو منع کړی و، نه د امریکا پر ضد.

مولوي وکیل احمد متوکل د افغانستان د حکومت په استازولۍ رسنیو ته وویل چې د خوست غونډه د مشرتابه په ناخبرۍ کې شوې چې په دې غونډه کې د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اسامه له څرگندونو سره د افغانستان حکومت موافق نه دی، اینده به هغه ته د داسې غونډو اجازه ورنه کړو.

مشرانو د هغه د محدودیت او کنترول پرېکړه وکړه چې اینده به هیڅ سیاسي او مطبوعاتي هلې ځلې په خپل سر نه کوي. نه به له داخلي او خارجي کسانو سره د امارت له اجازې پرته خبرې کوي. دې مسئلې د طالبانو مینځ کې نوي بحثونه وزيږول. عام طالبان د اسامه کلک طرفدار وو، خو چارواکي له هغه سره د مینې او همکارۍ ترڅنګ د هغه د فعالیت مخالف وو. ټولو ویل باید د یوه مسلمان پناهنده په حیث یې قدر وکړو، خو زموږ له خاورې دې نړۍ ته گواښ نه کوي، ځکه موږ چا سره څه وس لرو؟ ایله دا خپل هېواد له گډوډۍ وژغورو او اسلامي واکمني په کې وساتو.

د جون په میاشت کې د سعودي د استخباراتو رییس ترکی الفیصل کندهار ته غلچکی سفر وکړ او د اسامه موضوع یې جدي یاده کړه. چارواکو هغه ته وویل د دې موضوع شرعي حل علماء را ویستی شي. د سعودي او افغانستان د علماوو گډ کمېسون به پرې بحثونه وکړي، خو سع وديانو دا ډول کمېسون ته عملي جامه ور وانه غوستله.

اسامه بیا هم په پټه لگیا و چې امریکایان په ویناوو ووبروي، خو امارت ورته جدي گواښ وکړ چې زموږ په خاوره کې به هر څه زموږ په خوښه وي.

ترکی الفیصل په خپل سفر کې د ډېرو زیاتو مرستو وړاندیز هم کړی و، چې اندازه یې سلگونو مېلونو ډالرو ته رسېده، خو امارت د دغو مرستو په بدل کې د اسامه د شپلو بدله شرموونکي بللې وه او دا یې یو غلط وړاندیز گڼلی و، چې په دې سره هغه اټکلونه هم ناسم ثابتېږي چې فکر کوي اسامه له طالبانو سره مالي مرسته کوله ځکه یې ساتلی و. اسامه طالبانو سره د یو ځای کېدو پرمهال

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دومره شتمن نه و چې دومره ستر تحریک یا حکومت ته د پام وړ مرسته ورکړي، بلکې د دې په مقابل د سعودي مرسته دومره ستره وه چې د طالبانو لپاره یې ښایي ساری نه وای موندل شوی.

اخیر کې چې د اسامه مالي سرچینې کنگل کړای شوې، نو داسې وخت هم راغی چې د القاعده د محدودو موپرونو تېل هم د افغانستان حکومت ورکول. زه د داسې پرچو شاهد یم چې د مقاماتو له خوا به د انحصاراتو مسولینو ته لیکل شوي وو، چې د عربو مجاهدینو عراده جاتو ته دومره لیتره تېل اجرا کړی.

پر افغانستان د امریکا د کروز توغندیو برید

د ۱۹۹۸ کال د اگست په اوومه د کینیا او تانزانیا په پلازمېنو کې د امریکا پر سفارتونو چاودنې وشوې چې مور یې خبر هم یوه هفته وروسته ولوست او دا راته دومره د پام وړ ښکاره نه شوه، نه مو ښخ د اسامه لور ته ذهن تللو. مشرتابه د شمالي ولایتونو فتوحاتو کې سخت مصروف و چې له دې چاودنو یوه ورځ وروسته مور د بلخ ولایت مرکز چې د دوستم وروستی مورچل و فتح کړ او مشرتابه د دغو ولایاتو په نویو تشکیلاتو او تصفیه مصروف و. امریکا لاهم د دې پېښو ښخ نسبت اسامه یا دهغه ملگرو ته نه و کړی او نه یې کوم خبر یا شواهد د افغانستان له حکومت سره شریک کړي وو.

دوه اونۍ لاپوره نه وې چې د اگست په شلمه د افغانستان پر وخت تقریبا د شپې لس بجې د خوست ولایت پر ژورې کیمپ امریکایي توغندي وار شول چې د اسامه په گډون هیڅ یو عرب هلته نه و، بلکې یو شمېر پاکستانیان په کې له مینځه لاړل، چې د شوروي ضد جهاد له وخته دلته اوسیدل. څو توغندي خطا لاړل، چې یو د کندهار معروف ولسوالۍ کې ولگېد او یو څو یې د پاکستان په خاوره کې وچاودل، خو د معروف توغندی ناچاودلی پاتې و، چې بیا د کندهار وسله تون ته انتقال کړای شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په عين وخت لس توغندي د سوډان په مركز كې د درملو پر يوه فابريكه ولگېدل چې امريكايانو دعوه وكړه چې دا د شيميايي موادو فابريكه وه خو د امريكا دغه دعوه هم د صدام د هستوي وسلو په څېر تر اوسه ثابته نه شوه، آن چې د سوډان حكومت هغه وړانديز هم امنيت شورا ونه مانه چې په دې اړه يې د پلټنو غوښتنه كړې وه چې بين المللي هيئت دې د دغې فابريكې څېړنه وكړي چې رښتيا د شيميايي وسلو كارخانه وه او كه د درملو!

له شكه پرته چې د خوست بريد د كينيا او تانزانيا له بريدونو سره اړه نه لرله، بلکې دا له څو مياشتو راهيسي پلان شوي بريدونه وو. امريكا د تانزانيا او كينيا له بريدونو دوه مياشتې ورسته په نومبر كې اسامه رسما په دې پېښه كې تورن وگاڼه.

دغې حملې له يوې خوا د امريكا جدت په ډاگه كړ او له بلې خوا يې د امريكا پر ضد په طالبانو كې كركه وزېږوله، چې تر دې مهاله طالبانو د امريكا دښمني د پخوانيو جهاديانو په غونډو او ليكنو كې د شعار تر سرحده پېژندله خو دا چې امريكا پر افغانستان توغندي ووروي دا ورته نا اټكل شوې خبره وه، ځكه دې كار طالب ته دا روحيه وركړه چې امريكا مو مخامخ دښمنه ده.

دې كار د اسامه په اړه د مثبت پېشرفت مخه نوره هم پيچيده كړه او طالبانو نور د امريكا دښمنان خپل دوستان وگڼل او د يوه يرغلگر انځور يې پر ذهنونو كې ځای ونيو. امريكايانو داسې وخت انتخاب كړ چې له يوې خوا طالبانو مخالفين په مخه كړي وو او بل لور ته د يوولسو ديپلوماتانو د مړينې پر سر له ايران سره اړيكې ترينگلي وي.

طالبانو د توغندويي حملې پر ضد سخت غبرگون وښود دا يې د هېواد پر حريم مغرورانه يرغل وگاڼه. پر سبا كندهار، كابل، مزار، جلال اباد او د هېواد په يو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شمېر نورو ښارونو کې درنې مظاهري وشوې. د طالبانو خارجه وزارت له امريکا نه د کينيا او تانزانيا په پيښو کې داسامه دلاس لرلو ثبوت او اسناد وغوښتل.

دا وخت د ملا محمد عمر دريځ نور هم سخت شو او د امريکا له خوا د نظامي بريد او زور کې فشارونو په وړاندې يې جدي دريځ غوره کړ. يوه وجه همدا هم وه چې له امله يې په ستمبر کې له ترکي الفيصل سره ملاقات په خپگان بدل شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کندهار ته د ترکي الفيصل راتگ او له مشر سره ملاقات

په ۱۹۸۸ ميلادي کال ستمبر کې د افغانستان لپاره د سعودي سفير سلمان العمري چې په اسلام اباد کې اوسېده، زموږ د اسلام اباد سفارت ته خبر ورکړ چې د سعودي يو لوړ پوړی او ځانگړی هيئت کندهار ته راځي. د سفر تاريخ يې معلوم کړ. د هيئت له راتگه يوه ورځ مخکې د ستمبر په اتلسمه سلمان العمري کندهار ته راغی. د کندهار مېلمستون کې يې د خارجه چارو مرستيال وزير ملا عبدالجليل او نور مسئولين کوربانه وو. هغه د ځانگړي تلفوني تماس لپاره د ستايليت يوه مخصوصه انتيناهم د مېلمستون په انگر کې ولگوله چې د ډش تبخي يا ټيکي ته ورته وه.

د ستمبر په نولسمه سهار شاوخوا نهه بجې د سعودي د استخباراتو د وزير شهزاده ترکي الفيصل په مشرۍ هيئت د کندهار پر هوايي ډگر خپله ځانگړې الوتکه ښکته کړه چې ويل کېدل د يوه مجرم د انتقال لپاره يې ځانگړې پنجره هم لرله.

د کندهار ولايت په مقام کې يوه ستره خونه د دغو مېلمنو لپاره په قالينو، توشکو او بالښتونو فرش شوې وه. دغې خونې د مشرتابه پخواني دفتر ته هم لار لرله. دغه ستره خونه او تالار به اکثره وخت د مهمو مېلمنو لپاره کارېده. ترڅنگ يې د خوړو د برابرولو او مخصوصې ناستې لپاره دوه نورې خونې لرلې. زه د خوړو د برابرولو په خونه کې د خوراک، څښاک او تازه ميوې له برابرولو سره بوخت وم، مېلمانه رارسېدلې وو. دسترخان اوار و، وچې، تازه مېوې او چای ورباندې ايښي وو. اميرالمومنين هم له خپله دفتره لنډ دغې خونې ته د مېلمنو هرکلي ته راغلی و. ما بېرته کوله، تر هغې چې د هرکلي خبرې خلاصېږي او اصلي بحث شروع کېږي، زه بايد ځان ورته فارغ کړم.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مجلس ته د پاکستان درېمانه هیئت هم راورسېد چې مشري یې "تسنیم رانا" کوله. په کندهار کې د پاکستان پخواني کونسل مېجرگل د مشر خبرې هغوی ته په انګلیسي ژباړلې او د هغوی خبرې یې مشر ته په پښتو ژباړلې. پینځه دقیقې لا نه وې پوره چې د ملا صیب اواز لوړ شو. ما سر ورنښکاره کړ د ملا صیب د خبرو او غږ له کیفیته چې مور ورسره بلد و، پوه شوم چې خبره وړانه شوه. ملا صیب مېجرگل ته یې په غوسه وویل چې زما د خبرو یو یو توری به واضح واضح لکه څنگه چې زه وایم داسې ورته ترجمه کوې. دا وخت گل هم کافي ورخطا او تر رعب لاندې و.

ملاصیب طیب اغا ته وویل چې که گل کومه خبره نیمګړې او ناسمه ژباړله ما ته وایه، ځکه چې طیب اغا له انګلیسي سره بلد و، فقط دومره مې واورېدل چې ملا صیب ورته وویل چې تاسو د اسلام د مرکز واکمن یاست او نیکونو مو ټولې دنیا ته د اسلامي غیرت او عزت درس ورکړې، خو نن یو مظلوم مسلمان د پرډیو کفارو د خوښې لپاره نیسئ او هغوی ته یې سپاری. پېښه په افریقا کې شوې، دښمن د امریکا دی، تاسو نور په کې څه حق لرئ؟

مجلس په پوره بې خوندي ختم شو. ترکی الفیصل په غوسه ولټېد او له خونې ووت، مشر هم د دفتر لور ته پر دروازه باندې له ساتونکو سره ووت. وروسته د حاضر و شاهدو ملګرو له خولې د مکمل جریان لنډیز په دې ډول و:

مجلس چې پیل شو، مېلمنو ته د مشر له خوا په خوږه ژبه هرکلی وویل شو. له هغه وروسته لومړې خبرې ترکی الفیصل پیل کړې. ترکی الفیصل په ډېره قاطعه لهجه او ژبه وار د واره ملا صیب ته وویل مور راغلي یو چې ته خپله وعده پوره کړې او زموږ مجرم مور ته لاس تړلی وسپارې. مور یې له ځانه سره په الوتکه کې وړو. د ترکی الفیصل قاطع انداز او بیا دوه سترې غلطې؛ یوه دا چې له تحریک سره یې د هیڅ ډول خواخوږۍ او ملګرتیا کومه مقدماتي جمله ونه ویله او بله غلطې یا غلط فهمي دا وه چې ملاصیب له هغوی سره هیڅ ډول

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

داسې وعده نه وه کړې او ملاصیب په مزاج کې له وعده خلافې او دروغو ډېره کرکه کوله.

دا وخت له یوې خوا دروغ وویل شول او بل پلو پر ملاصیب د وعده خلافې ناحقه تور پورې شو، درېیمه دا چې ملاصیب د شیخ پر سر هېڅ معاملې ته ذهن او فکر امداده نه و. د هیئت په اړه د داسې قاطعې غوښتنې اټکل یې هم نه و کړی، ځکه خو مشر یو ناڅاپه جدي شو او نه یواځې د قاطعې غوښتنې ځواب یې قاطع ورکړ، بلکې ترکي الفیصل ته یې عار او پیغور هم ورکړ. د ملا صیب جملې دا وې چې اول خو په ما پورې دروغ مه تړئ! ما کله هم داسې وعده نه ده کړې، نه مې بل چا ته زما په استازولۍ د داسې وعدو اجازه ورکړې. دوهم دا چې تاسو ته مور د علماوو د مشترک مجلس وعده درکړې وه، چې د دې ستونزې په اړه به غور کوي، خو د شیخ د سپارلو مو کله هم وعده نه ده کړې. تاسو د اسلام د مرکز واکمن یاست، مظلوم مسلمانان تاسې ته د مرستې او خواخوږۍ امید لري، خو تاسو سرچپه د اسلام دښمنانو ته مسلمانان سپاری او دهغوی په امر دلته راځئ، پېښه په افریقا کې شوي، دعوه پرې امریکا کړې ستاسې ورباندې څه حق دی؟

له دې وړاندې د سعودي حکومت ته د امارت استازو اطمینان ورکړی و، چې اسامه به د سعودي په خلاف هېڅ نه کوي او دا یې غالباً پر اسامه هم منلې وه. له همدې امله ملا صیب دوی ته وویل چې ستاسو نور ورباندې حق نه شته.

ترکي الفیصل له څو ساعتونو وروسته ریاض ته ورسېد. په سبا یې په ریاض کې د افغانستان سفارت ته رسمي لیک واستاوه چې د افغانستان سفیر دي د سعودي له خاورې ووځي. سفیر را وویستل شو، پر ځای یې لومړي سکرتر د شارژدافیر په توګه او د جدي کونسل چارې پرمخ بېولې. له همدې ورځې سعودي سره د اسلامي امارت د خرابو اړیکو دور پیل شو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په دې خبرو او سفر کې کومو نقطو د ملا محمد عمر غیرعادي غوسه راوپاروله؟

وړاندې ما د دې جريان رېښتيني انځور روښانه کړ. اوس غواړم د دغه ترڅه ملاقات پر اسبابو او اړخونو لنډه تبصره وکړم. يوه ستره غلط فهمي خو له اوله دا پيدا شوې وه، چې د مشر په استازولي ښايي چا د سعودي حکومت ته د اطمینان ورکولو په برخه کې غیر ضروري افراط کړی وي. د حالاتو د عادي کولو او د اړیکو د نورمال ساتلو په موخه يې د اسامه په اړه د ملا محمد عمر موقف دومره نرم او تغييرمنونکی معرفي کړی وي، چې سعودي واکمنو فکر کاوه، چې دا خو يو ډول وعده شوه. که موږ لږه قاطعه غوښتنه وکړو، کېدای شي ملا محمد عمر موږ خفه نه کړای شي او يوه انقلابي فيصله وکړي، ښايي همدې تمې به هغوی ته دومره زړه ورکړی وي.

بل پلو دا وخت چې د مزار (بلخ) له نيولو وروسته د ايراني ديپلوماتانو د مرگ پر سر ايران د بريد گواښ کړی و، له دې نه يواځې څو ورځې وړاندې طالبانو د ايراني ديپلوماتانو مړي موندلي وو او ايران د سخت غبرگون اعلان کړی و. طالبانو تمه لرله چې سعودي به يې په دې موضوع کې کلک ملاتړ وکړي. په دغه حساس وخت کې د طالبانو د اميد سترگې تر ډېره سعودي ته وراوښتې، نو د ترکي الفيصل له خوا د خواخوږۍ او همدردۍ له هر ډول يادونې پرته دا ډول قاطعه او سپوره لهجه يو ډول ترخوږ گوتې نيول وو. دا داسې ښکاره شوه چې ملاصیب دغم په غولي ناست و او ترکي الفيصل يې له دغه حالته ناوړه گټه پورته کوله، چې له دې امله هم د مشر زړه په دې خبرو خپه شو، ځکه خو د ملا محمد عمر له خوا ورته د قاطع جواب او اضافي اعتراض لامل شوه.

بله مهمه تېروتنه دا وه چې ترکي الفيصل د يو امير لهجه وکاروله او د نړۍ يو بې باکه او بې پروا شخصيت يې د يوه ماتحت په توگه مخاطب کړ. ښايي دا به د ترکي الفيصل لپاره نوې خبره نه وه، ځکه چې زموږ په څېر د ډېرهغو غريبو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اسلامي هېوادونو واکمنو ته چې د سعودي مالي مرستو ته حياتي اړتيا لري؛
ښايي ترکي الفيصل دخطاب همدا ژبه لرله، خو ملا محمد عمر يو جلا تعريف
ته اړتيا لرله، چې هونبنيارو خلکو له هغه سره د تعامل لهجه او ژبه زده کړې وه.

په دې کې د پاکستان داخله او خارجه وزيران، دازبکستان خارجه وزير، د
ملگرو ملتونو استازی لخددار ابراهيمي او د ترکمانستان د ولسمشر مرستيال او
مشاور د يادونې وړدي، چې د ملا محمد عمر د روحياتو مطابق ژبه يې وکارولې
شوه. يو يې هم د ښاغلي ترکي الفيصل په څېر له هر ډول نتيجه پرته نه دي
تللي.

ملا محمد عمر مزاجا مغرور او ضدی انسان نه و. د چا د تواضع په وړاندې يې
دومره تواضع کوله چې هغه به پرې د مشرتوب گمان هم نه کاوه، که چا د حق
په پلوی غرور کاوه هغه يې هم زغملای شوه، خو له ناحقه مغرور او متکبر
سره يې بيا سر ترغره جگ ووړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د سعودي علماء د ملا محمد عمر له نظره

د سعودي د حکومت له دغه رسمي مقام سره له دا ډول ترخه ملاقات سره سره ملا محمد عمر د سعودي خلکو، قانون او ديني علماوو ته په زړه کې يو ډول درناوی درلود. هغه به په روژه کې کله نا کله د شپې له خوا د سعودي راډيو ديني خپرونې هم اورېدې. دا هم د هغه پرېکړه وه چې د روژې او اخترونو په اړه دې د سعودي اعلان کافي وگڼل شي، ځکه چې د هغه په آند هغوی د دې لپاره ښه اهتمام کوي او دغه ادارې يې د علماوو په واک کې دي، نو بايد پيروي يې وشي.

هغه په دې عقیده و، چې د حرمينو په ساتنه او انتظام کې سعودي واکمن تر بل هر چا زيات متوجه دي او ټولې چارې يې په ډېر ښه ډول اداره کوي. له همدې امله هغه په سعودي کې له هر ډول گډوډۍ سره مخالف و او له همدې امله زموږ په رسمي نشراتو کې د سعودي پاچا ته د خادم الحرمين کلمه کارېدله. البته ځينې کړۍ او اشخاص چې د القاعده جهادي ملگرو سره يې نږدېوالی زيات و، کله ناکله به په دې برخه کې د امارت له رسمي پاليسي اوښتل.

يو ځل د مشرتابه دفتر په ځانگړې عربي مجله کې چې طيب اغا يې مشري کوله د القاعده د کوم عرب ليکوال په ليکنه کې د عدو الحرمين کلمه تېره شوې وه، چې مشرتابه يې په خپرېدلو خواشينیې ښکاره کړه، د اينده لپاره يې د داسې کلماتو د نه کارولو امر وکړ.

مشرتابه د سعودي پر ضد د هر ډول رسمي بيان مخالف و، البته کله ناکله به چې په ميديا کې د اسامه او ترکي الفيصل موضوع ياده شوه نو زموږ دفاعي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خوابونو به یو ډول د سعودي د مخالفت بڼه خپلوله، چې دې کار به ستونزې زېږولې.

له سعودي سره د نورمالو اړیکو ارزو زموږ ټولو چارواکو لره، خو د شیخ اسامه موضوع په دې اړه ډېره حساسه وه، ځکه خو دا کار په مکمله توګه هغه وخت ناشونی و.

له دې اخوا ملا محمد عمر له قطر، سوډان، ترکمانستان، ترکیې، چین او کرغیزستان سره د مثبتو اړیکو لېواله و. لیبیا سره یې هم اړیکې غوښتې، که څه هم د لیبیا ولسمشر قذافي د طالبانو د نظام نوعیت نه خوښاوه او ملا محمد عمر هم د قذافي د رژیم قانون او مطلق العناني نه خوښوله، خو د لویدیزو سیاستونو سره اختلاف له قذافي سره مشترکه نقطه وه.

زموږ د نورو چارواکو له خوا له ایران سره د ښو اړیکو جوړولو د هلوځلو مخالفت یې هم نه کاوه، خو په دې اړه یې ډېر محتاط دریځ درلود، چې له همدې امله یې د ایران د دوستانه اړیکو پر هلوځلو تل شک کاوه. تر مشرتابه لاندې چارواکو له ایران سره اړیکو ته ډېره تلوسه لرله او دا یې اشد ضرورت ګاڼه، خو ملاصیب په مجموع کې مخالف نه و.

زما ښه یاد دي چې کله د مزارشريف د سقوط پر مهال یوولس ایرانیان د ایران کونسلګری کې ووژل شول، ملاصیب د تحقیقاتو پرمهال دومره په غوسه و، چې یوه ورځ یې په مخبره وویل که مي د دې پېښې عاملین پیدا کړل، بې محکمې یې په دار ځوړندوم! ما په لومړي ځل له هغه نه دا ډول جمله واورېده، زه په هغه ورځ پوه شوم چې دا کار طالبانو نه دی پلان کړی.

د پاکستان او عرب اماراتو اړیکې خو هغه وخت مور ته حیاتي وې او له نړۍ سره د هر ډول تعامل یواځینې دروازي پاکستان او عرب امارات وو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د شیخ زاید مرحوم کورنۍ سره له دې چې په دې اړه تر بهرنیو فشارونو لاندې وه او یو لړ نړۍ‌والو تړونونو ته وفاداره وه، خو بیا هم تر وروستۍ شیبې یې له طالبانو سره خواخوږي لرله. طالب مشرتابه هم ورسره پټه متقابلې خواخوږي لرله. د اقتصادي بندیزونو له تشدیده وروسته یواځینې هېواد و چې مور د هوايي ترانسپورت استفاده ترې کولای شوای.

د بیت المقدس د پخواني امام زوی

په اسلام اباد کې د فلسطین سمبولیک سفیر د ۱۹۹۸ م کال اوږي کې کندهار ته سفر وکړ. هغه له ځان سره فلسطیني پوځ کې پاتې شوی جنرال چې پلار یې د بیت المقدس امام پاتې شوی و کندهار ته راوستی و. دوی له ملا محمد عمر سره ولیدل. ملاقات نه وروسته ملا محمد عمر د ځوځانو په هغه کوډله کې د غرمي (خوب) قیلوله کوله، دا د کندهار او هلمند دعامو خلکو دود دی چې د گرمۍ په موسم کې په ځوځانو پوښلې څاله اوبه اچوي او د هغه یخ شمال ته ځان له گرمي ژغوري. ملا محمد عمر هم د خپل دفتر په انگر کې همداسې یوه د ځوځانو څاله جوړه کړې وه. کله چې دغرمي د یوساعت مسنون خوب لپاره دغې کوډلې ته دننه شو او خپل څادر یې پرځان راکش کړ.

د بیت المقدس د امام زوي چې په دغه حالت کې ملا محمد عمر ولید سخت یې وژړل. هغه چې کله مېلمستون ته خپلې کوټې ته لاړ ډېر زیات متاثر و. د فلسطین سفیر هغه وپوښت چې ولې ژاړې؟ هغه وویل چې د ملا محمد عمر له خواخوږي او مینې ډک مجلس نه وروسته چې هغه په خپله څاله کې په خپل څادر کې ویده شو، ما ته د هغه اعرابي قول رایاد شو چې عمر فاروق یې فیصله وکړه او بیا یې یوه دیوال ته سر ولگاوه او ویده شو. اعرابي ورته وویل: حَكَمَتَ عَدَلتَ اَمِنْتَ فَمِنْتَ (پرېکړه دې وکړه، عدالت دې په کې وکړ، امانت دارې دي وکړه او بیا ویده شوې). هغه بار بار دا جمله تکراروله او سترگې له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اوبنکو ډکې وې. ما ته دغه صحنه ډېره جالبه وه او تر اوسه مې نه هیریري. له نېکه مرغه د دې صحنې شاهدان څو ملگري تر اوسه لا ژوندي دي.

د ایران او افغانستان د احتمالي جگړې په اړه د ملگرو ملتونو رول

په مزار کې د ایرانی سفارت د یوولس تنو مړي چې په لسم ستمبر په یوه کنده کې وموندل شول، د طالب مشرتابه لپاره تر ننه یوه مېهمه پېښه ده. له بار بار تحقیق سره پر چا گمان هم ونه شو، ځکه چې دا پېښه ممکن څو عادي اشخاصو کړې وي او د موضوع له نزاکته په خبرېدو یې نوره له وېرې خوله پټه کړې وي او د ځینو په اند خو بنایي دا په خپله د ایران پالیسي وه. په لنډ ډول ویلای شو چې د دې پېښې په اړه هیڅ یو احتمال نه ردېدلای شي او نه تاییدېدلای شي.

په دې اړه ملا محمد عمر یو ورځ په مخابراتي مکالمه کې د پېښو د عاملینو په اړه ډېره سخته تهدیدي جمله وکاروله. زه هغه وخت لا پوه شوم چې په دې کار مشر ډېر سخت ټکان خوړلی او عاملین که یې ورته جوت شي نو به یې نه بښي، ځکه چې مور ملا محمد عمر پېژاند چې هغه مصنوعي تکلم او روبه نه لرله، چې څه به یې وویل همغه یې خبره وه.

ایران نه یوازې طالبانو ته د پوځي برید خبرداری ورکړ بلکه پوځي قطعات یې هم د نیمروز او هرات په سرحدونو کې ځای پر ځای کړل او جنګي الوتکې او چورلکې یې څو ځله په لوی لاس زموږ حدودو ته داخلې کړې خو مشرتابه د حالاتو د نزاکت له امله د هغوی پر چورلکو د برید اجازه ورنه کړه بلکه امر داسې و چې ترڅو یې عملي برید نه وي کړی، باید وسله وال غبرگون ونه ښودل شي. د امریکا ځینو ادارو هم خبر ورکړ چې ایران پر افغانستان د برید اراده لري. طالبانو هم سرحدونو ته قواووې، زغره وال ټانکونه او درنې وسلې ولېږدولې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ډېرو په اند په دې حرکتونو ایران غوښتل چې د حزب وحدت د ماتې خورلیو قواوو پر ضد د طالبانو پرمختګونه ودروي او د ایران سرحد ته د طالبانو د پوځي قطعاتو په لېرلو پر حزب وحدت او مسعود د طالبانو پوځي فشار کم کړي. دا وخت مشرتابه له یوې خوا د ملګرو ملتونو له ادارې نه د خارجه وزارت له لارې د مداخلې غوښتنه وکړه، له بلې خوا یې د خپلو قواوو د روحیې د لوړ ساتلو او د ایرانیانو د پوهاوي لپاره تونده مطبوعاتي وینا وکړه، چې مشهورو رسنیو ټولو خپره کړه.

مشر په دې مطبوعاتي خبرو کې ایران مخاطب کړ او ویې ویل دوی (ایراني اخوندان) نه مسلمانان په اسلام ورګډوي اونه یې کفار په کفر ورګډوي. که د ایران له خوا نه پر مور برید وشو، نو زموږ ځواکونه به دېرش کیلومتره دننه د ایران خاورې ته ننوځي. بل خوا د طالبانو له رسمي غوښتنې وروسته د ملګرو ملتونو خاص استازي لخداری ابراهیمي لومړی ایران ته سفر وکړ او بیا افغانستان ته راغی. کندهار کې له مشر سره د هغه په ملاقات کې مور هم حاضر وو.

د اکتوبر په څلورم سهار نږدې نهه بجې د ملګرو ملتونو په یوه الوتکه کې لخداری ابراهیمي او د اسلامي کانفرانس مشر ابراهیم بکر کندهار ته راغلل. دوی سره څو نور بهرنیان ملګري وو. د ابراهیمي په مشرۍ دغه هیئت لومړی هغه هدیرې ته بوتلل شو چې له مزار نه د جنرال مالک له خوا د وژل شویو زرګونو طالبانو رانقل شوي جسدونه په کې خښ وو. له هغه وروسته د کندهار ولایت مقام ته راغلل. د ولایت په یو ستر تالار کې پر افغاني دود قالبینې هوارې وې. توشکې او بالښتونه ورباندې برسېره ایښي وو. ابراهیمي دقیق مزاجه او موقع شناس سپی و. مشر سره یې په ډېره هوښیاری د هغه له مزاج سره سمې خبرې پیل کړې. هغه د افغانستان پرهوا او دود دستور وغږېد.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وروسته اصلي بحث ته راغي. هغه د مخدره موادو او نورو لانجو ترڅنگ اصلي بحث د ايران او افغانستان پر روانه لانه اوږکې.

خبرې په نرمه فضا کې پای ته ورسېدې، خو د اسلامي کنفرانس مشر ابراهيم البکر تر پايه چوپ ناست و. بده يې لا دا چې کله ملا محمد عمر تالار ته را دننه شو نو د بناغلي بکر وجود په رږدېدو شو. زما گمان دا و چې ابراهيم بکر فکر کاوه چې بنايي ملا محمد عمر به هغه هم د ترکي الفيصل په څېر په سختو جملو مخاطب کړي، چې دا د هغه تبليغ اثر ښکارېده چې ويل کېدل به چې ملا محمد عمر له عرب واکمنو کرکه کوي. حقيقت داسې نه و، بلکې د ترکي الفيصل موضوع کاملاً يوه حساسه او خاصه موضوع او حالت و.

ابراهيم او بکر له غرمې وروسته اسلام اباد ته لاړل. اسلام اباد کې ابراهيمي رسنيو سره په خبرو کې له ملا محمد عمر سره د ملاقات خاطرې مثبتې او مفيدې وگېلې. د ابراهيمي د دغو مطبوعاتي خبرو جريان يې بې سي په دې ټکو کې خپور کړ:

"زه د ملا محمد عمر له تودې مېلمه پالنې مننه کوم. له هغه سره مې دا لومړۍ کتنه په ډېره ښه فضا او بريالۍ توگه ترسره شوه. مور د افغان-ايران کړکېچ کمولو په لار کې پرمختگ کړی. لومړی هغې هديرې ته لارم چې په مزارشريف کې وژل شوي طالبان په کې خښ وو او لاهم خښېدل. هلته مې داسې څه وليدل چې هېر به يې نه کړم. دا ليدنې مور دې ته هڅوي چې هر څه مو د لاسه کيږي هغه بايد وکړو چې په دې وير لږلي هېواد کې جنگونه پای ته ورسېږي او د سيمې د ټولو وگړو ترمينځ ملگرتيا او همکاري پيدا شي."

د اسامه بن لادن شرعي محاکمه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کله چې د امریکا حکومت د نومبر په څلورمه اسامه بن لادن او د هغه دوه سوه اته دېرش ملګري په افریقا کې د اګست د لومړیو بمي بریدونو عاملین وبلل، نو د هغوي پر سر یې د نیولو یا وژلو په صورت کې د پینځو میلیونو ډالرو انعام هم اعلان کړ. د هېښتیا ځای دا و چې پر اسامه د دې عمل شک په نومبر کې امریکا وکړ او رسماً یې تورن کړ؛ خو هغه ته یې سزا دوه میاشتې مخکې ورکوله چې د کروز توغندیو پر برید یې واژه، خو هغه ترې بچ شو او د سي ای ای وروستي خپاره شوي اسناد دا هم ښيي چې د ۱۹۹۶ په اخیر کې جلال اباد او د ۱۹۹۷ لومړیو کې په کندهار کې سي ای ای د هغه د وژلو پر پلان کار کاوه.

طالبانو له امریکایي مقاماتو نه د افریقا په پېښو کې د اسامه د ککړتیا په اړه څرګند اسناد او ثبوتونه وغوښتل. د مشرتابه له هدایت سره سم مور رښنپوه وویل چې اسامه د محکمې لپاره سپارل بې معنا خبره ده، ځکه چې د هغه په مرګ پسې امریکا له دې پېښو وړاندې هم ګرځېده، نو که یې سعودي یا بل هېواد ته وسپارو، بیا هم له شکه پرته امریکایان هغه نیسي او تر محکمې وړاندې یې د سیاسي پالیسي په حکم محاکمه کوي. یواځینې لار د افغانستان خپله محکمه ده چې د ثبوت په وړاندې کولو به له هر ډول مداخلې پرته حکم صادروي.

د مشر د فرمان له مخې د افغانستان سترې محکمې د شلو ورځو لپاره اختصاصي محکمه اعلان کړه چې په دې موده کې دې د تورن په اړه شواهد وړاندې شي، خو امریکا زموږ دغه اعلان ته هیڅ ارزښت ورنه کړ او د اسامه د نیولو او وژلو هلې ځلې یې تېزې کړې. د محکمې په اخیرو ورځو کې یې په اسلام اباد کې د امریکا له سفارته یوه ویډیو کیسټ را واستول شوه چې د اسامه بن لادن د ککړتیا ثبوت وبلل شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هغه وخت له خارجه وزارتته پرته د طالبانو په نورو دفترونو کې د تلویزون یا وي سي ار اجازه نه وه ، په کندهار کې یواځیني ځای چې هلته مو دا کیسټ کتلې وای د رادیو تلویزون ودانۍ وه چې د ویدیو غږولو زاړه وسایل ورکې موندل کېدل. متوکل مانبام د کندهار د رادیو تلویزون ودانۍ ته له پخواني ډول ویدیو کیسټې سره راغی. زماهم د لچسپي زیاته شوه چې د اسامه په اړه ژوندي شواهد په خپلو سترگو وینو. د تخنیک مدیر صیب مو را وغوښت، ورته ومو ویل موږ ته د تلویزون د ودانۍ تړلې خونه پرانیزه چې موږ یوه کیسټ گورو. مدیر په هېښ نظر راته وکتل په شونډو یې د حیرت موسکا خوره شوه چې په تیاره کې به دا خلک اوس کوم فلم په تنها خونه کې گوري!.

مدیرصیب چې دا وخت د طالبانو په واکمنۍ کې په اوداسه او لمانځه ټینگ او لویه بریره لرونکی سپین بری و. اول ځل یې زموږ همدا نشیطه جمله واورېده چې اوس به په تیاره کې فلم کتل کیږي. مدیر ښه گړۍ په کیلیانو پسې ورک و. وروسته یې د زنگ وهلیو کیلیانو یوه غونچه لاس کې اړوله راوړله او یوه کیلي یې په کې لټوله. د د روازې قلف زنگونو مږ ژواندی کړی و. اخیر کې یوې کیلي کار ورکړ، د دراووزې له وازیدو سره گردونه خواره شول. دا څو وم کال و چې له دې خونې سره د چا کار نه و. خونه کې د ډېرو توکمو له وهلو وروسته یوه زاړه زېږ گروپ کار ورکړ او روښانه شو. هر لور ته گردونه وو، کرسی، دېوالونه او فرش ټول په گردونو لړلې و. څو کرسی ایښې وې. موږ دوه درېوو ملگرو ځانو ته یو دوه زړې کرسی پو کړې او ورباندې کېناستو. موږ ته د وي سي ار د چالانېدو چل هم نه راته. مدیرصیب ته مو سترگې نیولې وې. مدیرصیب د لرگي بادۍ والا یو زوږ روسی تلویزون پر مېز راکش کړ. موږ ته یې مخامخ برابر کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مور هم غاړې ورته تازه کړې. ټول په ډېره تلوسه د يوه ډېر نوي څه تېری انتظار کوو. تلویزیون زوړ و او بښینه یې هم په گردونو لړلې وه. متوکل کېست ورکړه او مدیرصیب وي سي ار ته کېست ورپېله کړه. تلویزیون په تته رڼا فلمي صحنه تته ښودله. لکه په اوبو کې چې څوک خپله څېره ویني؛ سکرین څپه څپه کېده. زموږ د انتظار گړۍ نورې پای ته ورسېدې، ټول خاموش یو او په رڼو او غرقو نظرو سکرین ته گورو.

فلم په سوډان کې د اسامه د ملگرو کورونه ښکاره کړل او بیا یې د هغوی ماشومان ښکاره کړل چې په یوه میدان کې لوبې کوي. د هغوی هغه مطبوعاتي ویناوې په کې وې چې هر چا اورېدلې وي. نور کومه نوې خبره نه شته خو مور بیا هم د فلم تر پایه د نویو معلوماتو په تلوسه سترگې پر سکرین کلکې نښلولې وې. دا د سي این این یو زوړ راپور و چې د اسامه او ملگرو په اړه یې ترتیب کړی و. د همدې راپور کاپي یې مور ته هم د شواهدو په توگه استولې وه. د فلم له اختتام سره د متوکل حوصله تنگه شوه له کرسی نه ولاړ شو، لاسونه یې ومروړل: "دوي د... زمان هم په مور پسخند (ملنډې) وهي". د دې جملې کارولو سره متوکل ترخه موسکا وکړه.

په سبا یې میدیا ته وویل چې امریکایي مقاماتو د سي این این تلویزیون له یوه راپور نه یوه کاپي مور ته د اسنادو په نامه رالېږلې چې د افریقا له پېښو سره هیڅ تړاو نه لري او نه هم په دې اړه دې فلم کې څه شته، نو له همدې امله د امریکا دغه دعوه بې ثبوته ده. له دې سره د محکمې لپاره ټاکلی وخت هم پای ته ورسېده.

امریکا: که اسامه له افغانستان ووځي بیا هم طالبان نه پرېږدو

د ۱۹۹۹ فرورۍ کې د نیروبي او دارالسلام د پېښو په تور امریکا پر اسامه د انعام اعلانونه تکرارول او له بل پلوه یې درگرده پر افغانستان هر اړخیز فشارونه واردول. دا وخت اسامه او ملگرو یې د ځان ورکولو او له افغانستانه د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وتلو پلان سنجولی و. هغوی خپل نظر له مشرتابه سره د طیب اغا په واسطه شریک کړ. مشر وویل مور ته به څه درک ولگېږي چې هغه روغ او سالم رسېدلی؟ له همدې امله یې د څو خاصو محافظینو د ملتیا ورته وویل چې په رسېدلو کې ورسره مرسته هم وکړي او اطمینان یې هم راوړي. که بالفرض وړاندې تلل ناممکن و، نو په بېرته راستنېدو کې به یې هم حفاظت کوي.

شیخ له خپلو کسانو سر ځان غایب کړ. رسنیو ته خبره لاره. طالبانو هم ومنله چې تللی، خو طرف یې نه دی راملوم. دا وخت ځینې غرضي کړیو دا خبر خپور کړ چې طالبانو د اسامه پر سر یا معامله کړې یا یې ترور کړی. د فروري پر څوارلسمه بي بي سي راديو په دې اړه له ملا محمد عمر سره مرکه وکړه. د مرکې غټ ټکي دا وو:

مور ته د اسامه د اوسېدو ځای معلوم نه دی. لس تنه محافظین مو د ده ساتنې لپاره ورسره کړي، هغوی ته مو ويلي، که اسامه له افغانستانه د وتلو اراده وکړه نو په ښه توګه یې رخصت کړئ. دا وخت مور نه پوهیږو چې دی په افغانستان کې دی، که بل هېواد ته تللی. مور یې نه په زور شړلای شو او نه یې سپارلای شو.

کله چې رسنیو د اسامه د و تلو خبره د یقین تر حده تبلیغ کړه او نړۍ والو هم د هغه د تلو گمان وکړ، نو د امریکا د بهرنیو چارو د وزارت ویاند "جیمز رابن" په خپله رسمي وینا کې وویل: "که اسامه له افغانستان ولاړ هم شي نو زموږ په تگلاره به کې د طالبانو په اړه بدلون رانه شي".

د فرورۍ په څوارلسمه د واشنګټن دغه رسمي وینا طالبانو ته یوه نوې اشاره ورکړه او په دې یې خبر کړل چې له اسامه نه وروسته هم دوی نه پرېږدي. تر دې مهاله چې اسامه د امریکا یواځینې هدف گنبل کېده، نور طالبانو فکر وکړ چې اوس د دوی ټول نظام امریکا ته هدف دی. که له دې وینا د امریکا هر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هدف و، خو په طالبانو کې يې د هغو مشرانو خولې بندې کړې چې اسامه يې د لانجې اصلي جرړه گڼله، بلکې يو نوی ذهنيت مخ پر وده شو چې امريکا يعنې د اسلامي حکومت او حاکميت اصلي دښمن.

دلته نو په ډېرو ځوانانو کې د القاعده داعيه نوره هم تقويه شوه چې امريکا د اسلام او مسلمانانو نړۍ وال دښمن دی. بايد د دوستۍ تمه ترې هيڅکله ونه شي. زما ياد دي، په دغه ورځ زه دعامو طالبانو مينځ کې په يو لوی مجلس کې ناست وم چې يو ټيټ رتبه چارواکي بل ته وويل: "واډې وربدل؟ والله که مو پرېږدي. بايد شيخ ورباندي خپه نه کړو. هسي به په دنيا او اخرت ځان مختورن کړو. ښه ده چې ټول (طالبان او القاعده) په يو ځای د امريکا دښمني وکړو".

له دې وروسته بيا بيا د امريکايي مقاماتو دې ته ورته څرگندونې په رسنيو کې خپرېدې چې په عامه طالبې ذهنيت کې يې د امريکا په وړاندې د افراط تر حده کرکه زېږوله او دې کار د القاعدې ځواک او دعوت ته زياته گټه رسوله.

خو مياشتې وروسته مشرتابه پوه شو چې اسامه بل هېواد ته نه دی اوښتی. کله چې ملا محمد عمر نه متوکل پوښتنه وکړه چې موږ رسنيو ته څه ووايو چې چېرته دی. مشر ورته وويل دروغ نه شو ويلی. اوس خو معلومه شوه چې نه دی وتلی. بس دومره وايست چې په افغانستان کې دی، خو موږ ته معلوم نه دی. د جولای په اوومه چې د يوه خبريال په ځواب کې متوکل همداسې وويل نو ډېرو کتونکو داسې فکر وکړ چې دا خبره خبريال د متوکل له خولې وويستله!

پر افغانستان اقتصادي بنديزونه

د ۱۹۹۹م کال د جولای په پنځمه د امريکا له لوري يو طرفه بنديزونه اعلان شول. د اکتوبر په پينځلسمه د افغانستان پر يواځيني ايرلاين اريانا افغان ووتکو له هېواده بهر پرواز بنديز ولگېد. د رباني په مشرۍ ټلوالې پر افغانستان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د اقتصادي بنديزونو هرکلي وکړ. ايران هم د بنديزونو پرېکړه وستاييله. هند د طالبانو ترڅنگ پر پاکستان هم د اقتصادي بنديزونو غوښتنه وکړه. د امريکا له خوا اقتصادي بنديزونه ورو ورو سخت شول.

د اکتوبر په شپږمه امريکا د ملگرو ملتونو امنيت شورا ته وړاندیز وکړ چې پر افغانستان دې بنديزونه ولگوي. د نومبر په څوارلسمه د ملگرو ملتونو امنيت شورا هم پر افغانستان اقتصادي بنديزونه ولگول.

ملا محمد عمر مجاهد د بنديزونو په اړه په خپل غبرگون کې وويل: امريکا ته اسامه اوس تشه پهانه ده، امريکا د يو سوپر طاقت په توگه غواړي هرڅه په خپله خوښه برابر کړي. د پښتو متل دی: د زورور اوبه پر لوړه خيږي... نن هر څوک د زورور ملاتړ کوي، ټول پوهيږو چې حقايق څه دي، د امريکا بي انصافي ټولې نړۍ ته معلومه ده.

د نومبر په څلورمه چې د امنيت شورا له خوا بنديزونه ولگېدل د افغانستان په غټو ښارونو کې د پلازمېنې په گډون درنې مظاهري وشوې. په کابل کې د ملگرو ملتونو پر دفتر مظاهره کوونکو بريد وکړ. د دفتر ښيښې يې ماتې کړې. د کلنتن مجسمې يې وسوځولې او د امريکا بيرغ ته يې اور واچاوه.

دغه مظاهري دومره درنې شوې چې د نه کنترول وېره وه، خو د ميديا حضور په کې نه و، ځکه بروډکاسټ نه شوې. له څو مسلسلو مظاهرو وروسته ملا محمد عمر افغانانو ته د مظاهرو درولو وړاندیز وکړ او په دې اړه يې په خپله وينا کې وويل: "بل کلنتن او د هغه ملگري نه موږ ته رزق راکولای شي اونه د الله راکړی رزق را څخه بندولای شي. افغانان دې د بنديزونو په اړه نورې مظاهري نه کوي".

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د کلنتین له خوا د بندیزونو د پرېکړې تر امضا او اعلان پورې لا نړۍ په دې نه وه خبره چې اسامه په افغانستان کې دی که وتلی دی؟ له دې دوه ورځې وروسته متوکل د هغه شتون ومانه. د کلنتین دغه تلوار هم د دې غمازي کوله چې نور ورته د اسامه موضوع جدي نه وه او د هغه دغه عمل طالبان هم مایوسه کړل. د اسامه موضوع نوره طالبانو ته هم د ستونزې اصلي جرړه نه ښکارېده.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ملا محمد عمر پرکور خونړۍ چاودنه

۱۹۹۹ کال د اگست د میاشتې څلورویشتم مازيگر و، د ریاست په دروازه کې ولاړ وم چې د کندهار د شپږمې حوزې امنیتي مسئول بخت محمد په خپل موټر کې له څو ملگرو سره تېرېده ما ورباندې غږ کړ. د څه په اړه مې معلومات ورنه کول. اخیر چې رخصت کېده، ما وپوښت چېرته روان یاست؟ بخت محمد وویل د ملاصیب کور سره په عمومي سړک چا باردار موټر درولی جیک وړلاندې دی، خو خلک نشته. اوس د ملاصیب د کور پیره دارانو خبر راکړ. ځمه چې ویې گورم چې د چا دی او ولې لاړ دي؟

ماسختن له دفتره د ولایت مېلمستون ته روانېدم چې د مشر له کور سره لگېدلی و او زموږ له دفتره تقریبا یو کیلومتر لاره وه. ما موټر د تلو لپاره ریوس کاوه چې یوې چاودنې ټول ښار ولړزاوله او په هوا کې د اور سپرغی پورته شوې. چاودنه دومره درنه وه چې د موټر ټایرونه یې له ځمکې وخوځول. دا وخت چې زموږ ذهن ټول د امریکا بندیزونو او د کروزتوغندیو د احتمالي بریدونو طرف ته و، فکر مې وکړ چې یا توغندویي برید وشو یا هم پر مشر د الوتکو بمبار وشو.

په همدې ورځ له پاکستان سره د افغانستان پر سرحد ناپیژاندې الوتکې لیدل شوې وې. د اکثرو چارواکو ذهن هم دې تللی وو، خو تر ټولو نه زغمېدونکې خبر د مشر د ژوند او مرگ دواړو احتمال و، چې له مورې یې نور هر څه هېرول. ما څو دقیقې انتظار وکړ چې دقیق پوه شم چې د چاودنې بمبار یا توغندي هدف د مشر کور و که بل ځای؟ د موټر پرسویچ پورې مخاېره نصب وه. به مخاېره هر چا د ملاصیب د ژوند او مرگ په اړه بې تابه چیغې وهلې چې په دې کې ملاصیب غږ کړ. زه ژوندي يم خو نور کور او ملگري تر خاورو لاندې دي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

زه ژر له موټره ښکته شوم. د دفتر د لمانځه خونې ته لاړم. د شکرانې دوه رکعتو لمونځ مې وکړ. بیا مې موټر د مشر کور ته وځغلاوه. دا وخت ټول مشران د مشر د کور پر خوا خوشې ول. هلته ورغلو. د هغوی د کورنۍ غړي مو محفوظ ځای ته انتقال کړل، خو بیا هم د اسمان پلو گورو. نه پوهېږو چې حمله هوایي ده که ځمکنۍ؟ په برید کې درنه مرگ ژوبله اوښتې او عمومي دروازې خوا ته څوک ژوندي پاتې نه دي چې سمدستي د چاودنې معلومات ورکړي.

په دې کې د ملا محمد عمر د جهاد د وخت له لسو زیات خاص ملگري او دوه وروڼه یې ملاعبدالخالق او عبدالسلام هم شهیدان وو. یوه مېرمن یې سرسري زخمي وه، خو د ده داوسیدو اصلي خونې ته د چاودنې زور پوره نه و رسېدلی. د لارې دېوالونو د چاودنې زور کم کړی و چې له همدې امله دی او اونور اهل بیت یې روغ ول، خو د خاصو ملگرو شهادت هغه ته سختو ذهني ضربه ورکړه چې بیا یې تر پایه هم هېر نه شول.

وروسته چې د پېښې ځای ته ورغلو نو د استخبارات رییس له مخاېرې سره ولاړ و، نورو ملگرو یې شهیدان لټول، قاري حمیدگل وویل هم هغه مازیگري موټر له باروتو ډک و. بخت محمد او د ملا محمد عمر وروڼو غوښتل په بل موټر پسې یې وتړي او له دې ځایه یې لېرې کړي خو داسې معلومه شوه چې د ریموټ کنټرولونکي چېرته ناست و او د موټر له بې ځایه کېدو سره یې توکمه وهلې.

د دې موټر پلان داسې و چې کله ملا محمد عمر کورته د ننه کیږي، دوی به موټر ته انفجار ورکوي. دا ورځ د پنجشنبې وه چې په همدې ورځ به ملاصیب معمولاً مازیگر له دفتره کور ته وختي تللو. هدف نیوونکو همدې وخت ته ځان برابر کړی و، خو په دې ورځ ملا محمد عمر تر دوی مخکې کور ته تللی و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د طالبانو له واکمنۍ وروسته دا په کندهار کې د امنیت له اړخه لومړۍ ستره پېښه وه. کندهار د امنیت په برخه کې د طالبانو په واکمنۍ کې امتیازي حیثیت درلود. هیچا هم فکر نه کاوه چې دومره ستره پېښه به کیږي. تر دې وړاندې طالبانو د خپل امنیت په برخه کې هیڅ توجه نه کوله، بلکې یواځې د ولس او عامه ځایونو امنیت ته متوجه وو. خو له دې وروسته مهمو چارواکو په خپلو ادارو کې هم امنیتي تدابیرو ته څه نا څه پام وړاوه.

پر سبا د امریکا خارجه وزارت دا پېښه وغندله او له زیانمنو سره یې خواخوږي وښودله. له لنډو تحقیقاتو وروسته متوکل مطبوعاتو ته وویل چې له لومړیو تحقیقاتو جوته شوې چې امریکا په دې پېښه کې لاس نه لري. ملا محمد عمر له امریکا غږ سره په خپله مرکه کې وویل په چاودنه کې بهرنی لاس و، خو د امریکا لاس په کې نه شته، زموږ دښمنان ډیر دي. د چاودنې مسئولین نه شي ورکېدای.

د دې پېښې دقیق عاملین د طالبانو مسئولو ادارو او چارواکو تر پایه نه دي په ډاگه کړي. ځینې خبرې اورېدل کېدې خو تش شکوک گڼل کېدای شي. د بېلگې په توگه د ایران په مرسته د هلمند د ځینې قوماندانو نومونه اخیستل کېدل. د ایران په مرسته د حکمتیار او حتی حامد کرزي نومونه هم اخیستل کېدل، خو د پلان جوړولو اصلي ځای تر ډېره ایران گڼل کېده.

له چین سره سیاسي او اقتصادي اړیکې

د طالبانو په حکومت کې د چین څو هیئتونو افغانستان ته سفرونه وکړل، چې په دې کې هم د وزارت خارجه مامورین وو، هم د استخباراتو او هم د چینایي کمپینو استازي وو چې په افغانستان کې یې د رغښو چارو په برخه کې د سرمایه گذارۍ ارادې لرلې. دغو هیئتونو د نورو چارواکو ترڅنگ له ملا محمد عمر مجاهد سره هم لیده کاته کول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په اقتصادي برخه کې چينايي کمپنيو د لويو لارو، مخابراتي اسانتياو او د سيمنتو د فابريکو په فعاله کولو کې د پانگونې ارادې لرلې او ځينې تړونونه هم نهايي شوي وو چې د اقتصادي بنديزونو له امله وځنډېدل.

کله چې د ۱۹۹۸م کال اگست کې امريکا پر افغانستان توغندي وار کړل، يو ناچاودلی توغندی د کندهار د معروف ولسوالۍ په حدودو کې پربوت چې د ستمبر په دوهمه دغه توغندی د معروف امنيتي مسئولينو پيدا کړ او د کندهار وسله تون ته انتقال شو. د چين د استخباراتو مامورينو د اسلام اباد د سفارت له لارې تماس ونيو چې په پټه دا توغندی معاينه کړي. څو ورځې وروسته دوو چينايي انجنېرانو د چين د استخباراتو د مامورينو په ملتيا کندهار ته پټ سفر وکړ. هغوی د کندهار د قشله جديد په وسله تون کې روغ پاتې شوی "کروز" توغندی تفصيلي معاينه کړ.

له دې پېښې مفتی معصوم افغاني خبر شو. هغه له دې وړاندې په اسلام اباد کې سفير و خو دا وخت د ناروغۍ له امله پر کور ناست و او د پاکستان "ضرب مومن" اخبار ته به يې له کندهاره راپورونه ورکول. هغه د ضرب مومن اخبار د موسس مرحوم مفتي رشيد احمد لديانوي د تصوف په سلسله کې مريد و. معصوم افغاني دغه پټ خبر د چا له اجازې او مشورې پرته ضرب مومن اخبار ته واستوه. ضرب مومن اخبار چې کله دغه راز افشا کړ. چينايانو سخت خپگان ښکاره کړ او طالبان يې د استخباراتي رازونو د ساتلو وړ ونه گڼل. بل پلو امريکايانو پر چينايانو د پوځي ټيکنالوژۍ د کاپي کولو تور پورې کړ، خو د امريکايانو اصلي اندېښنه د چين او طالبانو له اړيکو وه.

د امريکا او روس له گډو فشارونو نه وروسته ملا محمد عمر خارجه وزارت ته رسما امر وکړ چې له چين سره په روابطو توجه متمرکزه کړي. مشر ويلي وو د دوو ستر قوتونو په مقابل کې چين زموږ لپاره يوه ښه انتخاب دی، ځکه چې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

چينايان په دماغ کې د افغانانو په اړه استعماري نظر او پاليسي نه لري او د افغانستان مهم گاونډي دی.

د ۱۹۹۹م کال د می په نهه ويشتمه د معادن او صنايع له وزارت سره يوې چينايي کمپنۍ د کندهار، پلخمری او هرات په ښارونوکې کې د سېمنټو د څو فابريکو د جوړو لو قراردادونه وکړل، همداراز يې دعامه تجارت او رغيزو چارو په اړه له اړوندو ادارو سره په نورو قراردادونو بحثونه پيل کړ.

مولوي احمد جان وايي يو ستر چينايي مقام راته وويل چې تاسو له اقتصادي بنديزونو نه مثبتې گټه هم پورته کولای شواى. هغه وويل چې مور چينايان يو وخت لويديځو بشري او خيريه انجوانو دې ته رسولي وو، چې د دې موسيسو لخوا د توزيع کېدونکو خوړو لپاره مو لوبني هم نلرل، بلکې په لمنو کې به يې خواږه را اچول. خو چې کله راباندي بنديزونه ولگيدل او زموږ انقلابي مشر ټولې لويديځې خيرې ادارې له هيواده وشړلې او چينايانو پر خپل ځان اتکا، تعليم او صنعت ته مخه کړه، نو له شلو کالو وروسته چين اتومي ځواک شو. هغه زياته کړه ترڅو چې په کوم هيواد کې لويديځي خيريه ادارې وي هغه به کله هم له فقر او غلامۍ نه خلاص نشي!

له هغه وروسته طالبانو د خارجه وزارت په کچه له چين سره وفدونه تبادلې کړل خو تر ډېره به خبرې له ميډيا پټې ساتل کېدې.

د طالبانو د واکمنۍ پنگېدو وروسته هيچا هم نور د طالب د سياسي وجود ته تمه نه لرله او د مقاومت په بڼه هم طالب دومره ځواکمن نه ښکارېده. له ۲۰۰۶م وروسته طالبانو له گاونډي هېواده له چين سره د تماسونو هڅې پيل کړې خو دا هڅې چې کله د گاونډي هېواد له لوري کشف شوي، نو فعالين يې د مرگ تر کچې تهديد کړل، خو د قطر دفتر له پرانيستو وروسته يو ځل بيا په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ښکاره هیئتونه لارل، چې ورپسې له گاونډي هېواده هم هیئتونه لارل او چینیانو هم په ښکاره له طالبانو سره خپل روابط ومنل.

د طالبانو مشر ملا اخترمحمد منصور په اخیر کې د پاکستان او قطر له لارې چین او روسیې ته سفرونه له سي آی اي نه پټ نه گڼل او فکر یې کاوه چې دا سفرونه یواځې سمبولیکه بڼه لري، په حقیقت کې دغه هېوادونه هم پر دغو هیئتونو پوره باور نه کوي او نه ستراتیژیک مسایل ورسره څیړي. له همدې امله یې له قطر او پاکستانه پټ له بل لوري ځانگړي هیئتونه واستول خو د ملا اخترمحمد منصور له مینځه تللو وروسته د قطر د دفتر د غړو له خوا دغه پروسه شنډه کړای شوه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له پاکستان سره ترینګلي اړیکې او د مشرف کودتا

په ۱۹۹۹ کال جولای نه چې امریکا یو طرفه بندیزونه ولګول نو دا وخت د پاکستان د صدر اعظم نواز شریف له خوا پر طالبانو له دې امله سختې نیوکې روانې وې چې طالبانو سره د پاکستان د توندروه ډلو یو شمېر داسې کسان شته چې پاکستان ته مطلوب دي. دا کومه پټه خبره نه وه چې د ازبکو، تاجکو او چیچن د خلکو ترڅنګ د پاکستان جهاديان هم له طالبانو سره په مرکزونو کې وو او په سنگرونو کې یې طالبانو سره په جګړه کې هم برخه اخیسته چې اکثره یې د کشمیري تنظیمونو خلک وو او پاکستان ورسره هیڅ مشکل نه درلود. د کشمیري ډلو رضا کار د روسانو پر ضد د جهاد پر مهال د عربانو په څېر د مجاهدينو په جبهاتو او ټریننګ سنټرونو کې هم کم نه وو. د حزب المجاهدين، البدر او حرکت المجاهدين رضاکاران د خوست، پکتیا، ننگرهار او یوشمېر نورو ولایتونو له مجاهدينو سره بلد وو.

دغه رضا کار نه طالبانو دعوت کړي وو او نه پاکستان په رسمي ډول رالېږلي وو، بلکې د جهاد په جذبې له طالبانو سره همکار وو، نو ځکه خو طالبانو هم د پاکستان په غوښتنه د هغوی په مینځ کې د ښه و بد چاڼ او توپیر نه شواي کولای. که هغوی په پاکستان کې هر نوم درلود، خو دلته یواځې د خارجي مجاهد او مسلمان ورور په حیث اوسېدل.

د سپاه صحابه تګلارې او منشور سره ملا محمد عمر دلچسپي نه لرله. د دغه ګوند ځینې کسان له نورو کشمیري جهاديانو سره په افغانستان کې ول. کله چې په کراچۍ کې یو مشهور ديني عالم مولانا محمد یوسف لدیانوي ترور کړای شو، نو ما په مخابره کې د ملا محمد عمر خبرې اورېدې چې طیب اغاټه یې وویل دوی (د سپاه صحابه کسانو) ته ووايه خدای مو خوار کړه ستاسې د حراکاتو له لاسه د امت په کچه علماء شهیدانېږي!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د نواز شريف د توندو څرگندونو په اړه طالبانو گومان کاوه چې د دې څو تنو موجوديت دومره خبره نه ده چې نواز شريف دومره چيغې وهي. اصلي خبره د امريکا او لويديځ خوشحاله کول دي او په دې بهانه د پاکستان حکومت غواړي چې د لويديځ په ملگرۍ د طالبانو په وړاندې ودرېږي او ولس هم د ځان ملگرۍ کړي.

نواز شريف سعودي او اماراتي واکمنو ته هم په دې د طالبانو پر ضد خبرې کولې. اخير کې د نواز شريف ورور د طالبانو او افغانستان پر ضد توندي او ترخي خبرې وکړې چې دا د پنجاب د ايالتي مشر کار هم نه و. داسې معلومېده چې له لويديزو کړيو سره د شهباز شريف همکاري او خواخوږي تر نواز شريف هم زياته وه. شهباز شريف اخطار ورکړ چې پر افغانستان به خپل ټول سرحدونه وتړو. دا وخت چې مور تر نړۍ والو فشارونو لاندې وو دغه ډول خبرې راته کافي د تشويش وړ وې.

کله چې د اکتوبر په دولسمه د پاکستان فوځ پر نواز شريف کودتا وکړه نو مور هم ورته يواځې په دې خوښ وو چې د نواز شريف د حکومت تريخ دريځ به ښايي د ډېر وخت لپاره له مينځه لاړ شي او مور ته به د يو څه وخت لپاره له پاکستانه ستونزې کمې شي.

د کودتا له اعلان او بري وروسته ملا محمد عمر ما ته په دې اړه د يوې اعلاميې د ترتيب وويل ما اعلاميه ترتيب کړه خو د اعلاميې په الفاظو کې يو ډول د دې کودتا هرکلی او تېر رژيم غندنه نغښتې وه چې کله مې مشر ته په تلفون دا اعلاميې متن ولوست هغه وويل د دې اعلاميې ژبه ناسمه ده. نه بايد زوړ رژيم وغندو، نه د نوي هرکلي وکړو. بلکې نېکې تمناوې، دوطرفه همکاري او اسلامي اخوت بايد د اعلاميې اصلي توري وي او د پاکستان د داخلي سياست په اړه د نه مداخلې دريځ په کې روښانه وي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اعلاميه مې بيا مرتبه كړه خو بيا مې هم دغه كودتا د پاکستان د مخالفينو په وړاندې يو ډول غبرگون ونوماوه. دوهم ځل مې مشر ته اعلاميه واوړوله هغه منظوره كړه. بيا مې رسنيو ته واستوله. د اعلاميې توري په لاندې ډول وو:

د افغانستان حكومت او خلك په پاکستان كې امن، سوله او ټينگ حكومت غواړي. د پوځ له خوا پرونی كودتا د پاکستان خپله كورنۍ مسئله ده او له دې هېواد سره د ځينې بهرنيو كړيو د يو لړ هغو حركتونو په وړاندې غبرگون دی چې د پاکستان د ولس، پوځ او پارلماني حكومت د غرور او خپلواكي پر ضد يې ترسره كوي.

مشرف ته د ملا محمد عمر له خوا د اسلامي نظام د نفاذ وړانديز

كله چې مشرف كودتا وكړه نو له څه وخت تېرېدو وروسته د پاکستان د جمهوري رياست پر څوكۍ يې هم ځان وټاكه. ملا محمد عمر هغه ته يو رسمي ليك واستاوه. دا ليك چې د ملا محمد عمر مجاهد په دفتر كې ليكل كېده، مهم ټكي يې دا وو چې پاکستان د مسلمانانو هېواد دی او ټول ولس يې اسلامي قانون غواړي، نو دا يو ښه فرصت دی چې تاسو (پروېزمشر) دا وخت ملكي او پوځي واكونه دواړه په لاس كې لرئ او هيڅوك مو مخ ته نه شي درېدای، په اساني كولاى شئ چې اسلامي شريعت د پاکستان رسمي قانون اعلان كړئ او په خپلو عالي محاكمو كې يې عملي كړئ.

د دې ليك په ځواب زه بيا خبر نه شوم. ښايي يا مشرف خاموشي غوره كړې وي يا يې معذرت او نور دلايل وړاندې كړي وي.

دا وخت چې پاكستاني علماوو او ديني طبقې د طالبانو پراخ ملاتړ كاوه نو ملا محمد عمر په دې كار كې له مشرف سره د مرستې توان هم په ځان كې لېده، خو وروسته طالبانو ته د مشرف شخصيت او تگلاره جوتنه شوه چې نه يواځې له اسلام او مسلمانانو او سره دلچسپي نه وه، بلكې زموږ پر ضد يې له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

امريکايي يرغل سره لاس يو کړ او د پاکستان خپلواکي يې هم له ننگوونو سره مخ کړه، چې له امله يې دغه هېواد د تلپاتې نا امنۍ په غيږ کې ورکړ. هغه خپل افتخارات هم توهين کړل، خپل اتومي ساينس دانان يې هم د نورو د خوشحالي لپاره تهديد او تذليل کړل.

پاکستاني حکومتونو له طالبانو سره اړيکې د يوسياسي او تخنيکي ضرورت په توگه پاللې او په دې اړه يې نړۍ هم ځان ته اړ گڼله، خو د پاکستان عام ولس او ديني طبقې اکثره له طالبانو سره ژور ديني او قلبي تړون درلود.

ملا محمد عمر مزاجاً د هيڅ يوه هېواد په چارو کې مداخله نه غوښتله چې په دې کې پاکستان هم و، خو د پاکستان له ديني خلکو او ولس سره يې اړيکه داسې گڼله لکه له خپل ولس سره. که څه هم ملا محمد عمر د پاکستان د مذهبي گوندونو کردار او پاليسي نه خوښوله او نه يې په مروج جمهوريت کې د هغوی سياسي رول مناسب گانې، خو د پاکستانی علماوو په حيث يې د هغوی درناوی کاوه او خپل دوستان يې گڼل.

ديموکراسي او طالبان

د طالبانو ديني او سياسي څېرې د جمهوريت او ديموکراسۍ په اساسي ريښو او حقيقت پسې ډېر سر نه گرځوي. هغوی څو بنسټيزه او پام وړ تصورات لري. يو دا چې په کمزورو اسلامي هېوادونو کې چې د جمهوريت په نامه کوم څه روان دي، هغه يو ډول جعل دی. ستر قدرتونه په کې فضا د ځان په گټه برابروي. په اقتصادي، تبليغاتي او استخبارتي هڅو هغه څوک سر ته راباسي چې د دوی د گټو ساتونکی وي. که هغوی د خپل هېواد کټو ته وفادار هم نه وي او داخلي پس منظر يې هر څومره خراب وي خو چې دوی ته وفادار وي. د هغوی د بري لپاره، مال، ميډيا او پټې توطيې هم په کار اچوي، چې کله دغه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خلک بريالي شي نو بيا يې استعمارگر هېوادونه نړۍ-واله ديپلوماتيکه ننگه هم کوي او په اړه يې مثبت تبليغات هم کوي.

بل اساسي تصور دا دی چې د ټاکنو لپاره دروغ ويل، بې ځايه دعوې، ریاکاري، يو پر بل ناحقه الزام او تهمت پورې کول په ټاکنيزو سياليو کې هره ډله او کانديد خپل ضرورت گڼي. سيکولر او اسلام پال په کې يو ډول دي، نو له داسې چا نه به د سوچه اسلامي شخصيت تمه څنگه وشي چې هغه دروغ، وعده خلافې، منافقت او ریاکاري خپل معمول وگرځوي!

د داسې چا په لاس بيا د اسلام مقدس دين د يوه نظام په توگه نافذول هم له اسلام سره ټوکې دي او که دا اعمال هغوی نه کوي، نو بيا د هغوی د هغو مخالفينو انتخاباتي بریا حتمي ده چې د استعمارگرو او اسلام دښمنو قوتونو د زر، زور او ميډيا همکاري ورسره وي، چې دا بيا د يوې اسلامي ټولنې لپاره فکري او نظرياتي ناورين دی.

په هغو کمزورو اسلامي هېوادونو کې چې پوځ يو مستقل ځواک وي او اسلامي نظرياتو ته وفادار نه وي، نوهلته که اسلام پال بری هم ترلاسه کړي نو استعمارگر يې پر ضد پوځ هڅوي او پانگونه پرې کوي، لکه په مصر او الجزاير کې.

هو! مگر هغو هېوادونو کې چې د مارشل لا واکمن يې د اسلام پر ضد هم وي او پر مسلمانانو د يکتاتوري واکمني هم چلوي، نو بيا ورنه جمهوري واکمني په هر حال بڼه ده.

همداراز هغه شاهي مستبد حکومتونه چې د استعمارگرو په اشاره او مشوره يې خپل مسلمان ولسونه زندۍ کړي وي، له هغوی نه هم جمهوريت بڼه دی.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په مجموع کې که مسلمان خپلې عقیدې ته وفادار، خپلواک او پر خپل ولس مهربان حاکمان په هر ډول او هره وسیله په مسلمانانو حکومت کوي، نو دا اسلام او مسلمانانو ته ګټور او غنیمت دی.

په لنډ ډول که ووايو نو طالبان د انتخاب شکل او ډول ته اهمیت نه ورکوي، بلکې پایلې او پر اسلامي ټولنه یې فکري او عقیدوي تاثیر ته اساسي اهمیت ورکوي، چې له همدې امله طالبان مستقيماً د انتخاب د طریقې پر ډولونو فتواوې لګول نه خوښوي.

د هندی الوتکې کړکېچ - ۲۲ ډسمبر ۱۹۹۹

له یوې بوختې کاري ورځې وروسته له دفتره وتم، چې د مشرتابه ځانګړې مخابراتې (نصرت) غږ وکړ. له دې غږ سره بېرته کارځای ته راغبرګ شوم. له کابل څخه د هوايي چلند وزارت د امیرالمومنین دفتر ته خبر ورکړی و، چې یوې تېستول شوې الوتکې پر کابل هوايي ډګر د ناستې اجازه غوښتې، خو اجازه نه ده ورکړل شوې. وزارت ويلي وو، چې الوتکه دا مهال کندهار ته پر لار ده. دا وخت زموږ د ریپټر مخابراتې په لومړۍ شمېره کې ټول ګډونوال غوږ وو. دا شمېره یواځې له محدودو او مهمو کسانو سره وه. ما ته د دې پېښې څارنه ځکه ډېره مهمه وه، چې له دا ډول پېښو سره سم رسنۍ اړیکه نیسي. زه باید کاري دفتر کې پاتې شوی وای. الوتکه کندهار ته نږدې وه چې پاکستانی چارواکو د اسلامي امارت د بهرنیو چارو وزارت او نورو مهمو مقاماتو ته خبر ورکړ، چې تېستول شوې الوتکه د هند ده.

پاکستاني چارواکو ویل، چې د دوی د حکومت رسمي مشوره دا ده چې موږ الوتکې ته د ناستې اجازه ور نه کړو. د پاکستانیانو استدلال دا و چې په دې نازکو حالاتو کې دا کار هم ستاسو (اسلامي امارت) په زیان دی او هم یې پر موږ (پاکستان) ناوړه اغېز پرېوځي. د پاکستانیانو دغه وړاندیز چې کله

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اميرالمومنين ته ورسېده، له څه ځنډ وروسته يې پر رېپټر مخابره چې ټولو مهمو کسانو اورېده، هوايي ډگر ته وويل چې الوتکې ته د ناستې اجازه ورکړئ.

دا وخت چې اميرالمومنين د هوايي ډگر مقاماتو ته د الوتکې د ناستې د اجازې امر کاوه الوتکه د کندهار له مسيره تېره شوې وه او د ايران پر مسير د متحده عربي اماراتو پر لور روانه وه. زموږ هغه حکومتې چارواکي چې د الوتکې د ناستې مخالف و، نور بې غمه شول ځکه چې دوی فکر کاوه چې الوتکه نوره ولاړه، خو څو ساعته وروسته په دوبي کې د اريانا هوايي شرکت د دفتر مسوول حاجي فرید کندهار ته په تليفوني تماس کې وويل چې الوتکه د دوبي پر المنهاج هوايي ډگر ناسته ده او د تېلو اچولو او د سوريو له خوراک او څښاک وروسته د بېرته الوت اراده لري. د بهرنيو چارو وزير مولوي وکيل احمد متوکل او ځينو نورو مسوولينو په دې تاکيد کاوه چې دا کار تر شا ښه عواقب نه لري او پاکستان هم له همدې امله د دې کار مخالفت کوي.

د شپې ناوخته د پاکستان يوه لوړپوړې پوځي مقام، برگيډير سلطان پر تلفون مشرتابه ته د خپل حکومت مشوره او دلايل وړاندې کړل. دغه پاکستاني برگيډير وويل: "له يوه لورې پر تاسو نړۍ وال فشارونه او اقتصادي بنديزونه دي، بل لور ته په هر کار کې هند پاکستان ته گوته نيسي، نو که تاسو دا کار وکړئ، پاکستان او افغانستان دواړو هېوادونو ته ښايي زيان ولري؛ ځکه چې زموږ اړیکې له هند سره دا وخت ډېرې نازکې دي". اميرالمومنين د سلطان وړانديز رد کړ او ويې ويل: "دا زما خپله فيصله ده، موږ په دې کې د خپل حکومت او هېواد لپاره ځانگړي اهداف لرو".

دا چې دا اهداف څه و، اميرالمومنين موږ ته په ځانگړې مخابره په واضحو ټکو وويل: "که د الوتکې تښتونکي مسلمانان وو د خپل اسلامي مسووليت له مخې يې مشروع مرسته کوو او که هندوان وو، نو د هند حکومت ته يې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سپارم، ترڅو د هند له دولت سره د افغانستان د اسلامي امارت روابط جوړ کړو." د مشر دغه الفاظ د رپيټر مخاږې د لومړۍ شمېرې ټولو گډونوالو واورېدل، چې ډېری يې اوس هم له نيکه مرغه ژوندي دي.

غالباً د اريانا د دوبي دفتر مشر د المنهاج هوايي ډگر د چارواکو په وسيله هندي الوتکې ته خبر ورساوه، چې د کندهار پر هوايي ډگر ناسته کولای شي.

الوتکې په دوبي کې د يوه نارينه او يوې ښځينه مړي او درې دېرشو ښځو او ماشومانو له کوزولو وروسته کندهار ته راغله. تر دې مهاله هيڅوک هم خبر نه وو چې د الوتکې تښتوونکي څوک دي او څه هدف لري، خو وروسته دا جوتنه شوه چې الوتکه د نيپال هېواد له پلازمېنې کټمنډو څخه د هند پلازمېنې نوي ډيلي ته روانه وه چې د الوتکې د يوولسو کارکوونکو په گډون دوه سوه ديارلس سولۍ په کې سپاره وو، چې يو شمېر يې بهرني ديپلوماتان هم وو او يو ناڅاپه يې مسير بدل کړ. لومړۍ ناسته يې د هند په امرتسر ښار کې وکړه، چې د تېلو له اچولو وروسته يې بېرته الوت وکړ.

دا وخت هندي مقاماتو ته معلومه شوې وه چې الوتکه يرغمل شوې ده. د هند له امرتسر وروسته يې دوهمه ناسته د پاکستان په لاهور ښار کې وکړه، او بيا يې افغانستان ته مخه کړه.

سهار ته نږدې الوتکې د کندهار پر هوايي ډگر ناسته وکړه. زه هم سهار لږ وروسته د هوايي ډگر پر لور وخوځېدم. د بهرنيو چارو وزير ښاغلي وکيل احمد متوکل د هوايي ډگر د تماس ټاور کې ناست و. زه هم وروختلم، له ټاوره د هوايي ډگر منسوبينو د الوتکې له تښتوونکو سره په انگليسي خبرې کولې. لومړی يې له هغوی د خوارو په اړه وپوښتل چې سورلۍ څه ډول خواره خوښوي. هغوی د قابلي پلاو وويل. له ما سره په دفتر کې د ظاهر په نامه يوه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ځوان کار کاوه چې مور يې هندوستانی وه. په هند کې وړوکی لوی شوی و، په هندي ژبه يې روانې خبرې کولای شوای، لومړی مو هغه راوستی و، چې له تېنتوونکو سره په خبرو ځان پوه کړي، خو وروسته له تماس خبره روښانه شوه چې تېنتوونکي پاکستانیان دي اردو ژبه وايي.

تېنتوونکو د مولانا مسعود اظهر په گډون د پينځه دېرشو پاکستاني کشميري مبارزينو د خلاصون او يوه لويه اندازه پيسو غوښتنه لرله، چې بيا وروسته د اسلامي امارت له خوا د پيسو له غوښتنې تېر کړای شول؛ ځکه دې کار کومه بشري او اخلاقي انگېزه نه لرله او تش د تاوان لپاره د تېنتولو بڼه يې خپلوله. له همدې امله امارت په دې غوښتنه کې د هغوی ملاتړ ونه کړ او د بنديانو د غوښتنې ملاتړ يې وکړ.

د هغو هېوادونو له لوري چې په دې الوتکه کې يې مهم اتباع يرغمل وو، د هند پر دولت فشار ډېر زيات و. دا وخت د ملگرو ملتونو او سره صليب د ادارو له خوا هندي حکومت سره تماس نيول شوی و. ان د الوتکې تر ناستې وړاندې لا هند پر دې راضي و، چې د بشري ضرورت او د يرغمل شويو د ساتنې په موخه افغان حکومت کولای شي چې د تېلو او خواړو د ورکړې لپاره الوتکې ته د ناستې اجازه ورکړي.

وکیل احمد متوکل د ټاور د تماس نيوونکو په وسيله له تېنتوونکو نه هم پوښتلي وو. هغوی ورته ويلي وو، چې دا به زموږ وروستۍ ناسته وي، نور بل لور ته نه شو تللای او که څوک راسره زور وکړي ځانونه او الوتکه به له مينځه لاړه شی. که څه هم د ملا محمد عمر موقف ښکاره و، خو د تېنتوونکو دغه غبرگون له متوکل سره په ډيپلوماتيک او مطبوعاتي ډگر کې مرسته وکړه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

متوکل په لومړي ځل رسنیو ته وویل چې الوتکې ته مو د هند د حکومت په خوښه د تېلو او خوړو لپاره د ناستې اجازه ورکړه، خو هغوی اوس له پروازه انکار کوي او د زور په صورت کې د ځان او سورلی د له مینځه وړلو اخطار راکوي، چې دا یو خطرناک حالت دی، باید هند د مسئلې په حل کې مثبت گامونه اوچت کړي.

دا وخت د سیمه ییزو او نړۍ والو رسنیو او دیپلوماتیکو کړیو پاملرنه ټوله دې لور ته وه. شنونکو او د نظرځاوندانو پر طالبانو د رسنیو له لارې هم غبرونه کول، که د الوتکې په اړه کومه ناوړه پېښه رامینځ ته شي، دا به د طالبانو لپاره نړۍ نوره هم دښمنه کړي. هند حکومت هم په دې اړه له نړۍ نه رسمي مرسته وغوښته.

د روسیې حکومت په دې اړه د امنیت شورا غړو ته د بیرنۍ غونډې مشوره ورکړه. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت په خپله اعلامیه کې دا پېښه ترهگری او بشرضد وگڼله اوغوښتنه یې وکړه چې هند او د سیمې نور هېوادونه دې له افغان حکومت سره په گډه د یرغمل شویو د خلاصون ممکنه هڅه وکړي، چې د سیمې له هېوادونو یې هدف پاکستان و، زموږ ترڅنگ پر پاکستان هم فشار و، چې دلته د برکیدیډرسلطان خبره رښتیا شوه.

امارت د الوتکې د امنیت په اړه یو مستقل امنیتي ټولگی تشکیل کړ، چې ځانگړی یونیفورم یې په تن و. په وسلو سمبال او اور وژونکي موټرونه هم ورسره وو. دا مستقلة پوځي قطعه یې د الوتکې هر لور ته ځای پرځای کړه، چې د الوتکې لور ته په بدل یونیفورم کې څوک نږدې نه شي یا هم یرغمل کوونکي په کوم ناوړه عمل لاس پورې نه کړي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په کندهار کې د گڼ شمېر پاکستاني او نړۍ والو خبريالانو گڼه گوڼه وه او د خبريالانو د تنظيم چارې تر ډېره پر ما وې. د پلان له مخې به د خبرو په جريان کې متوکل د تازه پرمختگونو په اړه د خبريالانو غونډې ته هره ورځ معلومات ورکول. د امارت له لوري د الوتکې منظمه څارنه او د هوايي ميدان کلک امنيت او د متوکل صيب محتاطې ديپلوماسۍ د حالاتو نړۍ وال څارونکي تر ډېره حده مطمئن کړل. له همدې امله خو د ملگرو ملتونو د بشري مرستو مشر "ايرک ډيمول" رسنيو ته وويل: د طالبانو له دې امله ډېر مندوی يم چې د يرغمل شويو د ژوند او امنيت ډېر غم ورسره دی او په دې اړه يې پوره او بريالۍ هڅې جاري ساتلي. ډيمول دا هم وويل چې که څه هم پر طالبانو په دې اړه ډېر سخت نړۍ وال فشارونه دي، خو هغوی دا موضوع په ښه توگه د بري لور ته نږدې کړې.

د ډسمبر په اوويشتمه د الوتکې د تخنيکي څارونکو په گډون له هنده پنځوس کسيز پلاوی د ملگرو ملتونو په ځانگړې الوتکه کې کندهار ته راورسېد او د هوايي ډگر په مېلمستون کې ځای پرځای شول. له يوې اوونۍ پرله پسې خبرو وروسته د هند د بهرنيو چارو وزير جسونت سنگ د ملگرو ملتونو په ځانگړې الوتکه کې درې تنه اسيران مولانا مسعود اظهر، مشتاق عمر او سيد عمر شيخ له ځانه سره راوړل او له متوکل سره تر اوږدو خبرو وروسته يې د الوتکې عمله له الوتکې رابهر کړل. تېښتوونکي او درې تنه راخلاص شوي بنديان د کندهار د قول اردو لور ته بوتلل شول.

د هند د بهرنيو چارو وزير جسونت سنگ تر رخصتېدو وړاندي د افغانستان د بهرنيو چارو له وزير وکيل احمد متوکل سره گډ خبري کانفرانس ته خبرې وکړې. دغه خبري ناسته چې د هوايي ډگر د مېلمستون تالار کې وشوه، په لسگونو سيمه ييزو او نړۍ والو خبريالانو په کې گډون وکړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

متوکل له خپل سیال جسونت سنگ نه مننه وکړه چې د ستونزې په اوارې کې یې پوره رول ادا کړ، په مقابل کې جسونت سنگ نه یوازې دا چې له متوکل نه یې مننه وکړه، بلکې متوکل ته یې هند ته د ورتللو رسمي بلنه هم ورکړه.

مور د هند خارجه وزیر د الوتکې تر زینې بدرگه کړ. هغه د خدای پامانۍ په دود لاس اوچت کړ او رخصت شو. د ملگرو ملتونو د الوتکې له الوته یوه شیبه وروسته د هند یرغمل شوې الوتکې هم پرواز وکړ. مور په خپلو خپلو موټرونو کې د ښار پلو ته را روان شوو. دا وخت زمورې مخابرې لگېدلې وې. د رپیتیر پر لومړۍ شمېره ملا محمد عمر د قول اردو پر قومندان مولوي اختر محمد عثمانی غږ کړل. مشر له عثمانی سره د وروستیو جریاناتو په اړه له غږېدو وروسته عثمانی ته وویل: "پام چې پر خان مغروره نه شئ چې دا موضوع مور او تاسو حل کړه، دا یو دروند امتحان و، چې یواځې د الله په غیبی نصرت پای ته ورسېد".

زه له ځانه سره په دې خبره ډېر خوشاله وم چې د دومره نړۍ والو فشارونو او اقتصادي بندیزونو پر مهال که متوکل د هند سفر وکړي، دا به ستره د یپلوماتیکه لاسته راوړنه وي، خو هفته وروسته د لویدیزې او هندي میډیا له لوري فضا بېرته خړه پړه شوه او دغه ټوله ماجرا یې پاکستانی استخباراتو پورې وتړله.

د هند په دننه کې هم لوړپوړي هندي مقامات د خپل خارجه وزیر له بلنې صرف نظر شول. بل پلو پاکستان هم لومړی دې ته اندېښمن و چې که رښتیا متوکل هند ته رسمي سفر وکړي دا به د پاکستان لپاره ناوړه پیغام وي.

د متوکل صیب رایه دا وه چې تېښتوونکي باید سره صلیب ته وسپارل شي، خو مشرتابه وویل چې مور له هغوی سره د خوندي خوشي کېدو عهد کړی، هغوی خپل اختیار لري چېرته چې ځي هلته تلای شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

نړۍ والو او هندي رسنيو زما په حواله خبر تېر کړ، چې هايجکران پاکستان ته لاړل، خو ما هيڅ داسې خبره چا ته نه وه کړې او بنديان او تېنتوونکي دا مهال دواړه لاهم په کندهار کې وو. زه ډېر حيران شوم چې څرنگه ميډيا په په غلطه يو خبره ماته منسوبه کړه او بيا يې دومره هوا هم ورکړه.

په سبا ما بنام مور څو تنه د اسلامي امارت چارواکي په کندهار کې د پاکستان کونسلگرۍ ته د ما بنامني لپاره وربلل شوي وو. په دغه مېلمستيا کې د بهرنيو چارو وزير، وکیل احمد متوکل، د کندهار د قول اردو قومندان، مولوي اختر محمد عثمانی، د مشر سکرتر سيد محمد طيب اغا، پخوانی خارجه وزير ملا محمد غوث، زه او يو څو تنه نور وو. کله چې مېلمستيا ته ورغلو نو د کونسلگرۍ د نظامي اتشې مسوول "زاهد" زموږ اصلي کوربه و، چې بيا څه موده وروسته د زړه د ناڅاپي دورې له امله وفات شو. کونسلر تر ډېره تشریفاتي بڼه درلوده، اصلي واک د نظامي اتشې د مسوول و؛ ځکه چې کونسلر د خارجه وزارت له خوا رالېږل کېده او د اتشې مسوول معمولا د آی اس آی له خوا ټاکل کېده.

زاهد مرحوم مور ته د هند پر ضد داسې خبرې پيل کړې، لکه څوک چې د مکتب د لومړي ټولگي شاگردانو ته درس ورکوي!

ويل يې "هندو هيڅکله د مسلمان دوست نه شي کېدای. هند په تاريخ کې له مسلمانانو سره بې کچې ظلمونه کړي او دې ته ورته خبرې...". مور پوه شوو چې د زاهد هدف څه دی او د خپل حکومت له خوا څه دنده ورسپارل شوې.

د خبرو په جريان کې زاهد د الوتکې او ميدان د ښه امنيت او نظم په اړه د اختر محمد عثمانی ستاينه وکړه، خو عثمانی مزاجا ډېر خوش طبعه و، کله به يې په مهم مجلس کې هم يوه نيمه ظريفه ټوکه کوله. د زاهد د خبرې په ځواب کې يې وويل: مور پوهيږو چې تاسو هم له ميدان سره په نږدې کنډوالو کې خپل گيله

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

گیان غلي کړي و (گیله‌گیان غلي کول د لوی کندهار په اصطلاح کې ځانگړی مفهوم لري، گیله‌گي کم عمره خوسکیو ته وايي). اشاره یې د کونسلگری هغو دوو موټرانو ته وه چې د دغې ماجرا په ورځو کې به یې له هوایي ډگره د باندي په پنگو خونو کې پټ درولي وو او له هغه ځایه به یې د هوایي ډگر څارنه کوله؛ په دوربین کې به یې الوتکې ته هم کتل.

د عثماني صیب دغې معنادارې خبرې ته ټولو سخت وخنډل. که څه هم د پاکستانی موټرانو دلته درېدل به ښایې د امارت په اجازه وو، ځکه چې هغوی په دې سرگردانی کې ځان شریک گانه. د خپلو اتباعو مسئله یې وه، خو د عثماني ټوکه په دې اړه په خپل ځای کې ډېره معناداره وه، ځکه خو زاهد له خدا وروسته یو څه فکر یوړ.

د مجلس د پای په شېبو کې ملا محمد غوث اخوند د همدې پېښې په اړه یو څو داسې پوښتنې وکړې، چې په ظاهره داسې معلومه شوه چې له جریانه پوره خبر نه دی. په دې سره متوکل صیب موسکی شو او ما ته یې وکتل، خو ما چې فکر وکړ ملا محمد غوث په لوی لاس غوښتل چې د پېښې له ځینې ښکاره اړخونو ځان ناخبره وښيي او په ځواب کې د پاکستانی مقام خبرې واورې او د هغوی لیدلوری ځان ته پوره معلوم کړي، ځکه چې ملا غوث دقیق او ظریف مزاجه سړی و.

د کوکنارو په کرهڼه ناڅاپي بندیز

پر کابل د طالبانو له واکمنۍ بیا تر ۱۹۹۹ کال تر پایه له نړۍ‌والو انجورانو سره د تفاهم په لړ کې د هر کال په تېرېدو د کوکنارو د کښت د تدریجي کمښت پالیسي وه چې لومړی به یو پر درې، بیا نیمه برخه او بالاخره به صفر کیږي او دا د دې لپاره چې په یو ناڅاپي بندیز خلکو ته مالي ضربه ونه رسیږي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ملا محمد عمر چې کوم علماوو ته ډېر معتقد و، هغوی له اوله د کوکنارو د کښت مخالف ول، خو د تدریجی کمښت پالیسي یې منله. دا پلان په لومړي او دوهم کال سم روان و، په ۱۹۹۸ او ۱۹۹۹ کال کې فیصدي سرچیه وه. دا وخت چې د نړۍ والو تعزیراتو او لویدیځ د دښمنۍ له امله ملا محمد عمر د منکراتو د دفع په جذب له نړۍ والو نورمونو او غوښتنو نه په بې پروایۍ عمل کاوه، چې په دې لړ کې بیا وروسته د بتانو نړېدل او اهل ذمه وو ته فارقه لباس او ځینې نور اوامر هم راځي؛ د کوکنارو بندیز هم سوچه دیني بڼه لرله.

سیمه ییزو علماوو د طالبانو د واکمنۍ له لومړیو ورځو د تاریکو د کښت په اړه د جواز مشروط دلایل ویل. دې دلایلو ملا محمد عمر ته له اوله چندان خوند نه ورکاوه، خو د ولس د یو ناڅاپي نارضايت له وېرې ځینو طالب چارواکو ملا محمد عمر د تاریکو په تدریجې (ورو ورو) بندیز قانع کړی و چې د فیصدي له مخې به هر کال کنترولېږي او د څو کلونو په تېرېدو به دغه کښت صفر کېږي. نړۍ والې ادارې به یې کروندگرو ته په پرېښودلو معاوضه ورکوي چې په یو ناڅاپي بندیز کروندگر له یو ناڅاپي مالي ستونزې سره مخ نه شي. که نه حکومت سره به یې واټن پیدا شي، خو دغه تدریجی پروسه وروسته ټکنۍ ښکاره شوه. چې له امله یې ملا محمد عمر د دې پروسې پر بریالیتوب شکمن شو.

تاریک د جنوبي ولایت هلمند په ځینو ولسوالیو کې د شوروي تجاوز پر وخت لا دود شوي ول چې د مجاهدینو له بری وروسته د هلمند په اکثر او د کندهار په ځینې ولسوالیو کې دود شول او د هېواد په شرقي او شمالي ولایاتو کې هم دغه کرهڼه پیل شوه.

په هلمند، ننگرهار او بدخشان کې د اپیمو کارخانې جوړې شوې. تاجکستان او پاکستان ته دایران په نسبت د افیونو قاچاق اسانه و، ځکه خو له دغو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هېوادونو سره د افغانستان سرحدی سیمې د قاچاقبرو د توجه وړ وې. د طالبانو په راتگ سره هم دغه کاروبار روان و. طالبانو لومړی په دې اړه محتاط قدم اخیست، ځکه چې ډېرو سیمه ییزو ملایانو دغه کښت ته جواز ورکاوه، حتی د جوماتونو امامانو یې زکاة اخیست. همدا راز د طالبانو نږدې ملاتړو خلکو دغه کښت کاوه او ځینو یې تجارت کاوه، خو داسې مشهور علما هم وو چې هم مشرتابه ته نژدې وو او هم یې دغه کښت روا نه گانه چې بالاخره ملا محمد عمر له یو شمېر مشهورو علماوو سره له تفصیلي بحث او مشورو وروسته د تدریجي بندیز د پالیسی برعکس په یوه وار د بندیز پرېکړه وکړه.

د ۲۰۰۰م کال د جولای د میاشتې پر شپږویشتم مازيگر په خپل دفتر کې ناست وم چې په تصادفي ډول د WFP موسسې محلي کارمند انجنېر فضل محمد زما دفتر ته راغلی و. مشر په ریپټر مخابره له دود سره سم راباندې غږ کړل: عبرت! عبرت! (دا زما د مخابرې نوم و). ما ورته بلې وویل. مشر وویل کاغذ او قلم درواخله. زه پوه شوم چې ښایي کومه عاجله او مهمه اعلامیه به وي. قلم او کاغذ مې را واخستل... وایي ولیکه.. ما ویل څه ولیکم؟

- دا ولیکه چې له ننه وروسته په هېواد کې د کوکنارو پر کرهڼه بندیز دی. د سرغړونې په صورت کې درنه جزا ده.

هېښوونکي خبر و. د لیکلو مینځ کې مې په خبرو کې ورپوپ کړل: هیڅ شرط په کې نه شته؟ او د نړۍ والو ادارو نه د بدیل په توگه د مرستو غوښتنه؟

خبره یې راپرې کړه: "...هیڅ شرط په کې نه شته یواځې د خپل اسلامي مسئولیت له مخې یې د منکر په توگه بندوم!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

نه يې د نړۍ والو لپاره بندوو او نه له کومې ادارې مرسته غواړو. که څوک کروندگرو سره مرسته کوي او که يې نه کوي دا کار موږ د خپل شرعي مسؤليت له مخې کوو او تر اوسه چې پاتې وو، د هغه دې هم الله عفوہ راته وکړي".

د اعلاميې ټول الفاظ انجنېر فضل هم واورېدل، هغه هم د خوښۍ او حيرت په عالم کې ډوب و.

اعلاميه مې پوره کړه او بيا مې يو څه الفاظ و برابر کړل خو په فکرونو کې ډوب وم، ځکه چې تاريخک هغه ستره نړۍ واله نيوکه او موضوع وه چې نړۍ والو ادارو يې په اړه هره ورځ په ميډيا کې پرېرې خپرولې. په داسې بې قيد وشرطه اوساده ډول بندول يې هېښونکې پېښه وه.

انجنېر فضل محمد د خوښۍ او حيرت ترمنځ ژر ژر پوښتنې تکرارولې... هيڅ شرط او غوښتنه په کې نه شته؟ دا ولې؟ دا خو وږه خبره نه ده. ما به د مشر خبره ورته تکراروله چې ويل يې له هيچا نه هېڅ غوښتنه په کې نه شته.

اعلاميه مې ترتيب کړه. د فيکس او تلفون له لارې مې گڼو اژانسونو ته ورکړه او له څو راډيويگانو سره مې په دې اړه مرکې هم وکړې.

پلازمينه کابل لا خبر نه و. د شپې ناوخته له کابله زنگونه را شروع شول. په سبا کابل نه هم دا خبره ميډيا ته تکرارېدله، خو له بده مرغه څو ورځې وروسته لويديزې ميډيا د افغانستان د حکومت دا ستر اقدام ډېر ناوړه او غلط تعبير کړ. مشرتابه خو د هغوی د تبليغاتو پروا نه لرله، ځکه چې په بندولو کې يې هغوی په نظر کې نه ول نيولي، خو د امارت مطبوعاتي څانگه په دغو ناوړه تبليغاتو سخته مایوسه شوه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ځينو کړيو خو لا دا پروپاگنډ هم پيل کړ چې د طالبانو مشرتابه زيات تاريخي رانيول او د بيبي د لوړېدو لپاره يې بند کړل خو دا د هر هغه چا لپاره چې د طالبانو د مشر له شخصي ژوند او طبيعت سره بلد و د منلو وړه نه وه. د څو مياشتو په تېرېدو د تاريخي کښت په بې ساري توگه پرته له زور زياتي په مکمله توگه بند شو.

په هغو محدود سيمو کې چې د مسعود د ملېشو په واک کې وي، د دې کښت کرهڼه روانه وه، ځکه چې دغه لږې سيمې د حکومت په واک کې نه وي، چې د هېواد په سلو کې پنځمه برخه يې تشکيلوله. له همدې امله د هېواد نورو برخو نه هم د مافياو غړي او قاچاقبر دغو سيمو ته ورمات شول.

په دې سيمو کې د مخدراتو په قاچاق کې د ډبليو ايف پي په راپور کې د مخالفې ټلوالې غړي او قومندانان هم ککړ ښودل شوي وو. د ډبليو ايف پي د هم هغه کال په راپور کې د برهان الدين رباني د مېرمنې يادونه هم شوې وه چې د مخدره موادو په قاچاق تورنه شوې وه.

له بده مرغه د امريکا له يرغل وروسته د نوې ادارې په راتلو سره دغه کښت بېرته پيل او له هغه څو چنده زيات شو چې تر اوسه ادامه لري.

په يوه فرمان د اعزازي القابو لغوه کول

د طالبانو په واکمنۍ کې ځينو خلکو هڅه وکړه چې له کابل پوهنتون او علومو اکاډمۍ نه علمي رتبې او القاب په ناقانونه ډول يا په اعزازي توگه ترلاسه کړي. دوی د کمونيستي دورې او د رباني د رژيم پرمهال په ناقانونه ډول د پوځي او علمي رتبو ترلاسه کول په دليل کې راوړل، چې سليمان لايق په کې اکاډوميسن او څو نور په کې پوهاندان شوي وو او بې شمېره په کې جنرالان شول. ملا محمد عمر چې د مدرسې يو طالب و، له دې مسايلو سره بلد نه و خو کله چې د پوهاند په گډون يو لړ علمي رتبې په اعزازي ډول ترلاسه کېدې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

او په يو ډول يې پر مشرتابه هم امضا کولې، آن چې د اولمپيک رييس عبدالشکور مطمئن چې د کابل د پغمان اوسېدونکی و او په څو لوبو کې يې مدالونه اخيستي وو، هڅه يې کوله چې د پوهاند لقب په اعزازي توگه ترلاسه کړي!

په همدې نيت يې کندهار ته سفر لاره. زما په دفتر کې د علومو اکاډومي رييس محمد حسين مستسعد ورسره لاندې وکړه. مستسعد ورته وويل: ته د لوبو اتل کېدای شي، خو پوهاند علمي رتبه ده، ستا دا هڅه د علمي ادارو سپکه او د نظام بدنامي ده!

همداراز د شريعت غږ راډيو عمومي رييس محمد اسحاق نظامي چې کومې خاصې زده کړې يې نه لرلې، تش نطق و، او له نورو سره يې فقط د هنجري تفاوت لاره! هغه هم په ډېره نادوده طريقه د پوهنتون پر ځای له بلې ادارې د پوهاند لقب د ترلاسه کولو هڅه وکړه او څه وخت يې په راډيويي خپرونو کې هم له خپل نامه سره د "پوهاند" کلمه کاروله.

کله چې ۲۰۰۰م کال کې د علمي ادارو له خوا ملا محمد عمر ته شکايت ورسېد. ملا محمد عمر د علمي ادارو له چارواکوسره له مفاهمې وروسته يواځې په يوه فرمان د خپلې دورې ټول ناقانونه او اعزازي القاب لغوه اعلان کړل!

په دې فرمان د ډېرو جعلي پوهاندانو له اورو د پوهاندۍ دروند پوستين وغورځېد. دوکتوران او قضاوت پوهان هم له القابو عاري شول!

له هغه وروسته بيا چا تر اخيره د اعزازي لقب د ترلاسه کولو هڅه ونکړه.

د امر بالمعروف د ادارې په اړه له ملا محمد عمر سره مباحثه

د طالبانو د غورځنگ بنسټيز شعار او هدف د اسلامي شريعت تطبيق و، چې په دې لاره کې د نورو ادارو او قضايي ارگانونو ترڅنگ د امر بالمعروف د ځانگړي اجرايوي ځواک د شتون اړتيا هم وه، خو د دې ادارې کارکوونکو او افرادو ته د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

يوې ځانگړې روزنې اړتياوه. همداراز په دې اداره کې د توظيف لپاره يوه ځانگړې معيار او محتاطانه انتخاب اړين و، چې له بده مرغه طالبانو دغه اساسي ارزښتونوته توجه ونکړه او د دې ادارې مشران باحکمه او دور انديشه خلک نه ول او عامو افرادو يې په عامه توگه ځانگړې روزنه او عميکه دينې پوه نه لرله، چې له امله يې ډير افراطي اجرائات کول او په ځينې کارونوکې يې ډير غير ضروري شدت هم کاوه.

موږ ته د هغوي د کار ماهيت، طريقه او په ټولنه کې يې اثرات معلوميدل ځکه مو د دې ادارې د يوشمېر کارونو په اړه نيوکې لرلې چې دا نيوکې بالاخره د دې ادارې مسئولينو نشوای زغملای، چې له امله يې پر موږ ډول ډول تورونه لگول.

د ځينو کړنو په اړه يې ملا محمد عمر هم ناخوښه وو. يوه ورځ يې وويل: زموږ د نظام لپاره مهمه اداره امر بالمعرف وه، خو زموږ دغه اداره تر ټوله ناقصه او بې خونده ده.

خو دا چې د دې ادارې د عملي اصلاح لپاره مشرتابه ولي موثر اقدامات ونکړل، دې به ښايي نور هم ډير لاملونه لرل خو څه چې ماته معلوميدل هغه درې لاملونه وو: په دې اړه د علماوو مضر احتياط او خاموشي؛ د ملا محمد عمر په نږدې او باوري حلقه کې د ځينو کسانو لخوا د دې ادارې د کړنو دفاع او درېيم لامل يې د مخالفت کوونکو په اړه بدگماني وه.

په دغه اداره نيوکه ډيرو مشرانو په زړه کې ساتله، ماته هم يو ملگري وويل که کندهار کې د ملا محمد عمر ترڅنگ نه وايي نو د دې ادارې مخالفت به درته دروند تمام شوی وای!

د کندهار په ولايتي شورا کې د امر بالمعروف پر چارواکو زما مخامخ نيوکو او ورسره لفظي مشاجرو، د امر بالمعروف چارواکي غوسه کړي وو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کله چې په دوه زرم کال کې د اولمپیک ریاست په بلنه د پاکستان له چمن ښارگوټي د کرکیت یوه لوبډله کندهارته راغلې وه او په کندهار ښار کې یې له خپل سیال ټیم سره لوبه کوله، له لوبې وروسته د امر بالمعرف وزیر لوبغالي ته ورغلی وو او د دغې میلمنې لوبډلې ځینې لوبغاړي یې د انگریزي ستایل وینبنتو او ږیرې خریلو په تور تهدید کړی و. دا کار له یوې خوا لویه بدنامي وه له بلې خوا یو ډول اداري بې نزاکتی وه چې د یوې اداري له خوا دعوت شوي کسان د بلې ادارې لخوا توهین شول. ما په شورا کې دا موضوع په جدې ډول راپورته کړه خو تنو مې ملاتړ وکړ خو ځینې مهمو کسانو او د امر بالمعرف چارواکو د دې کار دفاع وکړه، بالاخره زما د طرفدارو نظر دا وو چې دغه شکایت او د امر بالمعرف په اړه نور شکایتونه باید له مشرتابه سره مخامخ وڅیړل شي زه دې کارته تیار شوم.

د پوهني رئیس مولوي نیک محمد او د کندهار د جهادي مدرسې مدیر او د شمال د لومړیو کرښو جنګي قوماندان قاري فیض محمد هم راسره ملګري شول. د ماسپښین له لمانځه وروسته مو له مشر سره د ناستې وخت و. چې کله ورغلو ملا محمد عمرته لومړی خبرې مرحوم قاري فیض محمد پیل کړې. هغه وویل د دې ادارې د کارونو په اړه شکایات ډیر زیات دي، باید نور کنترول شي. قاري فیض محمد ملا محمد عمر ته ډیر نږدې و. خو دا وخت ملا محمد عمر پر هغه داسې گمان وکړ چې ښایي دا خبرې به د ده خپله جزبه نه وي. نو په په طنزیه انداز یې هغه ته وویل چې ستاسره د هر څه غم وي، په هر څه کار لري. هغه یې په ضمني تردید خاموش کړ. مولوي نیک محمد چې لوړه دیني پوهه یې لرله او معتدل مزاج یې لاره په ډیره بې پروایي یې مشر ته وویل چې زموږ ولس د اکره په حالت کې دی، هر ډول زور پرې راوستل د حکمت خلاف کار دی؛ یواځې د خولې امر بالمعرف ورته کافي دي. ملا محمد عمر د هغه دغه مطلق مخالفت خوښ نه شو، په ځواب کې یې ورته وویل مولوي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

صیب! دغه جگړو او وحشت بې لارې کړې خلک یواځې په خبرو دیني اوامر نه مني. چې رعب او دولتي مراقبت نه وي، امر بالمعروف ناشونی دی. مولوي نیک محمد صیب څه نور دلایل هم وویل خو د ملا محمد عمر په وړاندي دیوال ته ډډه وهونکې محمد رسول نامې بار بار د مولوي نیک محمد په خبرو کې مداخله کوله، چې دې کار زه ډیر ځورولم. محمد رسول د ملا غازي ورور و. ملا غازي د ملا محمد عمر د پخوانیو ملگرو له ډلې و؛ دغه ډله خلکو ته به یې د ملا صیب انډیوالان (ملگري) ویل. په دوي کې ځیني کسان متدین، باوقاره او په خبره پوه خلک وو، خو ځینو یې بیا د محمد رسول په څېر د ملا محمد عمر له نږدیکته ناوړه گټه پورته کوله او په داسې کارونو کې یې مداخله کوله چې نه به ورباندي پوهیده او نه به یې د مداخلې حق و. د مشر په ځای کې همداسې یو شمېر وچ ذهنه او له ناپوهي سره سره په هرڅه کې کار لرونکې کسان وو؛ چې له امله به یې کله کله ستر کارونه خرابیدل.

له مولوي نیک محمد نه وروسته ما خبرې پیل کړې، خو په پیل کې مې داسې جملې وکارولې چې د محمد رسول د مداخلې په اړه ضمني احتجاج و. ما مشر ته وویل: موږ تا ته د دې لپاره راغلو چې بل ځای مو د دې مشکل د حل تمه نه وه او تا ته مو یواځنی امید دی او ته به په دې اړه زموږ غږ اورې! مشر زما د خبرو په لومړیو جملو پوه شو او ملا رسول هم مداخله بنده کړه. زموږ ترمېنځ اوږد بحث او مناقشه وشوه، ما د دې ادارې د ځینې کارونو ناوړه تاثیرات او هغه پېښې تفصیلي ورته یادې کړې چې د هیواد په ځینو ښارونو کې د دې ادارې د ځینو کسانو له خوا رامېنځ ته شوې وي. د دې ادارې د اصلاحاتو په برخه کې زما عمده وړاندیزونه دا وو چې اول خو د دې ادارې د کارونو او خلکو ته د دوي له لورې د ورکوونکو سزاگانو په اړه د علماوو یوه ستره غونډه د سترې محکمې د علماوو په گډون تحقیقي ناسته وکړې او د شریعت له مخې دې څېړنه وکړې. دوهم باید د دې ادارې کارکوونکو ته جلا روزنه ورکړل شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دربیم هغوي دې دعوتي طرز ته هم توجه وکړي، سوتی او تهدید دي محدود کړي. په دې نظر کې له ما سره دواړه ملگري یوه خوله وو.

خو مشر د ناوړه پېښو په اړه د تحقیق وعده وکړه او د علماوو د ناستې وړاندیز یې ونه مانه، بلکې استدلال یې دا و چې د ادارې مشر عالم دي، هغه دي خپله د مشکوکو سزاگانو په اړه دیني پلټنه وکړي.

زموږ له اوږده بحث نه وروسته مشر یواځې څو واپه تغیرات ومنل، لکه د بهرنه راتلونکې افغانان به ترڅو میاشتو د امر بالمعروف په مقرراتو مکلف نه وي او بل امر بالمعروف به دعوتي ویناوي او تبلیغاتي لیکنې او کتابونه هم خپروي.

د امر بالمعروف مشر مولوي عبدالولي له دیني پوهي سره بې تجربې، وچ ذهنه او جدي مزاجه ځوان و. تر شا یې د عدلیې وزیر ملانورالدین ترابي و، چې کمه دیني پوه یې لرله او تر ډیره به یې خپل مزاج چلاوه. په کابل ښار کې د امر بالمعروف اجرایوي مشري تر ډیره د دې ادارې مرستیال وزیر ملا قلم الدین کوله. مولوي قلم الدین د لوگر اوسیدونکی و او د جهاد پر مهال د مولوي محمد نبي د امنیتي گارډ مسئول و، هغه ډیرې کمې دیني زدکړې لرلې، په کابل ښار کې د دې ادارې د ناوړه او بې خونده چلند اصلي سببول همدغه سپری و، چې ویل کیږي پر کابل د طالبانو له واکمني یوڅه وخت وروسته قلم الدین د کابل ښارته د یو قرضدارنه د خپل قرض د اخیستلو په موخه راغلي و او شپې یې د امر بالمعروف په اداره کې تیرولي. هغه ستر وجود او ځواکمني متبې لرلې. څو ځله چې هغه د امر بالمعروف له موظفینو سره ښار ته وتلي و، نو د قوي وجود له امله په تازیانه وهلو، تیل وهلو او ډبولو کې یې د ملگرو خوښ شوی و، چې وروسته د وزیر هم شوق پري راغی او خپل مرستیال یې وټاکه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ايران سره د اړيكو نرمېدل

دله ايران سره د طالبانو د واکمن نظام اړیکې د ۱۹۹۸ پای کې تر دېنمنۍ رسېدلې وې او کله چې د دغه کال په اگست کې د مزار له فتحې وروسته یوولس ایرانیان ووژل شول، خبره پر سرحدونو د قواوو تر ځای پر ځای کولو ورسېده. د مزار او بامیانو په نیولو کې طالبانو د ایران بې شمېره وسلې او مهمات ونيول چې له حزب وحدت او ټلوالې سره یې مرسته کړې وه. د مرمیو پر صندوقونو په ښکاره د ایران رسمي پوځي شعارونه لیکلي وو.

د بامیانو له نیولو وروسته له اسلامي امارت سره د اکبري او یو شمېر نورو مخورو هزاره مشرانو یو ځای کېدلو، هغوی ته په بامیانو او نورو سیمو کې دندې ورکولو، همداراز له هغوی سره د روابطو سمون ایران هم یو څه له مذهبي پلوه ډاډه کړ او په سیاسي ډگر کې د امریکا او طالبانو ترمنځ څرگندې د بنمنۍ د ایرانیانو له ذهنه هغه شک وویست چې طالبان یې د امریکا په ملاتړ ایران ته گواښ کړل او ورسره هغوی په دې هم نور پوه شول چې په مزار کې د دوي د اتباعو وژل د طالب مشرتابه قصدي پلان او عمل نه و.

له ایران سره د اړیکو نرمښت له دې پیل شو چې د امنیت شورا د بندیزونو پر مهال ایران خپلې پولې پرانیستې، چې د خوراکي موادو او ضروري اجناسو د واردېدو حیاتي دروازه وه.

کله چې مولوي وکیل احمد متوکل خارجه وزیر شو، هغه دغو اړیکو ته فوق العاده پام واړاوه خو بیا یې هم د طالبانو مینځ کې مخالفین لرل. د هلمند د اوبو پر سر د خبرو لپاره د هغوی هیئتونه راغلل او بیا د طالبانو هیئتونو هم ایران ته متعدد سفرونه وکړل. په دې کې د دیپلوماتیکو سفرونو ترڅنګ استخبارتي تفاهمات هم شامل وو.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د اړیکو د نسبتې نرمښت دغه دور د طالبانو د حکومت تر نړېدو پورې پاتې شو. له هغه وروسته هم طالبان په دې فکر شول چې د امریکا او ټولې لویدیزې نړۍ له مخالفت سره د ایران په څېر مهم گاونډي دښمن پرېښودل، پر ځان نوره هم حلقه تنگول دي او د جنګي وسياسي مصلحت خلاف کار دی. له ایران سره د اړیکو دغه ورستي دور د دي لامل شو چې د طالبانو او ایران تر مینځ درنې بدبینۍ او بدگمانۍ یې تر ډېره حده کمې کړې.

روسیه او امریکا د ټلوالې ترشا، طالبان اونړۍ وال جهاديان بل پلو

د نړۍ والو بندیزونو لگېدو سره د طالبانو هغه یون چې د یوې قانوني او ملي واکمنۍ خوا ته یې گامونه اوچتول، معکوسه بڼه خپله کړه او مشرتابه په نړۍ واله کچه د یوه منلي افغانستان له هیلې نهیلې شو. دا یې کلکه په ذهن کې کېناسته چې بنایي امریکا او ملګري یې د طالبانو په مشرۍ واکمني په هیڅ ډول آرام او دوام ته پرېږدي. بل پلو په دوه زرم کال کې د مسعود او ټلوالې ترشا د روس، ایران او فرانسې ترڅنګ سي آی اې هم ودرېده. له ټلوالې سره د روس او امریکا گډې همکارۍ طالبان د امریکا د بنمنۍ ته نور هم ودرول.

پاکستان هم پر شا کېدو او سعودي خو د امریکا تر څنګ ولاړ و. د سعودي د استخباراتو وزیر ترکی الفیصل په یوه ناسته کې د طالبانو د واکمني په اړه قسم کړی و چې په نړولو کې به یې هر ډول کوشش کوم ځکه چې زه ملا محمد عمر سخت بې اړه کړی يم.

له دې وروسته طالبانو په ۲۰۰۰ کې له نړۍ سره د القاعدې او اسامه په اړه د کنترول ژمنو ته شا واړوله، پر القاعده یې قیودات کم کړل او د هغوی د کنترول پالیسي تقریبا له مینځه لاړه چې له امله یې افغانستان ته زیات شمېر له القاعدې سره تړلي کسان راغلل او د القاعده په دعوت د عربو هېوادونو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

رضاكارانو جو پي له كورنيو سره رارواني وې. ټريننگ كيمپونه هم خلاص شول. د دوه زرم كال پای كې په كندهار ښار كې ډېر داسې چای خانې پرانيستل شوې چې عربي ترانې به په كې غږېدې او د عربو د خوښې خواړه او مشروبات به په كې پلورل كېدل.

مشرتابه د نړۍ والو فشارونو په اړه د نورمال حالت رامینځ ته كېدو تمه نوره نه لرله، نو ځكه يې نړۍ والو جهاديانو ته پوره غېږه پرانيستله. د عربانو ترڅنگ ازبكانو ته هم غېږ خلاصه شوه. د جمعه نمنگاني هرکلی وشو، خو د ايغوريانو په اړه طالبان محتاط وو. يواځې د اوسېدو حق يې ورکاوه. هغوی ټول سل كسه هم نه وو خو بيا هم چين انډېبننه لرله. ډېرو چارواكو ايغوريان له سره نه پېژندل بلکې د ازبكانو په ډله كې يې حسابول. ځكه هغوی جلا ډله، مركز يا گروپ نه درلود.

د چيچنيا په رسميت پېژندل هم د نوې پالیسي برخه وه. د ۲۰۰۱ په پيل كې چې د متوکل د ورستيو هڅو په لړ كې د خارجه وزارت له خوا رحمت الله هاشمي امريكا ته سفر وكړ، كله چې بېرته راغی ملا محمد عمر ته يې د امريكايانو دا پيغام راوړ چې اسامه كنترول كړئ.

مشر په ډېره غوسه وويل: "امريكايان په خپله زموږ په خلاف په سياسي او نظامي محاذ جوړولو بوخت دي، پر موږ يې د ځمكې او هوا لارې تړلې دي، زموږ له مينځه وړلو ته تيارې نيسي خو په مقابل كې بيا له موږه غوښتنې هم كوي. د كوم مثبت اقدام په مقابل كې موږ له دوی سره همكاري وكړو؟

په دوه زر يو كال كې چې له يوې خوا مسعود اروپا ته سفر وكړ، له بلې خوا له مخالفې ټولالې سره د سي آی اي مرستې برېښدې شوې، بل پلو ته په دوبي او پاكستان كې د سي آی اي له خوا د طالبانو پر ضد قوماندان تنظيمدل او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

غونډې روانې وي. په کوټه کې حامد کرزی بوخت و. په پېښور کې د عبدالحق په مشرۍ د مرکز او مشرقي قوماندانان تنظيمېدل، په دې هرڅه طالبان خبرېدل.

دا وخت طالبانو د امریکا یو خفیه یرغل په سترگو لیده، چې وسلې، ټیکنالوژي او پیسې به د امریکا وي، جنگ به د طالبانو مخالف قوماندانان کوي. عربانو او القاعده دا وخت احمدشا مسعود ته د ممکنه امریکایي یرغل د تر ټولو ستر عسکر په سترګه کتل ځکه یې د هغه د ترور فکر په دماغ کې درلود چې د طالبانو په ناخبرۍ کې یې پلي کړ.

چيچنيا د يوه مستقل هېواد په توګه په رسمیت پېژندل

د طالبانو له خوا د کابل له فتحې وروسته د چيچنيا یو هیئت افغانستان ته سفر وکړ. د چيچنيا د خارجه وزارت د مرستیال "عبدالله یف یاراګي محمد ویچ" په مشرۍ دغه هیئت له طالبانو سره لیده کاته وکړل خو مشرتابه د حالاتو د نزاکت او نړۍ والو نیوکو له وېرې هغوی ته تنها د پټې همکارۍ اطمینان ورکړ، خو د رسمیت پېژندنې موضوع یې شاته غورځولې وه.

کله چې د ۱۹۹۹ کال اخیر کې نړۍ والو بندیزونو او انزوا طالبان مایوسه کړي ول او نور یې له امریکا او سترو طاقتونو سره د تفاهم او نورمالو مناسباتو امیدونه نه لرل، نو په همدې وخت کې پر چيچنيا د روسانو درنه حمله روانه وه. ملا محمد عمر د رسنیو له خوا د نړۍ له مسلمانانو له چيچنيا سره د همکارۍ غوښتنه وکړه. حتی په داخل کې یې پر خپلو مخالفینو غږ وکړ چې راځئ د خپل مینځي رقابت سره سره د چيچنيا د مسلمانانو مرسته وکړو.

د دوه زرم کال په پیل کې د چيچنيا پخواني جمهور رئیس "زلیم خان یندرېي" او خارجه وزیر "ادوګف" کابل او کندهار ته سفر وکړ. مشرتابه د هغوی تود هرکلی وکړ او د نورو همکاريو د ډاډ تر څنګ یې د چيچنيایي ولس د روحيې د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لوړولو لپاره د چیچن خپلواک دولت په رسمیت وپېژاند. د چیچنیا هیئت د روسیې د پخواني جمهور رئیس او صدر اعظم په امضاء هغه اسناد مشرتابه ته پخوا لا بنودلي وو چې د چیچنیا خپلواکې د روسیې له خوا په کې منل شوې وه.

د ۲۰۰۰ م کال د جنورۍ پر شپږویشتمه د افغانستان د خارجه وزیر مولوي وکیل احمد متوکول او د چیچن د جمهور رئیس د نماینده زلم خان یندربي تر مینځ د رسمیت سند امضاء شو چې په روسیې، دري او پښتو لیکل شوی و. دوه ورځې وروسته دا خبر رسنیو کې هم خپور شو. له دې تقریبا دوه اونۍ وروسته د کندهار ښار په کمپاوند سیمه کې د خارجه وزارت مېلمستون سره خوا کې د چیچنیا د سفارت لپاره ودانۍ مشخصه شوه او د چیچنیا د خپلواک هېواد بیرغ ورباندې ودرول شو، خو له هغه ورسته په چیچنیا کې د جگړې له تقویت سره د چیچنیا استازي په راتلو ونه توانېدل.

د بوتانو ماتول او کندهار ته د عرب پوهانو سفر

د بوتانو موضوع لومړی په ۱۹۹۷ کې ځینې خلکو په لوی لاس وڅوځوله. د غوربند او شیبېر تنګي سیمو کې د طالبانو پوځي قوماندان ملا عبدالواحد په خپل سر د همدې کال د اپریل په اوولسمه میډیا ته وویل چې که بامیان ونیسي بودا به ونړوي.

له دې سره د کابل راډیو دا ترانه خپرول پیل کړل:

دښمن د پاکې خاورې د افغان به ماتوم

ملت د ابراهیم یمه بوتان به ماتوم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

همدا خبره د ځینې ملایانو او مشرانو خولې او ذهن ته ولوېده. کله چې د ځینې فرهنگي کسانو له خوا د بامیانو له نیولو وروسته دا موضوع نوره هم وښورېده، د ۲۰۰۱ په لومړیو کې خبره د سترې محکمې دارالافتاء ته لاړه. له هغه ځایه کندهار ته ملا محمد عمر ته خبره وړاندې شوه.

ملا محمد عمر د علماوو نظر واخیست. علماوو د ماتولو حکم ورکړ چې له امله یې ملا محمد عمر د ماتولو فرمان صادر کړ. له دې سره له هر لور چیغې او سورې پیل شوې. پر افغانستان د امریکا بنديزونه لگېدلي وو او هسې هم نړۍ وال فشارونه زیات وو. دې موضوع ته نړۍ والې میډیا او سیاسي حلقو د یوې حربې حثیت ورکړ.

پاکستان خپل داخله وزیر معین حیدر کندهار ته را واستاوه چې طالبانو ته د خپل حکومت اندېښنه په ډاگه کړي. غالباً د لویدیزو فرهنگي حلقو په وړاندیز پاکستان هڅه کوله چې د افغانستان حکومت له دغه اقدامه را وگرځوي. هغه له مشر سره وکتل او د خپل حکومت له خوا د بوتانو د نه ماتولو مشوره یې وړاندې کړه او په دې اړه یې د نړۍ والو فشارونو او ناوړه اغېزو په اړه اوږدې خو محتاطې خبرې وکړې.

مشر ورته په لنډو الفاظو ورغبرگه کړه چې زموږ قانون اسلامي شریعت دی. شریعت یې د ماتولو حکم کوي، موږ د خپل داخلي قانون په تطبیق مکلف یو. داخله وزیر وویل دلته د غزنوي او ابدالي غوندي نور مسلمان حاکمان هم تیر شوي، خو دا بتان یې ندې نړولې. ملاصیب وویل که یې پریږدو ښایي د ادا زلزله الارض زلزلها (قراني ایت ته اشاره وه) تر وخته پاتې شي، چې په اخیرت کې به یې رانه پوښتنه وشي! داخله وزیر د مشر دا خبره بیا ډیره غلطه تعبیر کړې وه، لومړي موږ فکر کاوه چې ښایي هغه ناسم پوه شوی وي، خو وروسته داسې شواهد نورهم پیدا شول چې دغه پاکستاني وزیر له قصده د مشر ځینې خبرې خپلو مشرانو او بهرنیانو ته غلطې تعبیرولې، معین حیدر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شيعة مذهب و او په فكري لحاظ هم له طالبانو سره جوړ نه و، خو د پاکستان د رسمي پاليسي له مخې هغه دا ډول سفرونو ته رسما اړ كېده.

خو ورځې وروسته باميانو ته د مجسمې د نړولو لپاره بارود واستول شول. د مجسمو نړول پيل شول، نيم كار لا پاتې و چې د عربي نړۍ د پېژندل شويو پوهانو يو وفد د يونيسكو په غوښتنه او د قطر حكومت په مينځگړتوب كندهار ته سفر وكړ. په وفد كې د قطر د خارجه وزير شيخ احمد عبدالله زيد ال محمود په مشرۍ نړۍ وال ديني شخصيت يوسف قرضاوي، د مصر ستر مفتي فريد واصل، د قطر د استيناف محكمې رئيس شيخ عبدالقادر العماري، د مصر نه دوه نور عرب علماء، د روغتيا د نړۍ وال سازمان د چاپيريال ساتنې د برخې سلاكار محمد هيشم الخياط، په مصر كې د اسلامي څېړنو د مركز غړي شيخ محمد الراوي او عرب ليكوال فهمي هويدي وو. ورسره د قطر د خارجه وزارت ځينې نور غړي هم ملگري وو.

د امنيت شوري له خوا هغوی ته د پرواز لپاره اته څلورېنځت ساعتو وخت ورکول شوی وو چې بايد په ټاکلې موده کې كندهار ته خپل سفر بشپړه کړي او بېرته راوځي. د ۲۰۰۱ يوولسم مارچ د يکشنبې پر سهار د قطر ايرلاين په يوه الوتکه کې هغوی كندهار ته راغلل. د هوا د خرابۍ له امله د كندهار پر اسمان له اوږدې دورې خوړلو وروسته الوتکه له ټاکلي وخت نه ډېر وروسته پر هوايي ډگر کېناسته.

دا وخت د نړۍ والو بنديزونو له امله د باندنيو پروازونو كاونټر تړل شوی و. د پاسپورت چيک، دخول او خروج د مهر لگولو عملة رخصت وه. د دغه فوق العاده پرواز مېلمنو سره فوق العاده چلند وشو. لکه کوم داخلي پوځي پرواز. تنها پوځي مسولين ورته انتظار وو او د خارجه چارو مرستيال وزير له څو تورو يينز موټرو سره د هوايي ډگر مېلمستون کې ناست ول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

میلمانه رانښکته شول. د خراب موسم له امله خپڅپاند پرواز هغوی وېرولې ول. له لنډې ناشتې ورسته مېلمانده د خارجه وزارت مېلمستون ته یوړل شول. دا مېلمستون د ښار او هوایي ډگر ترمینځ "کمپاونډ" سیمه کې و. شاوخوا یې شاړه وه، خو دغه ودانۍ مجهزه وه، ځانگړی امنیت یې و او د مېلمنو لپاره یې ټولې اړینې اسانتیاوې لرلې.

په دې مېلمستون کې زه او عبدالمتین ابراهیم خېل د دغو مېلمنو کوربانه وو. دوی سره مو د شپې تر ناوخته مجلس وکړ. عبدالمتین ابراهیم خېل په عربي ژبه ډېر حاکم و. د مطالعې او سلیقې څښتن و. له مېلمنو سره د ده په واسطه مجلس ډېر تود روان و. قرضاوې او د هغه ملگرو د طالبانو د نظام او د افغانستان د روانو حالاتو په اړه اوږد بحث وکړ.

له موره یې جزوي پوښتنې وکړې خو د څه لپاره چې دوي راغلي او یا را استول شوي ول، نو په هغه برخه کې پرمختگ نور ناشونی و، ځکه چې د بودا د مجسمو کار د دوی د راتگ په ورځ نور پای ته رسېدونکی و.

طالبانو دوی ته هرکلی ووايه او د نړۍ د پوهانو په دود یې درانه مېلمانده وبلل ځکه چې دې کې د نړۍ په کچه علماء وو. دوی فکر کاوه چې طالبانو به لا د بتانو پرېکړه عملي کړې نه وي ځکه یې غوښتل چې د سترې محکمې علماوو سره وويني.

د دوی راتگ سره سم د سترې محکمې مشر ته وویل شول چې مېلمانده تاسې سره لیدل غواړي خو وخت یې خورا کم دی او کابل ته سفر نه شي کولای، تاسو کندهار ته راشئ. د سترې محکمې مشر قاضي القضاة مولوي نورمحمد ثاقب د سترې محکمې مهمو دېوانونو د مشرانو په ملتیا د موټرو په یوه کاروان کې ماسپښین ناوخته له کابله د کندهار لور ته وخوځېد، خو د ناسمي لارې له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

امله يې شپه پر لار وه. سهار يې بيا مزل پيل کړ او ماسپښين کندهار ته راورسېدل چې دا وخت څو ساعتونه د مېلمنو د الوتکې ستنېدو ته پاتې وو.

که څه هم د هغوی پرواز ته لا قانوني وخت ډېر پاتې و خو هغوی غوښتل چې بايد تر تياره کېدو وړاندې پراز وکړي. مېلمانه مو د ولايت مېلمستون ته ورسول. مجلس داير شو، د مېلمنو په استازيتوب يوسف قرضاوي او د کوربنو په استازيتوب د سترې محکمې رئيس مولوي نور محمد ثاقب خبرې وکړي چې خوا ته يې ستر مفتي عبدالعلي دېوبندي صيب هم ناست و.

د ثاقب صيب له خوا مېلمنو ته هرکلی وويل شو. ورپسې يوسف قرضاوي د خپل سفر په اړه لنډ وضاحت وکړ چې موږ د بتانو په اړه ستاسې مناظرې ته نه يو راغلي. زموږ هدف تاسو ته نېکه مشوره ده او تاسي سره خواخوږي لرو چې د ټولې دنيا له دښمنۍ او فشارونو سره سره بايد نوې لانجې ځان ته ونه گورئ.

ثاقب صيب ورته وويل موږ د شرعي محکمې خلک يو. که تاسو د بتانو د نه ماتولو شرعي دليل راته وواياست چې ايا ماتول شرعي حکم دی که پرېښودل يې؟ قرضاوي وويل زه هم ستاسې په څېر حنفي مسلکي يم او دا هم منم چې اصل حکم ماتول دي، خو خبره دا ده چې دا وخت او شرايط تاسو ته ځينې شرعي استثناءات درکوي. تاسو نور اوليتونه او مصالح لومړي کړئ. د قرضاوي دې خبرې سره ستر مفتي عبدالعلي دېوبندي صيب په دې پوه شو چې د ماتولو د حکم په سر کومه مباحثه او مناظره نه شته، نو ځکه له مجلسه غلی ولاړ شو او له تالاره ووت.

بحث دوام وکړ. د قرضاوي خبرې هم په علمي دلایلو ولاړې وې او په دې اړه يې جزیات هم وړاندې کړل، خو ثاقب صيب وويل موږ د دې کار لپاره صبر

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کړې. اوس داسې حالات راغلي؛ که مور دا کار وکړو او که نه، نړۍ ته به یې تفاوته ده او هر څه زموږ پر ضد روان دي. په پربښودلو کې هم کومه نړۍ‌واله گټه نه وینو. ښه دا وه چې شرعي احکام پلي شوي وای. مور د محاکمو خلک یو، زموږ سیاسي مسایل د خارجه وزارت او نورو چارواکو کار دی. که د شرعي حکم خبره وي په دې اړه دلایل واضح او ثابت دي. په دې اړه ثاقب صیب ورته ځینې حوالې هم ورکړې او د ابن القيم الجوزي یو قول یې هم ورته تشریح کړ.

ماسپښین قضا مجلس پای ته ورسېد او د الوتکې پرواز ته یوازې دومره وخت پاتې و چې دوی ځانونه هوايي ډگر ته ورسوي. له همدې امله هغوی د امیرالمومنین ملاقات هم ونه کړای شو. شیخ اسامه ته هم له دوی سره د لنډ ملاقات اجازه ورکول شوې وه خو هغه هوايي ډگر ته پر لار و چې الوتکه والوتله.

د بوتانو په اړه هم مشر، هم علماء او هم عام چارواکي په دې پوهېدل چې دغه بوتانو ته هیڅوک عبادت نه کوي او نه هم دې دور کې اسلامي هېوادونو کې د بت عبادت دومره دود او معمول دی چې اسلام ته ترې ښخ عقیدوي خطر متوجه شي، بلکې په دې اړه په دیني کړيو کې یو بل تاثر او تعبیر موجود و.

هغه دا چې دغه سیمه (مرکزي افغانستان) تر اسلام وړاندې بودايي مذهب وه او ډېر فرهنگي مزاجه خلک د خپل کفر او جهالت د وخت په شعایرو فخر کوي او هر هغه څه چې د توحید له رڼا مخکې یې زموږ په ټولنه کې تعظیم کېده، د اسلام له راتگ ورسته د دې شیانو تعظیم یا ورسره مینه که هغه د تاریخي اثارو په نوم وي او که د خپلې ماضي د یادگار په توگه وي دا په خپله په اسلامي شریعت کې ممنوع عمل دی.

که دا ډول افتخار یا یادگار روا وای نو د اسلام پېغمبر به مکه کې کوم بت په همدې نیت پربښی وای. د مکې په اطرافو کې که یو نیم بت پاتې شوی هم و، نو هغه هم د نه ارزښت او نه توجه له امله پاتې و. نه د یادگار او فرهنگي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

میراث په توګه. په ځینو اسلامي هېوادونو کې داسې فرهنگیان شته چې خپل جاهلي دور ته تر اسلامي دور ډېر په تعظیم قایل دي. لکه په مصر کې چې یو شمېر فرهنگ پال فرعون ته په تعظیم قایل دي او داسې لاهم په کې شته چې په تقدس ورته قایل دي یا په ایران کې چې ځیني خلک زردشت ته په تقدس او تعظیم قایل دي، حتی افغانانو کې هم د زردشت مینه وال کم نه دي. طالبانو د نوروز لمانځل هم ځکه بند کړل چې دا د زردشتیانو اختر و او په اسلام کې یواځې دوه اختره دي.

له اسامه بن لادن سره لومړۍ او وروستۍ لیدنه

ملګرو به مې راته د اسامه بن لادن د ملاقات ډېر ویل خو نه پوهېږم ولې مې ډېره تلوسه نه لرله. له دې سره چې زه د هغه د دریځ او داعبې مخالف نه وم خو په ټول ژوند کې مې یو ځل تصافې ولید او روغې مې ورسره وکړ.

زما دیدن هغه وخت ورسره وشو چې کله د ۲۰۰۱ د اپریل په پینځلسمه رئیس الوزراء ملا محمد رباني وفات شوی و او د ملا محمد عمر په کور کې یې د چارواکو او میلمنو لپاره د فاتحې مراسم روان ول. ملا محمد عمر ته خلک د تعزیت په موخه راتلل. ماسپښین و چې ماڅو تنه مېلمانه د مشر کور ته بوتلل. دا وخت زه د مشر د کور په انګر کې ولاړ وم چې دوه ډاټسني راغلي د یو څو عربو ځوانانو مینځ کې یو نری دنگ سپری راکوز شو. پراوړو یې نرمه پاکه زېږه چپنه پرته وه چې د وجود ډېره برخه یې پرې پوښلې وه. اوږد افغاني لباس یې پر تن و. پر سر یې څال څال سور عربي دسمال و. د مخ پوست یې زېږ غنم رنګ و. په څیره کې یې وقار او جذابیت و. په تګ او خبرو کې یې د ستومانۍ اثار ښکارېدل. ترڅنګ روانو ملګرو کې یې لنډ قد والا ابوحفص صغیر (ما په همدې نامه پېژاند) زه ور وپېژندلم.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شيخ موسكى شو ما ته يې غېره راكړه. زه هم دوى سره د مشر لور ته د كوربه په توگه روان شوم. هلته ملا محمد عمر په يوه جلا خونه كې له مولوي محمدنبي محمدي سره ناست و، محمدي هم فاتحې ته راغلى و. د ملا محمد عمر ترخوا ملاعبيدالله هم ناست و، زه خونې ته له شيخ اسامه او د هغه خوان زوى او خو ملگرو سره يو ځاي ورغلم.

ملاصيب له اسامه او ملگرو سره په غېره روغېر وكړ. ملاصيب نه غوښتل چې د شيخ له ډلې او محمدي نه پرته دې نور مېلمانې خونې ته راشي، ځكه يې وويل دروازه بنده كړئ، چې نور څوك رانه شي. زه ولاړ شوم دروازه مې بنده كړه. مېلمنو لومړى ملاصيب ته دعا او تعزيت وكړ. ورپسې ملاصيب محمدي ته وويل دا تر خوا ناست مې ملاعبيدالله اخوند د دفاع وزير او زموږ مشر ملگرى دى.

له دې خبرو ما داسې وفهموله چې بنيايي ملاعبيدالله د ملا رباني ځاى ناستى وټاكي خو ورسته زما گومان ناسم و، بلکې د ملا رباني دفتري چارې تر ډېره وخته د هغه مرستيال مولوي عبدالکبير پر مخ وړلې. وروسته بيا ملاحسن او مولوي کبير د دوو مرستيالانو په توگه په گډو د هغه چارې پر مخ وړلې.

ورپسې يې د شيخ پلو ته وکتل او ورو يې وويل: دوى خو به هم پېژنئ؟. محمدي په ځواب كې د شيخ لور ته په خواږه نظر وکتل او په پښتو مكالمه كې يې د خادم الاسلام والمسلمين او مجاهد کبير عربي توري وکارول، ترڅو شيخ په خپله همدردى پوى كړي. شيخ په ځواب كې په موسكى شونډو جزاك الله ورته وويل.

په دې سره زما ذهن درې كاله وړاندې د محمدي صيب هغه ليك ته لاړ چې د اسامه د سپارلو په اړه يې د خپل سلاكار محمد سعيد هاشمي په لاس ملا

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

محمد عمر ته را استولی و. دا لیک مې هغه وخت ناڅاپي لیدلی و، کله چې هاشمي د کندهار مېلمستون کې مېلمه و، زه یې لیدلو ته خونې ته ورغلم. هغه دا وخت تشاب ته تللی و پر توشکه یې درې لیکلې پاڼې پرتې وې. پر لومړۍ پاڼه ملا محمد عمر ته د محمدي له خوا لیکل شوي وو: چې د سعودي حکومت خالق او مخلوق دواړو ته محبوب دی. هر څوک چې په افغانستان کې وي او د سعودي حکومت مخالف فعالیت کوي باید مجازات شي او سعودي حکومت ته وسپارل شي. په دوهمه پاڼه کې د همدې لیک عربي ژباړه وه او په درېیمه پاڼه کې په عربي ژبه د سعودي پاچا ته وړاندیز شوی و چې مور (د محمدي کورنۍ) اقتصادي ستونزي لرو، مالي مرسته راسره وکړئ. درې واړه پاڼې په یو سنجاک سره تړلې وې. داسې معلومېده چې د لیک اصلي کاپي یې د مشرتابه دفتر ته سپارلې وه او دغه کاپیاني یې له ځانه سره بېرته وړلې او سعودي مقاماتو ته یې لېږلې.

تر دې وړاندې چې هاشمي له تشابه را ووځي، زه له خونې ووتم هغه زما له راتگه او لیک لوستلو خبر نه شو. څو ورځې وروسته مې دا کیسه خپل یوه ملگري محمد حسین مستسعد ته وکړه. هغه زه په دې پر وگڼلم چې ولې دي دغه کاپیاني ځان سره نه را اخیستلې، خو زما دريځ دا و چې که د پاڼو په محرمیت پوه وای، نو له سره به مې کتلې نه وای، را اخیستل خو لیرې خبره ده.

د طالبانو پر ضد د جوړېدونکې افغاني ایتلاف هلې ځلې

د ۲۰۰۱ م کال له پيله په دوې، پاکستان، تاجکستان او لویدیزو هېوادونو کې د سي آی اې له لوري زاړه قوماندانان، له طالبانو سره جنکېدونکي مخالفین او یو شمېر بهر مېشته افغانان سره جرگه کېدل او د طالبانو پر ضد د یوې داخلي ځواکمنې جنګي جبهې د جوړولو لپاره تېز کار روان و، چې د بري په صورت کې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له داخل نه د يوه ملي قيام نوم ورکول شي او د امريکا مداخله په ظاهره تثبيت نه شي.

جولای او اگست مياشتو کې په دوبي کې د قوماندان عبدالحق له خوا د مشرقي او مرکزي سيمو ځينې قوماندانان او سيمه ييز مخور راټول کړای شول او د دې ايتلاف لپاره د پيسو او اينده نظام کې د څوکیو د ورکړې په وعدو تشويق کړای شول. عبدالحق قوماندانانو ته وويل امريکا د طالبانو د حکومت د چپه کولو کلکه اراده کړې نو موږ بايد له دې فرصت نه استفاده وکړو.

عبدالحق د دغو قوماندانانو لپاره ټولې سفري اسانتياوې برابرولې او هم به يې تر همکارۍ مخکې يو مناسب مبلغ پيسې په سوغات کې ورکولې. د کابل يو دوه قوماندانان چې له اصلي موضوع خبر نه ول، د عبدالحق له دې کار سره موافقه نه وه کړې او هم يې له سوغاتونو اخيستلو انکار کړی و، کله چې بېرته راوگرځېدل په پېښور کې يې د افغانسان کونسلگرۍ ته ټول جريان ووايه.

همداراز په کوټه کې حامد کرزي او گل اغا شيرزي د کندهار، هلمند او روزگان له قوماندانانو سره غونډې کولې او پيسې يې تقسيمولې چې راپورونه يې طالبانو ته رسيدل. د عبدالحق بل ورور حاجي عبدالقدير له مسعود سره په پوځي برخه کې بوخت و او درېيم ورور حاجي دين محمد يې له ملایانو او زړو جهادي دفترې خلکو سره په همدې تياري بوخت و.

احمدشا مسعود، دوستم او اسماعيل خان د روسيې، ايران او شمالي گاونډي هېوادونو د کلک سياسي او پوځي ملاتړ ترڅنگ له يوه کاله راهيسې د سي آی اي د تازه يارانې او سترو پوځي او مالي مرستو په تمه خپله بریا په سترگو ليدله. خارجه وزير متوکل چې له امريکايي بنديزونو وروسته مشرتابه له لويديځ سره د تاوتریخوالي د کمېدو لپاره په دغه دنده گمارلی و، وروستی

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هڅې يې کولې او په دې اړه يې وروستی هیئت هم امریکا ته واستاوه چې منفي له پایلې سره بېرته راستون شو.

طالبانو د دغه داخلي امریکایي ایتلاف پر وړاندې د موثرې دفاع تیاري کوله. عربان او خارجي مجاهدین هم د دې لپاره ښه همکاران وو او دا وخت يې د همکارۍ شدید ضرورت احساسېده.

د القاعده ځینو مهم غړو هم د امریکا دغه ایتلاف درک کړی و، ځینو يې په خپل مینځي مجالسو کې داهم ویلي وو چې د امریکا له لوري تر برید وړاندې کاشکې خپل وار لومړی کړو!

د احمدشاه مسعود ترور

د ۲۰۰۱ جولای پیل کې درې تنه عربان د ژورنالستانو په جامه کې کندهارته راغلل. ځانونه يې تونسي الاصله بلجیمیان معرفي کول. هغوی له متوکل سره د مرکې غوښتنه کوله. دوی د عربانو په یوه مېلمستون "دارالسلام" کې اوسېدل. کله چې هغوی متوکل ته وپل کېدل نو پر لار د کندهار ښار "مدت" چوک سره د امریالمعروف ریاست و. دلته د هغوی موټر ودرول شو او چې کله يې د هغوی خرپلې ریرې او پتلونونه ولیدل نو راکوز يې کړل.

هغوي ځانونه عربان معرفي کړل، خو امریالمعروف خرپلې عربان کله هم کندهار کې نه وو لیدلي. د موټر په ډیگۍ کې تلویزوني کیمره هم د امریالمعروف لپاره داعتراض وړ توکی و، خو د ژورنالستانو په نامه چې متوکل ته د مرکې لپاره روان وو، ستونزه یو څه کمه شوه.

دا ډول فوق العاده مېلمنو ته به همېشه د خارجه وزارت له خوا مکتوب ور کول کېده چې امنیتي څارونکي او د امریالمعروف موظفین يې تنگ نه کړي، خو له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دوی سره هیڅ داسې سند نه و. بالاخره په دې چې د متوکل مېلمانه دي خوشې کړای شول.

هغوی دوو متوکل ته ځانونه په دې ډول معرفي کړل چې زه عابد او ملگری مې کریم نومېږي. تونسې الاصله د بلجیم اوسېدونکي یو او مور په بلجیم کې د المرصد الاسلامي للاعلام له خبري رسنۍ سره کار کوو. د دوی درېیم ملگری مصری ابو هانی و چې اصلي نوم یې مهند شېبانه و او د شوروي پر ضد د جهاد کلونو کې د عبد رب الرسول سیاف د البنیان المرصوص د مجلي مسئول چلونکی و. له پخوانیو مجاهدینو خصوصا سیاف سره نږدې بلد و.

له دې وروسته هغوی کابل ته لاړل او هلته یې د خارجه وزارت له مرستیال عبدالرحمن زاهد نه د طالبانو له کرښې د تېرېدو لپاره اجازه لیک ترلاسه کړ چې دې کار بیا د مسعود پلویان د خارجه وزارت دغه مرستیال ته ډېر متوجه کړل. کله چې په دوه زره دوهم کال عبدالرحمن زاهد غوښتل چې د خپل ځان د سپیناوي او ځینې نورو کارونو لپاره د خارجه وزارت د تشریفاتو پخواني مسئول قاسم حلیمي کابل ته واستوي او هلته یې حکومت کې دننه کړي، کله چې حلیمي لاړ نو استخبارتو بندي کړ، لت وکوب یې کړ او بیا یې امریکایانو ته وسپاره. کله چې قاسمي خلاص شو نو زاهد ته به یې ویل چې خاص ستا په سر یې په پوزه په لغتو ووېلم او پوزه یې راماته کړه او پرمخ یې څمولم او له شایې په لغتو تک شین کړم.

د ابو هانی له خوا سیاف ته دغه کسان معرفي شوي وو. هغوی لومړی له سیاف سره مرکه کړې وه، بیا د هغه له لارې یې ځان مسعود ته رسولی و. مسعود هغوی ته د تخار د خواجه بهاءالدین په سیمه کې د مرکې وخت ورکړ. کله چې یې مرکه پیل کړې، نو هغوی خپله له باروتو ډکه تلوېزوني کمره منفجره کړه او مسعود یې وواژه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ستمبر په نهمه پر مسعود د چاودنې لومړی خبر د روسي انټرفکس اژانس خپور کړ، خو مور د مسعود د مړينې بيا بيا اوازې اورېدلې وې، ان د حکمتيار او مسعود د جگړې پرمهال به د حزب وياندانو همداسې اوازې اچولې، ځکه خو سمدستي باور گران و. په سبا چې برید يقيني شو، خو د مسعود وياند عبدالله عبدالله د هغه مړينه نه منله. بې بې سي سره په مرکه کې يې ډيره عجيبه جمله وکاروله، هغه ويل: "امير صيب زنده است مگر اوازش بيرون نه می ايد".

د روسيې استخبارات او سي آی اي سمدستي خبره شوې وه. له سي آی اي سره د مسعود خاص ارتباطي امرالله صالح د سي آی اي مرکز ته تلفون کړی و ، په ژړه غوني غږ يې د مسعود له مړينې دسي آی اي مشران خبر کړي ول او د متبادل مشر د انتخاب مشوره يې ورنه غوښتې وه.

د امارت مشرتابه او چارواکي د موضوع له اصل حقيقته پوره ناخبره ول. ما ته رسنيو پر تلفون زنگونه ووهل. له مشر نه مې د عکس العمل ښودلو په اړه په مخبره هدايت وغوښت. هغه راته وويل حقيقت دا دی چې نه يې له قاتلانو خبر يو او نه ورکې لاس لرو او نه ورباندې خوشحالي څرگندوو. ما هم همدا توري له رسنيو سره شريک کړل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پنځم څپرکی

پر امریکا د یولسم ستمبر بریدونه

ماسپینین قضاء و. دفتر کې ناست وم. جرمني نه یو دوست تلفون وکړ. وایي خبر نه یاست په نیویارک بریدونه وشول او لا هم روان دي. ما ورغبرگه کړه څه ډول بریدونه دي؟ هغه وویل نور نه پوهیږم خو په یوه ستره ودانۍ کې یې لکه چې الوتکه وهلې یا به په غلطۍ وهل شوې وي، خو د نړۍ تلویزونونه د ستر تعمیر پر سر بلېدونکې لمبې او د خلکو منډې او وارخطايي پروډکاسټ کوي. یواځې همدا خبر پر ټوله میډیا چلیږي. په افغانستان کې هغه وخت رسنۍ یواځې لویدیځې رادیوګانې وې، داخلي رسنۍ وقفه وقفه وې. دا وخت هیڅ یوه رادیو خبري برخه نه خپروله او بي بي سي او امریکا غږ هم وروسته خبرونه خپرول.

انټرنیټ یوازې د امارت مرکزي دفتر کې و او د ډش امکانات هم له مور سره دفتر کې نه ول. زه بیا هم د دغو بریدونو پر ستروالي او اهمیت دومره نه پوهېدم، خو لږ وروسته له هر لوري تلفونونه وشول او معلومات زیات شول، چې پینټاګان کې هم برید شوی او پر غبرګونو تجارتي مرکزونو غبرګوني بریدونه شوي.

ما په مخابره پر مشر غږ کړ چې په امریکا کې دا ډول بریدونه شوي، خو هغه لږ مخکې له خارجه وزارت نه خبر شوی و، ما ته یې ځواب کې وویل چې ماته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هم خبره ورسېده خو نه پوهېږم چې څه دي. الله دې خیر کړي. همدومره یې وویل نور یې هیڅ تبصره ونه کړه. زه له دې ځایه د مشر دفتر ته لاړم. هلته طیب اغا او نورو ملگرو پر انټرنیټ خبرونه تعقیبول. له هغه وروسته په کندهار کې د سي این این دفتر ته لاړم. هلته ډش لگېدلی و پر سي این این او الجزیره مو ټوله صحنه ولیدله.

سمدستي غبرگون دا و چې په رسنیو کې د دې پېښې غندنه وکړو. مور په رسنیو کې دغه پېښه وغندله او مشرتابه اسامه ته حال ور واستاوه چې ژر دې له دې پېښې سره نه تړاو اعلان کړي. شیخ له یوې خوا له پېښې سره نه تړاو اعلان کړ، له بلې خوا یې دا خبره ورسره زیاته کړه چې زه پرې خوښ یم. دا خبره مشرتابه ته د اندېښنې او اعتراض وړ وگرځېده.

متوکل صیب په کابل کې د نړۍ والو رسنیو په وړاندې وویل مور دا پېښه غندوو او له امریکا نه تر ثبوت موندلو وړاندې د زغم هیله کوو.

کله چې امریکا پر اسامه تور ولگاوه نور حالات بدلېدونکي شول او یو لوی بحران سر رانښکاره کړ چې مشرتابه او چارواکي یې نور په حل نه پوهېدل.

دا وخت د القاعده ځیني ماهرانو او ځیني بهرمیشته افغان پوهانو مور ته د کندهار پر فضا د امریکایي مصنوعي سپورمکیو د څارني د زیاتوالي خبر راکړ. د امریکایي څارونکو سپورمکیو شتون یا څار زموږ لپاره نوې خبره نه وه، خو په دې کې ځیني ځلیدونکو ستورو ته ورته فضايي سپورمکی هم په گوته شوې وي، چې نښه یې دا ښودل کیده چې د ماښام او ماخستن ترمینځ کله د توقف په حالت کې او کله د رفتار په حالت لیدل کیدای شي؛ رڼا یې کمه و زیاته کیږي او د ستورو په څېر پر یوه حال نه وي، دې کار ته مور ځیر شو، څو ځله مو همداسي ځلیدونکي ستوري په ټیټه فضا کې ولیدل چې رڼایې بلکل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مصنوعي او د موټر د څراغونو په څېر تيزه وه او د ماخستن تروخته به ليدل كيدل، بيا به ورک شول او ځينې نور به د ورو ورو حرکت په حال کې ليدل كيدل، چې هغو به يې تنه او زړه رڼا لرله، مور به د ملگرو ترمينځ په دې بحث هم کاوه، پوره يقين مو هم نشوای کولای. خو نظر انداز کولای مو هم نشوای او د امريکا د ممکنه بريد له ويريې مور پر دا ډول احتمالاتو سترگې نشوای پټولای، ما هغه وخت سره له ترده دغې مسئلې ته ملگري متوجه کول که څه هم تر ننه هم زه د دا ډول ځلېدونکو ستورو ته ورته سپورمکيو پر امکان پوره باوري نه يم، خو ردول يې هم فني قناعت غواړي.

په کابل کې د ديني علماوو ستره غونډه او د اسامه په اړه پرېکړه

کله چې د امريکا ولسمشر جورج بوش په رسا ټکو د افغانستان پر حکومت غبر وکړ چې اسامه دې لاس تړلی وسپاري که نه پر افغانستان به بريد وکړو، نو د چارواکو ترمينځ هم ډول ډول مشورې، نارضايتي او نيوکې روانې وې. ملا محمد عمر ورته وويل نور هيڅ نه منم که مرو که پاتې کېږو، صرف شرعي حل به لټوو.

بيا يې پرېکړه وکړه چې علماوو ته به دا موضوع وسپارو چې هغوی څه وايي. په همدې مناسبت د هېواد په کچه د علماوو يوه ستره غونډه په کابل کې دايره شوه چې له دوو ورځو بحث وروسته يې خپله پرېکړه کې وويل چې اسامه ته دې مشوره ورکړل شي چې په خپله خوښه له افغانستانه ووځي خو په زور ويستل يا سپارل يې د اسلامي شريعت له مخې جواز نه لري. د دې ترڅنگ يې دا هم وويل چې که امريکا يرغل وکړي نو په وړاندې يې جهاد فرض دی.

بل پلو امريکايانو په رسا تورو وويل چې مور ته بله هيڅ لار د منلو وړ نه ده. که اسامه ولاړ هم شي نو مور ته افغانستان حکومت مسؤل دی، ځکه د دوی په لاس کې دی، دوی به يې لاس تړلی له ملگرو سره را سپاري.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مشرتابه وويل امريکايان د هغه په وتلو هم قناعت نه کوي نو چې په تيتو سترگو د هغوی د يرغل په مقابل کې مقاومت کوو. ښه به دا وي چې په نر موقف ورسره مخ شو. نه اسامه ته وايو چې ووځي او نه يې سپارو. نه مو اوس امريکا په دې ډول نرمبنتونو پرېږدي، بلکې د هغوی غوښتنه داسې ده چې نه اسلام اجازه راکوي، نه يې افغانيت او انساني غرور مني.

کندهار ته د پاکستانی پلاوو سفرونه

له امريکايي بمباره نږدې يوه مياشت وړاندې د پاکستان پوځي مشر پرويز مشرف پر طالبانو غږ وکړ چې يا دې اسامه بن لادن وسپاري يا دې د خپل حکومت د نږدو انتظار وکړي.

دغه وخت د پاکستان د استخباراتو مشر جنرال محمود کندهار ته راغی. د امارت د دفتر په نوې ودانۍ کې يې له ملا محمد عمر مجاهد سره ملاقات وکړ. په دغه ناسته کې د مشر او جنرال محمود ترمينځ ترجماني د بهرنيو چارو وزارت د تشریفاتو رييس عبدالغفور افغاني کوله. جنرال محمود د علامه اقبال انځورونو ته ورته څېره لرله. هونښيار سپری و. ژور استدلال يې کاوه او تر ډېره يې په خبرو کې په تاريخي پېښو او نړۍ والو مسائلو استدلال کاوه؛ د لويديځ په اړه يې کرکه څرگندوله؛ د اقبال اشعار يې ډېر ويل او په خبرو کې يې ملا محمد عمر ته بې کچې احترام څرگنداوه، چې په ډېر دقت به يې د مشر خبرې اورېدې.

جنرال محمود د خپلو خبرو په جريان کې وويل: امريکا ډېر ستر پوځي او اقتصادي ځواک دی، سيمې ته د راتگ لپاره پلمې گوري، که په هره طريقه ممکنه وي، چې د راتلو پلمه ورته جوړه نه شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هغه وويل چې فی الحال امریکایان د سپتمبر د پېښو په غبرگون کې د سخت عکس العمل پر تیاري بوخت دي، ځکه چې اسانه بهانه په لاس ورغله. محمود په مثال کې د لېوه او مېرې کیسه هم تېره کړه چې مېرې پر وباله تر لېوه ښکته خوا ته اوبه څښلې، خو لېوه د هغې د ښکار لپاره د بهانې لټولو په موخه ورته وويل چې اوبه دې ولې راخړې کړې!

بل مثال یې دا ووايه چې کله غویي پوره مست شي، نو ورنه د ځان د ساتلو لاره یې دا ده، چې هغه په یوه ستر میدان کې په منډو ښه ستړی شي، نو که امریکا د څه وخت لپاره مصروفه کړای شي، کېدای شي فضا یو څه نورماله شي.

ملا محمد عمر ورته وويل: امریکا له تېرو څو کلونو راهیسې زموږ د له مینځه وړلو لپاره اراده کړې. د خوست راکټي برید او بیا اقتصادي بندیزونه یې ابتداء وه. امریکا زموږ وجود او نظام نه شي زغملای، موږ د درېیمې لارې هڅه کړې او کوو یې، خو اوس امریکا یوازې د زور خبره کوي. که موږ د هغوی ناروا غوښتنې ومنو هم، دا یقیني نه ده، چې هغوی دې بیا هم موږ پرېږدي، موږ پوهېږو چې امریکا موږ ته دروند زیان را اړولی شي، خو کومه غوښتنه چې امریکا لري هغه زموږ لپاره له دې ډېر دروند دیني او عقیدوي زیان او له خپل هدف او مسیره انحراف دی. زه یوه لویشت هم له شرعي مسوولیتنه نه شم پر شا کېدای، که مې نظام او سر دواړه ولاړ شي، خو داسې څه نه شم منلای، چې اسلامي شریعت یې اجازه نه راکوي.

البته له دې علاوه، موږ معقولو دوه طرفه مذاکراتو ته مخ کې هم آماده و، اوس هم آماده یو، خو که امریکا یرغل وکړي نو له خپل توان سره سم به تر اخیري سلگۍ ورسره وجنګېږو. په دې اړه له اوږدو دوه اړخیزو خبرو وروسته جنرال محمود بېرته ستون شو. څو ورځې وروسته بیا د برګیډیر سلطان، مېجر گل او یوه بل جنرال په ملتیا - چې له ما یې اوس نوم هېر دی - راغلل. دا ځل یې ځان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره د پاکستان هغه مشهور او جيد علماء هم راوستل چې پر طالبانو يې ديني او علمي اغېز درلود.

په دې کې د پاکستان د وفاق المدارس مشر مولانا سليم الله خان، شيخ الحديث مولانا حسن جان، مولانا مفتي محمد تقی عثمانی او مولانا شېرعلى شاه ول. د علماوو مجلس په تمها خونه کې وشو. په دې ناسته کې د پاکستان دولتي هيئت گپون نه درلود. په دې مجلس کې هم زه، د مشر سکرتر سيد طيب اغا او حینې نور ملگري حاضر وو. تقی عثمانی او مولانا سليم الله خان صيب په پښتو نه پوهېدل، د مشر خبرې شيخ الحديث شېرعلى شاه ورته ژباړلې او د هغوی دواړو خبرې يې ملا محمد عمر ته ژباړلې.

لومړی ملا محمد عمر هغوی ته هرکلی ووايه. ورپسې خبرې د علماوو له خوا پيل شوې. بناغلي مفتي تقی عثمانی د اسلامي نظام د بقاء پر ارزښت مدللې خبرې وکړې. د حالاتو د نزاکت يادونه يې وکړه او ويې ويل، دا يو اسلامي نظام دی او دښمنان يې د نړېدلو هڅې کوي، نو هر هغه لاره بايد ولټول شي، چې د دې ماجرا مخه ونیول شي. مولانا تقی صيب وويل ټول مسلمانان په دې يرغل متاثره کيږي، نو د شيخ اسامه موضوع ته د حل مناسبه لار لټول پکار دي.

مولانا سليم الله خان صيب له ملا محمد عمر سره له محبت او خواخوږۍ ډکې خبرې وکړې او د امريکا له يرغل د خلاصون د لارو چارو پر لټون يې بحث وکړ.

د دغو علماوو خبرې، اندېښنې او خواخوږي د پام وړ وې او زما په اند پوره وزن يې درلود، خو د مشر لنډ ځواب نږدې ټول لاجوابه کړل. مشر له دغو علماوو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره د بې کچې احترام په فضا کې په ډېره خوږه او مودبانه لهجه خبرې وکړې. ملا محمد عمر دغه علماء مخاطب کړل:

زما هر کار د علماوو له مشورې سرچینه اخیستې، د الله دین تاسو ته تر ما ډېر ښه معلوم دی، موږ ستاسې د شاگردانو په درجه کې یو، خو خبره دا ده لکه څنگه چې انبیاء علیهم السلام د الله د دین په تعميل مکلف وو، همداسې زه او بل هر مسلمان واکمن مکلف دی، زه به هغه څه کوم، چې اسلام یې اجازه راکړي، زه به الله ته د دې څه ځواب وایم، چې الله ما ته دېرش تنه مجاهدين راکړل (د تحریک د پیل لومړیو ورځو ته اشاره وه) هغه وخت ما پر الله توکل وکړ او الهي مسوولیت ته مې شا نه کړه، خو نن چې د یوه هېواد واکمن یم د خپلې واکمنۍ د بقاء لپاره څنگه خپل شرعي مسوولیت ته شا کړم؟

د اسامه په موضوع کې اوس امریکایان بله هیڅ خبره نه مني، یواځې دوې لارې یې پري ایشي. یا به یې ورسپارو یا به یرغل کوي، البته که خدای مه کړه ور ویې سپارو بیا هم د دې تضمین نه شته چې یرغل به نه کوي، نو اوس تاسې ما ته د سپارلو فتوا راکولای شئ؟

ټولو ورته وویل: نه، موږ د جواز فتوا نه شو درکولای. مشر وویل: درېمه لار پاتې نه ده. سعودي ته سپارل هم امریکا ته سپارل دي، ځکه چې سعودي یې هم امریکا ته ورکوي او د امریکا په امر یې له موږ غواړي.

څرنگه چې ما ته د افغانستان علماوو هم اجازه نه ده راکړې، تاسو یې هم نه شئ راکولای او د نورې نړۍ حقیقي علماء یې هم نه شي راکولای، نو دغه عمل د اسلام له نظره جواز نه لري، زه مجبور یم په دې لار کې به هرې قربانۍ ته ځان ورکوم. د خپل سر او خپل نظام باک به هم نه کوم، د هر یرغلگر پر وړاندې به د جهاد فریضه تر خپل ژونده جاري ساتم.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د مشر له دې ځواب سره علما چې شول، مولانا سليم الله خان وژړل، ملا محمد عمر ته يې مخ ورواړاوه: الله ستا شرح صدر په همدې کړې، الله دې مرسته وکړه او الله دې مور ته هم د شهادت مرگ راکړي.

دا مجلس په همدې ځای پای ته ورسېد. بهر جنرال محمود، برگيډير سلطان او مېجرگل ناست وو. د ټولو شونډې وچې وې، يوه يې ماته گوته ونيوله او ويې ويل: دا هماغه دی؟ زه پوه شوم چې هغوی زما په يوې مطبوعاتي مرکې غوسه وکړه.

جنرال محمود په وروستي ځل ملا محمد عمر ته وويل، که زه وم يرغل به نه کيږي او که يرغل کېده زه به نه يم. رښتيا هم چې کله جنرال مشرف د امريکا له خوا پر افغانستان د يرغل د ملاتړ اعلان وکړ، نو جنرال محمود استعفاء ورکړه.

له پاکستاني هيئت سره له ملاقات نه وروسته متوکل ملا محمد عمر ته يو ځل بيا وويل، چې ښه لاره دا ده چې اسامه سعودي ته وسپارو، داسې معلومېده چې لومړی متوکل فکرکاوه چې د پاکستاني علماوو هيئت به کوم حل را وباسي، خو چې کله مايوسه شو نو بيا يې په شخصي توگه وړانديز وکړ، ملا محمد عمر په موسکا متوکل ته د نه ځواب ورکړ او دا طرحه يې د منلو وړ ونه بلله.

کله چې مور بيرته د مشرتابه نشراتي دفتر ته راغلو نو د ملا محمد عمر يو جهادي ملگري ملاغازي چې د سټينگر توغندی ویشتل يې هم زده و، له مور سره په دې خبره توند شو چې امريکايي الوتکې ولي سټينگر توغندی نشي په نښه کولای، مور ته دا معلومات رسيدلي و، چې سټينگر توغندي امريکايي الوتکې نشي وېشتی، خو ملاغازي دغو خبرو ته زموږ د وارخطايی نوم ورکړ، له

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ما يې مخ واړاوه او د دفتر يو تن بل ملگری احمدجان احمدی يې مخاطب کړ: «ياره احمدی صاب چې اول ورځ يو لس دانې امریکايي جيتان را ايله کړو...»

د امریکا يرغل

د پاکستان له وروستي هیئت وروسته زه د څو ورځو لپاره خپل کلي ته لاړم. له رخصتي وروسته مې د اکتوبر په اوومه ځان بېرته تللو ته تیار کړ. سهار وختي له کوره ووتم. سپېده چاود کې مې پر لار د الوتکو درانه غږونه ترغور شول. تازه سهار خلکو د اسمان لوري ته پر ترهېدلو څېرو او دقیق نظر کتل. پوه شوم چې ټکه لوېدلې. څوک به ژغورلي وي او څوک به بې روحه پراته وي! د موټر په پر سټیرینګ مې لاسونه سخت شول او په څوکۍ کې سیده شوم. پښه مې پر ایکسلېټر ټینګه کړه، پرته له دې چې پر لار بریک ونیسو او د چا حال وپوښتم، شاوخوا د سهار اته بجې د مشرتابه دفتر ته دننه شوم.

نه لار کې ساتونکي وو او نه دفتر کې د ژوند اثار. د کړکینو ماتو بښښو او د نوي ډول باروتو بویونو ټوله فضا وحشي کړې وه. سپه سنا وه. هیچا له ودانیو نه سر رابهر نه کړ، نه یې وپوښتلم! تر دې وړاندې چې له موټره کوز شم، د ریټیر مخابراتي لومړۍ شمېرې ته ولاړم او پر طیب اغا مې غږ کړل: احمد! احمد! (د مخابراتي کوچ یې و). په ټیټ اواز یې جواب را کړ. عبرته اورم چېرته یې. دفتر کې ولاړ يم. غږ یې جدی شو: ژر راوځه بمبار لا روان دی. دفتر بمبار شو او هر شېبه لا هم خطر دی. ما هم په تېزۍ ځان له خاموشي حویلی وویست.

وروسته یې پر مخابره خپل ځای را وښود. د کندهار لوبغالي سره یې خالي شوې حویلی خپل موقت دفتر گرځولی و، هلته ورغلم. له سلام وروسته لومړۍ پوښتنه د مشره وه، طیب وویل روغ رمټ دی. یوازې یو تره یې شهید شو. فامیل یې له ښاره بهر ارغنداب ته واستاوه، خپله نه راووت ویل یې په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کوم ځای چې مرگ راته لیکلی وي، هلته به مرم، خو ټولو ملگرو ورته ډېر عذر او زاری وکړې اخير مو وويست خو لار کې الوتکو ورباندې توغندي وار کړل. مگر ترې بچ شو.

سټينگر توغنديو پر امريکايي الوتکو کار نه کاوه. د ملاغزاي غوږونه نور مړه وو، نور پټکی يې پر غفوري لونگی بدل کړی و او د اسمان خوا ته يې په ډارن نظر کتل. روسي دوه ميلې کورپريدې خو بمبار کوونکو الوتکو له ډېرش زره متره بالا نه بمبار کاوه. دوميله تر پينځلس زره متره ويشتل کولای شي.

د مشرتابه د مرکزي مخابرې نصرت مسئول حاجي لالا د دوميله توپونو پر مسئول په مخابره کې غږ کړل: هسې مرمی مه ضایع کوئ! کوم ځای ته چې ستاسې مرمی رسيږي، که يې هم هغلته هم ورته کيردئ، بيا هم نه ور رسيږي. کومې دوه نسبتا پرمختللي روسي دافع هوا دستگاوي چې طالبانو په کندهار او کابل کې پر غرونو ځای پرځای کړې وې، هغه په لومړي هدف کې الوتکو له مسلکيانو سره يو ځای له مينځه يوړې. مور مېنې بدلولې او له رسنيو سره مو اړيکه ساتله.

له بره دا امريکايي الوتکو سخت بمبار روان و او لاندې په هر ښار کې د ستپلايت تلفونونو لرونکې جاسوسان گيريدل؛ د امريکا له خوا کرايه شوي ځينې قومي مخور او زاړه قوماندانان هم د بمبار ورستيو پايلوته په تمه ورو ورو د خوځښت په حال کې ول او مشرتابه ته يې راپورونه راتلل.

د هيواد دځينو نورو برخو ترڅنگ د کندهار فضا هم هغو راډيوي څپو پوښلې وه چې له الوتکو يې د امريکايي ځواکونو اعلاميې خپرولې. د دغو څيړونو وياندويان يې ناپښتانه حتی پښتو ويونکي انگريزان وو! چې په غلطه پښتو ژبه يې اخطار په اعلاميې خپرولي. د مشر په اړه به يې سپکوونکې تورې کارول. که څه هم امريکايان او ملگري يې د خپلو سياسي او فوځي مخالفينو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په شخصیت وژنه کې ځانگړې تبلیغاتي مهارت لري. لکه د قذافي، صدام، عمر بشیر، هوگوچاویز، چینایي رهبران او ایرانی روحاني مشرانو په اړه چې فرضي کیسي خپروي او همدا اوس یې په ترکی رهبر رجب اردوگان پسي هم شروع کړې. خو د ملا محمد عمر په اړه په دغه اعلامیو کې داسې خبرې خپریدې چې په افغاني ټولنه کې بې معنا او خنداوړه وې. د بیلگې په توگه په یوه اعلامیه کې به دا توري تکراریدل: چې ملا محمد عمر له خپلو میرمنو سره عیش کوي. په اسلامي او افغاني ټولنه کې له میرمنو سره عیش هیڅ کومه ځانگړې ناوړه معنا نلري!

د قومندان عبدالحق نیول او وژل

کله چې د ۲۰۰۱ اپرېل په څلورمه احمد شاه مسعود د اروپایي پارلمان په دعوت اروپا ته سفر وکړ. هلته یې د ښکاره غونډو ترڅنګ له اروپایي او امریکایي استخباراتي کړيو سره، د پټو ناستو او تعهداتو خبرونه هم ورکول شول. دلته دا خبره د طالب مشرتابه غوږونو ته هم ورسېده چې امریکا او لويديځ همکاران یې غواړي د طالبانو د پرخولو لپاره د طالبانو د ټولو مخالفو ملېشو او پخوانيو قومندانانو یوه ګډه موثره جبهه جوړه کړي. ډېر امکان دې ولري چې د پیسو ترڅنګ نوي جنګي وسایل هم ورکړي او حتی امریکایي ځانګړي ځواکونه او الوتکې یې هم مرسته وکړي.

همدې خبرې طالبان چې تر دې دمه د امریکا له خوا له اقتصادي بندیزونو، تبلیغاتي دښمنۍ او دیپلوماتیکې تنهایی سره مخ ول، له یوه بل ډېر جدي خطر سره مخ کړل. طالبانو دې لور ته توجه واړوله او په سیمه کې یې تر خپله وسه د نوې جبهې د ایکټرانو د حرکاتو او پلانونو د څارنې هڅې پیل کړې. په دې ایکټرانو کې په شمال کې د مسعود او دوستم ترڅنګ په شرقي او مرکزي ولایاتو کې قوماندان عبدالحق او په لويديزو ولایاتو کې حامدکرزی ډېر ښکاره بوخت وو.

عبدالحق او کرزی دواړه له دې وړاندې له طالبانو سره څرګندې دښمنۍ ته نه وو رسېدلي خو د دې نوې امریکایي پروژې په تیاري کې په تېزۍ بوخت وو. دوی په پاکستان، ایران او متحده عرب اماراتو کې غونډې کولې او جنګي قومندانانو او قومي مخورو ته یې پیسې ویشلې چې دغه جبهه پراخه کړي. په دې لړ کې قومندان عبدالحق د دوبي ښار "الحیات ریجنسي" په نامه هوټل کې د مهمو او سترو قومندانانو لپاره یوه خفیه غونډه ترتیب کړه. د هغوی د سفر اسانتیاوې یې هم ورته وار د مخه برابرې کړې وې. عبدالحق او د هغه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورور حاجي قدیر د نړۍ د ځینو نورو ښارونو تر څنگ په دوبي ښار کې هم تجارتي دفترونه او معاملات لرل، ځکه خو هلته پروگرامونه ترتیبول ورته گران نه و.

دغې خفیه غونډې ته ځینې قوماندانان په ناڅېرۍ کې ورغوښتل شوي وو چې له اصلي موضوع خبر نه وو چې په دې کې د کابل ولایت یو مهم قومندان له دې موضوع سره د نه توافق په نتیجه کې دغه راز طالبانو ته ورساوه، ځکه خو طالبان له اوله عبدالحق ته ځیر شول. کله چې د ۲۰۰۱ د اکتوبر په اوومه پر افغانستان امریکایي یرغل پیل شو، څو ورځې وروسته عبدالحق هم له پلان سره سم له یو شمېر پلویانو سره یو ځای له پېښوره د پانه چنار پر لار افغانستان ته رادننه شو.

هغه له پانه چنار "ترې منگل" سیمې ته او بیا اریوب ځای ته راغی. له هغه ځایه د لوگر ازرې ولسوالۍ ته راغی. د ازرې او حصارک ولسوالیو کې یې خپل قومیان، عام ملکان او قومندانان د پیسو په بدل کې د طالبانو پر ضد جگړې ته وهڅول.

عبدالحق نه د طالبانو د څېړېدو دوه چینه وو. یو پوخ پلان شوی چینل و چې عبدالحق یې له پېښوره تر ازرې څاره، خو په وروستي وخت کې یې دقیقه څارنه ونه کړای شوه. بل هغه ناڅاپي او اتفاقي چینل و چې عبدالحق یې سمدستي ونیو، دا چینل د لوگر د استخباراتو او امنیه قومندانۍ تصادفي چاپل و.

لومړی هم پلان شوی چاینل

کله چې د دوبي له غونډې وروسته طالبان عبدالحق ته متوجه شول نو د هغه د څارنې لپاره يې هلې ځلې پيل کړې. د امريکا له يرغله لږ وړاندې چې قوماندان عبدالحق په پېښور کې د خپلو قوماندانانو او پلويانو د منظمولو او د سي آی اې له خوا د پيسو ويشلو کار توند کړ، طالبانو له يوې خوا په دستوري توگه د ننگرهار د حصارک ولسوال ته دنده ورکړه چې عبدالحق سره په ظاهره لاس يو کړي او په دې ډول د هغه په پوست ورننوي او روزمره حالات يې وڅاري. دغه ولسوال به له عبدالحق سره په پېښور کې د هغه د ملاقاتونو په ځای کې ناست و او ملاقاتونه به يې څارل. ماښام به يې د ننگرهار د استخباراتو رياست ته د ورځې جريانات ټول مخابره کول.

په دې کې هغه يو دوه ټيټ رتبه طالب چارواکي هم ليدلي ول چې له عبدالحق سره يې له مشرتابه پټ کتل! بل پلو ته يې د حزب اسلامي د يوه پخواني قوماندان په مرسته د قوماندان عبدالحق يو پخواني مجاهد چې دا وخت يې د پاکستان د هري پور سيمې سره خوا کې د شهدو د مچيو په يوه فارم کې مزدوري کوله، دې کار ته اماده کړ، چې له عبدالحق سره يو ځای شي او بيا په دوامداره توگه د هغه په اړه طالبانو ته معلومات ورکړي.

دغه کس و چې له پېښوره تر ازري يې د قومندان عبدالحق معلومات طالبانو ته رسول. د دې کس رابطه د ننگرهار د استخباراتو رياست سره وه. کله چې پر افغانستان امريکايي يرغل پيل شو او قوماندان عبدالحق هم د نورو قوماندانانو په څېر غوښتل چې د کابل، لوگر او ننگرهار په اطرافو کې د امريکا د پليو ځواکونو رول ادا کړي. د دې لپاره يې د کار پيلولو نقطه د لوگر ازري ولسوالۍ او دننگرهار حصارک ولسوالۍ غوره کړې وې، چې دواړه سره خوا په خوا

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

موقعیت لري. عبدالحق له اوله لا د ننگرهار له چارواکو او استخباراتو وېره لرله، ځکه خو یې د ننگرهار او کونړ د سرحدونو پر ځای د پاڼه چنار لار غوره کړه. ازري او حصارک ته د عبدالحق له رسېدو سره طالبانو د ننگرهار له لوري په محتاطانه ډول د عبدالحق په څارنه او مراقبت لاس پوری کړ چې ژوندی ونه تښتي. تر دې وخته د عبدالحق د راتگ راز یواځې د ننگرهار استخباراتو سره و. د طالبانو د پلان شوي چاینل خاص ځواکونه د حصارک ځینې برخو ته د عبدالحق د پلټنې لپاره راورسېدل.

تصادفي چاینل

په عین هغه وخت چې د ننگرهار د استخباراتو ځانگړی ځواک د عبدالحق د نیولو لپاره په حصارک کې په پلټنه بوخت و، د روانې میاشتې (اکتوبر) په څلورويشتمه د لوگر والي مولوي ضیاءالرحمن مدني خپل امنیه قوماندان مولوي بازمحمد راغواړي او ور ته وایي چې په ازره کې امریکایي چورلکې کېناستلې او پلي ځواکونه یې کوز کړي دي. دا وخت چې امریکایي پلي ځواکونه چا نه وو لیدلي، طالبانو له هغوی سره د مخامخ جگړې ډېره تلوسه لرله.

امنیه قوماندان په بېرته جنگي کنډک برابرې او د یو څو میله پیکا ماشیندارو د مرستې لپاره د استخباراتو ریاست ته په بېرته ځي. د استخباراتو له رئیس محمد انشا مخبت نه د څو پیکا ماشیندارو مرسته غواړي. مخبت علت پوښتي. امنیه قوماندان د امریکایي چورلکو د ناستې ورته وایي. د استخباراتو رییس ورته وایي چې امریکایي چورلکو به امریکایي عسکر کوز کړي وي، ته به ځې زه به پاتې کېږم؟ داسې شونې نه ده، هر ورو به زه هم ځم.

دواړو په گډه څو موټره وسله وال برابر کړل او په بېرته د ازري لور ته روان شول. هغوی د لوگر د ویندي سیمې ته ورسېدل چې له ازري د دوی ارتباطیان متکورې کلي ته راورسېدل. دوي ته یې خبر را واستاوه چې امریکایي الوتکې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

نه شته، بلکې قوماندان عبدالحق راغلی؛ خلک د طالبانو پر ضد مسلح کوي او په دې موخه پیسې تقسیموي. د امنیت قوماندان او د استخباراتو د رییس په مشرۍ دغه وسله‌واله ډلگۍ د ازبې د حاجي زرغون کلي ته رسېږي. هلته حاجي زرغون طالب مېلمنو ته پسه حالوي (چې دا کار په پښتنو کې د خاص احترام نښه ده) حاجي زرغون ته له دې یوه ورځ وړاندې قوماندان عبدالحق راغلی و او له ده نه یې د یوه قومي مخور په توګه د طالبانو پر ضد جګړه کې د مرستې غوښتنه کړې وه. په بدل کې یې د زیاتو پیسو وړاندیز ورته کړی و، خو زرغون د یو څېر پښتون په بڼه عبدالحق ته ډېر تریخ ځواب ورکړی و، هغه ته یې د بې ضمیره او وطن پلورنکي خطاب کړی و.

د حاجي زرغون کره د شپې له تېرېدو نه وروسته سهار دغه وسله‌واله ډلگۍ د لکړۍ (د ځایو او ازبې تر مینځ سرحدي غر دی) د غره پر څوکه د منګلو درې کلي ته اوښتل چې یوه دوه سیته ډاټسن پر مخه ورغله. طالبانو ډاټسن ودروله او غوښتل یې چې عادي تلاشي واخلي. د ډاټسن د مخې په سیت کې ناست دنگ غنم رنگي سړي ډېره سخته بڼه ووهله او رنگ یې ژېر شو. له سختې وراخطایۍ په لړزېدو شو. دا سړی په چې عمر د اته څلوېښتو او پنځوسو تر مینځه ښکارېده. له حالته یې داسې برېښېده، لکه هغه چې فکر کوي چې دا طالبان د همدې په لټون راوتلي دي. د هغه پر بغل ټیټې توپانچه وه، طالب مشر فکر وکړ چې ښایي دغه سړی د دې توپانچې له امله وراخطا دی، ځکه چې د طالبانو په واکمني کې له نامستولو کسانو سره د وسلې شتون جرم و. طالب مشر دغه سړی ته تسلي او اطمینان ورکړ چې دا د وراخطایۍ خبره نه ده. زموږ له خوا درته ستونزه نه شته، موټر یې رخصت کړ، خو چې کله د منګلو درې کلي ته ورسېدل، کلیوالو ورته وویل چې په ډاټسن کې ناست هم هغه دنگ سړی د ننگرهار مشهور قوماندان حاجي زمان غمشریک و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د لوگر د استخباراتو رییس خپلو ملگرو ته وویل چې راحی چې لومړی اودسونه وکړو او د منگلو درې د حاجې فضل الرحمن په مهمان خانه کې د پرتو دیني او تاریخي مقدساتو زیارت وکړو او بیا د عملیاتو د بري لپاره په اخلاص دعا وغواړو، دا مقدسات څه وو؟

لومړی په دې اړه لنډ معلومات وړاندې کوم.

د ازبې د منگلو درې مذهبي او تاریخي مقدسات

غالباً په هېواد کې د امیرحبيب الله (بچه سقاو) د واکمنۍ پر مهال چې د کابل ښار چور شوی و، د دې سیمې خلکو د کابل په بالاحصار یا هم ارگ کې یو پخوانی تاریخي بند صندوق موندلی و، چې په کې یو کمیس او یوه خولی ایښې وه. پر کمیس له سره تر پایه د قران کریم ایاتونه په نزولي ترتیب لیکلي و او د لیکلو نېټه یې پینځم هجري قمري ورسره لیکل شوې وه. د ایاتونو په ترتیب نزولي لیکنه، د لیکدود او د لیک شکل او د کمیس زوروالي دا په ډاگه کول چې دا کمیس ښایي همدومره قدامت ولري او خولی د اوبن له وړیو جوړه وه. داسې گومان کیږي چې د اسلام په لومړیو پېړیو کې ښایي اسلامي فاتحانو دغه مقدس اثار د تبرک په توگه له ځان سره راوړي وي.

د طالبانو د واکمنۍ پر مهال کوم چارواکي دا خبره د طالبانو مشر ملا محمد عمر ته ورسوله او داسې راپور یې ورکړ چې دغه مقدسات د ایران پر هیواد د پلورلو په حال کې دي. ملا محمد عمر له کندهاره ځانگړې چورلکه پسې راواستوله او دغه مقدسات یې کندهار ته یوړل. په دې عمل د منگلو درې خلک سخت خپه او غوسه شول ځکه چې هغوی دغه مقدسات د خپل کلي لپاره ویاړ او تبرک گانې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ملا محمد عمر د دې اثارو د څېړنې لپاره يو شمېر علماء هم راوغوښتل. علماوو وويل: دا چې پر كميس يواځې هغه اياتونه په هم هغه ترتيب ليكل شوي چې تر پنځم هجري كال پورې نازل شوي دي او نېټه يې هم ورباندې پنځم هجري ليكل شوې ده، نو په دې كې خو شك نه شته چې دا كميس همدومره قدامت لري. دا امكان هم ډېر قوي دى چې دا كميس دې د اسلام د پېغمبر صلى الله عليه وسلم وي، ځكه چې په هغه وخت كې چې د اسلام پېغمبر ژوندى و. مسلمانانو له بل چا سره دومره مينه نه لرله چې پر كميس يې قرآني اياتونه وليكي. دا ډول متبرك كميس يواځې د پېغمبر كېداى شي، نو د دې خلكو دغه دعوى نه شي ردېدلای چې دا كميس او خولۍ د اسلام پېغمبر ته منسوبوي.

د منگلو درې خلكو د دې اثارو د بېرته ترلاسه كولو لپاره ډېرې منډې وكړې. ډېرو سترو چارواكو ته يې اواز ورساوه او همدې چارواكو ملا محمد عمر ته د دې خلكو شكايت هم ورساوه او سفارش يې هم وكړ، خو اثار بېرته ورنه كړل شول. بالاخره د لوگر د استخباراتو رييس محمدانشا مخبت د ملا محمد عمر د مركزي مخابرې "نصرت" دفتر ته خبر وركړى و چې د منگلو درې خلك وايي چې كه موږ ته زموږ مقدس امانت بېرته راستون نه شي، موږ د دې كلي سپين ږيري، ځوانان، ماشومان او تور سري لوڅې پښې صحرا ته راوځو او تر درو ورځو طالبانو ته بښېږې كوو. په ځواب كې ملا محمد عمر د لوگر چارواكو ته وويل چې زه چورلكه دراستوم، د كلي دوه مشران سپين ږيري راواستوى چې زه له نږدې خبره ورسره وكړم. كه رښتيا د دې اثارو د پلورلو وېره نه وي، ورته وبه يې سپارم.

دوه سپين ږيري يې چورلكه كې كندهار ته واستول. ملا محمد عمر د سپين ږيرو ښه استقبال او مېلمه پالنه وكړه. له نورو سوغاتونو علاوه يې د دې اثارو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

حفاظت لپاره تقریبا دڅلور زرو ډالرو معادل پیسې هم ورکړې او دغه مقدسات یې هم بېرته ورته وسپارل. بېرته یې په چورلکه کې له مقدساتو سره یو ځای خپل کلي ته راواستول. په دې عمل د دې سیمې د خلکو زړونه د استخباراتو رییس محمد انشا محبت وگټل، همدا وجه وه چې د عبدالحق په پلټنه کې د دې سیمې خلکو له محبت مرسته وکړه.

د مقدساتو له زیارته وروسته د ولسوالۍ د مرکز پر لور

محمدانشا او ملگرو یې اودسونه تازه کړل او د حاجې فضل الرحمن په مهمانخانه کې د پرتو مقدساتو زیارت یې وکړ. هغوی هر یوه په نوبت سره پر کمیس لاسونه ایښودل او خولۍ پر سر کوله. محبت وايي هر ملگري چې به پر کمیس لاسونه کېښودل او خولۍ به یې پر سر کړه، بې اختیاره به یې له سترگو اوبنکې روانې شوې. دوی وايي چې له دې وروسته یې په دې ځای کې د قران کریم یو څه تلاوت هم وکړ. کله چې ووتل یو ډول سکون او اطمینان ورسره پیدا شو، بیا هغوی د ازرې ولسوالۍ د مرکز پر لور وخوځیدل. ازرې ولسوالۍ ته چې ورسېدل، دا وخت تقریبا د غرمې دولس بجې وې. ولسوال ته یې مشوره ورکړه چې ټولو مهمو قومي مشرانو ته د غرمې لپاره د مېلمستیا بلنه ورکړه. د ولسوالۍ اکثره قومي مخور او سپین ریري ولسوالۍ ته راغلل. لکه حاجي بسم الله، حاجي بادام، حاجي فضل الرحمن او ډېر نور...

طالبانو موثق معلومات ترلاسه کړي وو چې د حاجي زرغون، فضل الرحمن او یو څه نورو مشرانو پرته، نورو اکثره قومي مخورو له عبدالحق پیسې اخیستې وې او د ازرې او حصارک په سقوط کې یې عبدالحق ته د مرستې ډاډ ورکړې و.

له ډوډۍ خوړولو وروسته ولسوال د استخباراتو د رییس او امنیت قوماندان په مشوره سپین ریرو ته وویل چې تاسو د لوگر والي مولوي ضیاءالرحمن مدني د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

يوې مشورې لپاره د ولايت مرکز ته غوښتي ياست. سپين ږيري يې ولايت ته واستول. والي ته يې پر مخابره وويل چې سپين ږيري او ملکان د عبدالحق د پلټنې تر تمامېدو مصروف وساته.

دا وخت د لوگر امنیه قومندان او د استخباراتو رييس ته دا خبر هم راغی چې د ننگرهار د استخباراتو ځانگړی کنډک هم د عبدالحق د مراقبت لپاره د حصارک ولسوالۍ ته رارسېدلی.

مخبت خپل ملگري امنیه قومندان مولوي بازمحمد ته وويل: زه لږ د علي شېرو کنډو سر ته خېرم چې پر مخابره جلال اباد نه حصارک ته له راغلي خصوصي کنډک سره اړيکه ټينگه کړم چې په گډه عمليات وکړو.

مخبت له څلورو ملگرو سره علي شېرو کنډو ته مخامخ د يو بل غره سر ته وخوت، چې د علي شېرو له کنډوه د حصارک لور ته تللي لار ورباندې سپره ده. حصارک ته د راغلي کنډک سره يې اړيکه ونيوله. هغوی د عبدالحق د راتگ موضوع تايد کړه، خو د اوسېدلو ځای يې د سپين جومات او حاجي زرغون کلی وښود، چې عبدالحق ورته يوه ورځ وړاندې راغلی و.

دا وخت مخبت يو کس وليد چې د حصارک له لوري ازرې ته پر دې لار تنها پلي را روان دی. دا د حاجي فضل الرحمن د کور سړی و چې متبرک کميس او خولۍ ورکړه ايښې وه. مخبت لومړی هغه نه پېژاند، ځکه يې پرې پټکه وکړه چې سم حال ووايه عبدالحق چېرې دی؟ سړي په وارخطايۍ ورته وويل ما ته څه مه وايست حال درته وایم.

سړي وويل: عبدالحق د حصارک د غوريزي کلي خوا کې د حاجي دوران کور کې دی. څه لونگی يې پر سر کړې او سپينې جامې يې په تن دي. پرون يې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د چا په واسطه د جلال اباد ښار کې د حاجي داود په بارگین کې په درې لکه پنځلس زره کالدارې یوه ایس ایس ار ډاټسن رانیوله.

اوس خبر شوی چې جلال اباد نه وسله وال طالبان ورپسې راغلي دي. همدا اوس یې حاجي دوران ته وویل چې یو آس راپیدا کړه او پر غرنۍ لاره مې له دې ځایه وباسه، ځکه چې طالبان راپسې دي.

مخبت وايي؛ داسې معلومه چې د جلال اباد له خوا د ځانگړي کنډک تر څنگ زموږ له راتگه هم عبدالحق څه ناڅه خبر شوی و چې ښايي حاجي زمان غمشریک به له مور نه تر تېرېدو وروسته په ستیلايت تلفون حال ورکړی وي، ځکه خو یې نور ځان په محاصره کې احساساوه.

مخبت وايي دغه لاروی مو په دې قانع کړ چې مور سره ملگری شي او د دوران کور راته وښيي. دا وخت تقریبا ماسپښین څه باندې درې بجې وې. د استخباراتو رییس محمد انشا مخبت پر خپل ملگری امنیه قومندان بازمحمد په مخابره کې چیغې وهلې چې امنیه قومندان له پاتې وسله والو سره ځان را ورسوي، خو هغه چې د مخبط په وینا مزاجا یو څه بې غوره سپری و، مخابرې ته متوجه نه و، جواب یې پر وخت ورنه کړ.

بالاخره مخبت له همدې څلورو کسو سره شاوخوا د مازیگر په څلورو بجو د علي شېرو د کنډو لاندې د دوران کور ته نږدې کمین ونيو، چې د عبدالحق د تېښتې احتمالي لار وه.

د شپې تر یوې بجې همدې څو تنو کمین نیولی و. امریکایي چورلکې او کشفی الوتکو شور جوړ کړی و، داسې ښکارېده چې هغوی د عبدالحق د ژغورلو لپاره راغلي وي. هغه څارگره الوتکه چې طالبان یې بونگنه بولي بیا بیا راتله. مخبت وايي هغه وخت مور له بونگنې سره نابله وو، ځکه مو پاملرنه هم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

نه ورته کوله. د شپې شا وخوا یوه بجه امنیه قومندان بازمحمد له پاتې وسله‌والو سره راوړسېد او کمین هر لور ته پراخ شو.

د استخباراتو مشر خپل څو تنه د غوړیزې کلي هغې لار کې کېنول چې د دوران کور ته تللې وه. د شپې یو ملگری حافظ عبدالرشید خوب یوړ، چې بيدار شو، ملگرو ته یې وویل چې خوب مې لیده باز (گوربت) مو نیولی وي، خو ښځه بازه وي.

د شپې نږدې درې بجې د غوړیزې پر لار ناستو کمین نیوونکو عبدالحق په داسې حال کې ونيو چې پر اس سپور و. د اس پری یې بل کس نیولی و. غوښتل یې چې له ناهموارې سیمې ووځي او بیا امریکایي چورلکې ته د پورته کېدو لپاره ځان چمتو کړي. هغه په همدې وخت کې هم له امریکایي چورلکو سره په تماس کې و. عبدالحق سره دا وخت یواځې څو تنه ونيول شول، نور په تېښته بریالي شول، چې ویل کېږي په تښتېدونکو کې حاجي دوران هم و او یو درجن هغه کسان هم وو چې عبدالحق یې پر ملاوو د چانتیو په ډول له ډالرو نه ډکې همیانې ورتلې وې. د تېښتې پر مهال چې د چا مخ لويديځ ته و، لوبديځ ته ورک شول او د چا چې مخ شمال یا ختيځ ته و، پر هماغه مخه لاړل او د ډالرو له بڼدلو سره یې تر ننه ځانونه ورک کړل.

تر دې څو شپې وړاندې چې عبدالحق نیول کېږي، د دوران د کور له خوا دوه ډاټسنې راروانې دي او بازمحمد په دې تمه دی چې دا به عبدالحق وي. مخې ته ورته درېږي خو چې رانږدې کېږي نو د یوې ډاټسن مالک طالب قوماندان عبدالرحمن دی او د بلې ډاټسنې مالک په کابل کې د استخباراتو ریاست کارمند امین وردگ دی. بازمحمد سمدستي د هغوی په موضوع پوهیږي چې له عبدالحق سره اړیکه لري، بازمحمد هغوی ته بد رد وایي او نور یې پرېږدي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له عبدالحق سره په نیول شویو کسانو کې د هغه مرستیال د لوگر د څرخ اوسېدونکی د ډاکټر نجیب د واکمنۍ ډگروال حامد؛ د عبدالحق د پوځي چارو مسئول قوماندان شاولي او د عبدالحق ډرایور عزت الله و. له دوی سره د الوتکو د رهنمایۍ غمی او ستیلايت تلفون هم و. طالبانو الیکټرونيکي وسایل ورنه بېل کړل. هغوی یې پلي روان کړل. له یو څه پیاده مزل وروسته یې ډاټسن ته ورسول. دا وخت امریکایي چورلکو او بونگنو الوتکو شور جوړ کړی و، خو حالت یې ځان ته سم نه شوی معلومولای. دوی فکر کاوه چې د ننگرهار له خوا راغلي کنډک عبدالحق نیولی یا محاصره کړی دی، ځکه یې د ننگرهار د کنډک ډاټسنې بمبار کړي چې یوه ډاټسنه وویشتل شوه او څوکسان په کې ژوبل شول، نورې ورنه وژغورل شوې.

کله چې د غوربیزې د لارې کمین نیوونکو عبدالحق، امنیه قوماندان او د استخباراتو مشر ته را رسول، دا وخت سهار شو. امنیه قومندان سمدستي عبدالحق په خپله ډاټسن کې د لوگر مرکز ته روان کړ. مخبت د حاجي دوران د کور د تلاشی په موخه پاتې شو چې څه وخت وروسته والي پر مخابره مخبت ته وویل، ورپسې را روان شه! بازمحمد بې غوره دی، سړی ورنه خلاص نه شي.

عبدالحق پر لار امنیه قوماندان ته بیا بیا ویل ما کابل ته ستاسې مشرانو ته ورسوه! بازمحمد هغوی په ډېر درناوي د موټر سیټ کې کېنولي، صمیمانه مجلس ورسره کوي او هغوی ته یې د خوراک لپاره آثار مات کړي.

مخبت او بازمحمد دواړه وایي چې له عبدالحق سره یې هېڅ داسې لیست او اسناد نه دي موندلي چې د طالب چارواکو اړیکه پرې ثابته شي چې له بده مرغه په دې اړه څه قصدي تبلیغات شوي دي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د دوی بل ملگري د عبدالحق وراره او د حاجي دين محمد زوی عزت الله له دې ځای سره خوا کې غونډيو کې د طالبانو د يوې بلې قطعي له خوا د الوتکو له رهنمايي کوونکي غمي سره نيول شوی و. دغه قطعه د لوگر د خروار د طالبانو وه، دوي د دين محمد زوی له اجازې او مشورې پرته په خپل سر وژلی و.

کله چې عبدالحق د لوگر مرکز ته ورسول شو. له کابل نه د داخله وزارت له خوا والي ته امر وشو، چې عبدالحق کابل ته راوليږي.

امنيه قوماندان د والي په امر عبدالحق کابل ته روان کړ، کابل ښار ته چې غرمه مهال نږدې شول، له بن ساره، قلچه او شهدای صالحين سره پر عمومي سپرک ورته مخ ته د داخله وزارت پیک اپ موټر راغی. د داخله وزارت، يو تن چارواکی ملا ظاهر ورنه راکوز شو او د امنيه قوماندان موټر يې ودراره او د ملا محمد عمر يو ليکلی فرمان يې وربنکاره کړ چې د مشر له خولې په ساده الفاظو ليکل شوی و: دغه وطن فروش او خاين کابل ته تر رسېدو وړاندې وغځوی او د کابل ښار يې په وينو مه پليتوی.

دواړه موټره بېرته شا ته راغبرگ شول او د سنگ نوشتې له عمومي سپرک نه چې د ريشخورو فرقې ته لار تللې ده، پر دغه سپرک يې عبدالحق او ډگروال حامد راکوز کړل او سترگې پرې وتړلې. بازمحمد حيران و چې څه وکړي. ملا ظاهر عبدالحق او ډگروال حامد له سپرک نه يوه لور ته د وژلو په نيت روان کړ. عبدالحق ډېرې لويې لويې کړيغې او بغارې وکړې. دواړه يې په يوه وړه شېله کې وويشتل چې کله له هغوی نه راغبرگ شو. پر ډرايور عزت الله او قوماندان شاولي يې د ټوپک شپيلی ورواړوله. امنيه قومندان يې پر وسله غوټه کړه: چې مشر خو يوازې د عبدالحق د وژلو امرکړی و، دا نور ولې وژني؟

په دې کش وگير کې د بازمحمد لاس هم يو څه وسوځېد، خو ډرايور عزت الله او شاولي يې ترې وژغورل چې بيا د لوگر په محبس کې ول او د ولايت له سقوطه وروسته خلاص شول.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مانېنام د امريکاغږ راډيو خبر ورکړ چې تېره شپه امريکايي چورلکې د سي آی اې د يوه مهم مامور عبدالحق په ژغورلو کې ناکامه شوې.¹

له عبدالحق نه وروسته د حامد کرزي وار و

حامد خان کرزي د عبدالاحد خان کرزي زوی دی. عبدالاحد خان کرزي د ۱۹۹۹ د جولای پر څوارلسمه چې تازه د امريکا له سفره راستون شوی و. د پاکستان د کوټې ښار ستايليت ټاون له يوه جومات سره ناڅرگندو وسله‌والو وواژه.

د کرزي پلار په کندهار کې يو مخور خان و. د ظاهرشاه په واکمنۍ کې د ولسي جرگې مرستيال پاتې شوی و. هغه د محمد ظاهر شاه له کلکو پلويانو څخه و. د عبدالاحد خان د کورنۍ څه غړي له شوروي يرغله وروسته په امريکا کې مېشت شول او د امريکا د متحده ايالاتو تابعيت يې ترلاسه کړ. هغوی د امريکا له څارگرو ادارو سره د افغانستان په برخه کې کار کاوه. د هغوی ډېری ځوانانو ته هلته روزنه ورکول شوه چې په دې کې حامد کرزي هم و چې د افغان جهاد پر مهال د سي آی اې يو باوري مامور و او د شوروي ضد جگړه کې يې له مجاهدينو سره نږدې کار وکړ.

هغه د ستينگر توغنديو د وېش کنترولونکي هم گڼل کېده. حامد کرزي د خپلې قبيلې په مشرتوب کې د پلار ځای ناستی شو. د کرزي د ځينې دوستانو او خپلوانو له قوله: کرزي له سياسته سر بېره د شپې اوږدې ناستې او گپ شب شوق درلود. د نشه لرونکو تابلټونو د خوړلو ترڅنگ د چرسو د نشې خبرې هم پسې کېدې.

¹ دا کيسه د لوگر د استخباراتو د رييس مولوي مخبت، امنيه قومندان مولوي بازمحمد، د ننگرهار د استخباراتو د چارواکو او د طالبانو دهغه وخت د پېښور د چارواکو له خولې ليکل شوې ده

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هغه د نورو ورونو خلاف نږدې تر څلور څلوېښت کلنۍ پورې بې واده و. هغه وخت چې ما کرزی نه پېژاند، په اړه يې راته د امریکا غږ د پښتو څانگې مشرې سپوږمۍ میوندۍ ويلي و چې حامد کرزی د سي آی اې د سازمان مخکښ غړی دی. د هغه او خلیلزاد موټر په واشنگټن کې د سي آی اې د دفترانو په دروازو کې نه درول کېږي!

د یو زیات شمېر کتونکو په اند د امریکا د یرغلیزې جنګي ستراتیژۍ په فهرست کې عبدالحق له کرزي وړاندې و، که مړ نه وای ښایي د لومړۍ لنډ مهالې ادارې مشر به عبدالحق وای.

د طالبانو د رژیم او امریکا ترمنځ د لانجو تر ولاړېدو وړاندې کرزي او پلار يې له طالب مشرانو سره نږدې اړیکې لرلې. له هغه وروسته چې د رباني د حکومت پر وخت کرزی د خارجه چارو مرستیال وزیر و او بیا د مسعود د سپړيو له خوا په کابل کې تر شکنجې او ډبولو وروسته مات سر او شلیدلی گربوان جلال اباد ته په تېښته بریالی شوی و، کرزي له همدې امله مسعود سره بغض درلود، خو کله چې سي آی اې د مسعود نېغه مرسته پیل کړه نو کرزي ته له مسعود سره د نږدې کار هدایت وشو. دلته کرزي یواځې هغه څه کولای شول چې سي آی اې ورته ويل. نه د ده خپله خوښه او انتخاب.

د طالبانو له خوا د کابل له نیولو وروسته کرزي غوښتل طالبانو سره نږدې کار وکړي. د هغه پلار به ډېر ځله په کندهار کې د طالبانو په مېلمستونونو کې لیدل کېده. هغه د کندهار له لومړي والي ملا محمدحسن، د هرات والي ملا یار محمد، د طالبانو لومړني ویاند ملا خیرالله خیرخوا، مولوي احسان الله احسان او د طالبانو لومړي خارجه وزیر ملا محمد غوث سره نږدې اړیکې لرلې.

کله چې ډېرو هېوادونو د طالبانو امارت د افغانستان د حکومت په توګه په رسمیت وپېژاند. طالبان په نړۍ کې د ډیپلوماتیکو اړیکو د پراختیا په لټه کې شول او په دې کې د ملګرو ملتو نو په اداره کې د افغانستان استازولي هم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اړینه وه. د دې لپاره حامد کرزي ځان را وړاندې کړ، خو طالبانو ته جوته شوه چې دا کار د سي آی اې پلان و. د سعودي د استخباراتو چارواکو زموږ يوه هیئت ته هم دا مشوره ورکړې وه چې حامد کرزی م م ته د استازي په توګه غوره کړي چې ښايي هغوی ته هم دا خبره امریکایانو کړې وي. له ملا عبدالجليل نه مې په دې اړه وپوښتل چې هغه وخت مرستیال خارجه وزیر و، هغه وویل ما او ملا غوث (خارجه وزیر) ملا صیب ته دا وړاندیز وکړ، خو ملا صیب په ساده ټکو کې راته وویل چې دا د امریکا خپل خلک دي، زموږ به څه استازیتوب وکړي.

عبدالحق د ننگرهار، لوګر او د هېواد مرکز کابل لپاره د طالبانو پر ضد د یوه ستر قومندان په توګه غوره شوی و، چې د امریکا د هوايي برید په ملاتړ به یې د پليو ځواکونو رول ادا کاوه، چې د ننگرهار له نیولو سره د کونړ او لغمان سرنوشت هم تړلی و. دا کار عبدالحق ته سپارل شوی و او د کندهار، روزګان او هلمند د نیولو کار حامد کرزي ته سپارل شوی و. چې د گل اغا شیرزي، جان محمد خان او د هلمند د غفار اخنزاده د کورنۍ په ګډون د کندهار، هلمند او روزګان ډېر زاړه قومندانان ورسره د همکارۍ لپاره په تماس کې وو.

حامد کرزی له یوولسم سپتمبر نه وروسته په پاکستان کې د سي آی اې له مرکز سره په لوی کندهار کې د طالبانو پرضد د جنګي پلان پر جوړولو بوخت و؛ چې پر افغانستان د امریکا یرغل پیل شو. څو ورځې وروسته کله چې د سي آی اې لخوا داخل ته د تلو امر ورته وشو، نو له پاکستانه د سي آی اې له مرکز او د امریکا له هوايي ځواک سره د منظمې اړیکې پرمټ د هېواد داخل ته روان شو.

په دې اطمینان یې له کوټې ښاره د هېواد داخل ته سفر پیل کړ چې د خطر پر وخت به یې امریکایي الوتکې ژغوري. هغه اول د روزګان مرکز ته نژدې د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

"سرمرغاب" دښته کې لیدل شوی و. د ولایت د قوماندانۍ او استخباراتو له خوا تعقیب شو. بالاخره د نومبر په دوهمه د روزگان له مرکز سره د درجې غره کې د سمیز مشر درمان شاه له زوی لعل محمد سره و، چې طالبانو برید پرې وکړ. دا وخت له ده سره وسله وال ملاتړي هم ول. په برید کې له دوي هغه ۶۰۰ میله وسله طالبانو ونيوله چې په دې غره کې د امریکایي الوتکو لخوا ورته غورځول شوې وه. کرزی له برید ه روغ ووت خو د تېښتې پر حال د طالبانو تر تعقیب لاندې و. پر بل سبا یعنی د نومبر په څلورمه کرزی له یوې ډلې پلویانو سره امریکایي چورلکو د پاکستان جیکب اباد اډې ته نقل کړ. تر دوو اونیو د پاکستان په خاوره کې د سي آی ای په پوځي بیس کې اوسېده او له هغه ځایه به یې رسنیو ته د ستیلايت تلفون له لارې ویل چې په روزگان کې یم. هغه له دوو اونیو وروسته د سي آی ای خاص کنډک سره له جیکب اباده چورلکه کې د اروزگان دهرات ولسوالۍ ته بېرته راغی او د "ده جوز" په غونډیو کې یې وپلورل. دا وخت هرات او کابل د طالبانو له ولکې وتلي او د طالبانو جنګي ماشین کافي کمزوری و.

له کرزي سره د ترينکوټ د مرکز شاوخوا خلکو کې روزي خان (د گرماو مانده)، خيروجان (د دیک)، محمدجان اخندزاده (د سجاول)، محمدهاشم خان (د سجاول)، مولوي لعل محمد (د پای ناوې)، معلم رحمت الله (د خانقې)، خطیب اخندزاده (د کوتوال) او معلم عبدالقادر ملګري ول.

روزي خان يې جنګي قوماندان و. ملا تور يا مولوي تور هم د هغه جنګي سپری و خو د مقاومت او جنګ روحیه يوه هم نه لرله، فقط ځانونه يې له طالبانو ساتل.

د ترينکوټ ښار له سقوطه وروسته له کندهاره يو کاروان د کرزي د نيولو لپاره وخوځېد خو د امریکایي الوتکو تر بمبار لاندې يې درانه تلفات ولیدل او هدف

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ته په رسېدو بريالي نه شول. له هغه وروسته کرزی د کندهار شاولي کوټ ته راغی، چې بيا تر هغو په شاولي کوټ کې و چې د کندهار تر سقوط لږ وړاندې د طالبانو يوه هيئت ورسره وليدل او ملا نقيب ته د کندهار پر سپارلو يې موافقه ورسره وکړه.

کندهار سقوط وکړ او کرزی د بون د پرېکړې په نتيجه کې د نوې موقتې ادارې د مشر په توگه کابل ته په امريکايي چورلکو کې د سي آی اې له خاص کنډک سره انتقال کړای شو.

يرغلگرو او دوستم زرگونه تسليم شوي طالبان قتل عام کړل

کله چې د هرات له سقوطه وروسته په کابل کې هم جنګي خطونه ټينګ نه شول، نو هغه اميد هم ورسره ختم شو چې د زور له لارې به د باميانو لار بېرته پرانيستل شي او په کندوز او شمال کې څه کم لس زره محاصره طالبانو ته به بېرته لار خلاصه شي.

دغه طالبان له يوې خوا تر سخت هوايي بمبار لاندې وو، له بلې خوا ټولې لارې ورباندې بندې شوې او دا محاصره وار په وار تنگېده. د ټلوالې جنګياليو ته د امريکا له کشفې الوتکو نه کورديناټ هم ورکول کېدل او د طالبانو مرکزونه هم دقيق په نښه کېدل چې له سخت بمبار وروسته به طالبان ښه وځپل شول بيا به هغه ځای ته د ټلوالې جنګياليو ورمخ ته کېدل.

دوستم او د ټلوالې له قومندان داود سره اړيکې روانې وې. دواړو خواوو د تسليمې په صورت کې د سر د امان او ساتنې ډاډ ورکاوه. مشرتابه د دغو محاصره طالبانو ژوند ته اوليت ورکاوه ځکه چې جگړه ناشوني وي نو د دغو جنګياليو شخصي حق دا دی چې د خپلې کورنۍ، اولادونو او مور او پلار لپاره خو ژوندي پاتې شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالبانو باور درلود چې که دغه کسان تسليم شي نو د نړۍ والو قوانينو، بشري ادارو او امريکايانو د نظارت او مستقيمي مداخلې په وجه بنايي ونه وژل شي، ځکه پر دغه معامله دا ټول جهتونه وار د مخه خبر او متوجه وو. په اسلام اباد کې نړۍ والو ادارو سره هم دا خبره شريکه شوې او هغوی ته ابلاغ شوې وه.

دلته کندهار کې خبره د دې کار په جواز او نه جواز کې روانه وه. ستر مفتي مولوي عبدالعلي صيب سره خبره شريکه شوه هغه وويل که د تسليمېدو په صورت کې د هغوی سالميت يقيني وي نو تسليمدل ورته روا دي، خو هلته کندوز کې ډېرو مشرانو ته دا خبره ناروا بنکارېده چې د همدې لپاره هغوی سره مولوي عبدالعلي صيب پر ستلايت تلفون وغږول شو. وروسته هغوی د تسليمېدو په اقدام لاس پورې کړ خو کومو قوماندانانو چې دا فيصله نه منله هغوی ځانونه تري تم کړل چې په هغوی کې بارزه خبره شهيد ملا داد الله و.

ملا داد الله د بلخ په مربوطاتو کې د ځينو متعلقينو په همکاري په يو کور کې پټ شو او له بي بي سي سره يې مرکه کې وويل چې زه همدا اوس کندهار ته ورسېدم.

په دې سره د دوستم او حزب وحدت يقين وشو چې داد الله له سيمي وتلی، نو ځکه يې د هغه پلټنه پرېښوده چې دا د ملاداد الله يو کاميابه تاکتيک و. بيا چې کله د طالبانو واکمني مکمله ونړېده، داد الله د سيمي د يوه قاچاقبر په مرسته چې دی يې نه پېژاند. ځان لومړی خوست او بيا وزيرستان ته رسولی و.

تسليم شوي طالبان په دستوري ډول د دوستم او بهرني استخباراتو ترمينځ ووېشل شول. مشران لکه د بلخ والي او تنظيمه رييس ملا نور الله نوري، د جگړې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

عمومي قوماندان ملا محمد فاضل او څو نور قوماندانان يې له څه مودې وروسته امريکايانو ته وسپارل چې بيا تر تبادلې پورې گوانتانامو کې وو.

نور يې په څو مرحلو کې قتل عام کړل. وروسته په تفتيش کې يې چې کوم پاتي قوماندانان پېژندل هغه يې هم امريکايي قواو ته وسپارل. په دې قتل عام کې له تسليمېدو وروسته هم بيا بيا دغه اسيران بمبار شول او بيا چې د جنگي قلعه په محبس کې د بنديانو د مسلسلو وژلو نه بنديان په خپله قتل عام پوه شول او په دفاع يې لاس پورې کړ نو بيا خو امريکايي الوتکو ته نوره هم بهانه جوړه شوه او د بمبار له لارې يې د دې ستر محبس ټول بنديان قتل عام کړل.

په بله مرحله کې زرگونه طالبان په کانتينرونو کې واچول شول او دروازې يې وتړل شوې چې کله به له ډېرې تندې او د ساه بندېدو له امله د هغوی چيغې او زور زيات شو نو پر کانتينر به مرمی فايړ شوې چې دې کې به څوک ووژل شو او پاتې کسانو ته به د اکسيجن سوري پيدا شول.

څو ژوندي پاتي شويو بنديانو همدغه کيسه داسې کړې وه چې کانتينرونو کې به ډېرو ملگرو د تنفس بندۍ له امله سا ورکوله او پاتې کسان به له تندې بې هوشه سول او بيا به يې يوه دنبته کې وغورځول چې څوک به ژوندي پاتې و هغوی به يې په گوليو پر سر سر وويشتل.

څه وخت وروسته د نړۍ ځينې ادارو په دې اړه رسنيزي چيغې وکړې، اعلاميې يې هم خپرې کړې خو څرنگه چې دوستم د امريکايي يرغل وفادار عسکر و نو په دې کار نور هم تقدير شو.

د کرزي واکمنۍ نه څو مياشتي وروسته مزار ته يو هيئت لاړ چې په دې هيئت کې د کرزي مشاور د زابل مولوي صديق الله هم و. هغه داسې کيسه کوله چې مور ته دا هر څه تفصيلي معلوم شول، خو د هيئت بل مهم غړي عبدالباري

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

جهاني (ليکوال او شاعر) وويل مور بايد دا خبره پته کړو ځکه په دې -د هغه په وينا- د جلالت مآب کرزي صيب حثيت ته تاوان رسيږي!

په توره بوږه کې د القاعده د مشرانو برخليک

د کابل له سقوطه وروسته ننگرهار او ورسره تړليو ولايتونو کې حالات نور له کنټروله وتونکي وو. د ننگرهار والي او د مشرقي زون تنظيمه رييس چې د وزيرانو شورا مرستيال هم و، د لغمان کابل تر مينځ دوه ځايه د فاعلي کرښه حوږه کړه. يو د سروبي لغمان تر مينځ وربنمين تنگي سره، بله سرخکانو سره او درېيمه د جلال اباد کابل پر لويه لار. د ننگرهار پوځي چارواکي له ښاره ووتل يواځې د امنيه قوماندانۍ، د فرقې ځينې ځايي قوماندانان او يوه وږه قطعه وسله وال له مولوي عبدالکبير سره پاتې ول. مولوي عبدالکبير ته د وزيرانو شوري بل مرستيال ملا محمد حسن مشوره ورکړه چې د کابل له سقوط وروسته په ننگرهار کې مقاومت زيات وخت نه شي کېدای، ځکه د مشرقي شورا د قوماندانانو او امريکا د هوايي بريدونو په وړاندې جگړه ښايي له ځاني تلفاتو پرته بله لاس ته راوړنه ونه لري.

له دې وروسته مولوي عبدالکبير ملا محمد عمر ته حال واستاوه چې دا وخت ورسره نېغه رابطه نه شوای کېدلای. له هغه لوري نه هم له ښاره د وتلو ورته وويل شول. والي مولوي عبدالکبير خپل معتمد ځايي قوماندان معلم اول گل چې له مولوي محمد يونس خالص سره يې پخوانۍ جهادي اړيکه وه له يو دوه نورو اعتمادی کسانو سره راوغوښتل او گډه مشوره يې په دې راغله چې مولوي خالص د مشرقي زون تنظيمه رييس ونوموي. زوي انوار الحق مجاهد به د جلال اباد اداره سنبال کړي او معلم اول گل به پوځي چارې لاس کې واخلي. په دې سره به د طالبانو له وتلو وروسته اداره له طالبانو جدا ونومول شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مولوي عبدالکبير اسامه او ايمن الظواهري ته د مرحوم انجينر محمود د يوه همکار په واسطه حال واستاوه چې هسې نه ننگرهار کې ستاسې پاتې کېدل درته ستونزې جوړې نه کړي، نو تاسو له مور سره د ازړې له لارې د خوست او پکتيا پلو ولاړ شئ، خو هغوی وويل چې مور مشوره کړې په توره بوړه کې پاتې کېږو. مولوي عبدالکبير ورته ځواب کې حال ور واستاوه چې اول خو مور سره لاړ شئ او که خامخا پاتې کيږي نو بيا تر توره بوړه د خوگياڼو د وزيرو تنگی درته ښه دی ځکه چې دا هم د ارزي او حصارک لور ته لار لري، هم د ځايو لور ته له پکتيا سره لار لري او هم د پاکستان پاڼه چنار پلو اوښتلی شوی، خو هغوی بيا هم توره بوړه غوره کړه.

دا وخت مولوي عبدالکبير ته د دفاع وزير ملا عبیدالله - چې دا وخت لوگر کې و- حال راواستاوه چې له ښاره ژر ووځئ او پام چې د لوگر پلو پر حصارک رانه شئ، ځکه چې لاره درته نيول شوې ده.

مولوي عبدالکبير مجبوره شو چې د پاکستان سرحد سره پر غرنۍ لاره له خپلو لسگونو ملگرو سره دوه ورځې مزل وکړي. له دوو ورځو مزله وروسته هغوی خوست ته ځانونه ورسول او بيا مولوي عبدالکبير له يو څو تنو سره د پکتيا د ځدراڼو سيمې ته لاړ. کله چې دوه ورځې وروسته مشرقي شورا ننگرهار ته رادننه شوه نو انوار الحق محاهد يې د ولايت له ادارې لېرې کړ. د اطلاعاتو کلتور رئيس يې وټاکه. د حاجي قدیر په مشرۍ مشرقي شورا پر ولايت حاکمه شوه. ورسره لغمان او کونړ هم د سيمه ييزو قوماندانو په ولکه کې راغلل.

حاجي قدیر مولوي محمد يونس خالص - چې دا وخت د بدني ضعف له امله د خبرو هم نه و د جلال اباد قصر شاهي ماڼۍ کې ځان سره په يوه غونډه کې کېناوه چې وښيي مولوي خالص هم د ده ملاتړ کوي- خو مولوي خالص او زوي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

يې په جلال اباد کې د لنډ وخت تاکتيکي پاتې کېدو وروسته مهاجر شول او د امريکايي يرغل په خلاف يې د جهاد اعلان وکړ.

معلم اول گل چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال هم د څلورمې لوا قوماندان و او زغرواله قوه يې سمبالوله، د طالبانو له وتلو وروسته هم د مولوي محمد يونس خالص او طالب چارواکو په مشوره پر خپله دغه دنده پاتې شو او مشرقي شورا هم د زړه شناخت په وجه هغه لېرې نه کړ.

کله چې پر توره بوږه د امريکايي الوتکو بمبار روان و او امريکايي مقاماتو داخلي قوماندانانو ته د ځمکنيو عملياتو امر وکړ، دا وخت معلم اول گل شيخ اسامه ته حال واستاوه چې زه له خپلو قواوو سره توري بوري ته درځم. پر شاوخوا غرونو خطايي ډزې کوم چې د نورو امريکا پلوه قوماندانانو تر راتگه وړاندې تاسو ته د وتلو لار برابره کړم. شيخ دا خبره ومنله خو ځينې ملگري يې بيا هم بدگومانه وو.

معلم اول گل همداسې وکړل او په دې سره يو شمېر نورو مخلصينو او معلم اول گل د عربو مهاجرو کورنۍ له سيمې ويستلې. د مولوي محمد يونس خالص مرحوم کور د عربو د ميرمنو اوماشومانو لپاره پنا گاه وه، د هغه کورنۍ د دغو ميلمنو تر اخيره بې سارې مرسته وکړه او په محفوظه توگه يې تر خپلو منزلونه ورسول، د شيخ اسامه او ډاکټر ايمن ظاهري لپاره يې داسې ترتيب جوړ کړ چې د حاجي عبدالاحد په نوم يوه مجاهد اسامه او ظاهري له توري بوري د ننگرهار تر وزيرو ورسول چې لار کې يو ځل د ځايي ټوپکيانو له کمينه په لږ فاصله کې بچ شول. له وزيرو ورسته د ننگرهار تر ښاره معلم اول گل هغوی ځان سره بوتلل.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دا وخت د خارجي او داخلي منابعو ټوله توجه د شيخ اسامه او ظواهري لټون ته وه. د مشرقي شورا په قوماندانانو کې څو مهمو کسانو لکه حضرت علي او زمان غمشريک پر معلم اول پوره شک کاوه. تر دې وړاندې چې معلم اول گل دغه دوه عرب مشران کوم لور ته وباسي، حضرت علي د قوماندان معلم اول گل لوا ته راځي او هغه مخاطب کوي چې دا خلک تا سره دي او امريکا يې خامخا غواړي او بڼه به دا وي چې تسليم يې کړې خو اول گل په داسې حال کې چې په څو متره فاصله کې يې د ډاټسن په سيټ کې دواړه شيخان کېنولي، حضرت علي ته ناخبري بڼي او انکار کوي.

دا وخت د حضرت علي يو تن وسله وال دغه موټر ته په ځير ځير گوري. معلم اول گل فيصله کړې چې که حضرت علي د موټر پر لور ورغی يا يې د موټر د لټون هڅه وکړه نو دی به يې ځای پر ځای ضربه کوي، خو بالاخره د قوماندان حضرت علي شک څيزي او له لوا وځي. له دې وروسته معلم اول گل دواړه شيخان په خپل موټر کې د بهسودو پر پله د کونړ لور ته اړوي او هلته بيا نور مخلص قوماندانان دواړه شيخان غرنیو سيمو ته رسوي او په دې ډول دواړه عرب مشران د دښمن له منگولو ژغورل کيږي.

د کندهار د سقوط وروستی گړی او له ښاره د ملا محمد عمر وتل

مشر يو څه وخت د نږدې او کلیدي چارواکو په تاکيد له مواصلا تي وسايلو کار نه اخیست، خو کله چې په شمال کې ماتې گډه شوه، مشر په مخابره وينا وکړه او تر وروستی سلگۍ د مقاومت تلقين يې ټولو جنگي کړنښو ته ورکړ. بيا يې په ريپيټر مخابره ځان حاضر کړ. مرکزي مخابرې د ټول هېواد په کچه هغه ته معلومات ورکول او هغه د مقاومت او دفاع لپاره تازه دمه تشکيلات کول. اخير چې د کابل ښار هم طالبانو تخليه کړ. د لوی کندهار لپاره يې ځينې قوماندان غوره کړل چې د دې سيمې دفاع وکړي. هغه قوماندانانو او مشرانو چې د هېواد

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په نورو برخو کې يې هر يو سلگونه جنگيالي د امريکا په بمبارۍ کې له لاسه ورکړي وو، د خپلې تجربې له مخې ويل: چې ښار او په ښارونو حکومت کول او ورسره دفاع وچگړه نوره ناشونې ده، ځکه الوتکې معلوم مرکز او دفترونه په اسانۍ په نښه کولای شي.

په دې جر و بحث کې ځينو د ملا محمد عمر خبره تاييدوله او ځينو سترو قوماندانانو د مقاومت لپاره نوې طريقه يعنې د حکومت او ښارونو پرېښودل غوره گڼل. بل پلو د قومي ملېشو حوصله لوړيدله. کابل، شمال او هرات سقوط کړی و. پر طالبانو سخت بمبار د امريکا ډېر يې زړه پلويان هم نور له طالبانو سره جگړې ته زړور کړل. بالاخره د قوماندانانو متزلزل دريځ او له مخالفينو سره د ځينو رابطې مشر دې ته اړ کړ چې دوی ته ووايي تاسو چې د ځان په حق کې هره پرېکړه کوئ، زه ستاسې خپل اختيار تاسو ته سپارم، خو کوم خلک چې تر اخيره د ښار مينځ کې جگړه کوي هغوی دې له ما سره وي. زه تر وروستۍ سلگۍ جنگېرم يعنې د جنگ پرېښودو موجه او شرعي دليل نه لرم.

په هغو قوماندانانو کې چې ملا محمد عمر سره يې تر وروستۍ سلگۍ د ښار دننه د جگړې او دفاع فيصله وکړه يوه هم د شمال د کرښې نامتو قوماندان ملا عبدالرزاق نافذ و چې د اروزگان اوسېدونکی و.

ملا عبدالرزاق نافذ د تخار او مزار په فاتحانو کې شمارل کېده اوسپنيز قوماندان و او له دې سره سره يې رحمه هم نه و. عاجز او خاکسار سپری و، له بيت المال سره تر دې کچې محتاط و چې کله د کندهار له پرېښودو وروسته ملا محمد عمر هغه ته يوه لويه اندازه پيسې د دې لپاره ورکړې چې د خپل شخصي مصارفو په توگه او د بيا پيلېدونکې چريکي جگړې لپاره به يې مصروفوي، نو هغه له دې پيسو نه يوه روپۍ هم په شخصي مصارفو کې نه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لگوله. ان چې کور کې يې د خوراک څه نه وو، د کلي څو مشرانو د هغه پلار ته څه پيسې سره ټولې کړې چې د کور ژوند ورباندې روان کړي.

هغه ته په جگړو کې د زياتو تکاليفو او بې خوبيو له امله د اعصابو تکليف ور پيدا شوی و. د طالبانو د حکومت له سقوطه وروسته په پټه کراچۍ ته د تداوی لپاره لاړ. هلته د ماليې پخواني وزير اغا جان معتصم ورباندې تداوي پيل کړه. ډاکټر ورته وويل چې څو هفتې دې آرام او استراحت وکړي. معتصم هغه يوه ورځ يوه قيمتي ځای ته د خوراک لپاره بېولی و، هغه چې دا مصرف ليدلی و نو معتصم ته يې بد رد ويلي وو، تداوي يې مېنځ کې پرېښوده او روزگان ته له رسيدو سره سم يې په مقاومت پيل وکړ، له څو مياشتو جگړو وروسته دامريکايي الوتکو په بمبار کې شهيد شو.

د کندهار د سقوط پر مهال له عبدالرزاق نافذ او څو نورو قوماندانانو سره دا فکر پيدا شو چې که نور خلک جگړه پرېږدي او مور د ښار مينځ کې پاتې يو، هسې نه امريکايان الوتکو نه څه داسې ترتيب جوړ کړي چې ملا محمد عمر له مقاومته وړاندې ژوندی ونيسي. ملا صيب ورته وويل چې که په ښار کې جگړه ناشونې ده نو د ښار جنوب لوري "محلجات" طرف ته وځو او خپله وروستۍ جگړه پيلوو. نافذ وويل ملا صيب! دا ډول جگړه به څنگه روا وي چې يواځې زموږ وژل کېدل په کې يقيني وي! بل ستا وجود د راتلونکي لپاره د مقاومت زړه دی، نو څه ضرورت دی چې ناکامه جگړه کې ځان قربانوو؟ ولې ستاسې د حفاظت تصميم ونه نيسو او له ښاره به ووځو، نور ملگري به هم راټول کړو؛ په نوي ترتيب به کارونه منظم کړو. دلته نور مور هيڅ نه شو کولای خو د ملا محمد عمر وروستۍ جمله دا وه چې د دې خونې تر دروازي دې راشي چې زه ورباندې وروستۍ ضربه وکړم. نافذ ويل کېدای شي ضربه ته وخت درنه کړي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بالاخره ملا محمد عمر د نافذ او ملگرو خبر ه ومنله. له دې وروسته ملا محمد عمر د هوانوردي وزير ملا اختر محمد منصور ته حال واستاوه چې چې د کندهار هوايي ډگر سره ميشتو عرب مجاهدينو ته ووايه چې موږ له ښاره وځو. تاسو بايد يواځې پرېنږدو. زموږ غوښتنه دا ده چې تاسو هم ځانونه وباسئ. د عربانو د کورنيو او ماشومانو له ښاره ويستل د ملا محمد عمر په غوښتنه له دې نه يوه هفته مخکې پای ته رسېدلې و، خو په عربانو کې هغه خلک چې ځان يې تر وروستۍ سلگۍ جگړې ته وقف کړی و او فدايي بريدگر هم په کې وو، هغوی پاتې شول.

دا وخت د دفاع وزير ملاعبیدالله په مشرۍ سيد طيب اغا او حاجي امير محمد اغا په شاولي کوټ کې له کرزي سره ليدلي وو او ملا نقيب ته يې د ښار سپارلو پر سر موافقه کړې وه، خو بيا وروسته امریکايانو د شېرزي په مشرۍ ملا نقيب پرېښود او ښار يې شېرزي او ورسره ملېشو ته وسپاره.

څنگه چې ملا محمد عمر او د عبدالرزاق نافذ په مشرۍ نورو ملگرو د کندهار ښار د کرشک اډې خوا کې په خپل وروستي مرکز کې اړولي وو، ملا عبدالرزاق نافذ په دې قادر شو چې ملا محمد عمر قانع کړي چې زابل ولايت ته لاړ شي. د کندهار تر نيولو يوه ورځ وړاندې ملا محمد عمر له څو وسله والو ملگرو سره زابل ولايت ته لاړ او د سرخگانو په سيمه کې يې د زابل د طالبانو ځينې مهم قوماندانان راوغوښتل. د جگړې د بيا پيل پر طريقه او طرز يې ورسره مشوره وکړه. هغه طالب قوماندانان چې په دې غونډه کې وو اکثر يې اوس په دنيا کې نه شته. لکه عبدالرزاق نافذ، ملا روزي خان، ملا محمدگل نيازی او ځينې نور. ملا محمد عمر دوي ته له ورستيو هداياتو وروسته له څو خاصو ملگرو سره له سروگانه د سيوري اوشينکي ولسواليو ته لاړ، خو امریکانو د طالب چارواکو د نيولو او وژلو هڅوته زور ورکړی و، چې په دې کې يې په اسلام اباد

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کې د طالبانو سفیر هم د یوه دیپلومات په توګه معاف نکړ، بلکې د یوه نظامي قوماندان په دود یې اسیر کړ.

د عبدالسلام ضعیف نیول او سپارل

د کندهار له سقوطه وروسته په اسلام اباد کې د افغانستان سفیر ته د کوربه هېواد ځینې شبکو ویلي وو چې تا ته د یوه دیپلومات په توګه اصولي خطر نه شته، ارام اوسه خو بیا هم ښاغلی ضعیف کومې سرحدی سیمې ته تللی و او له هر چا سره یې اړیکې شلولې وې. د هغه یوه پېژندوی چې ده پرې ډېر باور لاره، ضعیف ته په پوښتنو او پلټنو ځان ور رسولای و او اطمینان یې ورکړی و چې بېرته اسلام اباد ته خپل کور ته ځان ورسوه! ما له کوم بهرني هېواد او ځینو بشري ادارو سره ستا د پنا اخیستلو او حفاظت خبره کړې ده. ضعیف په همدې خوشباوری په لوی لاس اسلام اباد ته راوغوښتل شو چې سي آی اې یې ونیسي.

د ضعیف دغه ملګری احمد راتب نومېږي او د حامد کرزي له نږدې خپلوانو دی او د سي آی اې د سازمان خفیه غړی دی، خو د کاروباري او سیاسي لینونو په توسط یې د ضعیف په زړه او دماغ کې د یوه وفادار ملګري په توګه ځای موندلای و. د معادن او صنایع وزیر مولوي احمد جان وايي څو ځله مې په کابل کې له راتب سره په افغاني کالیو کې یو امریکایي لیدلی و چې راتب به چارواکو ته د بي سیم تلفون د کمپنۍ یا د نفتو د انجینر په توګه معرفي کاوه. اوس راته جوته شوې چې هغه د سي آی اې غړی و.

ضعیف د مشرف په امر آی اس آی- سي آی اې ته په پېښور کې وسپاره، چې بیا هماغه وشول چې ښاغلي ضعیف یې په اړه ټوله کیسه په خپل کتاب کې لیکلې ده. په ټولیزه توګه څه چې له ضعیف سره وشول دا د بشر په تاریخ کې د یوې دولتي ادارې لپاره کم ساری جنایت و او د پاکستان لپاره یوه داسې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شرم‌اوره پېښه وه چې د يوه اتومي هېواد په توگه د پاکستان لپاره دومره ستره سرټيټي ښايي په تاريخ ډيره کمه بېلگه و لري.

ځيني طالب چارواکي له چين سره د روابطو د هڅو ناکاموونکي او افشاگر هم راتب گڼي. چې کله د امريکا د فشارونو د زياتېدو پرمهال مشرتابه د ملا محمد عمر په امضاء د چين ولسمشر ته ليک واستاوه. غوښتل يې د عبدالسلام ضعيف په لاس د په اسلام اباد کې د چيني سفارت له لارې له چينايي مقاماتو سره د خفيه تماس په لړ کې دغه ليک دچين ولسمشر ته ورسوي.

ويل کېږي چې ښاغلي ضعيف دا ليک راتب ته ورکړی و او راتب ښايي سي آی اې خبره کړې وي چې له امله يې چينايانو ناڅاپه شا ته قدمونه واخيستل. کله چې عبدالسلام ضعيف له بنده خوشې شو نو افغانستان ته په راتگ دکابل هوايي ډگر ته راتب څو قيمتي موټر د هغه استقبال ته وروستل چې غالبا همدا موټر به هم د سي آی اې په پيسو رانيول شوي وو. د راتب رښتيني څېره اوس ښاغلي ضعيف هم پېژندلې خو له مجبوريتنه ښکاره څه نه شي ويلای!

بل خوا راتب چاته ويلي و چې زما هدف د ضعيف داسې سپارل نه و، چې هغه امريکا گونتانامو ته يوسي، بلکې ما غوښتل چې له لنډه زندانه وروسته ضعيف سپين شي او له ماسره يوځای کابل کې په بزنيس بوخت شي او د ژوند چارې په عادي ډول پر مخ بوزي، چې دا خبره نو د خالد پښتون هغه بهانې ته ډير ورته ده چې د متوکل په اړه يې کوله، خو نه متوکل او نه هم ضعيف په دومره اساني خلاص شول، بلکې دواړو يې سخت او درانه زندانونه وگالل. خو وروسته په کابل کې د دا ډول زړو طالبانو په شتون سي آی اي هم خوبښه وه، ترڅو داسي طالب چارواکي چې کوم خطر ترې نه ليدل کيږي د طالب پديدې نامستقيم ادرس او تش سمبول وگرځي، هغوي داهدف هم لاره چې دا ډول زاړه طالب چارواکي به افغان حکومت او خارجي قواوو ته د ملایانو د جلب او جذب دروازه شي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له سقوطه وروسته لومړی مقاومت او لومړی سنگر

کله چې طالبانو د هېواد ټولې برخې پرېښودې او نور د تېر واکمن نظام مقابله تقریبا صفر شوه، نو درې میاشتې وروسته د ۲۰۰۲ د مارچ په درېیمه امریکایانو د پکتیا د زرمت شاهي کوټ دره کې د طالبانو د یو ستر مرکز پر ضد عملیات پیل کړل. د ۱ د ملاسیف الرحمن منصور جهادي مرکز و چې د امریکایي یرغل په وړاندې جهاد لپاره یې ټاکلی و. سیف الرحمن منصور د مولوي نصر الله منصور دوهم زوی و.

مولوي نصر الله منصور له کمونیستي کودتا وروسته په مهمو جهادي څېرو کې گڼل کېده چې د حکمتیار او رباني ترمینځ یې د جهادي صف پر مشرۍ اختلاف ختم کړ او په دواړو یې مولوي محمد نبي د مشر په توگه ومانه او دی خپله د نوي تنظیم حرکت انقلاب اسلامي مرستیال شو. وروسته چې رباني او حکمتیار بېل شول او سیاف هم دا وخت له کابله راغی؛ مولوي صیب خالص هم ځان ته تنظیم جوړکړ. نو مولوي منصور بیا هم د مولوي محمدي مرستیال و. خو کله چې د مولوي محمد نبي په مشرۍ حرکت کې د بې مسئولیته خلکو شتون، ناوړه حرکاتو، مالي بې پروایي، د رهبریت ضعف، قرابت پالنه او په هر څه کې د محمد نبي صیب د زامنو مداخله زیاته شوه، نو مولوي منصور هم ورنه بېل شو. خو د هغه تنظیم په پاکستان کې د نورو تنظیمونو په اشاره د رسمي تنظیم په توگه ونه منل شو، چې پاکستانی مقامات هغه ته د وسلو او مهماتو سهم ورکړي. د هغه ستر تنظیم په په وړه جبهه بدل شو او هغه مجبور شو چې ایران ته مخه کړي چې دا وخت ایران هم د افغان جهاد ننگه کوله، خو د ایران مرستې سنیانو ته دومره نه وې چې یو ستر تنظیم ورباندې اكمال کړي، نه هم ایران د ټولې غربي او عربي نړۍ په څېر څوک اكمالولای شوی.

له همدې امله منصور خپله جبهه، دفترونه، مدارس، مطبوعات او د تربیت او روزنې پروگرامونه په ډېرو کمو امکاناتو ډېر فعاله ساتلي وو. هغه له ځوانې طبقي څخه د خدمت اخیستلو ځانگړی استعداد درلود.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مولوي منصور د نورو ترڅنگ خپل زامن هم د جهاد په روحيه تربيه كړل. هغوی کوم بانديني ستر پوهنتون ته هم خپل زامن وانه ستول، بلکې کله چې هغه ته په بهر کې همداسې فرصتونه په لاس ورتلل، نو هغه به خپلو زامنو ته ويل: په کومو مدارسو کې چې د عام افغان زوی درس ویلی شوی همغلته به تاسو هم درس وایاست.

مور په کشرتوب کې د شوروي ضد جهاد پر مهال د مولوي منصور دفترونه، کور او مدرسه لیدلې وه. هغه به په درې سوه پاکستانی کلدارو په کرایه کور کې اوسېده چې پر دروازه به یې پرده ځوړنده وه، خو له همدې کوره به دومره پاک او نظیف راووت لکه له شاهي قصره چې کوم شهزاده راوځي.

هغه په شخصي ژوند کې، منظم، باسلیقه او زحمت کسه سپری و. استراحت یې نه خوښاوه. پېښور کې په درس، تربیت او دفتري کارونو بوخت و، په هېواد کې دننه به په سنگرونو کې و، زامن یې ځان سره تل سنگرونو ته بېول.

کله چې کابل ته مجاهدین دننه شول او له حکمتیاره علاوه شپږو تنظیمونو په حکومت کې برخه واخیسته. دا وخت مولوي منصور هم کابل ته لاړ. د جهاد ساحه یې پکتیا وه. د گردېز په نیولو کې مولوي منصور ځانگړی رول ادا کړ چې دغه فتحه منظمه وي او گردېز د خوست په څېر چور او تالان نه شي. له همدې امله یې د سترې محکمې د مرستیالی پر ځای د پکتیا ولایت غوره کړ چې له امله یې د گردېز ټول غنیمت شوي زغره وال ټانگونه د اړه کېدو او خرڅېدو پر ځای ترمیم کړل. یوه مجهزه قوه یې ورنه جوړه کړه. د دې قوې قومانداني سیف الرحمن منصور ته ورله غاړې وه چې خپله هم ټانکسټ و او یو درجن ملگري یې هم وروزل چې بیا د طالبانو په واکمنۍ کې د ټانگونو چلولو او توپچي چارې تر ډیره د سیف الرحمن په غاړه وې.

مولوي منصور د رباني رژیم نه د ولایت د پیسو سهم راوړ او په دې کې هغه قوماندانانو ته چې د بې نظمۍ، چور او تالان شوق یې لاره ډېرې نغدې پیسې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورکولې چې د ولایت مرکز یې په همدې له بې امنی او خودسری ساته. د هغه نږدې ملگري وایي چې منصور صیب دغه پیسې یوه هم پر ځان او خپله کورنۍ نه مصرفولې. تر دې چې د سورلی موټر یې هم یو تاجر ورته رانیولی و. د طالبانو په واکمنۍ کې د هغه قرضونه ملا محمد عمر خلاص کړل. تر دې وخت یې زامنو دومره مالي توان نه درلود چې د پلار قرضونه ادا کړي.

د مولوي منصور یوه بله ځانگړتیا دا وه چې د هغه شخصیت ملي بڼه هم لرله، ځکه هغه درسونه ټول په افغانستان کې له افغاني ملایانو لوستي وو او له خپلو خلکو سره مزاجا بلد و. کله چې هغه د مجاهدینو د حکومت پر مهال غزني او زابل ته سفرونه وکړل او هلته یې غونډې وکړې، هرڅوک په دې پوه شول چې هغه به ډېر ژر د دې سیمې ولسونه او علماء له ځان سره ودروي او له دې وړاندې چې په پاکستان کې هغه ته چا مخه نه ورکوله، اوس په خپل وطن کې له هغه سره مادیات هم پیدا کېدای شي چې دا به په څو ولایتونو کې د نورو تنظیمونو اثر صفر کړي.

په دې اړه تر ټولو ډېره اندیښنه له ښاغلي حکمتیار سره وه او هغه مزاجا هم د خپل حریف د وهلو او ترور تاریخ درلود. له همدې امله منصور د هغه لپاره ټارگټ و. کله چې مولوي منصور له کابل په عادي ډول گردېز ته روان و او د ولایت سهم او بودیجه یې هم ځان سره موټر کې اخیستي وو. حکمتیار ورته لار نیولې وه. منصور چې له حکمتیار سره یې پېښور کې په یوه کاسه خوړلي وو او د گډې مبارزې ملگری یې و، کله یې هم فکر نه کاوه، چې حکمتیار به د هغه سپکاوي کوي او د مرگ گواښ به ورته کوي.

دا وخت چې د مسعود او حکمتیار ترمینځ کابل کې جنگ روان و نو د منصور یو وسله‌وال هم په دې جنگ کې نه و او نه هم مولوي منصور د داخلي جنگ جواز ورکاوه.

د چاراسياب پر جنگي کړنښه -چې پر توغنديو ترې د کابل ميندې بورېدې- حکمتيار د هغه موټر ودراره او هغه يې له موټره ښکته کړ، ترڅو ساعتونو يې بندي کړ. د موټر په ډاډۍ کې پرته پيسې د حزب نيستۍ ځپليو قوماندانو داسې لوټ کړې چې حکمتيار هم پرې خبر نه شو. د کابل يو سيمه ييز قوماندان د دې پېښې په اړه وايي چې د مولوي منصور له راتگه وړاندې د تور مولوي صاحب (مولوي نظام الدين) د سړيو له خوا حکمتيار ته پټ راپور ورکول شوی و چې له مولوي منصور سره نغدې پيسې دي. خو د تور مولوي صيب نږدې کسان دا تور ردوي او پروډاگند يې گڼي، ويل کيدل چې مولوي صيب نظام الدين ظاهرا له مولوي حقاني سره و، خو اصلي ملگري يې له حکمتيار سره وه او غوښتل يې چې د حکمتيار په مرسته د گډېز ښار تر خپل واک لاندي راولي. دغه قوماندان وايي چې د پيسو د چور پر وخت د حزب يو قوماندان ملک نذير چې يواځې و او نور سړي يې نه وو، د دې لپاره چې له پيسو محروم نه شي، د پيسو په يوه بوجۍ سر بېره پرېوت چې څوک يې رانه وانه خلي، خو نورو حزبي پاتکيانو هغه په زور لېري کاوه چې کله هغه پنجې کلکې کړې نو يوه وسله وال تر ناوړه ځای ونيو او ليرې يې کړ!

له بده مرغه د ښاغلي حکمتيار په څير سخت دريځې ليدېر په وړاندي په دومره وحشيانه ډول د پيسو چور او بيا د حزب د نسبتاً نيکنام قوماندان حاجي کشميرخان پر پاتک دا ډول لږزونکي حرکات د دي حکايت کوي، چې داخلي جگړې له ښکيلو غاړو د قاتالانو ترڅنگ لاره وهونکي لوټ ماران هم جوړکړي.

۰۹۹

د پيسو له چوره وروسته بيا د مولوي جلال الدين حقاني په همکارۍ دا محاصره ماته شوه. مولوي منصور کابل تلویزون سره د دې بند په اړه خپله مرکه کې وويل: "دوی راته وويل مور تاسې وژنو، ما ورته وويل چې مور ته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

داسي درس راکول شوی چې مرگ او ژوند یواځې د الله په لاس کې دی". دې ته ورته پېښه له مولوي محمد یونس خالص سره هم شوې وه چې د حکمتیار د قوماندان زرداد له خوا په سروبي کې درول شوی و او بیا د مولوي جلال الدین حقاني د وروڼو په مینځگړتوب یې لاره خوشې شوه، خو مولوي خالص یې له موټره نه و کوزکړی، ځکه چې هغه د قومندانانو او گڼ شمېر وسلوالو په یو ستر قطار کې روان و.

مياشت لا نه وه پوره چې د کابل گردېز پر لار د مولوي منصور پر موټر چاودنه وشوه او له هغه سره دې موټر کې د لوگر یو تن مشهور ديني عالم مولوي ظبطو خان هم ژوند له لاسه ورکړ. د مولوي منصور د ترور په اړه یو اټکل دا و چې ماین په همدې لار کې ورته خښ شوی و او بل اټکل دا و چې د حکمتیار له خوا د نیولو پر وخت د هغه موټر کې ماین ځای پر ځای شوی و. کله چې د مولوي نصر الله منصور موټر پر ماین والوزول شو نو د حزب سیمه ییزو قوماندانانو پر مخابرو یوه او بل ته مبارکۍ ورکولې.

کله چې د طالبانو له خوا د چار اسیاب سیمه ونیول شوه نو د طالبانو په مخکښو ځواکونو کې ملا سیف الرحمن منصور هم د قوماندان په توگه و. د سیف الرحمن منصور له یوه ملگري مې اوربدلي چې هغه د حکمتیار له تېښتې وروسته د هغه کور ته ورغی او د هغوی کورنۍ جامي او مخصوص پاتې شوی سامان یې څادر کې پټ کړ. بیا یې یو بلدي کس پیدا کړ او امانت یې ورکړ ورته ویې ویل: "دا ورسوه او حکمتیار ته ووايه چې ما ته ستا عزت د ځان عزت ښکاري. تا زما د پلار لار ه نیولې وه او بیا دې د هغه توهین کړی و خو ما ته پلار همداسې تربیه راکړې چې ستا عزت هم خپل عزت گڼم!"

سیف الرحمن منصور د منصور پلار تر تربیې لاندې لوی شو او بیا یو جنگیالی ترې جوړ شو، خو داسې جنگیالی نه و چې رحم او انصاف ونه لري. هغه د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شپې د اوږدو لمونځونو عادت درلود. د بیت المال له پیسو او موټر سره یې د افراط تر حده احتیاط کاوه. یو ملگری یې وایي چې د خپل ورور په واده کې یې له دې امله گډون نه کاوه چې د ده حکومتي موټر په کې د شخصي سورلی لپاره استعمال نه شي.

کله چې د نومبر په دولسم دفاع وزارت د کابل د تخلیې پرېکړه کړې وه او وسله وال طالبان له کابل د وتلو په حال کې وو. ویل کېدل دا پرېکړه د یوې خفیه معاهدې له مخې چې وتونکي طالبان به نه بمبار کېږي شوې وه، خو دا وخت دوه نامتو قوماندانان له دې پېښې ناخبره وو چې یو یې مولوي جلال الدین حقاني او بل یې ملاسیف الرحمن منصور و. دواړو له کابل تر وروستی سلگۍ د دفاع هوډ درلود چې له دې پرېکړې په خبریدو یې سخت احتجاج وکړ، خو دا وخت احتجاج هم بې گټې و.

هغوي دوه په دوه نه شواي کولای چې دا دفاع جاري وساتي ځکه چې د اکثریت وسله والو په وتلو ښار له یو ډول گډوډۍ سره مخ و. دوی دواړه د دې لپاره چې کوم څوک یواځې پاتې نه شي او همداراز په روغتونونو کې زخمي طالبان راټول کړي، واپ په واپ وگرځېدل او له ټولو وروستی دوی له ښاره ووتل.

مولوي جلال الدین حقاني په خوست کې د مقاومت لپاره په تیاري بوخت شو او سیف الرحمن منصور د خپل پلار د شوروي ضد جهاد د وخت د شاهي کوټ غره مرکز بېرته فعاله کړ چې دلته د امریکایي یرغل په خلاف د جهادي فعالیت لپاره ځان او ملگری چمتو کړي.

د دغو دواړو قوماندانانو له خوا د جنوب او شرق له لوري راتلونکي عرب مهاجر او د هغوی کورنۍ خوندي ځایونو ته رسول کېدې. ملاسیف الرحمن منصور د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وزیرستان ملا نیک محمد سره په گډه همکارۍ د عربو او نورو خارجي مهاجرو کورنۍ وزیرستان ته رسولې او هلته یې د سیمې د خلکو په مرسته ځای پرځای کول. ملا نیک محمد له سیف الرحمن منصور سره د قرغې په فرقه کې د فرد په توگه خدمت کاوه او نږدې ملگری یې و.

مولوي جلال الدین حقاني د امریکایي الوتکو په بمبار کې هغه وخت سخت ټپي شو چې د خوست د نادرشاکوټ ولسوالي د زخیلو په کلي کې د سراج الدین په کور کې د مقاومت لپاره په پروگرام جوړولو بوخت و. د هغه له زخمي کیدو وروسته یې زامنو د خوست پر ځای د پولې هاغاره د جهادي مرکز په توگه غوره کړه او له هغه ځایه یې منظم عملیات پیل کړل. ملاسیف الرحمن منصور شاهي کوټ غر خپل وروستی سنگر وگرځاوه او له ځان سره یې خارجي مجاهدین هم ملگري کړل.

د ۲۰۰۲ پیل کې په سیمه کې د امریکا جاسوسانو د دغه مرکز څارنه پیل کړه چې په دې کې مشهوره څېره د طالبانو یو پخوانی مرستیال وزیر عبدالحکیم منیب و چې د شاهي کوټ د جگړې په پېښېدو کې یې مخکښ رول درلود. منیب د پکتیا د زرمت اوسېدونکی و، په نوې ځوانۍ کې له رحمت الله واحدیار سره نږدې و چې له همدې امله یې ځان د مولوي منصور له پلویانو گاڼه. د طالبانو په تحریک کې هغه ښه نوم نه درلود. یو ځل د یوه موټر د پټولو په موضوع کې سخت بدنام شو، خو بیا هم د څه نا څه استعداد په وجه په تیتو څوکیو کې مسئول پاتې شو.

له امریکایي یرغله وړاندې هغه د کندهار د یوه پخواني جهادي قوماندان ملا ملنگ په واسطه له سي آی ای سره اړیکه لرله چې کله امریکا یرغل وکړ، هغه د ملا محمد عمر په خلاف له مطبوعاتو سره خبرې وکړې او د یرغل په پلوی یې فعالیت پیل کړ. یو ځل چې تازه یې مطبوعاتي خبرې کړې وې، طالبانو ته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په گوتو ورغی خو ځان یې په دې خلاص کړ چې زه پاچا خان خُدران و تړلم او په زور یې راباندې خبرې وکړې، خو وروسته سیف الرحمن منصور د هغه په نیولو پسې ډېر کوشش وکړ.

منیب له یوې خارجي زنانه سره د گردېز په ښار او اطرافو کې گرځېدو، د شاهي کوټ د مرکز په اړه به یې معلومات راجمع کول او هغه به یې بیا امریکایي مقاماتوته رسول. د شاهي کوټ له جکړې وروسته منیب په مال او څوکی ونازول شو، خو منیب چې له یوې خوا یې د سیف الرحمن پر مرکز برید کې د امریکایانو همکاري کوله، له بلې خوا یې ډېر پکتیاوال او زرمتي شیخان او عام ملایان د عمرو او حجونو په بدل کې بېرته د ځان ملگرې او ثناخوان کړل! چې له بده مرغه نن- سبا ملا او شیخ ته د رشوت نوې طرقة حج او عمرې لیرل هم دي؛ د ډول حجونه او عمرې یواځې د ریا او شهرت لپاره وي، خو په بدل کې یې چارواکي د خپلې دفاع لپاره مفتیان پیدا کوي او دغه د رشوت حاجیان او عمریان بیا خپل حج هم د دا ډول چارواکو د سپیڅلتیا دلیل گڼي!

دي مجرب د زماني د کليسا واعظان

شیطان له ټولې شیطانيه په یو دم پاکوي

د نیمې لارې دوست جلال وخته دا څه وشول

په خوله د تورې له زخمونو نه ملهم پاکوي

(فضل ولي ناگار)

د امریکایانو له دقیقې جاسوسۍ وروسته پر شاهي کوټ د برید پلان جوړ شو. د ۲۰۰۲ د مارچ د میاشتې په درېیمه عملیات پیل شول. تر امریکایي بمبارۍ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

لږ وروسته افغان قواوې دغې جگړې ته واستول شوې چې د سيف الرحمن له خوا له ژوندي نيول کېدو وروسته دغه سلگونه جنگيالي بېرته خوشې شول.

په دې جگړه کې د اټکل خلاف امريکايي قواوو په لومړي ځل ستر تلفات وليدل او لويديزو رسنيو د امريکايي قواوو لپاره دغه تلفات د ويتنام له جگړې وروسته لومړي ستر تلفات ونومول. که څه هم امريکايي ځواکونو يواځې د دوو الوتکو نسکورېدل او د اتو امريکايي عسکرو مرگ او د يو شمېر نورو زخمي کېدل تاييد کړل، خو د سيمې خلکو او د جنگ عيني شاهدانو د گڼو الوتکو د نسکورېدو او تر سلو زيات امريکايي عسکرو د مرگ شاهدي ورکوله.

محمد قاسم حليمي چې په باگرام کې هغه وخت بندي و، په دې اړه يې ويل چې زما سره بلدې يوې امريکايي پيره دارې عسکرې د دې جنگ په لومړۍ ورځ ژړل او ويل يې چې په پکتيا کې زموږ عسکرو ته درنه مرگ ژوبله اوښتې او تر دې مهاله څلورېشت جنازې باگرام ته راوړل شوې. جگړې دوه اونۍ دوام وکړ د ملا سيف الرحمن له شهادته يوه ورځ وروسته جگړه پای ته ورسېده، خو په دې جگړه کې د ملا سيف الرحمن له خپلو ملگرو ډېر کم کسان ژوندي پاتې شول، د سيف الرحمن په مهمو قوماندانو کې مولوي محمد يوسف او مولوي فدا محمد جواد و چې له ده سره يو ځای شهيدان شول.

دې جگړې امريکايانو ته په لومړي ځل دا احساس ورکړ چې له افغانانو سره مخامخ جگړه له سترې او پيچيده تيکنالوژۍ سره سره ډېره گرانه ده او همداراز يې په طالبانو کې د مقاومت روحيه پيدا کړه او له هغه وروسته ورو ورو د يرغل پر وړاندې مقاومت سر اوچتاوه خو د دې مقاومت لومړی سمبول او جنگي ستوری ملا سيف الرحمن منصور و. د هغه مړينه د وسله والو د روحيې د لوړوالي لپاره د هغه د ملگرو له خوا تر کلونو پټه وساتل شوه.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د سيف الرحمن منصور له شهادت نه وروسته يې وروڼه د هغه د سنگر او ډلې په پياوړتيا كې بريالې نشول، چې ويل كېږي د كمې تجربې، كمزورو مشاورينو او د خدام الفرقان د ځينو غړو سره اړيكو د هغوي جگړيزه او مقاومتې روحيه كمزورې كړه، په بدل كې يې په سيميزو او شخصي ستونزو كې مصروف شول.

خو د دې په پرتله د مولوي جلا الدين حقاني زامنو خپل مقاومت موثر، پراخ او په نيم هيواد يې سيوري وغوراوه. خو په مجموع د ا دواړه كورنۍ د موثر مقاومت او نيمې كورنۍ د قرباني كيدلو په وجه په خپلو پيروانو كې بې كچې محبوبيت لري.

د خدام الفرقان گوند اعلان

د امريكا د يرغل په نتيجه كې د طالبانو د واكمنۍ له نړېدلو وروسته څوك د سيف الرحمن منصور غوندې غرونو ته د مقاومت په نيت وختل. څوك د پاكستان سرحدي سيمو ته لاړل او پټ په پټه يې ژوند كاوه. يو شمېر ملكي چارواكي د پاكستان ښارونو ته مهاجر شول او هغه عام طالبان چې د حامد كرزي له ډاډ وركولو وروسته خپلو كليو او كورونو ته ستانه شوي وو، د امريكايانو او د هغوي د پلوي افغان ملېشو له خوا د نيولو او تعقيب له لاسه هر هغه لور ته تيتېدل چې شپه يې تېريده، چې له همدې امله سپرې ويلاي شي چې ډېر ناست خلك د امريكايانو، شمالي ټلوالي او ځايي ټوپكوالو د ناوړه چلند له امله بيا مقاومت ته اماده شول. دوى پوه شول چې كه پر كور كېنم هم بې عزته كېږم، د زندان او مرگ گواښ سره مخامخ يم. تر دې راته دا غوره ده چې په تش لاس دښمن ته ځان په لاس ورنه كړم.

بل پلو ته هغه د مينځني كچې چارواكي چې په پاكستان كې يې د شوروي ضد جهاد له وخته كورونه او فاميلونه اوسېدل، دوى ته د پاكستان له خوا وويل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شول چې د کرزي د حکومت ملاتړ وکړي او له طالبانو پرېکون اعلان کړي. دا وخت کرزي له پاکستان سره ډېرې تودې اړیکې لرلې او کورنۍ یې په همدې نږدې وخت له کوټې کابل او کندهار ته نقل شوې وه، آن چې په لومړیو انتخاباتو کې په پاکستان کې د کرزي په ګټه افغان مهاجرینو هم رایه واچوله او زمینه ورته د پاکستان حکومت برابره کړه.

پاکستان د امریکا په ایتلاف کې و نو ځکه یې په پټه د ورغلیو طالبانو په اړه څرګنده پالیسي د طالبانو بنديانول، سپارل او له کرزي سره ملاتړ ته آماده کول وه.

مولوي ارسلان رحمانی، عبدالحکیم مجاهد، حبیب الله فوزي، رحمت الله واحدیار، حاجي احمد هوتک، سهیل شاهین او مولوي عبدالستار صدیقی د امین جان مجددی په مشرۍ د خدام الفرقان په نوم تنظیم اعلان کړ. خدام الفرقان د یوه پخواني نهضت نوم و چې له دوهمې افغان انګلیس جګړې وروسته د برتانیې د سیاستونو خلاف او د دیني ارزښتونو د ساتنې په نیت د علماوو او روحانیو له لوري تاسیس او تر کمونیسټي کودتا پورې فعال و.

خو د دې نوې سمبولیک خدام الفرقان اصلي بانیان ملا ارسلان او حاجي احمد هوتک ګڼل کېدل، چې تش یې امین جان مجددی د یوه سمبول په توګه استعمال کړ. ارسلان رحمانی ځیرک او موقع شناسه سړی و. هغه د رباني او طالبانو په حکومتونو کې هم د وزیر او مرستیال وزیر په څوکیو کار کړی و او د کرزي په اداره کې هم سناتور شو. ارسلان رحمانی په پاکستان کې د پراخ جايداد مالک و، هغه او واحدیار د حرکت له هغو شپېتو تنو وو چې د شوروي ضد جهاد پای کې د پاکستان د جمهور رییس غلام اسحاق خان له خوا د پاکستان تابعیت ورکول شوی و.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

رحماني د شوروي ضد جگړې پر مهال د پکتیکا ولایت نامتو جهادي قوماندان و، خو وروسته د مهاجرو او مرستندويه عربانو ډېر وسايل او جايداد ورپاتې شو. دا هم ويل کيږي چې د جهاد پای کې هغه ډېره زياته وسله هم وپلورله چې له امله يې ډېر شتمن شو او د پاکستان پلازمينه کې يې د نور جايداد ترڅنگ د سبزيو او تازه ميوو يو ستر کولډسټور (سوپرځای) هم درلود.

له دې سره هغه د رباني او طالبانو د واکمنۍ پر مهال کابل کې ډېر کورونه او دوکان سرايونه رانيولي وو. له هغه چا پوښتنه کړې وه چې کابل ته د بېرته ورتلو دومره زياته تلوسه ولې لرې؟ ده ورته جواب کې په ټوکه ويلي وو چې ما ټول جهاد په همدې سرايونو او مارکيتونو بدل کړ، اوس که رانه پاتې شي، نو دواړه به مې خطا شي.

ملا ارسلان پر امين جان مجددي دا کار وکړ، خو هغه يې هسې استعمال کړ اصلي لاسته راوړنه يې خپله وه چې له دې لارې يې له ځانه طالبي پوستکي لېرې کړ او په بدله څرمن کې کابل ته ننوت. له هغه وروسته د دوي له ډلې مرحوم مولوي عبدالستار صديقي د تنظيم په حقيقت پوی شو او ورنه جلا شو، چې بيا يې په ۲۰۱۶ کې له ملا اخترمحمد منصور سره بيعت وکړ او د ۲۰۱۷ په سر کې وفات شو.

له دوی سره دا وخت مالي مرسته هم وشوه چې يا خو پاکستاني ادارو له خپل لوري دا پيسې ورکړې يا بنايي د لويديزو ادارو له خوا د هغوی په لاس ورته ورکړل شوي وي، خو د دې پر ځای چې دا مرسته د تنظيم پر فعاليت مصرف شوې وای د دوی تر مينځ د ناندريو سبب شوه. حاجي عبدالرحمن احمد هوتک په پيسو کې د کمې برخې پر سر مرور شو او پر کور کېناست. ملا ارسلان ټولو ته مشوره ورکړه چې دا پيسې بايد پر يوه روزگار بندې شي. ملگرو يې ورته وويل مور په کاروبار تر تا بنه نه پوهېږو، ته يې راته بندې کړه. ملا ارسلان ورته

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وويل چې اوس د كچالو د ارزاني سپڼن دى، زه به پرې زرگونه ټنه كچالو رانيسم په خپل كولدېستور (سوپرځاى) كې به يې كېږدم تر قيمته كېدو پورې به ډېرې پيسې وگټي او تاسو به ماته په دې پيسو كې د كولدېستور كرايه راكړئ. كله چې سيزن تېر شو نو كچالو نور هم ارزانه شول، تجارت تاوان وكړ، خو ملا ارسلان خپله كرايه وصول كړه. دغه تاوان بيا وروسته د دوى په نږدې حلقه كې په يوه ټوكه او ضرب المثل بدل شو: چې ويل به يې د افلاني كار هم داسي تاوان وكړ لكه د خدام الفرقان كچالو!

بل پلو د اوخت د امريكا د يرغل او پاكستان د فشار او رسمي دريځ له امله يو شمېر نورو طالب چارواكو هم هڅه وكړه چې د كرزي له ادارې او امريكايانو سره روغه وكړي، خو بريالي نشول.

د طالب چارواكو د تسليمېدو لړۍ

د عدليې د وزير ملا نور الدين ترابي په مشرۍ يوه ډله طالبان د ۲۰۰۲ مارچ كې د كندهار والي گل اغا شېرزي ته ورغلل چې په دې كې د طالبانو د پخوانۍ عالي شورا غړى ملا محمد صادق، د هرات د قول اردو قوماندان ملا عبدالحق، د اداره امور رييس ملا سيد محمد حقاني او څو نور ټيټ رتبه طالبان وو. كله چې گل اغا شېرزي په دې پوه شو چې دغه طالب چارواكي امريكا نه بښي او د بنديانو په توگه يې گوانتاناموته رسوي، نو دوى ته يې پيسې وركړې او ورته ويې ويل چې امريكايان مو نه پرېږدي، ځانونه بېرته غايب كړئ.

د امريكايانو دغه ډول توند غبرگون او له دې سره د ځايي قوماندانانو له خوا د طالبانو د كورنيو ترټولو له نوي مقاومت سره ډېره مرسته وكړه او هر طالب مشر په دې پوه شو چې له مقاومتته پرته په بله هره لار كې يې امريكا هسې هم نه پرېږدي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دغې ډلې ته گل اغا شېرزي يو يو ليک ورکړ چې په پاکستان کې ورسره څوک غرض ونه لري. هغوي فکر کاوه چې د شېرزي او پاکستان د مثبتو اړیکو په وجه به دغه ليک دوی وژغوري، خو کله چې ملا محمد صادق دغه ليک په پاکستان کې پوليسو ته ښکاره کړ، پوليسو هغه آی اس آی ته وسپاره. آی اس آی امریکایانو ته وسپاره، چې بیا گونتانامو ته ولېږل شو.

کله ناکله په داخل کې بیا د شېرزي ليک هم څه ناڅه مرسته کوله. همداسې يو ليک د کندهار ښار اوسېدونکي مفتي عبدالحکيم ته هم گل اغا شېرزي ورکړی و چې ورکې يې ليکلي وو: دغه مولوي صيب نور له طالبانو بېزاره دی، پر کور اوسېږي څوک دې تکليف نه ورکوي.

مفتي عبدالحکيم د طالبانو د حکومت پرمهال د کندهار ولايت اداري رييس و. له همدې ليک سره پر کور کېناست خو له يو کال وروسته د بې کارۍ او زړه تنگۍ له امله بېرته له طالبانو سره يو ځای شو چې بیا د څه وخت لپاره د اقتصادي کمپسيون مشر هم و.

بل مهم چارواکی چې ځان يې تسليمېدو ته اړ وباله د بهرنيو چارو زير مولوي وکیل احمد متوکل و. مولوي وکیل احمد متوکل چې کله د پاکستان له خوا د عبد السلام ضعيف د نيولو او سپارلو سناريو وليده نو يې پوخ يقين شو چې يو سفیر له خپلو ټولو حقوقو سره وسپارل شو نو ما به د طالب خارجه وزير په توگه پاکستان څنگه پرېږدي. هغه له څو ورځو تماسه وروسته چې د حاجي بشر په واسطه يې د کندهار له مقاماتو سره درلود اخير په دې قانع کړای شو چې له امریکایانو سره له ليدلو نه وروسته به په افغانستان کې عادي ژوند غوره کړي.

خالد پښتون هغه ته د امریکایانو له خوا اطمینان ورکړ، خو په حقيقت کې د هغه په سر له امریکایانو سره سودا شوې وه، چې کله کندهار ته لاړ نو امریکایانو د هغه لاسونو کې زولنې واچولې او د تسليمېدو پر ځای يې د هغه د نيولو اعلان

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

پر ميډيا خپور كړ او دا يې خپله ستره لاس ته راوړنه وبلله. متوكل تر دوو كالو په سخت زندان كې وساتل شو چې له امله يې په تبركلوز (ټي بي) ناروغۍ اخته شو او د سر او ږيري وينبتان يې ټول توى شول. كه څه هم هغه تداوي شو خو د دغه زندان تل پاتې اثرات يې تر اوسه پر وجود اغېز لري.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شپږم څپرکی

د ملا محمد عمر له خوا لومړۍ اډیو کیسټ

د دوه زره درېیم میلادي کال په لومړیو کې ملا محمد عمر یو کیسټ خپلو مجاهینو او مشرانو ته راواستوله چې په هغه کې یې د نوي جهادي بهیر او مقاومت لپاره ملا برادر اخوند لومړی مشر او ملا عبید الله دوهم مشر نومولي وو. دغه کیسټ ما واورېده، ملا صیب په دې کیسټ کې ملا برادر او ملا عبید الله په نوبت سره د تحریک مشران او خپل نابیان نومولي او په یوه بله وینا کې یې د شورا لپاره لس نومونه یاد کړي وو: مولوي اختر محمد عثماني، مولوي عبد اللطيف منصور، مولوي جلال الادي حقاني، مولوي عبدالکبير، مولوي حمدالله ناني، ملا محمدحسن رحمانی، مشر ملا محمد حسن اخوند (چې د طالبانو د واکمني پر مهال د وزیرانو شورا مرستیال و)، ملا اختر محمد منصور (د طالبانو دوهم امیر)، ملا داد الله او ملا امیر خان حقاني ول، خو بیا وروسته د ملگرو په وړاندیز په شورا کې وخت پر وخت زیاتونې وشوې.

په دې کیسټه کې ملا محمد عمر خپلو دوو پیروانو ملا عبد الجلیل او ملا نور الدین ترابي ته د ځینو سرغړونو له امله په تونده لهجه خطاب کړی و چې بیا وروسته ملگرو دغه خطاب د مصلحت له مخې له کیسټې حذف کړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له هغه وروسته د ملا صيب شفاهي پيغامونه، کيسټې او ليکونه د هرې مهمې پېښې، ټاکنې او نورو فرامينو په اړه يواځې خصوصي حلقې، ملا برادر او ملا عبيد الله ته راتلل.

په ۲۰۰۴ کې د کمېسونو په بڼه تشکيلات جوړ شول خو يواځې نظامي، فرهنگي او مالي کميسيونونه جوړ شول، بيا د ولايتونو لپاره جهادي مسئولين ونومول شول. په ۲۰۰۵ کې تشکيلات نور هم منظم شول او ځينې هغه مسئولين چې تر دې وخته غايب وو راپيدا شول.

له افراطي سياسته د تېښتې هڅه

په ۲۰۰۵ کې ما د مشر د وياند په توگه د ځينو وروڼو په مشوره له مهمو نړۍ والو اژانسونو سره انلاين پريس کانفرنس وکړ. هغوی ته مې د طالبانو د تحريک راتلونکې پاليسي اعلان کړه چې په دې کې د ايف پي، رويترز او يو شمېر نورو نړۍ والو اژانسونو نمايندگانو راسره اړيکه ونيوله. له دې وېرې چې راتلونکې پاليسي مجهوله، احساساتي او بې سرحده دود نه شي، نو ما يو ځل بيا خپله مبارزه تر افغانستان پورې تړلې وگڼله او د يوولسم ستمبر د پېښو په اړه مې خپل زوړ دريځ تکرار کړ او دا پېښه مې يو ځل بيا وځنډوله. دغه مطبوعاتي څرگندونو يو شمېر د القاعده ملگري او ځينې طالب قوماندانان خپه کړل خو بل پلو يې د نورمال سياست او محدودې مبارزې بنسټ هم تقويه کړ.

له هغه وروسته په ۲۰۰۸، ۲۰۰۷، ۲۰۰۶ کې د ملا محمد عمر مجاهد د اختر پيغامونه په بشپړه توگه ما ترتيبول او په ۲۰۰۹ او ۲۰۱۰ کې يې يوه برخه ما ترتيبوله چې په دې ټولو پيغامونو کې له يرغلگرو سر د تفاهم او له افغانستانه د وتلو د معقول پېشنهاد يادونه او همداسې نورې سياسي څرگندونې مې په کې ځايولي، چې ملا محمد عمر ته به مو هم واستاوه نو هغه هم دا پيغام تاييدواوه. ما چې د حکومت پر مهال د ۱۹۹۹، ۲۰۰۰ او ۲۰۰۱ د اختر پيغامونه هم ترتيب

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

کړي وو نو ملا محمد عمر زما پر زیاتونو او ترتیب پوره باور درلود، خو د دغه پیغامونو پر ضد هم د طالبانو د ځینو کړیو ترمینځ نیوکې کېدې.

بل پلو د القاعده سمیز مشر د حافظ سلطان په مستعار نامه مشرتابه ته د ۲۰۰۷ میلادي کال په پیل کې یو احتجاج لیک را واستاوه چې تر افغانستانه پورې د جهاد او مقاومت محدودیت او روانې مبارزې ته د افغاني مبارزې خالص رنگ ورکول یې په اصطلاح له عالمي جهاد سره جفا بللې وه. څنگه چې د مشر په پیغامونو کې د تعاطف او نرمي د پالیسي طراح زه گڼل کیدم، نو ځکه خو ملا عبید الله او ملا برادر زه ور وغوښتلیم او دا لیک یې د دې لپاره راکړ چې مناسب ځواب ورته ولیکم. ما لیک ولوست او د مفصل ځواب لپاره مې په جیب کې کینبډ، خو کله چې له هغوي بیرته راستنیدم، لاره کې چیک پوست و او ژوره تلاشي اخیستل کېده. ما لیک ژر د جیب نه را ویوست او یوځل مې بیا تر نظر تېر کړ، نور مې په خوله کې وژدو وی، تر څو یې تلاشي کې رانه پیدا نکړي.

د لیک مطلب مې ذهن کې و، په یو تفصیلي ځواب کې مې له یوې خوا د تحریک مجبوریتونه او بل لور ته د وخت جبر او شرایط ورته د لیل کې وړاندې کړل او د دوي د قناعت هڅه مې وکړه؛ لیک مې ور واستاوه، چې بیا یې له ځواب او غبرگون نه خبر نشوم.

بې مهاره مقاومت

د مشرتابه غیاب، د نوي ځوانانو جذبات او خپل سره حرکات د ډېرو ناوړه پېښو او مشکوکو وژنو او سزاوو سبب وگرځېد. ښونځیو ته اور ورکول، د جاسوسۍ په تور بې محکمې وژنې او د عامو خلکو په یوه او بل نامه ځورول، د هېواد په ډېرو برخو کې د طالب له ادرسه ترسره شول.

په ۲۰۰۷ او ۲۰۰۸ کې چې د مشرتابه او شورا له خوا لایحې ترتیب شوې بیا هم ډېرو افرادو او وړو قوماندانانو د دغو لایحو رعایت نه کاوه، چې دا د خپل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مشرتابه له اطاعته بنکاره سرغړاوی و. زه د خپلې سیمې د یو درجن داسې مرګونو شاهد یم چې تر اوسه یې سیمه ییز طالبان او مشرتابه شرعي جواز نه شي توجیه کولای. په دې کې تنګي ځوانان او بوداګان هم شامل دي چې دا کړنې د کوم شرعي اصل له مخې موجه دلایل نه لري. همدا کړنې ډېرو ته د اړیکې جوړېدو، دولت او خارجي قواوو سره د همکارۍ بهانه وګرځېدې، داسې هم وشول چې د یوه اړیکې په جرم یې دکورنۍ نور غړي وژل کیدل.

په دې اړه به چې موږ هر کله مشرانو ته شکایت کاوه نو هغوی به د پلټنې وعدې راکولې او تر څنګ به یې دا هم ویل چې په جګړه کې همداسې ګډوډي طبعي ده خو موږ به یې د کنترول هڅه کوو. له بده مرغه د دې اغېز او مسئولیت دومره کم نه دی چې څوک یې تش د جګړې په مزاج ونوموي. د یوه بې گناه کس وژل ټول هدف ته مستقیم زیان اړوي. کله ناکله د بهرنيانو په پرتله له افغان سره سخت چلند ترسره کیده، لکه په ۲۰۰۷ م کال کې چې له ایټالویانو سره د طالبانو په تبادله کې افغان ترجمان اجمل نقشبندی ووژل شو او ایټالویان خوشي شول. دا ډېره بړنووونکې پیښه وه، خو زموږ نارو د اجمل تر وروستۍ سلګۍ چا وانه ورېده.

د وخت په تېرېدو لایحې لازمي کړای شوې، محاکم جوړ شول او د قتلونو په ځانګړي ډول د جاسوس مسئله سخته کړای شوه، چې له امله یې ګډوډي یو څه کنترول شوه. همداراز دعامه تاسیساتو، عام المنفعه ځایونو او تعلیمي ادارو په اړه مثبتې روحیه خپره کړای شوه او قانون هم وګرځول شو، خو د بې ځایه چاودنو او دولتي مامورینو په بې تفکيکه وژلو کې بیا هم بې احتیاطۍ او بې مسئولیتۍ او ځینې نورې ګډوډۍ لا تر اوسه په طالبانو کې لیدل کېږي.

په جګړه کې د نرمۍ، بښلو او احتیاط ضرورت لا هم نه احساسیږي. په ځینې سیمو کې طالب قوماندانان ولس سره ډېره مثبتې رویه کوي خو په ځینو نورو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سيمو کې لا هم خپل طبيعت چلوي، چې دا د افغانستان د کړېدلي ولس د تياره مستقبل چانس نور هم زياتوي.

ملا محمد عمر له اوله له فدايي بريدونو سره علاقه نه لرله خو کله چې دا بريدونه زيات شول نو د هغه فرمان دا و چې فدايي به کم عمره نه وي او له ډېر خاص ځايونو پرته چې هلته بله طريقه ناممکنه وي، په عامو ځايونو کې به څوک دا ډول عمليات نه کوي. همداراز په ملکي ځايونو کې يې د هر ډول بريد مخالفت تر اخيرې ورځې کاوه!

د اکبر اغا جيش المسلمین

محمد اکبر اغا د کندهار د ارغنداب د "جې لاهور" کلي اوسېدونکي د محمد طيب اغا او د طالبانو د واکمنۍ پرمهال د خوست د والي حاجي عبدالله اغا (تورک اغا) ترېور دی. اکبر اغا د روسانو پر ضد جهاد کې هم برخه اخيستي او د طالبانو په ليکو کې هم يو وړوکی او غير مشهور جنګي قوماندان پاتې شوی و. د طالبانو د واکمنۍ پر وخت چې په کندهار کې د پاکستان د کونسلګرۍ ودانۍ زموږ دفتر ته مخامخ د سپرک پر بله غاړه وه، هغه وخت ملا محمد عمر امر کړی و چې د وزارت خارجه له اجازې او مکتوب پرته به څوک د پاکستان کونسلګرۍ ته نه ورځي. يو بايفور موټر به د کونسلګرۍ په دروازه کې درېده او تور ږيری سپری به ترې ښکته کېده. د هغه پر دا ډول راتګ ما يوه ورځ په هغه پسې پوښتنه وکړه. ملګرو راته وويل چې دا د طيب اغا خپلوان دی، اکبر اغا نومېري د جهاد له وخته پاکستانی مقاماتو سره خصوصي روابط لري او د طالبانو په استازولۍ کونسلګرۍ ته نه ورځي.

د اکبر اغا نوم مې بيا له ۲۰۰۵ وروسته هغه وخت واورېد چې د جيش المسلمین په نامه يې جنګي ډله اعلان کړې وه. د پاکستان د ځينې کشميري ډلو او اشخاصو په مرسته يې د فعاليت هڅه کوله. که څه هم په داخل کې يې خاص

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اثر نه درلود خو په پاکستان کې يې د طالبانو له ځينو پخوانيو غير فعال چارواکو سره اړيکې لرلې او يو شمېر واړه قوماندانان يې هم اکمالول. هغه په ځينو مجالسو کې دا خبرې کړې وې چې ملا محمد عمر نور کار نه شي کولای او د طالبانو د تحریک فعالیت نور ممکن نه دی ځکه چې پاکستان يې هم نه غواړي نو بايد خلک له ما سره ودرېږي.

هغه وخت لا ډېرو ته دا يو ډول ټوکه ښکارېده چې په يوه بې باوره او بې اثره سړي پسې دې د طالبانو جنګيالي لار شي او هغه هم د ملا محمد عمر په ژوند کې!

د اکبر اغا ناسته ولاړه او د مقاومت ترتيب هم ډېر ساده او برېښو و، ځکه ده فکر کاوه چې پاکستاني مقامات به يې د طالب غورځنگ په مقابل کې تقويه کړي، لکه څنگه چې ځينې کړيو او اشخاصو وعده هم ورکړې وه. ځينې داسې مبهمې پېښې چې طالبانو به يې پرې پرغاړه نه اخیسته اکبر اغا به ژورناليستانو ته زنگونه وهل او دا ډول پېښې به يې ځان ته منسوبولې چې له همدې امله د جیش المسلمین نوم ميديا ته هم راووت.

کله چې د کابل شمالي کې د يوې خارجي مېرمنې د تښتولو په پېښه کې چې د اکبر اغا او يوې افغان مافيا ترمينځ مشترکه موضوع وه- اکبر اغا تورن شو. دې کار خبره وړانه کړه، اکبر اغا په دې پېښه کې ښکاره تلفوني تماسونه نيولي وو، خارجيانو پر پاکستان فشار راوړ او اسناد يې ورکړل. همدا و چې پاکستاني ادارو د يوې معاملې په ترڅ اکبر اغا امریکايانو ته وسپاره، چې امریکايانو له څه وخته وروسته افغان حکومت ته وسپاره له دې سره جیش المسلمین هم له مينځه لاړ چې په حقيقت کې تر ډیره له اکبر اغا او د هغه له تلفونه عبارت و.

تعليمي پروسه ژوندۍ ساتل

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په ۲۰۰۷ م کال کې مور په دې بريالي شوو چې د طالبانو د مشرتابه توجه د تعليمي ادارو په اړه مثبتو اقداماتو ته را واړوو، خو دا کار که څه هم اوس تر ډېره بريالی بنسکاري خو هغه وخت له اساسي خنډونو سره مخ شو. له يوې خوا مشرتابه د دې لپاره له شرايطو سره سمه تگلاره نه شوای برابرولای بل پلو د ډېرو سيمو جنگياليو لاهم د مشرتابه هدايت ته په دې اړه شا اړوله او ترلې بنسوخې تر کلونو پورې د ځينو طالب قوماندانانو د سيمه يزې پاليسۍ برخه وه او ممکن خال خال به لا اوس هم وي.

خو يو کار چې مور پرې هغه مهال د لومړي ځل لپاره بريالي شو، هغه د تعليم لور ته د مثبتې توجه اساس ايښودل و. د ۲۰۰۷ کال په پيل کې له ملا برادر او ملا عبید الله سره له اوږدو خبرو وروسته پر دې موافقه وشوه چې د امکان په صورت کې که کومې سيمې د طالبانو په پوره واک کې وي هلته دې طالبان خپل نصاب هم وچلوي. دا وخت طالبان په کم شمېر ولسواليو واکمن ول چې په هغو کې هم پوره استقرار نه و، خو دا يوه ښه اساس و. پر دې پروسه نور کار هم وشو، چې بيا دوه کاله وروسته د تعليم او تربیې کميسون هم جوړ شو.

هغه وخت چې کوم پرمختللی پروگرام په نظر کې و، نو د هغه لپاره د مالي بودیجې واکدار معتصم اغاجان مخالفت وکړ او دومره پیسې يې يواځې د جنگ لپاره مناسبې وگڼلې.

دا وخت به معتصم ته وړو دلگۍ مشرانو له خپلو سيمو نه د دولت د پلويانو او عسکرو د وژلو ویدیوگانې راوړلې، په مقابل کې به معتصم هغوي ته پیسې ورکولې، په دې کې داسې واړه او گمنامه جنگيالي هم ول چې د انجنو د مکتب د سوزولو پر سربې هم له معتصم نه پیسې اخیستي!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په دې اړه د زونونو او سیمو توپیر بل ناوړین و. د ځینې سیمو طالبانو دې کار ته نیغه توجه وکړه لکه د کونړ او پکتیا ځینې سیمې او ځینو بیا سره پالیسي غوره کړه لکه د لوگر او غزني ځینې سیمې، خو ځینو بیا ورسره ښکاره مخالفت کاوه لکه د زابل او هلمند ځینې سیمې، چې دلته خبره ټوله د مزاج او ذوق وه، نه د فکر، عقیدې او فتوی. ما د ویاندانو کمیټې ته دا پالیسي هم ټاکلې وه، چې د انجنو د مکتب او کلینک سوزولو راپور به له چا نه اخلی تر څو یې حوصله ماته شي او دا ډول عملیات پریردي.

د ویاندانو کمیټه

په ۲۰۰۶ کې مفتي لطيف الله حکيمي چې د غورځنگ پوځي او سياسي يې وياندي کوله ونيول شو او کابل ته وسپارل شو. ملا برادر ما ته حال را واستاوه چې په دې اړه ورسره مرسته وکړم. ما ورته وويل چې زه خو خپله وياندي نه کوم البته ځينې سياسي او عامې اعلاميې درته اعلانولای شم. ما له پوځي وياندي له دي امله ډډه ونه کړه چې وېرېدم، بلکې د طالبانو په نظامي عملياتو کې ځينې پېښې ما ته بې مسؤليتته او ناسمې ښکارېدې. ما نه غوښتل چې دغه نظامي پېښې اعلان کړم. هغه وويل ته يو ترتيب راجوړ کړه نور که ته خپله يواځې سياسي اعلاميې خپروې هم سمه ده.

ما دوه کسه يو د قاري يوسف په نوم چې زما پخواني ملگری و د جنوب لويديځ او شمال مغرب لپاره او بل د ډاکټر حنيف په نامه چې فرهنگي کمېسيون راته معرفي کړ او د استاد ياسر همکار پاتې شوی و د جنوبي، شرقي او شمال مشرق ولاياتو لپاره د مشرانو په هدايت د نظامي وياندويانو په حيث ميډيا ته معرفي کړل. هر يوه ته مو يو يو مرستيال وټاکه چې د نيول کېدو يا وژل کېدو په صورت کې به يې ځای ناستی وي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

مور. يوه نوې نشراتي پالیسي تاسیس کړه او په مشرانو مو هم ومنله، چې په دې کې گڼ نقاط ځای شوي وو، چې د ټولو یادونه دلته بحث او ردوي، نو د بیلگې په ډول به د حزب اسلامي او حکمتیار په اړه زموږ د دې پالیسي څه نقاط دلته راوړم:

د ویاندانو په کمیته کې مور. د حزب اسلامي او حکمتیار په اړه د نه غبرگون د پالیسي بنسټ کینډود، چې له نیکه مرغه زما نه وروسته هم دغه پالیسي تر ډیره عملي وه. مور ویل ښاغلی حکمتیار ښایي د خپل مزاج او نورو عواملو له مخې وخت ناوخته پر طالبانو توندې نیوکې وکړي، خوکه مور هغوي ته ځواب وایو، نو له یوې خوا به اصلي هدف ته زیان ورسیري چې د یوه ستر نړیوال یرغل فرهنگي مقابله ده! بل پلو به مور په یوه بې فایدې اوبې وخته مقابله کې ښکیل شو، چې دواړو لوریو ته به د زیان او گډ دښمن ته به د فایدې سبب وگرځي.

بل لوری د ځینو مهم مشرانو په تاکید مور له دې هم منع شوو، چې د ښاغلي حکمتیار د یرغل ضد پالیسیو او ویناوو تائید وکړو. د هغوي دریځ دا و چې د دوي په وینا په حکمتیار هیڅ باور نشي کیدي؛ تل دریځونه بدلوي که یو وخت په مقاومت کې خیانت وکړي او مقابل لورې ته واوړي بیا به زموږ تائیدي ویناوې زموږ لپاره پیغور وي!

خو له بدمرغه وروسته د انټرنیټي لیکنو او فیسبوکي مقابلو په دور کې د طالب پلوه کشرانو او حکمتیار ترمېنځ ترخو تبلیغاتي ناندرويو فضا همداسې بیخونده کړه، چې ښاغلي حکمتیار به دغه لیکنې د طالبانو پالیسي فرضوله او دغبرگون ژبه به یې کافي عصباني او نامناسبه وه، فرهنگي کمیسیون په دې اړه فیسبوکي ځوانانو ته له دې کاره د لاس اخیستو توصیه هم وکړې. خو موثري نه وي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په دې ناندريوکې به چې حکمتيار د طالبانو خلاف ليکل کول نو په کابل کې د دولت کړيو او لويديځو رسنيو به د هغه خبرې بدرگه کولې، هغوي غوښتل چې د ښاغلي حکمتيار او حکمتيار پلوه حزببانو مخ د طالب پر لور واړوي!

د وياندويانو دا وړوکې کمېټه د نظم او فعاليت له اړخه تر ډيره بريالۍ وه، خو مالي ضعف پر فعاليت منفي اغيز لاره، دا وخت له يوې خوا د مقاومت مالي حالت هم ډېر ضعيف و، بل پلو مور له مشرانو سره د شخصي انډيوالۍ لاین نه درلود. د امارت په وخت کې مستقيم له ملا محمد عمر سره په تماس کې وو او له واکمنۍ وروسته هم له مشرانو سره د تحريک د عامو ملگرو په توگه بلد وو چې له بده مرغه په طالبانو کې د شخصي انډيوالۍ لاین يو معمول دي. له همدې امله زما له خوا ټاکل شوې کمېټې ته سمه توجه ونه شوه ان چې د هغوی د ستايليت تلفونونو د کارډونو او سفر ټول مصارف ماهانه سل ډالر هم نه ورکول کېدل، چې له همدې امله به ما هغوی ته د صبر تلقين کاوه چې د دې کار پایله بيا هم خطر و، ځکه چې دواړه وياندويانو به چې کله د ستايليت د کريدیت کارډ پيسې نه لرلې نو ښارونو ته به نږدې کېدل او مېايل نه به يې کار اخيست، چې هغه وخت په افغانستان کې مېايل کمپنيو دومره انکشاف نه و کړی، خو په پاکستان کې يې بيا فعاليت پراخ و.

همدا دواړه وياندويان د مېايل له شمېرو تعقيب شول چې يو يې په افغانستان کې د جلال اباد له ښاره سره نږدې ونيول شو او بل يې په پاکستان کې ونيول شو. د افغانستان استخباراتو ډاکټر حنيف له څو کالو زندانه وروسته په داسې حال کې خوشې کړ، چې د سرطان په ناروغۍ اخته و. بيا څو مياشتې وروسته په جلال اباد کې د شپې د هغه کور ته يوه ډله وسله وال ننوتل او هغه يې له خپلو دوو د تره زامنو سره چې د ده خوبندې ورته ناستې وې او د هغوی خور ده ته ناسته وه يو ځای شهيد کړ. درې کونډې پر يوه کور کېناستې او کشران

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورونه يې پاکستان بنديان کړل، چې بيا له يو کال زندانه ورسته خوشي شول. په پاکستان کې نيول شوی وياند اووه کاله د پاکستان په تور زندان کې تېر کړل او په ځوانه ځوانۍ يې پر سترگو پردې راغلې، چې بيا اېرېشن شو او اووه کاله وروسته په ناروغه حالت کې ازاد شو.

له نيول کېدو وروسته د هغوی ځای د هغوی نايبانو ونيو او کار جاري پاتې شو. د ۲۰۰۷ په اخير کې ما له دې کاره لاس واخيست او شخصي ژوند مې پيل کړ. له هر چا سره مې روابط ختم کړل، بيا چې په ۲۰۱۲ کې د مرحوم ملا اختر محمد منصور له خوا د همکارۍ راته وويل شول بيا مې هم کوم مسؤليت قبول نه کړ. البته د ځينې بشري او سياسي چارو په برخه کې مې موقته همکاري ورسره وکړه. له دې سره سره په سياسي او بشري مسايلو کې مې ځينې مهمې مشورې ورکولې چې دا د هغه غوښتنه وه. په ۲۰۱۵ کې ملا اختر محمد منصور د شوری له خوا مشر شو او په ميډيا کې د دې مسايلو د وضاحت ضرورت شو. ما د دغه وضاحت لپاره له رسنيو سره معلومات شريک کړل او رسنيزې مرکې مې وکړې. په ۲۰۱۶ کې چې ملا اختر محمد منصور د امريکايي ډرون له خوا شهيد کړای شو. له هغه وروسته بيا ما پر کور ناسته غوره کړه او اوس په طالبانو کې کومه دنده نه لرم.

د ملا محمد عمر وفات او اختلافات

له کومې ورځې چې ملا محمد عمر له کندهار ښاره د ټولو وسله والو طالبانو له وتلو وروسته په خپله يوه سراچه موټر کې تنها له څو ملگرو سره ووت او له هغه ځايه سيده د زابل سرڅکانو سيمې ته لاړ، هلته يې د سيمه ييزو طالب قومندانانو يوه غونډه را وبلله او د جهاد د بيا پيل لپاره يې دغو قومندانانو ته څه پيسې او مصارف هم ورکړل او وخت يې هم ورته وښود. په دې قومندانانو کې اکثره اوس په دنيا کې نه شته. لکه ملاعبدالرزاق نافذ، ملا روزي خان، ملا

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

محمدگل نیازی، جهادیار او یو شمېر نور... له هغه وروسته ملا محمد عمر له خپلې یوې مختصرې ډلې سره په زابل ولایت کې په خپله د وسله‌وال جهاد اراده لرله او ویل کیږي چې په ځینو نښتو کې یې هم برخه واخیسته، خو بالاخره ملگرو ورته وویل چې ستا وجود او بقاء د ټول تحریک لپاره حیاتي موضوع ده. ستا پوځي عملیات دومره مهم نه دي، لکه رهبریت، همغه و چې ملا محمد عمر د ملگرو په تاکید او مشوره ځان گوښه کړ او د یو څو مخلصینو په ملتیا یې په یوه غرنۍ سیمه کې استوگنه غوره کړه. هغه لومړی د خپلو خاصو مخلصانو یو کور انتخاب کړ، بیا یې له څه مودې وروسته بل کور انتخاب کړ چې بالاخره یې په همدې کور کې یوه وږه ساده خونه د ده د استوگنې لپاره برابره کړه، په دې خونه کې یې د اوداسه ځای او یو ساده تشناب هم ورته جوړ کړل. ملا محمد عمر مجاهد تر وروستۍ سلگۍ په همدې کور کې مېشت و.

د دوه زره درېیم میلادي کال په لومړیو کې ملا محمد عمر یو کیسټ خپلو مجاهدینو او مشرانو ته راواستوله چې په هغه کې یې د نوي جهادي بهیر او مقاومت لپاره ملا برادر اخوند لومړی مشر، ملا عبید الله دوهم مشر نومولي وو، دغه کیسټ ما واوریده، ملا صیب په دې کیسټ کې ملا برادر او ملا عبید الله په نوبت سره د تحریک مشران او خپل نایبان نومولي او په یوه بله وینا کې یې د شورا لپاره لس نومونه یاد کړي وو.

ما د مشر دوهم کیسټ په ۲۰۰۷ میلادي کال کې هغه وخت واورېده چې د ملا داد الله ورور ملا بخت ته یې (چې ځان یې په منصور داد الله نومولی و) په کې توندې جملې کارولې وې. ملا بخت چې بیا په منصور داد الله مشهور شو، په هلمند کې د امریکایي بمبارۍ په ترڅ کې د ملا داد الله د شهادت په اړه د ملا داد الله دوه نږدې ملگري ملا نسیم او ملا عبدالباري د خپل ورور په وژنه کې

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په لاس لرلو تورن کړل او د څو ورځو شکنجو وروسته یې د هغو په خوله یو لیست اعلاناوه چې تقریبا د طالبانو ټول لوړ رتبه غړي یې یادول چې دوی د دې قتل امر راته کړی و. په داسې حال کې چې په دې کې یې د داسې خلکو نومونه هم یادول چې هغه د داد الله د شهادت پر وخت لا له تحریک سره دوهم ځل نه و یو ځای شوی اونه ورسره تحریک په تماس کې و. د هغه پر دغه عمل چې ملا محمد عمر خبر شو، نو هغه فکر وکړ چې دا باندنۍ دسیسه ده چې غواړي د امارت ټول مهم کسان له همدې لارې له مینځه یوسي. ملا محمد عمر په دې اړه دوه برخې پیغام راواستاوه، په یوه کیسټ کې یې د ملا داد الله ملگرو ته ویلي وو چې ملا داد الله په خپله یو رښتینی مجاهد و او په همدې لار کې شهید شو، خو دا ورور یې زه نه پېژنم او نه یې په تحریک کې پرېږدم. هغه د منصور داد الله په اړه په ساده الفاظو کې ویلي: "چې ما تر اوسه دومره بې حیا او بې شرم انسان په طالبانو کې نه دی لیدلی، نو زه هیڅ وخت دا سړی په تحریک کې نه پرېږدم، تاسو د ملا داد الله اخوند ملگري سره کښېنئ او په خپل مینځ کې یو کس مشر کړئ".

دوهم پیغام یې په وزیرستان کې بیت الله مسعود ته ثبت کړی و، هغه هم ما واورېد. په هغه کې یې ویلي وو چې دغه وحشي انسان دوه طالبان نیولي او په زور یې له خولې رنگا رنگ خبرې باسي. تاسو دغه دوه کسان ورنه خلاص کړئ او ازاد تحقیق ورنه وکړئ، که واقعا مجرمان وو، نو شرعي حد ورباندې جاري کړئ، که نه خوشې یې کړئ. له هغه وروسته بیت الله مسعود کوشش کاوه چې دا کسان ورنه خلاص کړي، خو کله چې ملا بخت (داد الله منصور) پر ځان پوه شو، نو له دواړو کسانو نه یې سرورنه پرې کړل او په خپله له وزیرستانه وتښتېد.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د ملا داد الله ملگرو ځان ته مشر وټاکه، خو منصور داد الله د قومیت پر بنسټ د کاکړو د قوم ځینې ځوانان له ځانه سره کړل. د پاکستان د بلوچستان ایالت د ژوب او قلعه سیف الله په ځینو برخو کې به له څو موټرونو او گڼو وسله والو کسانو سره گرځېده، ویل کیږي چې د کاکړو ځینې قومي مشرانو یې هم ملاتړ کاوه او حکومت ته یې هم د ده په اړه ډاډ ورکړی و. د هغه پلویانو د ژوب پرمولانا محمد خان شېراني ناکامه برید هم کړی و، چې د دوی په لاس د سیمه ییزو خانانو دسیسه گڼل کېده. بالاخره منصور داد الله د ۲۰۰۸ د فبرورۍ پر یوولسمه د لورلایي او قلعه سیف الله ترمینځ پر یو چیک پوست د پاکستان له امنیتي ځواکونو سره خبره واړوله او یو پر بل یې ډزې وکړې چې د ډزو په پایله کې پاکستانی ملیشې منصور دادالله په زخمی حالت کې بندي کړ او بیا یې په دوه زره څوارلسم میلادي کال فبرورۍ کې په پاکستان کې د یو شمېر بندي طالبانو په لړ کې بېرته خوشی کړ. د ۲۰۱۵ په اتلسمه منصور دادالله له بلوچستانه د هېواد د زابل ولایت خاک افغان ته کډه شو او د فبرورۍ پر لومړۍ نېټه یې رسنیو ته د خپل تگ خبر او علت په ډاگه کړ. د ۲۰۱۵ د نومبر په یوولسمه (چې د ۱۳۹۴ لړم شلمې سره سمون خوري) زابل خاک افغان ولسوالۍ کې له څلور تنو ملگرو سره یو ځای طالبانو سره په یوه نښته کې ووژل شو چې جنازه یې د طالبانو د ځانگړې قطعې مشر پیر اغا په خپله وکړه.

وروستی ځل مې د مشر درېیمه کیسټه د ۲۰۰۹ په وروستیو کې اوربدلې وه چې اواز یې ډېر زهیر او له غږه یې ناروغۍ ښکارېدله. په ډېر مشکل یې اواز راووت. دا کیسټ د معتصم اغاجان د لېرې کولو په اړه وه. ملا محمد عمر په شفاهي پیغام کې ملا برادر ته ویلي وو چې ملا اغاجان او ملا عبد الجلیل نور په تحریک کې باید دندې ونه لري. ملا محمد عمر اغاجان ته د افغانستان بانک نه د را ویستل شویو پیسو په نه سپارلو او د نورو مالي مراجعو په

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شخصي تصرف په غوسه و او ملا عبد الجليل ته له گاونډي هېواد سره د خفيه اړيکو او همکاريو پر سرغوسه و.

ملا برادر او مرستيال يې ملا اخترمحمد منصور د مصلحت له مخې اغاجان له مالي چارو له گونډه کېدو وروسته د سياسي کمېسون مشر غوره کړ، ځکه چې دا کميسون دغه وخت کاري جنبه او خاص ارزښت نه درلود، خو اغاجان د همدې کمېسيون له ادرسه بېرته مالي مراجعو ته د لاس رسي هڅې پيل کړې. دا وخت طيب اغا له مشره د خليجي هېوادونو د مالي مرستو د را ټولو اختيار او اجازه اخيستي وه، خو اغاجان يې مخه نيوله. له دې سره د طيب اغا او معتصم اغاجان لاندې اوږده او درنه شوه، چې دا وخت ملا برادر مشر ته بيا شکايت واستاوه او په دې اړه يې وروستی فرمان وغوښت.

اغاجان معتصم چې اصلي نوم يې عبدالواسع و د طالبانو د واکمنۍ پرمهال د ملا محمد عمر د جهادي ملگري ملا گل اغا له خوا ملا محمد عمر ته معرفي شوی و، لومړی د ملا محمد عمر باډی گارډ و، خو وروسته پرې ملا محمد عمر ډېر باور وکړ. هغه له هغه وخته ظاهراً ملا محمد عمر ته مطيع و، چې له امله يې په کلیدي پوستونو مقرر شو. که څه هم زه شخصاً له معتصم صيب سره نږدې نه يم پاتې شوی اونه مې ورسره کاري تعلق پيدا شوی، خو په عامه توگه چې ما هغه مطالعه کړی نو هغه نالوستی، د مرفع ژوند او مشري شوقي طالب چارواکی و او له بده مرغه هغه د ملگرو تر مېنځ په دولتي کارونوکې انحصار طلبه او ديکتاتور سپړی و، خو د طالبانو تر مېنځ د هغه تر ټولو ستر عيب د تحريک له مالي بودیچې سره نامستوله چلند او د امانت داري ضعف گڼل کيږي، چې لامله يې د طالب مشرتابه حوصله او زغم هم ورته صفر شول، خو له دې سره سره هغه يو پورکاره، هڅانده او پر اقتصادي سرچينو برلاسی طالب

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هم و ، چې دا د بناغلي معتصم يو ښکاره مثبت اړخ گڼل کيدای شي. مگر له بده مرغه په شخصي ژوند کې يې ځينې ځورونکې اړخونه هم ليدل کېږي.

د هغه نږدې ملگري يې ځينې عجيبې کيسې بيانوي. ډېری ملگري يې وايي چې خپل والد به يې ډباوه، بيا به يې دليل دا وايه چې زما خبرې نه مني! همدا راز د هغه خاص ملگري ملا بخت الرحمن ډاکري وايي يو ځل په هيټۍ کې د فارياب اندخوي ولسوالۍ ته لاړو. هلته معتصم صيب امينه قوماندان ته فاحشه کنځل وکړل. قومندان او ملگرو يې معتصم سخت وډباوه. همداراز ډاکري وايي چې له مزاره په ترانسپورتي الوتکه کې له معتصم سره ملگري وم. معتصم د الوتکې کيښن ته لاړو. هلته د نقشي کتلو د انجینر پر څوکۍ کېناست. انجینر په معذورانو لهجه خواهش وکړ، چې دا څوکۍ زما لپاره ده، خو معتصم ورته غوسه شو چې چېرې بل ځای کېنه! هغه ورته وويل چې ملا صيب! يواځې په همدې څوکۍ دا دنده سرته رسېدای شي. معتصم پيلوټ ته پر مخ سوک ورکړ او د هغه پر مخ وينې راټوي شوې.

د طيب اغا د دفتر ملگري ملا احمدجان احمدي وايي: له معتصم سره مې له کندهاره کابل ته ډرېوري کوله چې په ستره مخبره کې پرې ملا محمد عمر غږ کړل. د ملا صيب اواز له ډېرې پرېشاني لوېدلی و، له معتصم نه يې وپوښتل چې د خرقې شريفې هديره کې د عصمت مسلم قبر چا کندلی؟ دا خو ډېر غير اسلامي او سپک کار دی! معتصم بې تکلفه ورته وويل دا کار خو ما وکړ، ځکه چې ملا غازي راته وويل. ملا محمد عمر له غوسې مخبره آف کړه!

د مامورينو ډبول، تهديدول او ښکنځل د معتصم يو ناوړه معمول و، چې له همدې امله به موږ ځينو خاصو ملگرو په کندهار کې په خپلو کې په ملا محمد عمرمجاهد يو اعتراض دا هم کاوه، چې معتصم او ملا خاکسار غونډې خلکو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ته يې ولې دومره مخه ورکړې! ځکه چې دوي دواړو به له خپلې دندې د باندې کله ناکله ځېنې بورنوونکې حرکات کول.

معتصم د طالبانو د واکمنۍ له نړېدلو څخه وروسته د طالبانو مالي بوديجه له کابله نقل کړه او بيا يې تر پايه مشرتابه ته تسليم نه کړه. د پيسو او مصارفو په بدل کې يې پر ځان يو شمېر خلک هم راجمع کړل. خاص مامورين يې هم لرل. د هغه د خصوصي مامورينو معاش به د تحريک له مامورينو درې چنده زيات و.

کله چې ملا برادر ملا محمد عمر ته حال استاوه نو مرستيال يې ملا اختر محمد منصور ورته وويل چې مور به د دې خبرې څه ځواب مشر ته ورکوو، چې هغه راته ويلي وو، چې هيڅ دنده به نه ورکوي خو مور په خپل سر سياسي کمپسيون ورکړ. مجبور شول چې مشر ته د قاصد په خوله ټول جريان واستوي، مشر يې په ځواب کې کيسټ راواستوله.

ملا محمد عمر په دې اډيو کيسټ کې معتصم له هر ډول مالي چارو منع او منفک اعلان کړی او هغه يې په مالي برخه کې په شخصي لاسوهنه او بې اطاعتۍ تورن کړی. همغه و چې معتصم له هر ډول دندې گوښه کړای شو چې بيا د ۲۰۱۰ په اگست کې د کراچې ښار په يوه څنډه کې د نامعلومو وسله والو په يوه بريد کې له سخت ټپي کېدو څه موده وروسته لومړی کابل او بيا ترکيې ته ولاړ.

په دې وروستۍ کيسټ کې ملا محمد عمر د پرېشاني تر څنگ پوره غوسه هم ښکاري. ملا محمد عمر يو ځای وايي: دا به د کوم مشر لپاره د منلو وړ وي چې مالي مسئول يې ځان مالي متصرف کړی وي او بيت المال ورته شخصي ملکيت ښکاري...

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خو يو شى چې په دې کيسټ کې ډېر واضح و، هغه د ملا محمد عمر په اواز کې د تنفسي يا سينې د ناروغۍ څرگندې نښې وې، دغه ټولې کيسټې اوس هم د مشر له ځينې نږدې ملگرو سره خوندي دي..

د ملا محمد عمر لپاره د قاصد طريقه دا وه چې هغه به لومړى يوې بلې ولسوالۍ ته تللو، بيا به يې هلته د ملا محمد عمر له لوري له ورغلي قاصد سره خبره شريکه کړه، بيا به يې له همدې لارې د ملا محمد عمر پيغام يا کيسټ ترلاسه کوله. دا کار به کله په دوه مياشتې کله له دې هم کم وخت کې ترسره کېده، خو ډېر وخت به له دې زيات ځنډ راته. کله به چې کومه ډېره نوې حادثه رامينځ ته شوه، نو بيا به قاصد ډېره هڅه کوله چې د يوې هفتې او لسو ورځو ترمينځ پيغام تبادله کړاى شي.

د ۱۳۹۲م هجري کال د وري د مياشتې ورستيو ورځو کې د ملا محمد عمر ناروغي سخته شوې وه، کوربه لومړى هغه ته يو معتمد سيمه ييز ډاکټر راوستى و، خو ډاکټر د ناروغۍ مترقي حالت ته بې وسه و، او کوربه ته يې ويلي وو، چې دا ناروغ باريکو ټيسټونو او تفصيلي علاج ته اړتيا لري. قاصد په دې ورځو کې نه و ورغلى، کوربه اړ شو، چې له دې حالته کورنۍ او مشرتابه خبر کړي، کوربه سفر کوي او لومړى يې کورنۍ خبروي. د ملا محمد عمر زوي مولوي محمد يعقوب او نسبتي ورور مولوي عبدالمنان ته يې خبر ورکړ. کله چې هغوى د تللو تابيا ونيوله، مازيگر ناوخته روان شول، پر لار يې شپه شوه. پر سبا يې خبر راغى چې ملا صيب وفات شو. ملا محمد عمر مجاهد د ۱۳۹۲هجري د ثور د مياشتې په څلورمه نېټه چې د ۲۰۱۳ ميلادي کال د اپريل له ۲۴مې سره يې سمون خوړ، د چارشنبې ورځ پر مازيگر مهال سا ورکړه. د ملا محمد عمر مورنۍ ورور ملا عبد المنان او زوى يې ملا محمد يعقوب څو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورځې وروسته ورغلل او خاورو ته يې وسپاره. دوی دواړه وايي چې د ملا محمد عمر وجود سالم و خو د سختې ناروغۍ اثار ورباندې ښکارېدل.

د ملا محمد عمر زوی او ورور وايي چې کال وړاندې لا د ملا محمد عمر له ناروغۍ خبر وو، خو دومره جدې يې نه گڼله او کوربه وايي ملا محمد عمر له څو کالو راهيسې د سينې ناروغي لرله، د سيمه یزو ډاکټرانو له خوا ترلاسه کېدونکې درملو کار نه ورکاوه او په خپله ملا محمد عمر هم د تداوی کونښنې نه کاوه، بلکې عادي يې گڼله او په وروستي کال چې تکليف زيات شو، مور ته يې د تداوي په نيت بل ځای ته د انتقال اجازه نه راکوله، چې بالاخره يې درد ټول وجود ته سرایت وکړ، چې دا د پرمختللي ټپي بي ناروغۍ علامه وه، خو په بيمارۍ کې يې تر مرگه شکايت نه کاوه.

د مشرتابه خبرېدل او د علماوو ناسته

د ملا محمد عمر زوي مولوي يعقوب او ناسکه ورور ملا عبدالمنان د ملامحمد عمر له وفاته وروسته لومړی د اسلامي امارت د دارالافتا رييس مولوي عبد الحکيم او د قضاء رييس مولوي هبت الله اخنډزاده خبر کړل، خو هغوی ورته وويل چې نور د امير په نه موجوديت کې هر ډول کار شرعي بڼه نه لري، بايد زعامت وټاکل شي که په پټه وي، که ښکاره.

له دې وروسته شيخ عبدالحکيم، شيخ عبدالسلام او مولوي هبت الله اخنډزاده، د ملا محمد عمر زوی مولوي محمد يعقوب، د ملا محمد عمر ورور ملا عبدالمنان، د ملا محمد عمر د دفتر پخوانی مسؤل عبدالسلام کاتب او د ملا محمد عمر قاصد سره راټول شول او د ملا محمد عمر نایب ملا اختر محمد منصور يې راوغوښت او د خپل مشر له وفاته يې خبر کړ. ملا اختر محمد منصور ته يې ټوله موضوع وړاندې کړه. ملا اختر محمد منصور ورته وويل چې د دې سترې پېښې په رامینځ ته کېدلو هر ډول تصميم د څو کسانو اختيار نه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

دی. باید د شورى ټول اعضاء په جريان کې وي، خو ملا عبد المنان او ناستو شيخانو ملا اختر محمد منصور ته وويل چې که داسې وشي، نو د ملاصیب د مرگ خبره پټه نه پاتې کېږي. دا وخت چې امریکایانو د وتلو اعلان کړی او نور هم حالات باریک دي، د ملا محمد عمر د مرگ اعلان ستونزې زېږولای شي، نو په کار ده چې یوه محدوده اهل الرايه ډله چې په راز ساتلو یې باور کېدای شي د نوي زعيم د ټاکنې کار ترسره کړي. کله چې حالات او وخت مساعد شول، د مشر وفات به اعلان شي او عامه بيعت به هم وشي، خو د منصور له ډېر ټينگار وروسته ملا عبدالمنان په دې قانع شو، چې د شورى يو څو مهم اعضاء او د مرکزي ولايتو يو تن مشهور عالم دې هم په جريان کې شي.

ملا اختر محمد منصور د ډېرو کسانو د خبرولو اراده لرله، خو د ملا منان له ډېر ټينگار او د شيخانو له تاييده وروسته په دې فيصله وشوه چې د امارت پخواني قاضي القضاات مولوی نور محمد ثاقب چې دا وخت د رهبري شورى غړی هم دی، د نظامي کمېسون مشر ملا عبد القیوم ډاکر، ورسره د هغه مرستیال امير خان حقاني دي په جريان کې شي چې دواړه د رهبري شورا غړی هم دي او هغه کس دې هم راوستل شي چې د چا په کور کې ملا محمد عمر دولس کاله ژوند کړی او هلته یې سا ورکړې ده.

د دوهمې ناستې لپاره یوه هفته وروسته وخت وټاکل شو. هفته وروسته هغه کس هم راورسېد چې کور کې یې ملا محمد عمر وفات شوی و. دوهم مجلس ته دغه څلور کسه ورزیات شول. مولوي نور محمد ثاقب، ملا عبد القیوم ډاکر، د ملا محمد عمر کوربه (چې ملا محمد عمر یې ترمرگه په کور کې اوسېده) او ملا امير خان حقاني چې ټول تقریبا لسو تنو ته رسېدل. په دغه ناسته کې لومړی د ملا محمد عمر کوربه وپوښتل شو چې ټول جريان ناستو کسانو ته ووايي. هغه ټول جريان ووايه او وېې ويل چې ملا صیب د زعامت په اړه هیڅ

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ډول توصیه نه ده کړې، بلکې د ژوند تر وروستۍ سلگۍ یې د امارت موجوده تشکیل ته هدايات ورکول او د نوي کس په اړه یې کله هم کومه اشاره یا خبره نه ده کړې.

وروسته څلور واړه علماء، د طالبانو د دارالافتا رییس مولوي عبدالحکیم، د قضاء عمومي رییس مولوي هبت الله، د هغه مرستیال مولوي عبدالسلام او پخواني قاضي القضاة مولوي نور محمد ثاقب له ټولو ناستو کسانو وکالت او اختیار واخیست. په خپلو کې سره کېناستل او نور ټول یې بهر بلې خونې ته وويستل. تقریبا تر دوه ساعته خپل مینځي بحث او مشورو وروسته یې بېرته ټول راوغوښتل. لومړی یې د امارت پر شرعی حثیت ترغیبي خبرې ورته وکړې. وروسته یې وویل چې مور له مشورې او غور وروسته دا فیصله وکړه؛ لکه څنګه چې مشر په خپل ژوند کې ملا اختر محمد منصور خپل نایب پریښی و او اوس هم بله داسې بدیله څېره نه ښکاري چې په دې وخت کې ټول پرې راجمع شي او که چېرې په دې وخت کې د بل چا نوم واخیستل شي، په خپله خلکو سره تشویش او شکوک پیدا کېږي او د مشر د وفات خبره هم بیا نه شي پتېدای، نو همدغه ملا اختر محمد منصور دې د ملا محمد عمر پر ځای مشر وي.

له دې وروسته شیخ عبدالحکیم د بیعت په نیت د ملا اختر محمد منصور لاس ور کش کړ، خو ملا اختر محمد منصور سخت خولې خولې او تر تاثیر لاندې و، لاس یې نه ورکاوه. شیخ یې په زوره لاس کش کړ او بیعت یې ورسره وکړ. بیا ورپسې درې واړو شیخانو بیعت وکړ. له هغه وروسته عبدالقیوم ډاکر د منصور لاس ونيو او له ډېرو احساساتو نه یې لاس ورنښکل هم کړ او بیعت یې وکړ. بیا امیر خان حقاني بیعت وکړ، ورپسې د کور مالک او نورو حاضرینو بیعت وکړ، خو دا وخت ملا منان لاس ورنه کړ، چې کله شیخانو هغه ته د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بيعت وويل هغه وويل چې زموږ د کورنۍ حيثيت او د مشر نايب هم بايد معلوم شي. په دې سره عبدالقيوم ډاکر هغه ته جدي شو چې ته کشر سپری يې، دې خبرو کې کار مه لره او بيعت وکړه. همغه و چې ملا عبد المنان هم بيعت وکړ.

د هغه له بيعته وروسته شيخانو عبد المنان ته وويل چې تا ته به مناسب خدمت در وسپاري، ستاسي کورنۍ به هيڅکله امارت شا ته نه پرېږدي.

څنگه چې ملا محمد عمر د هغه د قاصدانو په وينا په خپل ژوند کې د خپل نسبتې ورور په اړه دا نظر درلود چې هغه بايد يوازې زما کورنۍ سمبال کړي او په امارت کې کوم ستر مسئوليت ونه لري، له همدې امله د ملا محمد عمر تر مرگه پورې ملا عبد المنان کوم مسئوليت په طالبانو کې نه درلود، خو له دغې ورځې وروسته د نوي مشرتابه له خوا هغه د رهبري شوری غړی او د نظامي کميسيون ناظر ونومول شو.

په دې مجلس کې په متفقه ډول ملا اختر محمد منصور د ملا محمد عمر پر ځای د طالبانو امير منتخب شو او علماوو له ټول مجلسه عهد واخيست چې تر مناسبو حالاتو به د مشر د وفات خبر تش راز وي او له دې مجلسه به بهر نه وځي.

له دې کاره څو مياشتې تېرې شوې چې د جنوب د يو شمېر مهمو پوځي قومندانانو او عبد القیوم ډاکر ترمينځ يو لړ ستونزې پيدا شوې. ډاکر غوښتل چې يو شمېر نظامي گروپونه او دلگۍ يو په بل کې مدغمې کړي او ځينې ختمې کړي او همداراز د ټول هېواد په کچه وسلې معلومې او نمره کړي چې دا يو ډېر ستونزمن کار و.

دغې پروسې د ډاکر او طالب قومندانانو ترمينځ شخړې وزېږولې. خبره شورا او ملا اختر محمد منصور ته ورسېده. ملا اختر محمد منصور د ډېرو قومندانانو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

شکایت په وجه د ذاکر له دغو اقداماتو سره مخالفت وکړ. ذاکر ته یې سپارښتنه وکړه چې دا ډول اقدامات ستونزې پیدا کوي. له دې نه صرف نظر شه. د منصور دغه موقف د شوری مهمو غړو هم تایید کړ چې له امله یې عبد القیوم ذاکر د استعفاء او کار پرېښودو گواښ وکړ. ملا اختر محمد منصور ورته وویل چې استعفاء مه کوه. حالات نازک دي او زموږ تاسو ترمینځ د مشر د وفات موضوع هم پټه ده. هغه کسان چې د مشر د وفات په راز کې شریک ول لکه امیر خان حقاني، هغوی هم ورته عذر وکړ، خو د عبد القیوم ذاکر د زیات ټینګار له امله مشرتابه له نظامي کمیسیونه د هغه استعفاء منظوره کړه، خو د شوری د غړي په حیث یې د هغه د همکارۍ غوښتنه وکړه.

خو میاشتې عبد القیوم ذاکر پر کور کېناست. له څو میاشتو وروسته یې علماوو او هغه خلکو ته چې د خفیه تعین له رازه خبر وو، خبرداری ورکړ چې زه پر تحریک نیوکې لرم او له مشره گیلې لرم، که دا ونه منل شي زه د مشر ملاصیب د وفات موضوع د خلکو مخ ته ږدم. په جواب کې امیر خان حقاني ورته وویل چې دا خو ډېر ماشومانه حرکت دی چې که ستا خبره څوک نه مني نو ته دغه اسرار وایې، که نه، نه یې وایې!

بالاخره د علماوو په توسط عبد القیوم ذاکر او ملا اختر محمد منصور سره جرگه شول. ملا عبد القیوم ذاکر لس اعتراضونه او غوښتنې وړاندې کړې چې یوه هم په کې دا وه چې ما ته دې بېرته د نظامي کمیسیون مشري راوسپارل شي. منصور د هغه نهه غوښتنې ومنلې، خو له دې یوې غوښتنې یې انکار وکړ او ورته ویې ويل؛ که زما مشري منې نو هر کار چې زه درته سپارم هغه به کوي. څوک چې په خوله کومه رتبه غواړي، زه یې نه شم ورکولای.

درییمانو علماوو ورته وویل چې نور ته ملامت یې ستا نهه خبرې ومنل شوې. له دې یوې ته تېر شه، خو عبد القیوم ذاکر قانع نه شو، همداسې خفه لاړ.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

هغه د ۲۰۱۴ له نيمايي په ځينې خاصو حلقو کې د مشر د وفات موضوع ياده کړه چې له همدې امله به کله ناکله دا اواز بهر ته هم راووتله. د ۲۰۱۵ له پيله هغه دا خبره په ډېرو محافلو کې ياده کړه چې داد الله منصور او ځينې نورو خلکو ته هم ورسېده.

د سيمې ځينې استخباراتي کړيو او ميديا هم دا موضوع بيا بيا راپورته کړه، خو د طالبانو د رسمي موقف له امله گونگه پاتې شوه. بالاخره چې د شعبان په مياشت کې عبد القیوم ډاکر د خپلو ملگرو او يو شمېر قومندانانو په حضور د ملا محمد عمر د فاتحې مراسم پيل کړل. خبره په طالبانو کې په قوت سره ونيورېده. ملا اختر محمد منصور مجبور شو. د علماوو په مشوره يې د شوری يو شمېر له پېښې ناخبره خو با اعتمادا ده اعضاء را وغوښتل او مشوره يې ورسره وکړه، چې په دې کې ملا محمد حسن اخوند، مولوي حمدالله نانی، خليفه سراج الدين، اميرخان متقي، مولوي عبدالکبير، مولوي عبدالطيف منصور اونور وو...

هغوی مشوره ورکړه چې د روژې له مياشتې وروسته دې د مشر د وفات خبر اعلان شي او په ښکاره دې د امير انتخاب وشي. همدا و چې له کوچني اختره وروسته د ۱۳۹۴ د زمري په پينځمه په همدې موخه د شورا غونډه دايره شوه چې په کې د رهبري شوری لاندې غړي وو:

ملا محمدحسن، مولوي احمدالله نانی، مولوي عبدالکبير، مولوي عبدالطيف منصور، مولوي نورمحمدثاقب، ملا اميرخان حقاني، حافظ عبدالمجيد، ملاگل اغا، خليفه سراج الدين، مولوي اميرخان متقی او د علماوو له ډلې هبت الله اخندزاده، شيخ عبدالحکيم، مولوي فريد محمود گډون درلود. ملا عبدالمنان او عبد القیوم ډاکر هم غونډې ته راغلل خو د بيعت پر وخت له مجلسه ووتل. ملا عبد الرزاق او ملا حسن رحمانی او ملا محمد رسول ته يوه ورځ انتظار وشو،

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

خو چې کله هغوی وویل چې دوی په غونډه کې گډون نه غواړي او نه شي کولای چې دې غونډې ته حاضر شي، نور د مجلس گډونوالو ځان مجبور وگاڼه، چې اقدام وکړي.

ملا اختر محمد منصور لومړی ورځ غونډې ته راغی او د شوری د غړو او علماوو په حضور یې د مشر د وفات ټوله کیسه وکړه او بیا یې د علماوو او د شوری د یو شمېر غړو له خوا د شوې پرېکړې په یایله کې د خفیه بیعت کیسه وکړه. اخیر کې یې مجلس ته وویل: ما تر دغه ځایه دا امانت را ورساوه، نور تاسو پوهیږئ چې څه فیصله کوئ. زه هم خپل اختیار تاسو ته درکوم، هر څوک چې تاسو غوره کړ، هغه زما هم امیر دی.

نور له غونډې ووت. غونډه یوه ورځ او شپه روانه وه. عبد القیوم ذاکر وویل چې په کاندیدانو کې دې اختر محمد منصور نه وي. ټولو غړو ورته وویل چې یوازې ستا په غوښتنه دا نه شي کېدای چې د شوری اکثر یا ټول غړي پر چا لاس کېږدي باید بیعت ورسره وشي. کله چې نوره ټوله موجوده شوری له جر وېخته وروسته په اختر محمد منصور متفقه شوه، ذاکر انکار وکړ. دې سره د شوری غړو او علماوو هغه ته عذر او زاری وکړې. هغه ظاهري دلیل نه درلود، خو له بیعت یې انکار کاوه.

دا وخت د ملا محمد عمر ناسکه ورور عبد المنان او ذاکر له غونډې ووتل. عبد المنان وویل وخت ته اړتیا لري. سمدستي بیعت نه شي کولای. شوری اختر محمد منصور راوغوښت او ورته ویې ویل چې د اکثرو غړو اتفاق پر تا راغی. بله لار نه شته. ملا اختر محمد منصور وویل که پر ما رښتیا د ناستو خلکو اتفاق راځي، زه ستاسې خبره منم خو ټول به عهد راسره کوئ چې یواځې به مې نه پرېږدئ، بلکې په هر کار کې به راسره مرسته کوئ. ټولو ناستو د

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

همکاری وعده ورکړه او بیا ورسره بیعت وشو. په دې سره د شورا پاتې غړو له اختر محمد منصور سره بیعت وکړ.

په سبا د زمري د میاشتې په اتمه د ملا محمد عمر مجاهد د مورني ورور ملا عبد المنان او زوی ملا محمد یعقوب په مشوره د ملا محمد عمر د وفات په اړه رسمي اعلامیه خپره شوه او د والیانو او قومندانانو یوې غونډې ته چې په سلگونو کسان وو، ملا اختر محمد منصور وینا وکړه او د خپل غورځنگ راتلونکی مسیر یې تشریح کړ، چې ورپسې د غونډې گډونوالو هم بیعت وکړ. د شوری په غایبو غړو کې مولوي سید شریف او عبدالسلام کاتب د خپل بیعت اختیار همدغو غړو ته راېږلی و چې نوی مشر یې تعیین کړ. له قطر نه هم له محمد طیب اغا او مولوي نېک محمده پرته، نورو ټولو غړو چې درې په کې د رهبري شوری غړي هم ول، د زمري د میاشتې په یویشتمه د یوې غونډې په ترڅ کې له نوي امیر سر بیعت اعلان کړ، چې په دې سره نوی امیر د رهبري شورا له اتلسو غړو د پینځلسو او د تحریک د ټولو والیانو او د کمېسیونونو د مشرانو او پوځي قومندانانو په بیعت سره د امیر المومنین تر لقب لاندې غوره شو.

د ټولو مسئولینو، علماوو او والیانو، ولسوالانو بیعتونه مسلسل په غږ او ویدیو کې د طالبانو په رسمي ویب پاڼه کې تر څو هفتو خپرېدل.

د همدې کال د اگست په دولسمه د القاعده مشر ایمن الظواھري خپل بیعت په غږ کې د انټرنیټ له لارې اعلان کړ. له دې نه وروسته یو ځل بیا د ځینې چارواکو له خوا پر عبد القیوم ذاکر مسلسلې جرگې وشوې. فدايان یې ورته جرگه کړل، د گوانتانامو بندیان یې ورته جرگه کړل. سپین ږيري او مشهور علماء یې ورته جرگه کړل، خو ذاکر ویل، نه مخالفت کوم او نه هم بیعت. د ملا محمد عمر مورني ورور بیا هم وویل چې دی وخت ته اړتیا لري او سمدستي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بيعت نه کوي. خو بل خوا بيا د ملا محمد عمر زوی مولوي محمد يعقوب په پټه له ملا احترام محمد منصور سره ليدل او هغه ته يې له خپله اړخه اطمینان ور کاوه.

خو ورځې وروسته د مرحوم ملا محمد عمر مجاهد د کورنۍ له خوا د فاتحې مختصر مراسم ترتيب شول. په دې مراسمو کې د ملا محمد عمر زوی مولوي محمد يعقوب لنډه وينا وکړه. هغه وويل ملا محمد عمر د هيچا په اړه او نه هم د کورنۍ د کوم غړي په اړه کومه توصيه کړې. ملا محمد عمر د تبرکلوز (ټي بي) يا هم د تور زېري د بيمارۍ له امله وفات شو. دغه وينا يې ثبت او پر فېسبوک پاڼو او د طالبانو په سايت کې هم خپره شوه، چې په دې سره د منصور داد الله او منان نيازي ادعاوې هم د طالبانو مينځ کې تر ډېره بې اثره شوې.

د ملا محمد عمر د ناسکه ورور عبد المنان ځينې پلويانو ويل چې عبد المنان ته دې نيابت ورکول شي، بيا به بيعت کوي، خو د طالبانو نوي مشرتابه د هر چا د مشروط بيعت مخالفت کاوه. بالاخره تقريبا يوه مياشت وروسته، د مينځکړو طالبانو او علماوو د مسلسلو هڅو له امله د يوې غونډې په ترڅ کې د ۱۳۹۴ لمريز کال د وږي د مياشتې په څلورويشتمه چې د ۲۰۱۵ ميلادي کال د ستمبر له پينځلسمې سره يې سمون درلود، ملا عبد المنان او د ملا محمد عمر زوی مولوي محمد يعقوب بې قيد او شرطه له نوي مشر سره بيعت وکړ.

محمد رسول، ملا حسن رحمانی او ملا عبد الرزاق نه د بيعت غونډې ته حاضر شول او نه يې بيعت وکړ، بلکې په هم هغه ورځ چې نوی مشر اعلان شو ملا محمد حسن او ملا محمد رسول د ميډيا له لارې د پاکستان اسلام اباد ښار کې پاکستاني مقاماتو سره د يوې رسمي غونډې په ترڅ کې نوي مشر سره خپل مخالفت اعلان کړ. څه موده وروسته د همدې کال د نومبر په درېيمه

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

محمد رسول د جلا ډلې اعلان وکړ، خو رحمانی او عبد الرزاق یې ملاتړ ونه کړ او د ۲۰۱۶ د جنورۍ د میاشتې اخیر کې حسن رحمانی د سختې ناروغۍ په حالت کې خپل لیکلی بیعت رسنیو کې په خپله امضاء خپور کړ او له دې نه یوه هفته وروسته د ورپېښې ناروغۍ له امله د پاکستان کراچۍ ښار په یوه روغتون کې وفات شو.

د ملا محمد حسن رحمانی د بیعت توري:

زه محمدحسن رحمانی د افغانستان د مسلمان او غیور ولس یو مجاهد چې د ژوند له پیله بیا تر اوسه پورې په افغانستان کې د سوچه شرعي نظام د پلي کېدو په ارمان وم او یم او د دې ارمان د پوره کېدو په لار کې مې تر خپل وس او توان پورې زیار ایستلی، همدارنگه د دې ارمان د پوره کېدو په منظور د اسلامي امارت نوي امیر، امیر المؤمنین ملا اخترمحمد منصور سره په ټولو شرعي امورو کې د مکمل اطاعت په موخه د زړه له کومې بیعت اعلانوم.

له دې نه تقریبا یوه میاشت وړاندې د پاکستانی طالبانو د مشر مولانا فضل الله هغه ویډیو هم د طالبانو مشر ته ورسېده چې د خپلو سلگونو پلویانو د یوې غونډې په ترڅ کې یې ملا اختر محمد منصور سره په عربي او پښتو ژبو خپل بیعت اعلان کړی و.

ملا عبد القیوم ډاکر دا پالیسي غوره کړه چې نه بیعت کوم او نه مخالفت، خو د هغه د نږدې ملگرو د مسلسلو هڅو په پایله کې ملا عبد القیوم ډاکر د ۱۳۹۵ لمريز کال د وري پر لسمه چې د ۲۰۱۶ میلادي کال د مارچ له دېرشمې نیتې سره یې سمون خور، ملا اختر محمد منصور سره په لاندې الفاظو خپل بیعت اعلان کړ:

بسم الله الرحمن الرحيم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

الحمد لله الذي امر المسلمين بالاتحاد والاتفاق والصلوة والسلام على قايدي الانبياء محمد صلى الله عليه وسلم وعلى اله واصحابه اجمعين عدد خلقه ورضا نفسه وزنة عرشه ومداد كلماته.

د افغانستان د اسلامي امارت ټولو علماء کرامو او محترمو مجاهدينو مشرانو او کشرانو ته

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

محترمو گرانو وروڼو تاسو ټول الحمد لله پوهېږئ چې د طالبانو اسلامي تحريک د عاليقدر امير المؤمنين ملا محمد عمر مجاهد تر رهبرۍ لاندې په افغانستان کې د يوه سوچه اسلامي نظام د قيام لپاره پيل او مور او تاسې د دې نظام په خاطر د سلگونو زرو قربانيو ورکولو سره تر هر څه مادي او معنوي شتمنيو تېر او بالاخره د بريا پړاو ته ورسېدو چې د کفري نړۍ له ارادې خلاف په افغانستان کې اسلامي امارت قايم شو څرنگه چې صليبي نړۍ او اشغالگرو داسې يو سپېڅلی نظام ونه زغملای شو، نو د اسلامي امارت لپاره د ازمون يو نوی پړاو پيل شو خو عاليقدر امير المؤمنين رحمه الله د لوی خدای په نصرت د ټولې کفري نړۍ کرغېږن ارمانونه ورنيمه خوا کړل کله چې د عاليقدر امير المؤمنين د وفات خبر خپور شو ما د ځينو عمدۀ ټکو چې د اسلامي امارت د هر اړخيز برياليتوب، استقلال، د نظام د ښه بهبود، د صف د متحد ساتلو ورسره د اوسنيو مشکلاتو د حل په خاطر څه شرعي ملحوظات درلودل له الحمد د ملگرو په پوره سعيه او کوشش سره د هغو د شرعي ملحوظاتو پر جوړولو موافقه وشوه ملگرو ته دی الله تعالی اجر عظيم او نيکه بدله ورکړي.

محترم ملا اختر محمد منصور زموږ مشر دی زما ورسره د شريعت په چوکاټ کې بيعت دی ان شاء الله تعالی د خپل وس او توان مطابق به د شريعت په چوکاټ کې اطاعت کوم.

والی الله المشتکی حسينا الله ونعم الوکیل نعم المولی ونعم النصير ونفوض امورنا الی الله ان الله بصير بالعباد.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

اخوكم فى الله الحافظ ملا عبد القیوم ذاکر

۱۴۳۷ هـ ق جمادالآخر ۲۱ نیټه

۱۳۹۵/حمل / ۱۰ هـ ش

۲۰۱۶ / ۳ / ۳۰ م

قطر ته د طالب استازو تلل او دفتر پرانیستل

په ۲۰۰۵ کې مولوي شهاب الدين دلاور او یوبل د منځني کچ طالب چارواکې له یوه مرموز برطانوي سپري "مایکل سیمپل" سره د پینبور ښار په "تاکال" کې د قوماندان "دیدار" د موټرونو په بارگین کې ملاقاتونه وکړل، سیمپل انگریز دي چې د یوه متقاعد پاکستاني فوځي افسر له لور سره یې واده کړی، میرمن یې نڅاگره ده او د ده استخباراتي جال په پاکستان کې خور دی. له دې وروسته به په مجلسونو کې له مولوي دلاورنه دا خبره ډیره اوریدل کیده، چې مورته دې مشرتابه د بې طرفه طالبانو په توگه په دریم هیواد کې د اوسیدو او استازولۍ اجازه راکړي. خو د دې خبرې مطلب واضح نه و. مولوي شهاب الدين د کرزي له رژیم سره د سولې د خبرو پلوي هم کوله، خو کله چې د صبغت الله مجددی په مشرې د سولې سمبولیک کمیسیون جوړ شو نو د مجددی زوي پاکستان ته سفر وکړ، په پاکستان کې یو شمیر زرو طالبانو ورسره وکتل، د مجددی زوي هغوي ته ویلي و چې امریکا سوله نه غواړي، خو که طالبان تسلیمېږي نو زموږ دکمیسیون له لاري دي ځانونه تسلیم کړي، د مجددی د زوي دغه څرکندونو واضح پیغام لاره، خو په ۲۰۰۸ کې یوځل بیا سیمپل ناستي پیل کړې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

له هغه وروسته د جرمني تابعیت لرونکي یوه افغان انجینر وحیدالله حلیمي پاکستان ته سفر وکړ. ښاغلي حلیمي چې د جرمني تابعیت لري او د جرمني له استخباراتو سره نږدې اړیکې هم لري، له دې سره سره هغه د قطر د شاهي کورنۍ سره له کلونو راهیسې نږدې پاتې شوي او په قطر کې د انجینرۍ فعال شرکت هم لري، ښاغلي حلیمي په لومړي ځل د طیب اغا او جرمني استخباراتو ترمېنځ اړیکه جوړه کړه، طیب اغا د حلیمي په واسطه جرمني ته پټ سفر وکړ، له هغه وروسته چې طیب د جرمني له حکومت سره د حلیمي په منځکړتوب اړیکي نږدې کړې، عبدالسلام ضعیف د سي آی اي او طیب ترمېنځ تماس برابر کړ، چې له دې وروسته د طالبانو په نوم د یوه دفتر پر خلاصیدو موافقه وشوه. خو ځای مشخص نه و، په ۲۰۱۱ کې زما له یوه ملگري نه مولوي دلاور جرمني ته د قاچاقي تلو په اړه معلومات غوښتي و، چې له دې نه داسي ښکاریده چې هغوی لومړي جرمني کې اوسیدل غوښتل، خو وروسته د جرمني، سي آی اي او قطر په درې طرفه توافق په قطر کې پر دفتر پرانیستلو موافقه وشوه، خو شورا او ملامحمد عمر لا دا وخت هم له ټوله جریانه ناخبره وو.

له دې وروسته په ۲۰۱۲ کې طیب اغا ملا محمد عمر ته حال واستاوه چې دی غواړي قطر ته څه ملگري له ځانه سره بوزي او د جرمنیانو په واسطه له امریکایانو سره د گوانتانامو بندیان تبادله کړي. ملا صیب د بندیانو په برخه کې مزاجا ډېره جدي پاملرنه کوله. له همدې امله یې قاصد ته ویلي و؛ که له کیوبا نه زموږ د ټولو بندیانو تبادله له هرې لارې ممکنه وي زما له خوا درته اجازه ده، دا کار وکړه. پر دې سربېره په قطر کې د مستقل دفتر یا هم د سولې لپاره د مذاکراتو هیڅ کومه خبره ملا محمد عمر ورته نه وه کړې او نه دوی پرته اجازه اخیستې وه. د ۲۰۱۲ په ورستیو کې د سیاسي کمېسون مشر طیب اغا قطر ته له ځانه سره د خپلې خوښې څو ملگري بوتل چې په دې کې د شوری

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

او ملا اختر محمد رایه او انتخاب ځای نه درلود. طیب دا دلیل وایه چې ما ته مشر مستقیمه اجازه کړې.

له بل لورې یوڅه شخصي ملگري عبدالسلام ضعیف ورسره ځای کړل، چې دفتر په مجموع کې د ضعیف او طیب د خپلې خوښې د ملگرو نه تشکیل شو.

د ۲۰۱۳ پیل کې ملا محمد عمر ناروغ شو او اکثره چارې ملا اختر محمد منصور ته پاتې شوې. منصور له طیب سره فقط همکاري کوله، نور یې په کارونو کې نه ورته کار درلود، نه هم طیب د هغه مداخله منله. طیب په دې ډاډه و چې زما پیغام به ملا محمد عمر ته اوس هم رسیږي، خو قاصد د هغه له ناروغۍ طیب نه خبراوه.

د اپریل په لومړیو کې غالباً مشر نور د خبرو کولو نه و. د اپریل په څلورويشتمه وفات شو او له دې نه څه کم دوه میاشتې وروسته د قطر دفتر پرانیستل شو. دفتر په پرانیستنه کې شوری موافقه وه خو د افغان چارواکو د فشار او نورو مداخلو له امله دفتر وتړل شو. د ملا محمد عمر قاصد او قاصد ته نږدې کسانو له دغه حالت څخه چې منصور خاموشي اختیار کړې وه او طیب د مشر له مرگه خبر نه و، ناوړه استفاده کوله. قطر ته یې خپل خاص ملگري، خپلوان، ان تجارتي شریکان د استازو په ډله کې ورزیات کړل. طیب به نورو غړو ته ویل چې دا د مشر ملا صیب په اجازه او غوښتنه دلته راولو.

بل پلو طیب اغا هم له شوری مستغني و او ځان یې مستقیماً له مشر سره په رابطه کې گاڼه، نو ځکه هر هغه څوک چې د ده خوښی وو او په شخصي کارونو کې یې په کار وو، ټول یې د دفتر د استازو په نوم قطر ته بوتلل. که به کوم کس منصور یا هم شوری معرفي کړ، نو هغه ته به هلته داسې خنډونه برابرېدل چې بېرته به راوگرځېد. منصور په سترو سیاسي مسئلو کې هدايات

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

وراستول خو په مالي مسایلو، د دفتر په اداري او عامو ديپلوماتيکو کارونو کې يې غرض نه درلود، چې له همدې امله يې په دغه ډله کې دوه پر درې غیر ضروري، يواځې په تعلقانو او شخصي فرمايشونو ورغلي خلک ځای شول.

بله ستونزه دفتر کې دا وه چې مشرتابه او شوری پرې مسلطه نه وه. هغوی هلته داسې استازيتوب کاوه چې مشرتابه يې پوره په اعتماد کې نه و اخیستی، چې له همدې امله هغوی د نظامي حالاتو په اړه هيڅ واک او اختيار نه درلود. له دې سربېره پر هغوی د عامو طالبانو بې باوري او بدگوماني د دوی لپاره تر ټولو ستره ستونزه وه. په دوی پورې ډول ډول تورونه پورې کېدل. د بېلگې په توگه په عامو مجلسونو کې به ويل کېدل چې جان اغا احمدزی يو درجن داسې باردار موټرونه لري چې د پيسو په بدل کې له پاکستانه د ناپو مرکزونو ته لوجستيکي مواد وړي. په داسې حال کې چې د ناپو اکمالوونکي موټرونه طالبانو سوځول، کله ناکله به يې موټروانانو ته هم درنه سزا ورکوله.

په مولوي شهاب الدين پسي دا خبره ډېره مشهوره وه چې هغه د پاریس ناسته کې له معصوم ستانکزي سره يارانه جوړه کړې، چې له امله يې خپلو دوو زامنو ته له دولته تعليمي سکالرشپونه ترلاسه کړي وو. بل پلو د شهاب الدين دلاور له افغان او پاکستاني استخبارتي چارواکو سره په يوه وخت دوستانه اړیکې لرل د سوال وړ بلل کيدې. کله چې د ملا اختر محمد منصور له مشر ټاکل کيدو وروسته د مولوي عبد الکبير په مشرۍ د اداري او مالي چارو د تفتيش يو کمېسيون وټاکل شو نو دا وخت د قطر دفتر د مالي محاسبې لپاره ملا محمد يونس قطر ته واستول شو. هغه د مالي محاسبې له شفافيته ناراضه راستون شو. د دفتر د غړو له سترو کاروبارونو او په دوبي کې د هغوی د جايدادونو خبرې يې کولې.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بل پلو د کابل او قطر میشتو طالبانو ترمینځ د پټې خواخوږۍ خبرو طالب مشرتابه له اوله لا اندیښمن کړی و، ځکه چې له یوې خوا له لویه سره د سولې پروسه افغان واکمنو او د هغوي ترشا ولاړ بهرنیانو استخباراتي کړې وه، بل پلو چې معصوم ستانکزي د سولې شورا له مشرتابه د ملي امنیت ته مشرتوب ته لاړ، نو طالب مشرتابه ته یې نور شکونه هم وزېږول، آن تردې چې د تحریک استخباراتي کارکوونکو ته په کابل کې یوه پخواني طالب چارواکې ویلي و چې له معصوم ستانکزي نه مې په یوه ناسته کې واوریدل چې هغه کس ته یې وویل چې قطر ته یې لیږه، چې د قطر لپاره تعین شوې نقدي پیسې هم درسره ورسوه!

پخپله ملا اختر محمد منصور هم طیب اغا او عبدالسلام ضعیف ته په دې غوسه وو چې د طالب غورځنگ په استازیتوب له ځینو هیوادونو اولوریو نه پیسې ترلاسه کوي او په کابل کې یې خپلې پروژې پرې روانې کړې. منصور صیب یوه ورځ وویل که د نړۍ یو مسلمان دوي ته په دې نامه څه ورکړي چې د کوم بندي یا شهید طالب کورنۍ ته یې ورکړي، نو دوي څنگه بیا دا پیسې کابل ته وړي. خو منصور صیب په دې اړه نور وضاحت ونکړ چې کومو او څه ډول پیسو ته یې اشاره وه.

بله ستونزه په خپله د دفتر د غړو ترمینځ ناندري وې. د دفتر یو شمېر غړو په طیب اغا تور پورې کاوه چې له امریکایي استخباراتو سره له مورې پټې اړیکې ساتي. هغوی به ویل طیب اغا تکې تنها زموږ له حضوره پرته له امریکایي استازو سره په بنده خونه کې ملاقاتونه کوي.

کله چې د ملا محمد عمر د وفات له اعلانې شپږ میاشتې وړاندې طیب اغا خبر شو، نو دا وېره ورسره پیدا شوه چې تېر دوه کاله یې د ملا محمد عمر په نامه خودسره حرکتونه کړي بنیایي اوس ورسره محاسبه وشي او نړۍ والو چاینلونو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ته به هم ټیټ او بې اعتباره شي. هغه وار د مخه دې ته امداده گې لرله چې ځان جدا اعلان کړي او د دې لپاره يې پر هغو خلکو پانگونه کوله چې ده سره يې د راتلونکې ملگرتيا وعده کړې وه.

یل لوري ته ملا اختر محمد منصور له ۲۰۱۴ نه له نړۍ سره د اساسي او پتو روابطو په برخه کې له قطر استازو مایوسه و. هغه به ښکاره ویل چې دوی روابط له سي آی ای نه شي پتولای. نه په اساسي او تلپاتې روابطو کې رول لوبولای شي. د ملا اختر محمد اشاره تر ډېره د امریکا مخالفو هېوادونو سره اړیکو ته وه. د دې لپاره هغه د یو مستقل خفیه چاینل هڅې پیل کړې چې تر یوه حده پر مخ ولاړ خو په ۲۰۱۶ کې د امریکایي ډرون له لوري د هغه پر شهادت دغه چاینلونه اکثره بېرته د قطر د استازو له خوا خنثی شول.

د رښتینې سولې او تفاهم پر وړاندې درانه خنډونه

له کومه وخته چې د سولې په نامه خوځښتونه پیل شوي نو اساسي ستونزه د سولې او مثبت تفاهم په مبهم تعریف کې ښکاري. د سولې او روغې کلمه د امریکا او د هغوی د افغان ملگرو او چارواکو له لوري تر ډېره تاکتیکي، تبلیغاتي او یو طرفه کارول شوې. بل لوری طالبان د یوې سوچه مذهبي تگلارې پیرو دي. هغوی ته د سولې تر سرلیک لاندې هر ډول تفاهم لومړی په جواز او نه جواز تلل کیږي او د مقاومت د پیلولو ستر هدفونه په نظر کې نیول کیږي. له هغه وروسته بیا له مقابل لوري سره د مذاکراتو مېز ته ځي. په دې کې د فکري او عقیدوي دلایلو ترڅنګ د نومول شوي اشغال وجود د مقاومت اساسي دلیل دی، نو هر هغه جریان چې د اشغال پای ته رسېدل او د یرغلګرو وتل یې په اجندا کې نه وي، طالب سره پرې نتیجې ته رسېدل ناشونی ښکاري.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بل پلو د کابل د سولې کمېسيونونه او شوراگانې تر دې مهاله په بشپړ ډول د خپلو مخالفينو په وړاندې چې دا وخت يو سياسي او پوځي قوت دی، تش تبليغاتي او استخباراتي فعاليتونه کوي. له کومه وخته چې د مجدي په مشرۍ په لومړي ځل دا کمېسون جوړ شو، تنها د ولس او نړۍ والو د ذهنيت د بدلون لپاره يې د سولې نارې وهلې خو عملي کار يې د طالبانو د افرادو تسليمۍ ته هڅول وو. هغوی به په تبليغاتي ډگر کې د افرادو د تسلېدو فرضي اعلانونه هم کول.

د نمونې په ډول د دې شوری يوه مرستيال ته خپلو خپلوانو وړانديز کړی و چې مور ته په دولت کې کار او روزگار وگوره. ده ورته ځواب کې ويلي وو چې څو زړه توپک په پيسو رانيسئ، مور به ويديو درنه وکړو او د تسليم شويو طالبانو په نامه به مو اعلان کړو. تاسو ته به پيسې درکړو زموږ به تبليغاتي کمپاين وشي! چې بڼايي همدې ته ورته به هغوی سلگونه نور جعلي اعلانات او فعاليتونه هم برابر کړي وي چې له دې نه د سولې رښتيني اراده او پلان مېهم او مجهول ښکارېده.

په دې کې شک نه شته چې دغه روان مقاومت د تېر جهاد په څېر د وسايلو او مال له اړخه غني نه دی، بلکې ډېر له ستونزو او سختيو ډک دی، نو مقاومت کوونکي يې په مادي وسايلو اتکا نه لري، بلکې اصلي انگېزه يې فکري او اعتقادي ده، نو ځکه خو د دې تصور هم نه شي کېدای؛ چې کوم طالب چې يو ځل يې دغه کار د جهاد او فکر پر بنياد پيل کړی وي، بيا دي تش د پيسو او مادياتو بدل کې دې تسليم شي.

که طالب سره پر اساسي مسايلو د توافق څرک ولگي نو هغه ورځ د رښتيني سولې امکانات وده کوي چې په دې کې عمده خبرې د نظام د سستم ډول او د بهرني واک او اشغال فعلي يا تدريجي صفر کېدل دي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

البته د سولې له عملې کېدو وړاندې چې کوم لومړی سټیج دی نو هغه مطلق تفاهم او دوطرفه ناسته ده چې دا له سولې پرته هم دواړو طرفونو ته یو ضرورت دی چې ښه بېلگه یې د بنديانو تبادله ده چې له تفاهم او تماسه پرته ناشونې ده. له همدې امله خو طالبانو د قطر پر د فتر امریکا سره توافق وکړ. که څه هم دغه دفتر په مکمل ډول فعال نه شو، خو طالب استازي په معلوم ادرس په دې وتوانېدل چې خپل مهم بنديان له امریکانو سره تبادله کړي چې لایې هم لري روانه ده.

کومه غلط فهمي چې ډېره واضحه ده هغه د قطر د دفتر پر دنده ده. د قطر دفتر طالب چارواکو د سولې د خامخا عملي کېدو په نیت نه دی خلاص کړی، بلکې مطلق تفاهم د دې دفتر دنده ده. د سولې په اړه خبرې د دې دفتر لپاره اختیاري عمل دی، نه اساسي کار.

کومه سوله چې رښتینې او ممکنه سوله ده، هغې ته د طالبانو مشر ملا اختر محمد منصور په رښتیني ډول چمتو و، خو کومه سوله چې امریکا او کابل مېشتي پلویان یې تر دې دمه تعریفوي هغې ته ښایي هیڅ طالب مشر تر مرگه غاړه کېنږدي.

داعش او د افغانستان سرحدی سیمه

په عراق کې د داعش یا دولة الاسلام د ډلې جوړېدل او پراخېدل زما د بحث موضوع نه ده. نه غواړم د عراق او سوريې د داعش تفصیلاتو ته لار شم. البته دومره باید ووايم؛ لومړی چې عراق کې دغې ډلې سر راپورته کړ نو د عراق د سني نشینه سیمو د مظلومیت داستانونه دلته هم اورېدل شوي وو، نو د هغوی بروز ته طالبانو هم خوشحالي کوله او دا یې په سیمه کې د لویدیزو پالیسیو په وړاندې مثبت غبرگون نومووه. وروسته له دې سره سره چې په عراق او سوريه کې د القاعده د اساسي شتون په وړاندې د دغې ډلې وجود

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ستره ضربه وه، ورسره د هغوی له خوا له القاعدې او عام ولس سره بورنوونکی او نه توجیه کېدونکی بې رحمه چلند عام محضر ته راووت. دلته هم د خلکو زړونه ورنه ماتېدل، خو د هغوی د خلافت اعلان او په ټوله نړۍ یې جبري منل یوه بله څپه وه چې لومړی تش لېونتوب او وروسته دسیسه بلل کېده.

هغوی یواځې د عراق څو ښارونه لاندې کړي وو. د هېواد مرکز بغداد یې هم په لاس کې نه و، خو څو زره میله لرې یې په نورو هېوادونو کې پر مسلمانانو خپل اطاعت په جبري توګه لازم ګاڼه.

داعش چې په رښتیني ډول یې په افغانستان کې چندان ځای نه درلود، خو په میدیایي میدان کې ورته په خپله حکومتي حلقو او لویدیزو رسنیو کې زیات تبلیغ وشو.

طالبانو د افغانستان په شرقي سرحدونو کې د دې ډلې اعلانات مهم ونه ګڼل او له دې وېرې چې دښمن له دې لویه موضوع جوړه نه کړي، خاموشي یې اختیار کړه، خو ورو ورو هغوی دې ته اړ شول چې په عراق کې د داعش له مشرتابه سره مفاهمت وکړي او د وضعیت په نزاکت یې وپوهوي. ملا اختر محمد منصور د داعش موسس بغدادی ته له درنښت او خواخوږۍ ډک لیک واستاوه چې د افغانستان له داخلي وضعیتته علاوه ورکې د افغانانو او عربو مجاهدینو مشترکې قربانۍ او د دښمن دسیسې یادې شوې وې.

له بغدادی هیله شوې وه چې دیارلس کلن مقاومت په ډېرو سختو شرایطو کې وده کړې او دښمن یې د داخلي تفرقې په تمه ناست دی. دلته چې اسلامي امارت وي، تاسو مستقل تشکیلات مه اعلانوئ. دا یو ډول شرعي حق او غاړې خلاصول ګڼل کېدل. خو له هغه لورې د بغدادی د ویاند عدنانی له خولې په ډېرو غلیظو او سپکو سپورو بنا غبرګون راغی چې د طالبانو روحاني او معنوي

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بنسټ گر ملا محمد عمر ته (چې دا وخت يې د وفات کېدو کال پوره و) په کې له حده زياتې سپکې سپورې ويل شوې وې. له هغه وروسته مشرتابه د علماوو په پرېکړه دا يوه فتنه ونوموله چې گڼې يواځې د ديارلس کلن مقاومت د خنثی کولو دسيسه ده. له همدې امله طالبانو د هغوی پر ضد په پوځي اقدام لاس پورې کړ.

دا وخت د پاکستان په سرحدی سيمو کې پاکستانی طالبان خپلو کې سره ډله ډله وو او د ځينو ترمينځ خونړی نښتې هم شوې وې. هغه اشخاص او گروپونه چې د پاکستانی طالبانو ترمينځ يې لوړ مقام او حثيت نه شوی ترلاسه کولای او په مادي لحاظ هم کمزوري وو، دوی له دغه نوي جريان سره ملاتړ اعلان کړ او د رسنيو پام يې ځان ته واړاوه. په باجوړ کې مېشت د ننگرهار د کوټ مولوي مسلم دوست هم له داعش سره پيوستون اعلان کړ چې له همدې امله ننگرهار ته داعش لاره وکړه. داعش هم د انټرنيت له لارې د دوی بيعتونه اعلان کړل او د خراسان په نامه يې د اورکزو ايجنسی حافظ سعيد خان امير اعلان کړ.

سعيد خان له دې وړاندي په سړي تښتولو او نورو مافيايي کارونو کې هم بدنام و. سعيد خان د مسلک له اړخه پنچپيری و (د حنفيانو يوه ډله چې د عقايدو په برخه کې سخت تعبير لري) او د ده بل ملگری د پاکستانی طالبانو پخوانی وياند شاهد الله شاهد غيرمقلد و (هغه چې د اهل سنت د څلورو فقهی امامانو پيروی نه مني) له دې نه علاوه په هغوی کې د مسلک او عقيدې موضوع مهمه نه وه. هر چا چې د دوی په پيروی بې رحمه کړنې کولای شوی هغه ته يې غېږه خلاصوله.

بل پلو د طالبانو په نظامی ليکو کې ځينې داسې اشخاص چې په بې مسؤليتته کړنو له مجازات سره مخ يا يې د مخ کېدلو وېره لرله، هغوی ته يو ښه نوم

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

ورپیدا شو او همدا ناره یې پورته کړه. په دې کې یو شمېر خلک له مشرقي پرتله په لوگر، زابل او شمال کې هم وو خو وروسته بیا هغوی کمزوري شول او یو لوی شمېر یې له مینځه لاړل.

د سعید خان اورکزي او افغان پیروانو لومړۍ تجمع د ننگرهار په سپین غر ولسوالۍ کې وشوه. د سپین غر د مامندرې سیمه د هغوی لومړی مرکز و. همدلته لومړۍ جگړه له دوی سره هغه وخت ونښته چې د طالبانو له خوا هغوی ته له سیمې د وتلو وخت ورکول شو. د وخت له پوره کېدو سره جگړه وشوه، وروسته هغوی په دهبالا، اچین، کوټ او چپرهار کې متحرک وو. له دوی سره افغانانو کې د کوټ مولوي مسلم دوست، د چپرهار مولوي عزیز، ډاکټر سباگل، مولوي اسماعیل، مولوي اسلام الدین لومړني ملگري وو او د پولې له ها غاړې د سعید خان او شاهد الله نه علاوه د باجوړ ابوبکر ورسره و. وروسته هغوی د ننگرهار په نورو ولسوالیو کې هم گرځېدل. حکومت پرې کار نه درلود، بیا د طالبانو یوه مستقلة قطعه ورپسې راغله د سیمې د خلکو په همکارۍ یې هغوی یوې وړې سیمې ته ورټول کړل.

لومړی د مشرتابه هدایت دا و چې د نیولو په صورت کې توبه ورباندې و ویستل شي او خوشې کړای شي او په جگړه کې هم تر ډېره هوایي ډزې پرې وشي، چې فقط له سیمې وتښتي، خو وروسته بیا د هغوی له لوري د سختو مظلومو په وجه د طالبانو رویه ورسره سخته شوه. دا وخت چې به طالبانو هغوی له کومې سیمې شړل نو هلته به بیا حکومت پر طالبانو برید کاوه، بیا داسې وخت راغي چې کله به طالبانو پر داعش بریدونه پیل کړل نو امریکایي چورلکو به دواړه خواوې بمبار کړې او جگړه به یې ودروله. دا وخت طالبان له ډېر عجیب پیچیده حالت سره مخ وه. پر اسمان امریکایي الوتکې، پر ځمکه د دولت استخبارات او پوځي قطعات ول. په کلیو او غرونو کې داعش و. له دې ټولو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

سره په يوه وخت مخ کېدل يو نوی امتحان و. داعشيانو کې ډېر قوماندانان چې به مغلوب شول نو د امن له ورکولو سره سره طالبانو ته نه تسليمېدل، بلکې يا به په اربکيانو ننوتل او يا به د دولت استخباراتو ته تسليم شول. همداراز د هغوي ډير زخميان به د ننگرهار په صحت عامه کې تداوي کيدل، حتی د دوي يو مهم قوماندان عمر عبد الخالق له زخمي کيدلو وروسته د ننگرهار په صحت عامه تداوي شو.

دا وخت په لوگر کې د سعد امارتي په نامه له طالبانو اوبنتی قوماندان هم د داعش بيرغ اوچت کړی و او همداراز په زابل کې د داد الله منصور په مشرۍ ځينو خارجي ازيکانو هم د داعش ملاتړ او د طالبانو پر ضد جگړه اعلان کړې وه، خو کله چې هغه د کابل - کندهار پر لويه لاره د مسافرو هزاره هېوادوالو تروسرې له موټرونو کوزې کړې او له ځانه سره يې زابل ارغنداب ته يوړې، دې کار يو دروند توکميز ناورين رامېنځ ته کړ. له هزاروو سره پر سرحدي سيمو پرتو پښتنو ته هم د هزارو له خوا ورته مشکل پېښېدونکی و. طالبان مجبور شول چې دغه نادوده او ناوړه عمل خنثی کړي چې له امله يې د دغو مېرمنو پر ازادولو چې يرغمل کوونکو د وينزو نيت ورته کړی و، جگړه ونښته، يو شمېر مېرمني ترې ازادې او يو څه نورې يې ووژلې.

دغه جگړه بل پړاو ته هم لاړه او داد الله منصور هم په کې ووژل شو او د هغه ملگري ازيکان څوک تسليم شول څوک په جگړه کې ووژل شول او څوک اسيران شول.

د داعشيانو ترمېنځ چې کله ستونزي پيدا شوې نو هغه خلک چې له داعش نه يې لاس واخيست، طالبانو هم نور د مخالف په سترگه نه ورته کتل، که څه هم د دوي د لاسه طالبانو ته دروند زيان اوبنتی و. له داعش د جلا شويو په په ډله کې مولوي مسلم دوست هم و، چې د داعش لومړی مبلغ او مفتي و، خو

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

د داعش له خوا دهغه د وړوونو له وژلو وروسته هغه له داعشه بيلتون اعلان کړ چې د ده په وينا داعش يې د وژلو هڅه کوي. په دې اړه د مسلم دوست له خوا د خپرې کړې اعلاميې څه تورې په دې ډول و:

"...ما څه کم دوه کاله وړاندي هغه وخت له داعشيانو نه د براءت اعلان وکړ، چې داعشيانو د ننگرهار د کوټ او شينوارو څه بنديان ونيول ما يې د خلاصولو کوشش وکړ، خو داعشيانو ونه مانه او زما د وژلو گواښ يې هم وکړ، داعشيانو هغه بنديان په وحشت ووژل. له هغه وروسته داعشيانو زما دوه وپرونه هم ووژل چې يو يې طارق نومیده د جلال اباد د خالص فاميليو کې يې وواژه. دوهم يې اسماعيل نومیده، سوريې ته تللی و، د خراسان د داعشيانو په شيطانۍ د سوريې او عراق داعشيانو په دې بهانه وواژه چې ته ولې د سعيد خان له اجازې پرته سوريې ته راغلی يې..."

د طالبانو لخوا که څه هم د داعش په وړاندي مبارزه په لومړيو کې ډيره محتاطه پيل شوه، خو اوس له داعش سره د مبارزې په تگلاروکې ځينې ناوړه طرز العملونه تر سترگو کيږي، لکه د داعش پيژندنه گونگ تعريفونه، د طالبانو تحريک يو ديني تحريک دی، د وي نشي کولای چې د يوې خاصې مدرسې په ډول په فرغي مسايلو کې ديوه خاص تعريف پيروي ته خلگ اړباسي، له داعش سره په جگړه کې ځبې کشران او کم علمه سرگروپان هغه څوک هم د داعش په پلوي تورنوي چې په دېني چاروکې د بدعاتو، خرافاتو مخالفت کوي او يا د عقايدو په برخه د توحيد د مشروع تعريف او احتياط تعليم ورکوي، چې دا په ديني لحاظ هم غير موجه چلند دی او په عملي توگه هم د طالبانو فوځي صفونو ته زيان اړوي. بل پلو طالب مشرتابه هم په اصولي چوکاټ کې د دې ډول چلند مخالفه پاليسي لري.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بل لور ته لکه څنگه چې امریکا په عراق کې داعش ته یواځې په دې خوشحاله وه چې د القاعده د پاڅه او پیچیده بنیاد ستنې پرې ونړوي، همداسې په افغانستان کې دغه نامه ته امریکا، افغان حکومت او ځینې نور هېوادونه په دې خوشحاله وو چې دا به د طالبانو دیارلس کلن مضبوط او متحد مقاومت ته اندروني ضربه ورکړي. د همدې لپاره دغې نوې پروژې ته پراخ تبلیغات وشول، کومې سپکې سپورې چې به عراقي داعشیانو د طالبانو په مشرانو او ملا محمد عمر پسې ویلې هغه به د افغان دولت پلویانو په پراخه پیمانې بدرگه کولې.

بل پلو د حکمتیار د ځینې پلویانو لخوا د داعش مرموز ملاتړ تر سترگو کیده او لاهم روان دی. په پېښور کې د حکمتیار په شمشتو کیمپ کې د لوگر د ازړې پخواني حزبي قوماندان حاجي حیات به داعش ته ځوانان جلبول، اکمالول او افغانستان ته به یې د طالبانو پرضد جگړې ته را استول.

بل لوري ته دا خبره گرمه وه چې د ملي امنیت له رئیس معصوم ستانکزي سره چې د حزب په یو وفد کې حاجي حیات (د حزب پخوانی قوماندان) شرافت او د حزب د استخباراتو پخوانی رئیس حاجي مالک قرار لیدلي و، نو معصوم ستانکزي حاجي مالک ته ویلي و، چې ته ولي پخواني کار بیرته نه شروع کوې! چې اشاره یې په پېښور کې د خلگو ترور کولو ته وه.

له دې وروسته د پېښور شمشتو په کیمپ او نورو برخوکې یو درجن د طالبانو پلویان په رڼا ورځ ترور کړای شول، خو دا جوتې نشوه چې د حزبې قوماندانانو دغه عمل د حکمتیار په مستقیمه لارښوونه کیده که نه، یا هم کوم بل جهت ورته امر کاوه! البته د داعش او طالبانو د لومړیو جگړو پرمهال د حزب د شهادت ورځپانې یو مضمون خپور کړی و، چې لیکلي و: که د افغان دولت او

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالبانو جنگ و، مور (حزب) به د طالبانو ملاتړ کوو او که د طالبانو او داعش جنگ و، نو مور به د داعش ملاتړ کوو!

خو وروسته د سیمې د خلکو د فریاد او سیمه ییزو دولتي چارواکو د احتجاج، همداراز د سیمې د ځینو هېوادونو د مطمئن کولو لپاره افغان دولت او امریکایانو هم د دوي پر ضد عملیات اعلان کړل او ځینې جگړې یې هم ورسره وکړې.

یو باریک جریان چې تر اوسه لا هم ډېر محسوسیږي هغه د دولت د استخباراتو، د سیمې د ځینو نورو هېوادونو او د ځینو لویډیڅو کړیو له خوا د طالب پر ضد د داعش د جریان مرموزه تقویه ده، چې طالبانو یې گڼ اسناد ترلاسه کړي، خو ښکاره ورباندې خبرې کول نه غواړي. کله ناکله دغه ډله په یو ناڅاپي ډول د وسلې، مهماتو او پیسو په برخه اکمالیږي او په لوی لاس د هېواد شمال ته د سرایت لپاره غیر مستقیم تشویقیږي. له دې سره دا شکونه زیات پیاوړي کیږي چې ښایي د پخواني شوروي سیمو او چین ته دغه خلک له یو مبهم اړخ نه په یو گواښ د بدلولو لپاره هڅې روانې دي.

د روسیې لخوا د افغانستان په اړه په مسکو کې له کېدونکې غونډې وړاندې د ۲۰۱۷ کال د اپریل په میاشت کې د امریکا له لورې د ننگرهار په اچین کې د یوه ستر بم د کارولو اعلان هم د شننکو له نظره یوه سمبولیکه تبلیغاتي هڅه وه!

ځکه چې په ۱۶ کاله امریکایي یرغل کې امریکا کله هم د خپلو بمونو نوعیت او ځواک نه دی په ډاکه کړی او نه داسې څوک شته چې له امریکا نه په افغانستان کې د بمونو د روزمره کارونې په اړه پوښتنه وکړي، هغوي تل د خپلو بمباریو او بمونو جزیات پټ کړي، نو اوس کومه اړتیا پېښه شوه چې خپل بمونه وښيي! بل پل تراوسه د همدې بم ستروالی او اغیز هم نه دي څرگند.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالب مشرتابه د هغوی د داخلي لانجې ترڅنگ د هغوی سیمه ییزو ارادو ته زیات انډېنمن دی، ځکه طالبان غواړي په افغان جغرافیه کې د خپل مقاومت په پایله کې یو مثبت پړاو ته ځان ورسوي. هغوی وېره لري چې هسي نه یو ځل بیا په افغانستان کې یوه بله سیالي د روان مقاومت او فغان ولس راتلونکی له یوه اوږده او بې پایه ناورین سره مخ کړي.

د طالبانو فوځي او سیاسي راتلونکی او سیستماتیکې ستونزې

له دې سره سره چې طالبان له درنو بحرانونو په راوتلو د یوستر مقاومت پر دوام او تنظیم بریالي شول، خو په دوامداره توګه طالب مقاومت درنې عملي او تخنیکي ستونځې په مخ کې لري، طالب جنګیالي او قوماندانان یې په زړورتیا او بې سارې فداکاري جګړه کولای شي خو د ژور تاکتیک او پلان په جوړولو او د مقابل لوري د تاکتیکونو او پلانونو په شنډولو کې لا هم ډیر دقیق او ځیرک نه دي.

طالبان خپلو جنګیالیو ته د ایډیالوژیکې روزنې په برخه کې د اسلام او جهاد له عامو احکامو وړ هاخوا د جګړې په ډګر کې له مخالف لوري؛ عامو خلګو او خپلو ملګرو سره د تعامل او اړینو چارو په اړه ډیر کم څه وړ زده کوي، ډیر ځله د طالب وسلوالو د خپلې بې پروايي او یا بې ځایه شدت له امله، د ولس عام وګړي د طالب دښمنان و ګرځي.

د کشفې تیکنالوجي په برخه کې طالب وسلوال اکثره د متعددو پېښو له لیدلو سره سره بیا هم ډیر زیات بې غوره دي، د تلفون، انټرنیټ او کامرې استعمال په هر حالت او خطر کې نه پرېږدي، چې دا مخالف لوري ته د طالب وسلوالو او مشرانو په کشفولو، نیولو او وژلو کې ډیره اساني را مېنځ ته کوي!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

بل لورته نن په نړۍ کې هر هغه جگړه چې ځواکمنه ميډيا تر شا ونلري، د هغې گټل ډير گران دي. طالبان تر اوسه لا داسې مو ثره ميډيا نلري چې يوازې خپل عام ولس ته د دوي اواز ورسوي، طالبان خپل عام ولس ته د خپل غږ د رسولو هېڅ موثره وسيله نه لري او له ولس سره د طالبانو هغه ځوان جنگيالي مخ کيږي چې ټو پک يې پر اوږه وي او له جگړې پرته له بل څه سره کار نلري.

د طالبانو ستر او عمومي مشران اکثره د هرځای او دلگي د طالبانو له حرکاتو او عامه چلنده نه خبريږي، چې له امله يې په ځينو سيمو کې ځينې طالب وسلوال خپل مزاج چلوي؛ په غير ضروري کارونو کې بوخت وي، له خلگو سره نامناسب چلند کوي او کله ناکله په ظلم او زياتي کې لټاږ وي.

په سياسي او ديپلوماتيکو چارو کې طالبان موزون او سستمتايک پلانونه لاهم نلري، د بيلگې په توگه يو سپړی چې کوم ارتباطي لاین جوړ کړي بيا ورباندي شورا او مشرتابه منظم نظارت نلري او هغه کس بيا ټوله سياسي پاليسي او تشکيلات هم خپله برابروي او د کار لپاره يې معيار هم شخصي شناخت او باور وي، چې له امله يې د وږ، مسلکي او عام کس توپير ته پاملرنه نه وي.

په سياسي روابطو کې تر ډيره طالبان ارتباطيان لنډ مهاله گټو او روزمره عوايدو ته گوري، اوږده پلانونه او بنسټيزو اړيکو جوړولو ته چندان اهميت نه ورکوي، چې په دې سره د اوږدو روابطو په پايله کې بياهم هغوي له چاسره په يوه تلپاتې استراتيژيکه او باوري دوستي نه بريالي کيږي. د بيلگې په توگه يوه هيواد ته د سفر پر مهال چې کله هغه هېواد ورته د ۵۰ مسلکي کدرونو د روزنې لپاره تعليمي سکالرشيفونه مني، خو دوي يې په بدل کې د څو لکو ډالرو مرستې ته ترجيح ورکوي! خو بيا خپلو بچيانوته همدغه طالبان ارتباطيان په شخصي توگه په سکالرشيفونو پسې گرځي.

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

طالبان خپل عام پيروان په يوويشتمه پيړۍ کې بيا هم د عصري تعليم په ارزښت نه پوهوي اونه يې قانع کولای شي، چې له امله يې د دې ويره شته چې طالبان د تل لپاره تشه يوه جنگي ډله پاتې شي او د يوه منظم نظام د رامېنځ ته کيدو وړتيا ونلري.

ځکه چې په تېر ځل واکمني کې ولس او نړۍ طالبان په دې گرم نه گڼل، چې هغوي حکومت ته يو ناخپه له مدرسو راغلل او ځکه خو په مسلکي اداروکې زاړه کمونستانو ته اړ ول، خو له ۲۵ کالو وروسته که بيا هم طالب کوم مسلکي انجينر، ډاکټر او يا اقتصاد پوه نه وي روزلي، نو د دې معنا به دا وي چې طالب د يوويشتمې پيړۍ د حکومت داري لپاره خپل چپراسي هم نلري او يا دومره خپل څوک هم نلري چې د دښمن په اقتصادي او ژورو تخنيکي پلانونو پوی شي.

دا وخت هم لا په طالب مشرانو کې داسي کسان شته چې د نړۍ له تعليمه او ماډرن تخنيکه خبريدل اړين نه گڼي!

که طالب چارواکې له نړيوالو دښمنانو سره د فوځي ډغرې ترڅنگ د يوه حکومت، سستم او نظام په فکر کې وي، نو يواځنې لاره يې د مسلکي کدرونو روزل او خپلو خلکو او نويو ځوانانو ته لوړ عالي تحصيلات ورکول دي.

دا تحصيلات د کمپيوټر او انگليسي کوروسونو ته نه ويل کېږي، دغه کوروسونه خو عام سوداگر، د لوړ عمر بې سوادان او حتی معذورين هم کولای شي، بلکې په معياري توگه د پوهنتونونو لوستل او په عصري علومو کې په خپل لاس روزل شوی ځوان علمي کهول را ټوکول د وخت يو اشد ضرورت دی. نن چې کوم ملت هم په دې برخه کې پاتې دی نو هغه په هرڅه کې پاتې دی!

ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان

په طالبانو کې ملا اختر محمد منصور هغه رهبر و، چې د امریکا ضد مبارزې تر څنگ يې د طالب غورځنگ د سيستماتيک کولو او ماډرنایز کولو شوق او اراده لرله او څه نا څه عملي گامونه يې هم اخیستي وو.

د غه ځيرک او دور اندیش طالب رهبر دا هڅه هم وکړه چې طالب مشرتابه د څو خاصو سيمو پر ځای افغان شموله کړي، چې د خليفه سراج الدين حقاني مرستیالي هم د دې هڅو يوه برخه وه.

پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**